

“Scripture Application & Leadership Training”
*“Galeŋkoŋkombaa koma gbiligibili ama buŋa tere
nana gawonoŋ ama letomboŋa.”*

SALT Kooswaa Qaa Wana Ano Uŋaya
SALT Kooswaa Qaa Wana Ano Uŋaya

SALT

THE SALT PROJECT

Revision 2013

Qaa Siiawowaa Areṇa

	Ilaṇa
<i>ANUTU ANO EJEMBA</i>	
1. Anana Qaa hoṇa nomaṇeṇ mongama mokoloowonja.....	4
2. Anutunoṇ anana Maṇ awaanoṇ jopaṇgoṇ nonomakejuti kaaṇa jopaṇgoṇ nonomakeja.....	7
3. Anutu ii nomaṇeṇaga.....	10
4. Anutuwaa kaisilia ii nomaṇeṇa.....	13
5. Anutuwo ala ala nomaṇeṇ koloowonja.....	15
6. Anutunoṇ anana naambajoṇa ano naa siliga qewombaa mokoloonj nonono.....	18
7. Anutunoṇ jopaṇgoṇ nononotiwaajoṇ kana qaa nonono.....	21
<i>SINGISONGO NANAMEMED NANA ANO SATAN</i>	
8. Naambaajoṇa siŋgisoṇgo amakejoṇ.....	25
9. Siŋgisoṇgo nanaa hoṇa	28
10. Satan ii moronoṇ ano gawoṇ nomaṇeṇ menkeja.....	31
<i>LETOQETO, HAMO QEQE, OYAMBOYAD</i>	
11. Anutuwaa kaleṇ moriaṇjaajoṇ mongamboṇa.....	36
12. Hamo qeqe ii naama.....	39
<i>UUMELEED LAALIGO ANO GALED KODKOD</i>	
13. Uumeleeṇ laaligowaa aiweseya.....	44
14. Kere waṇa ii kokaṇeṇ qeniṇ kamaawaa.....	48
15. Anana kana soraaya otaawoṇa.....	51
16. Siŋgisoṇgo mono nomaṇeṇ gema qewoṇa.....	55
17. Kania nomaembaajoṇa siŋgisoṇgo mesaowoṇa.....	59
18. Uumeleeṇ sumaṇ mono nomaṇeṇ laligowonja.....	63
19. Laaligo nana gemageṇ.....	66
20. Buṇa qaa nomaṇeṇ mozozoṇgoṇ injijowonja.....	69
Qaa kotaa areṇa.....	71
Uṇawaa jeṇ asa asari qaaya.....	77

*ANUTUANO
EJEMBA*

Lesen 1: ANANA QAA HODA NOMAED MONGAMA MOKOLOOWONA

Qaa ano momo qaita moy: Moma laari nana laaligo nanaajonadeen amakejoj.

Kuuyanoj mende moma laariñkejoj. Moma laari nana aŋgotetenoj ama gosiwoja. Buja Terenoj dindiña hoja totooj ninijowaa. Kawaajoj anana Buñanoj moma laari nana mej gosiwoja. Kana kaañanoj Pombaa qaaya hoja kanoj laaligo nana galej kombaa. Jiisas motoonjgoyanoj baloŋ noj qaa hoja totooj otaaro.

1. Ejemba daaq ojoonoq qaa hoja mende raji mono mongama mokoloowu.

1.1. Ejemba uumeleengia qaa iyojoonoq moma laari ii qolomolongoyaga.

Room 1:18, 21; 2Tesonika 2:9-11; [Ondino 14:1] weenjgowoŋ.

1.2. Balombaa momoyanoj somoŋgoj onombabotiwaa galej memeqaaya.

Poolnoj baloŋ ejemba yojoonoq momo qolomolongoya me kuma sosoo ii mende otaawoŋiwaa jero. Yojoononoq momo qolomolongoya ii otaagi tiliqilinoj somoŋgoj oŋombubo. Kolosi 2:8; [1 Joon 2:26] Weenjgowoŋ.

1.3. Qaa hoŋawo nama Ama waeya mewoŋa.

Kambanj moŋnoj kokaej koloowaa. Uŋa Toroyanoj ejemba sololooŋ ojono qaa hoja otaaq Ama waeya mej mepeseenj laligowuya. Maŋ nananoj ejemba kaaŋa asugiwutiwa siiŋa moma mongama nonomakeja. Kambanj ii kanoj kete koi kaŋ kuŋ eja. Anutunoj Uŋaga kolooja. Kawaajoj Uŋa iikawaa waeya mej mepeseenjkejuti, iinorj inaanj sololooŋ ojono qaa hoja otaaq mepeseenj laligowuya. Joon 4:23-24

1.4. Qaa hoŋagadeej qolomolongoya mende.

Uumeleeng anana Anutuwaa kania koma gbiliŋ momayagoj laligowoŋ. Uumeleeng sili nomaeŋ laligowoŋi, iigago momayagowoŋ. Kaej anij Anutunoj iilaaj nonono moma laari qolomolongoya nomaeŋa ii saanoj iima kotowoŋa. Kaej ano anana moma laarinoj kotijoŋ me qaago ii saanoj iima kotowoŋa. Kaej ama nana memej bologa ano qolomolongoya ii mono gema qeŋ qaa hoŋagadeej otaaq laligowoŋ. Kolosi 1:9-10; 2 Piito 2:17-18 weenjgowoŋ.

1.5. Qaa hoja ii Buja Terenoj eja.

Uumeleeng anana mono nana memej solaŋa soraaya mewombaajoj mono Buñanoj mongama mewoŋa. Menij Anutunoj qaayanooj jeŋ mindiŋgoj nonono bologa nana gema qeŋ laaligo soloŋa koma gbiliŋ laligowoŋa. 2 Timoti 3:16-17 weenjgowoŋ.

2. Kaej laligoj qaa hoŋaa kania moma kotogi Buja qaa hoŋanoj oŋo bologagiaa kasanoŋa isama ojono solaŋ (frii) kolooŋ laligowuya.” Joon 8:32

- Ejemba umeleengia qaa ii siŋgisonjgowa gbadonoj raju .
- Umeleeng gabilia kolooj kenjuti, ii moma laarigia qolomolongoyawo. Kawaajoj ii kaaŋjadeej qolomolombaa bgadonoj laligoju. Soloŋa mende kolooju.
- Kambanj tosianooj umeleeng walaga gago moma laarigia somata, kotakota kambanj koriga laligojuto, momalaarigia qolomolongoya ii rama ojona. Kaaŋa laligojonto, Jiisasoŋ motoonjgo balonoj kamaŋ qaa hoŋawo laligoro.

3. Iwoi somata ii Anutuwaanoj qaa hoja mongama mokoloonj iibooja. Naambajoŋa? Momo awaga ii kanoj raja.

Tiita	→	Gere	→	Hoja
Momo	→	Aiŋ siiŋ	→	Akabakaya

3.1. Gere tiitanoŋ baloŋ kelega horoŋ gere muro me wagiro hoŋa kolooŋkeja. Moma laari nana Pombaanoŋ ama laligojoŋi, ii mono nana memeŋ nana ano sili nananoŋ jokoloowaa.

3.2. Moma laari hoŋa ano qolomoloŋgoya ii tania aŋa aŋa kolooŋkeja.

Qaa hoŋa → Solaŋa koloojoŋ → Luwaenoŋ laaligo

Joon 10:10

Moma laari hoŋa qaa → Kapuare → Tape kokoro

2 Tesalonaika 2:9-12

- **Ejembə uumeleengia qaa** – Ii wosobiri qaganoŋ laligogi iŋiibaga, naambajonja, yoŋonoŋ laalgogia memboliŋ ala urugia tosia yoŋoonoŋ kaaŋiadeenj memboliŋ keju.
(Uŋa uŋa 1: gere kaniwaagenj)
- **Uumeleenj gbilia** – Uumeleenj koloojoŋto, iwoi kania kania motoonjadeenj moma laarioŋ ano iikaanjawo motooŋ mindiriŋ meŋ Anutunoŋ kaeŋ anja jeŋ ejembə iŋijoŋgoŋ kejoŋ.
(Uŋa uŋa 1: gere biwiyanoŋ)
- **Uumeleenj kotakota (walaga)** – Uumeleenj kambaŋ koriga laligoŋ kouma laligoju, kaeŋ laligoŋ nanamemeŋ solaŋa ama meŋ laligojoŋ jeŋkejuto, moma laarigia ii aŋaso ama laligoŋkeju. Moŋnoŋ moŋ momoya dindiŋa mende laligoja. Anana kuuyanoŋ moma laari nana qolomoloŋgoyawo laligojoŋ. Anutu motoonjongoŋ dindiŋa soraaya kolooja. Uumeleenj anana mono Buŋa Tere koi weenjgon qoloŋ molongo nana yakariŋ gema qewoŋa.
(Uŋa uŋa 1 gere dindimbaagenj iiboŋ).

4. Qaa hoŋanoŋ laaligo nana melembaa.

Jiisasnoŋ, qaa hoŋaga jeŋ moboŋati, iikanooŋ laaligo nana melembaa. Buŋa qaa hoŋanoŋ ejembə gomaŋso miriso laligojoŋi laaligo nana saanoŋ melembaa.

- Jiisawaa Oligaa Buŋaya kanoŋ ejembə motomotooŋ laaligo nana saanoŋ melembaa.
- Uumeleenj gbilianoŋ kanaiŋ Jiisawaa Oligaa Buŋaya ii ejembə tosia iŋijoŋ kuma oŋonju. Kuma oŋoma Anutuwaanoŋ kana qaa eji, ii otaawu jeŋ iŋijoŋkeju. Ejembə kaanja yoŋoo qagia jeja ejembə (aposol). Matyu 28:18-20
- Jeja jeja ejembə yoŋonoŋ Anutuwanooŋ kana qaa otaawoŋiwaajoŋ jeŋ qindiŋ meŋ qindiŋ aŋgi moma uu nana meleemakejoŋ.

5. Tuuŋ meraa meraa meŋ, Buŋa batuya moŋ weenjgon qisiŋ aoŋ kawaa kania jewu:

Joon 8:31-32; Joon 14:6-7; Galesia 5:7-10; [Joon 8:44-45; Hosea 4:6] weenjgowoŋ.

- Buŋa Tere batuya iikanooŋ naa qaa hoŋaga ninijoja?
- Mono Jiisas naambajonja moma asariŋ muwoŋiwaajoŋ jeja?
- Buŋa Terenoŋ laaligo nanaajoŋ nomaeŋ jeja? Mono nomaeŋ anij laaligo nana iigi aŋaso koloowaa?

6. Qaa hoŋa ii kokaeŋ. *Qaa hoŋa ii iwoi raji kaya dindiŋa jeŋ asarija. Ano iwoi nomaeŋ raji, ii dindiŋa qendeema nononja!*

7. Buŋa Terenoŋ qaa eji, ii iwoi somataga. Iwoi somata koloojiwaajoŋ ama Buŋa meyagoŋ weenŋgoŋ moma asariwoŋa. Moma asariŋ awutambaŋa koma qaa hoŋa saanoŋ mokoloowoŋa.

- Weenŋgoŋ momago mono afaaŋgoŋ (Berea uumeleeŋ) yoŋonoŋ kuma aogiti iikaŋa kuma awoŋa. Poolnoŋ qaa koi hoŋaga jeŋ asariŋ nononja me nomaeŋ jeŋ Berea kanageso yaŋgio mombo gawoŋ koma koma gbiliŋ kawaa hoŋa mokoloogiti, iikaŋa mokoloowoŋa. Aposol 17:10-12
- Mono gawoŋ ejemba hoŋa koloŋ qaa hoŋa ejemba tosaŋa sololoŋ oŋono oogita eji, iikayadeeŋ kuma oŋoma laligowoŋ. 2 Timoti 2:15
- Buŋa Terenoŋ qaa kuuya eji, ii Anutuwaanoŋa kadabororo. 2 Timoti 3:16-17
- Anutuwaanoŋ Qaa hoŋa Buŋa Terenoŋ eji, ii ku-esuŋjavo. Hibruu 4:12
- Uŋa Toroyanoŋ saanoŋ ilaaŋ nonombaa. (Uŋa Toroyanoŋ sololoŋ nonoma mindiŋgoŋ nonono qaa hoŋa totooŋ ii saanoŋ moma yagowoŋa). Joon 14:26; Joon 16:13
- Qaa Hoŋa mono ejemba tosia kuma oŋombu. Kaeŋ aŋgi yoŋonoŋ kaŋiadeeŋ kema tosia kuma oŋombuya. 2 Timoti 2:2

8. Momakooto awaa ii kokaŋ.

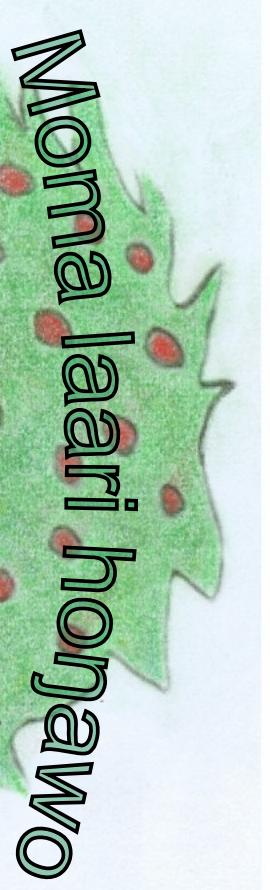
Anutuwaanoŋ qaa hoŋa ii mojoŋi eeŋ mono laaligonananonqendeembaba. Anutuwaanoŋ qaa hoŋa ii mende otaawoŋjati, ii lombo somataga.

8.1 Momakooto ii Anutuwaanoŋ qaa hoŋa ii laaligonananonqendeemboŋa.

Luuk 8:16-18 weenŋgwoŋ.

8.2 Mono naa qaaga Jiisasnoŋ eja woi moŋ momoya awaga ano moŋ momoya kaapiroŋa yoroojoŋ Matyuu 7:24-27 noŋ jeroti, ii weenŋgoŋ moboŋ.

“*Kaey laligoy qaa hoyaa kania moma kotogi buya qaa
hojanoy oyo bologagia kasanya isama oyono solaya
(frij) kolooy laligowuya.*” Joon 8:32

Moma Laaria qaaq Koomunona wawatta moma laanjaj

Q Q H Q
H Q Q Q
Q Q Q Q

2 Tesalonaika 2:9-12

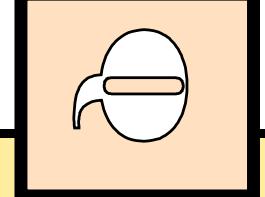
H Q Q H
Q Q Q Q
Q H H Q

H Q Q H
Q H H H
H Q H H H

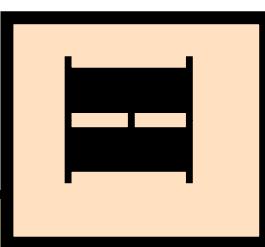
Joon 10:10

Qaa qolomolongoya
↓
Kasa gbadoyawo

Tape kokoro
↓

Kera qeeyangoyawo

Lesen 2: ANUTUNOJ MAD AWAGANOD JOPANGOD NONOMAKEJUTI, II KAADA JOPANGOD NONOMAKEJA

Qaa ano momo kota: Maŋ urunana awaanoŋ galeŋ koma nonoma kejuti, iikaaja Anutunoŋ galeŋ koma nonomakeja. Ii iwoi somataga mono moma asariŋ laligowoŋ. Qaa me lesen batuya koi kanoŋ Anutuwaa uusiiŋanooŋ mera boraanja ananawo nomaeŋ ramakeji, ii ninisaanja. Balonoŋ maŋ anana mono Anutunoŋ sili qeŋkeji, ii iima kaanjadeeŋ ama mera bora kuma oŋomboŋa. Anutuwaaŋ sili me akabaka ii baloŋ noŋ maŋ anono anioŋ meraboranoŋ iima Maŋ Anutuwaa silia kaanjaga jeŋ mobuya. Balonoŋ maŋ anono sili bologa merabora qendeema oŋoma momogia mesooniŋ Maŋ Anutu ii kaanjaga me nomaeŋ jeŋ momakeju. Kaeŋ ama anana kuuyanoŋ Maŋ Anutunoŋ iwoi ano anana mokoloŋ nononoti, ii mendeda moma asariŋkejoŋ. Lesen 1 kanoŋ Anutu moma laarioŋ jeŋ moma laari qolomolongoya amakejoŋi, ii mono iijoŋa. Kaaŋa raja me eŋ nononjinoŋa mono mesaaŋ Anutu Siwe Baloŋ ano anana mokoloŋ nononoti, iigadeeŋ moma laariwoŋa.

1. Maŋ nana Anutunoŋ uujoŋpaya somata qendeema nonomakeja. (Uŋa uŋa 2a)

1 Joon 3:1 weenjgowoŋ.

Buzu qaa: *Buk koi kawaa utanooŋ, komonjuwaya ♥ ii iwoi woi jokoloŋ oronja. Uŋa uŋa 2a noŋ ♥ uujoŋpaya qendeenja. Uŋa uŋa 8a noŋ ano 8b noŋ komonjuwa ijiaŋi ♥ ii ejemba uunananooŋ kaya jonkoloŋja (kera ba, komonjuwa.)*

2. Maŋ oŋoo gawoŋ areŋ ii kokaenj: merabora Maŋ Anutuwaa kania kuma oŋoŋgi iima asariwu. Efesus 6:4; [Lo 6:4-7] weenjgowoŋ.

3. Nemuj, maŋnoŋ sare bologa mende injsaamboŋ.

Uumeleŋ koloowonji kambaj iŋ kanoŋ Anutuwaaŋ moniŋ ananaa nemuj maŋ urunana kaanja koloowa. Wala Anutuwaaŋ moboŋi, ii eja qaa buŋagiawo iyoŋoojoŋ momakejoŋi kaanja moboŋ. Iikanoŋ momo awaga mende koloŋja. Kawaajoŋ anioŋ Anutunoŋ momo nana ano laaligo nanana mindiŋgowa. Kaeŋ anogo Anutu moma yagowoŋ. Anutunoŋ ku-esuŋ kuuyaa Toyaga ano qa buŋayawo, ano laaligoya soraaya qaita moŋ. Ejemba daaŋ yoŋonoŋ qa buŋagiawo anana nunuugooŋ rajuti, ii aŋgojoragiawo. Kawajoŋ ama anana kiaŋ Anutu anioŋ laligo nananoŋ kouma laaligo nana mindiŋgonj mejenrengowa. Kaeŋ anogo Anutu hoŋa ii saanoŋ moma yagowoŋa. Mono Anutu ii moroga ano nomaeŋaga ii moŋgama mokoloowoŋa.

Kaeŋ amago mono baloŋ maŋ urunana yoŋ onoŋ akabaka sosooya ama momo nana Maŋ Anutuwaa amo kejoŋi, ii mesooŋkejuti, ii saanoŋ iima kotowoŋa.

3.1. **Maŋ urunana uukazigiawo.** Kambaj kambaj aŋanawo korisoro qaganoŋ mende ramakeju.

3.2. **Maŋ ompelelenja iwoi kuuya loloogeŋ nonomakeju.** Iinoŋ iwoi tosiaajoŋ mende qisiŋkejoŋto, ii kileŋ nonomakeju. Kaeŋ aŋgi kokaeŋ moma kejoŋ, naa iwoiwaajoŋ qisiwoŋati, ii kuuya saanoŋ nonombuya. Iwoi tosiaa siij mende amboŋatigago nonombuya.

3.3. **Maŋ keu urunana. Aŋgiaa gujuga meŋ ananaa geja mende amakeju.**

3.4. **Maŋ loota awaa koloowonjwaajoŋ nunuŋ mindiŋgonj keju.** Iwoi ama meŋ sororogowonjato, kileŋ kambaj monoŋ iro mende sokombaa.

4. Momo qolomoloŋgoya me bologa Anutuwajoj momakejoj, ii mono meleemboj. Meleembojatiwaa kania ii Buŋa Qaayanoj koma gbiligbili meniŋ laaligo nana meleembaa. (Uŋa uŋa 2b)

4.1. Luuk 15noj Jiisasnoj Anutuwaanoj beŋ totombaa tania ninisaanja. Jiisasnoj sundu karooj jeroti, ii kanoj Anutuwaanoj beŋ totombaa kania jeŋ asariŋ nonono. Beŋ totoŋanoj kurumaruya jokoloŋkeja. Sundu karooj ii rajao kete koi motoporiŋ motooŋgo koi kayadeeŋ iiboŋa.

Luuk 15:11-32 Jiisasnoj sare qaa koi jeroti, ii iboŋatinoj Maŋ Anutunoj ananajoj sili kaŋja qeqkeji ii saanoj momakotowoŋa. Maŋ Anutunoj iwoi amakejiwaa tania ii kokaeŋ iiboŋ.

- Anutunoj anana kuuya jopaŋgoj nonomakeja.
- Anutunoj siŋgisongoj nana mesaomambaajoj momakeja.
- Anutunoj ananaajoj mambomakeja.
- Anutunoj siŋgisongoj nanaa wosobiri jeŋ jokoloŋiŋ korisoro mokoloŋkeja.
- Anutunoj mendeda duduŋ nonomakeja.
- Anutunoj ananaajoj wasoya moma kiaŋkomuj nonomakeja.

4.2. Room 8:15-17 ii kanoj iiboŋati, ii anana Anutuwo ala ala koloojoŋiwaajoŋ ama saanoj Iiwaajoŋ “Aba” Ama qaboŋa.

5. Sili me tania woi meleempoja. Luuk 15:11-32 weenŋgoj tuuŋ meŋ tuuŋnoj qisiŋ aoŋ hoŋa mokoloŋ meleemboja.

Luuk 15:11-32noj sili woi ko meraanoj eleeno kolooroti, ii iiboŋa. Qiqisiwaa hoŋa meleenji, ii Maŋnoj sili moŋ qendeeno da walanoj sili moŋ qendeeno.

5.1. Buŋa Tere koŋ jawoya kokanoj maŋ awagaa kaiakaya qendeema nononja.

Mono qiqisi koi meleembu:

- Maŋ ii eja nomaenjaga?
- Iinoŋ mono nomaenj ano?

5.2. Da mutuyaanoj sili nomaenj anoti ii jeŋ amiŋ qiqisi koi meleembu.

- Da mutuya ii eja nomaenjaga?
- Iinoŋ mono nomaenj ano?

5.3. Gii mono Autuwaajoŋ nomaenj mojaŋ?

- Anutunoj kazi ama gomakeja me qaago?
- Anutunoj iwoi kuuya goma keja me nomaenj?
- Anutuwaajoŋ mona gii gomesaoj koriganoj raja me nomaenj?
- Moba Anutunoj anana soraaya koloŋ laligowoŋiwaajoŋ jeŋ mindiŋgoj nonomakeja me nomaenj?

5.4. Uujopawaa qaya Jiisasnoj jeroti, ii Luuk 15noj, iiboŋ. Mono nomaenj mojaŋ. Anutunoj uujopa kaaŋanoj jopaŋgoj nonomakeja me momaeŋ? Mona mende sokombi kiaŋ Luuk 15, ii mombo meyagoj weenŋgowa. Weenŋgonago Jiisasnoj sundu ii naambajoŋa jeroti, ii kawaa tania jeŋ asariŋ gombaa.

6. Anutunoj maŋ urunana ompeleleja kaaŋa jopaŋgoŋ nonomakeja.

6.1 Anutunoj anana mono iyaŋaa buŋaga meŋ weeŋgoŋ nonono. 1 Piito 2:9 noŋ kokaŋ jeja:
“Anutunoj oŋo mono meŋ weeŋgoŋ oŋonota, Iiyaŋaa buŋaga raju...”

6.2. Anutunoj anana Iyaŋaa meraboraanja kaaŋa koloowooŋiwaajoŋ nonoono. Efesus 1:5 noŋ kokaŋ jeja, Anutunoj uumeleeŋ ejemba anana ii mera boraanja totoŋ kaŋa nonoomakeja. Kawaajoŋ ama Anutunoj momo kaleŋ morota morota jaŋ qeŋ uumeleeŋ yoŋoojoŋ anota, eji ii anana saanoŋ nonono buŋa qeŋ awoŋa.

6.3. Anutunoj ejemba jopaŋgoŋ oŋomakeji, ii mono mindiŋgoŋ oŋomakeja. Hibruu 12:6-11noŋ kokaŋ ninijoja mono iwaa qaa baatanoŋ kema kotiiŋ laligoniŋ sokombaa. Kawaajoŋ lombo mokosiŋgoŋ diŋgoŋ laligowu. Anutunoj mono tak-kotoŋ nonono iwaa so soraaya koloowombaajoŋ ama mindiŋgoŋ nonomakeja. Kaeŋ ama oŋombe oyamboyaŋ laaligo awaa mokoloowu jeŋ momakeja. Kambaŋ kanoŋ anana aŋgotete me lombo mewonj, ii kokaŋ moboŋ, lombo kaji, ii mindiŋgoŋ nonomambaajoŋa kaja jeŋ moboŋ.

6.4. Anutunoj mono niniima momayagoro. Ondino 139:13-16noŋ jeja:
“Anutu giinoŋ nemuŋ naa goronj utanoŋa mokoloŋ nona”.

6.5. Daeŋ yoŋonoŋ aŋgia mende ilaaŋ awuyati, ii Anutunoj ilaaŋ oŋomakeja. “Anutunoj ejemba daeŋ yoŋonoŋ maŋurugia qaa yoŋoo maŋgia kolooja. Maloguaŋ ilaaŋ oŋomakeja...” (Ondino 68:5)

6.6. Anutunoj anana mendeda duduŋ nonomakeja. “[Anutunoj jeja], 'Nemuŋnoŋ mera ajunoŋ saanoŋ duduŋwaa? Mera koro ama meroti, ii saanoŋ duduŋwaa me nomaen?
Oŋanoŋ [Nemuŋ ii] kambaŋ tosianonj duduŋwaato, niinonj kambaŋ moŋnoŋ mende duduŋ oŋomaŋa.'” (Asaia 49:15)

6.7. Laaligo nanaa areŋa ii Anutuwō raja. “Niinonj iwoi awaga ambembo oŋowo amanja...”
(Jeremaia 29:11)

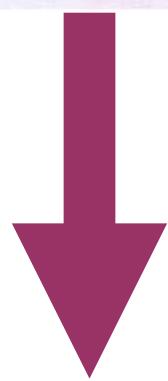
Buzu qaa: Ejemba tosianonj buuk koi ooŋ mozozoŋgoŋ ejembenoŋ ano tuuŋnoŋ koma gbilgbili meŋ aoŋ moboŋiwajaoŋ oogi. Buŋa batuya tosiaa uutanoŋ iibonjati, ii koma gbilgbili mutuya koloorotinoŋ mende memetia. Buŋa batuya tosiaa uutanoŋ iibagati, [sopanoŋ] ii koma gbilgbili mombo toro qewoŋa: Ejemba moŋnoŋ me tuuŋ moŋnoŋ koma gbilgbili koi meŋ moma asariwaatinonj awaga koloowaa. Koma gbilgbili toro qeji kanoŋ meŋ medaanj oŋombaa. Buŋa koi kaaŋiadeeŋ qenjarononj weeŋgomaj jeŋ aŋgamu mende amba. Poolnoŋ Timotiwaajoŋ kokaŋ jeŋ ijoro. Awasaŋ kaka nama weeŋgonj jeŋ asarina ejemba ano geenŋa ilaaŋ gombaa.

“Mono pondaj Uumeleembaa Buŋa Tere ii jegeŋa nama weeŋgoŋ kaparaŋ koma jeŋ asariŋ kanageso uugia kanoŋ kuuŋ kuma oŋoma laligowa.” (1 Timoti 4:13b)

Batuya tosianonj aiwese karooŋ kokaŋ (...) ibaga. Ii kokaembajonja, Buŋa jawoya ii mombo toroqej weeŋgowaga.

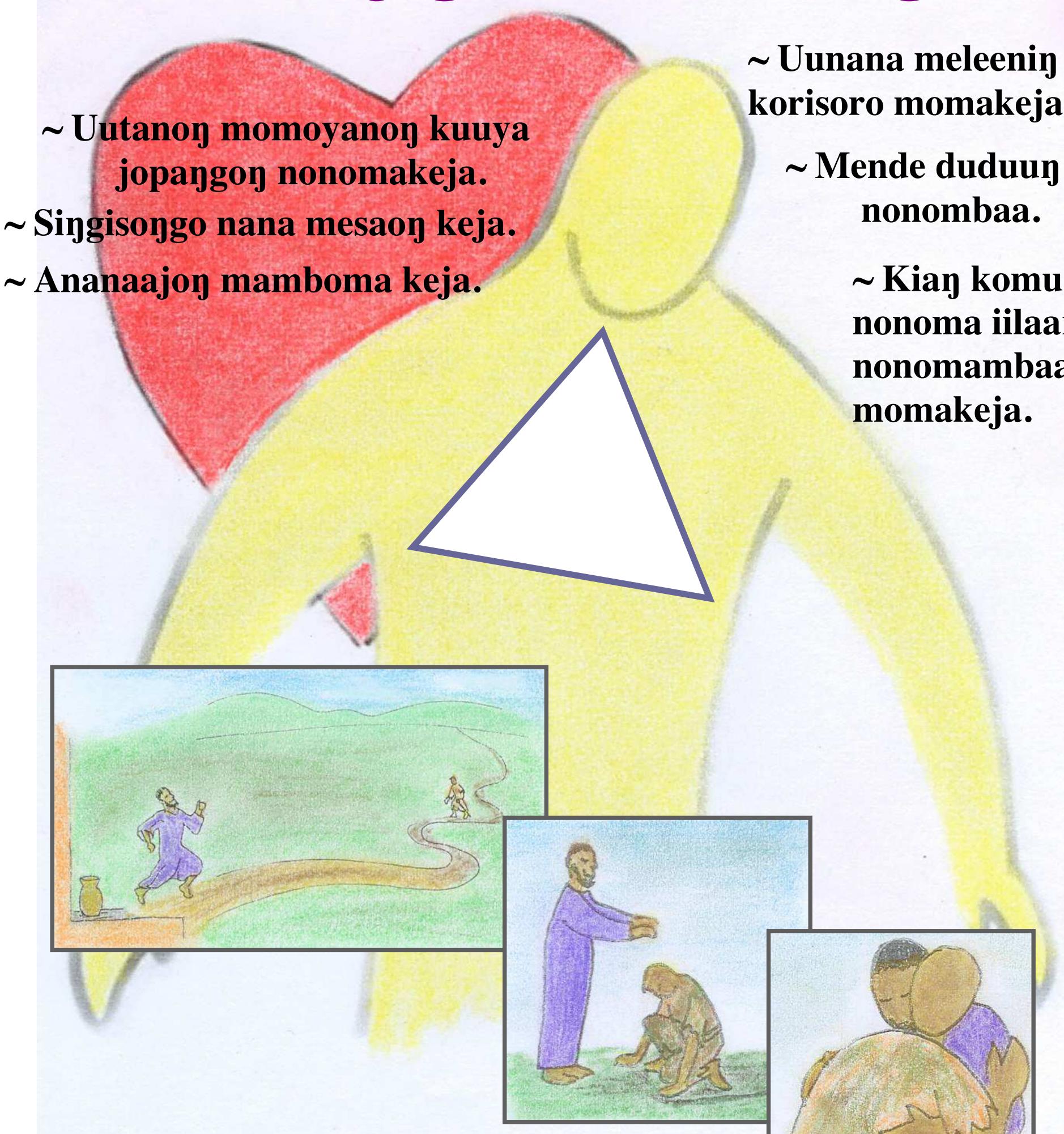
Anutunoŋ anana maŋ uluŋ koleŋa kaanja ujopayawo

1 Joon 3:1

Maŋ oŋoo areŋ kiaŋ mera
bora kuma oŋoma Maŋ Anutu
ii nomaeŋia ii iŋisaang'i iibu.

"Aba" Ama

1 Piito 2:9

Luuk 15:11-32

Room 8:15-17

Lesen 3: ANUTU II NOMAEJAGA

Qaa ano momo kota: Lesen kokanoj Anutu ii nomaejaga ii iiboja. Buñanoj Anutuwaajoj nomaej jeñ kuma nononji, ii iiboja. Anutu ii kolokolooya qa ano qaoñqaoña qaa. Iinoj jeñ kotoro iwoi kuuya letoma koloogi. Liwaa ku-esuñanoy iwoi kuuya uñuugoja. Iinoj iwoi kuuya saanoj mobaboroja. Anutunoj gomañ gii foo ii sokoma raja. Moñnoj mende iitaga. Anutunoj ejemba kalañ koma nonomakeja. Lesen kokanoj toro qeñ Buñanoj nomaej ninijoñ kuma nonoma meñ medaaro Anutuwaa tania hoña totooñ iiboja. Anutu motoñgonoy karoñ. Mañ, Mera ano Uña Toroya. Inglis qaanoj Tiriniti qamakeju. Qa ii iwoi hoña totooñ ano qaita moñ. Tuuñ mamaganoy tania koi mende moma laariñ tondu Anutuwaa tania kaeñ jeñ momo qolomolongoya kaya kuma oñoma laligoñkeju.

Anutu ii uuta ano qaita tak-kootoya moñ. Ii mende moma kotoñ muwoja me mesaowoñati, ii qiwitigoñ kamaañ nunuwaa.

- Jiisasnoj Anutuwaa ku-esuña jeñ asariro nonono. Matyuu 22:29
- Ejemba daañ yoñonoj Anutuwaa kaleñ moriaña utanoj laligojuti, yoñonoj qabuñjaya jeñ asariñ moma uuma muñ waeya meñ mepeseeñkeju. Isaisaan 15:3-4; [ano 1 Timoti 1:17; Room 11:33-36; Ondino 96:5-10; Ondino 104:31-33; Asaia 40:12-18]
- Anutuwaa akadamuya ano ku-esuña ii somataga iimakejoñ. Isaisaan 1:12-18; Isaisaan 4; [Aposol 4:31; Asaia 6:1-5; Mootogo 33:18-23]

1. Anutu ii kondokondooya qaa ano qaoñ qaoña qaa. (Uña uña 3a)

Anutu ii rarota rama ubaa. Kondokondooya ano qaoñ qaoña qaa.

Isaisaan 22:13; Isaisaan 1:8; 1 Timoti 1:17; [Ondino 90:2-6; Ondino 93:2] weençgowoñ.

2. Anutunoj iwoi kuuya jero letoma koloogi. Moñnoj moñ Anutu mende megí.

Kolosi 1:15-16; [Joon 1:1-3; Letoqeto 1:1] weençgowoñ.

3. Iwoi kuuya iwaa ku-esuñ baatanoy raja. Iinoj iwoi kuuya saanoj ama mewaa.

“Aabramnoj gbania 99 kolooro Poñnoj iwaanoj asugiñ kokaenj jeñ ijoro, ‘Nii neeno Poñ Anutu koloojenj ano iwoi nomaej ama memanjeñ saanoj ama memaña...’” (Letoqeto 17:1) Room 1:20; Matyuu 19:26 weençgowoñ.

· Sare qaa Soomoñgo Gbiliñoj: Luuk 8:22-25; Luuk 11:14-23; Luuk 5:17-26 weençgowoñ

· Sare qaa Soomoñgo walaganoj:

Joosua: Joosua 10:12-13. **Hesekia:** 2 Kiñ 20:9-11. **Mooses:** Mootogo 14:21-31.

4. Anutunoj iwoi kuuya modaboroja ano iidaboroñkeja. Iwoi ejembanoy saanoj mende momota ii modaborokeja.

Room 11:33-34; Hibruu 4:13; [1 Korint 1:25; Ondino 139:1-4] weençgowoñ.

5. Gomaña gomaña Anutu raja. Kanoj me kanoj Anutu kambaña kambaña ramakeja. Iwoi kuuya kululuñ meñ raja. Ondino 139:7-12; Hibruu 4:13; [Jeremaia 23:23-24] weençgowoñ.

· Sare qaa Soomoñgo Walaganoj: **Joona:** Joona 1:3; Joona 2:1-2a.

6. Anutu moñnoj mende iitaga. Anutu ii Uñaga.

Joon 6:46; Joon 1:18; [Joon 4:24; Kolosi 1:15,19; Hibruu 1:3] weençgowoñ.

7. Anutunoj ejemba ananaajoj majakaka ambembo momakeja. Ananawo ala mej aomambaajoj momakeja. Momo nana aiñ siij nana sokondaboroj ananawo ala ala hoja laligoj keja. Maak 1:11; Joon 15:15; Galesia 4:4-7 weenjewojoj.

8. Anutu ii motoonjongoj eja karooj kolooja. (Uja uja 3b)

Buñanoj jeñ asarija Aunutu ii motoonjongoj, eja karooj kolooja. Karooj ii kokaenj Anutu Mañ, Anutu Mera, ano Anutu Uja Toroya. Buña Terenoj yoñoo qaa ii hoja tooja seiseiyaga oogita ero weenjegoj momakejoj. Qaa me sili kuuya Jiisasnoj Mañawo ama jeñkeroti, ii qaa hoja kawo leinjgoj nama jeñ jeñ amakero. Hibruu 1:5-9noj Mañ Anutunoj Meriaajoj kokaenj jero: “Oo Poñ Anutu, gii jinkaror duñ raraganooj kambaj tetegoya qaa ranaga rama ubaga...” (Hibruu 1:8). Qaa kanooj kaanjadeenj Anutunoj Meriaajoj gii Anutugadeenj jero. Anutunoj qaa nomaeñ jeroti, ii hoja totooñaga. Tania koi ii tani somata qaita moj. Tuuñ ambemboyanooj Anutu motoonjongoj karooj (Tiriniti) kawaa kuma sosooya ambembo ama ejemba tiliqili ama oñomakeju. Kana kaanjanoj ama uumeleenj moma laarigia mesañkeju.

Sare Qaa: Gere moj ii wanjaliawo, qaboriawo ano qaseñawo. Ii mendeenij karooj koloojao ii gere motoonjgo. Señagadeenj, ii kanooj gere qaago, qaboboriagadeenj wanj jaliagadeenj rabaati, iikanooj gere mende kolooja. Gerega jeñ moboñati, ii wanj jalia, qaboria ano seña motoonj raro iima geregaa kaeñ momakejoj. Qama mendeenij karooj koloojao ii gere motoonjgo.

8.1. Anutu karoonoj motoonjgowaa jeñ asaasaria soomoñgo walaganooj.

(tere baatanoj kana hooroya iibagi ii iwoi motoonjgwaaajoja jeja.)

- “Oo Israel gii mono moma yagowa. Poñ Somata (Jehova), Iinoñmotoonjg Anutu (Jehova) gadeenj, Iinoñjadeenj Anutu (Elohim) nana kolooja.” (Lo 6:4)
- “Kawaa gematanoj Anutunoj, kokaenj jero, ‘Ayo Anana mono ejemba mono ananaa kaanja mokoloñ oñomboña.” (Letoqeto 1:26)
- “Kawaa gematanoj Anutu, somatanooj jero, ‘Yai! Ejemba ii mono ananaa so awaga ano bologaa kania mendeema moma asarimambaa anju.’ ” (Letoqeto 3:22)
- “Kawaajoj anana mono kemeñ qaagia mesooj mendeenij mende momakotonj aonj deembu.” (Letoqeto 11:7)
- “Ano Pombaa qaa aroya mobe kokaenj jero, Mono moroga wasiwoña? Mono moronoj ananaa qanoj kembaa. Mobu nii neeno qaa mej kemaña?” ” (Aisaia 6:8)

8.2. Anutu motoonjongoj karoombaa jeñ asaasaria Soomoñgo Gbilianooj:

8.2.1. Matyuu 28:19noj Jiisasnoj kokaenj jeja: “Kawaajoj oño mono gomañ so kema ejemba tuuñ kuuya kokaenj iñijoj oñongi noo gowokouruna koloowu. Ii mono Mañ, Mera ano Uja Toroya nonoo qanoj oomulu mej oñombu, ano niinoj qaa otaawutiwaaj jeñ kotonj oñombeti, ii kuuya teñ kombutiwaajonj mono kuma oñoma laligowu.”

8.2.2. Jiisasnoj gowokouruta jeñ kotonj oñoma kokaenj jero, mono kema qa kokanoj qama oomulu mej oñombu:

*Mañ *Mera *Uja Toroya. (Matyuu 28:19)

8.2.3. Asaia 48:11noj Anutunoj nomaeñ jeroti, ii mono gosiñ iibu. Qaa batuya kanooj Anutunoj kokaenj jeja: “Niinoj neenaa qa buñanaajoj ama tania kaeñ ama oñombe. Ejembanooj noo qana mej kamaañj ama riij iwoi moj mej ububotiwaaj mende moma kaeñ ambe. Ii Qaago! Mono Niigadeenj qa buña nomakebu. Anutuwaa qa buñaya ii eja mombaajoja me poñ qolomoloja mombaajoja qaago. Jiisasnoj qa kokaenj qama oomulu mej oñombu jero. Anutu Mañ, Anutu Mera ano Anutu Uja Toroyaa qanoj kaeñ jeñ

oomulu meŋ oŋombu. Eja ii yoŋonoŋ mono karooŋnoŋ motooŋgo koloɔju. Qaa batuya ii kanoŋ mono ku-esuŋjavo koloɔja. 'Mono iwaa qanoŋ.' Jiisasoŋ Maŋa qa buŋa mende munagi qaa kokaŋa ii saanoŋ mende jenaga. Maŋ, Mera ano Uŋa Toroya ii kuuya karooŋadeeŋ Anutu mende koloowuyagi, Anutu qa buŋa menaga. Kaaŋiadeeŋ anana mono Maŋ, Mera ano Uŋa Toroya mende iŋiibonagi mono Anutu qa buŋa nomeŋ muboŋa.

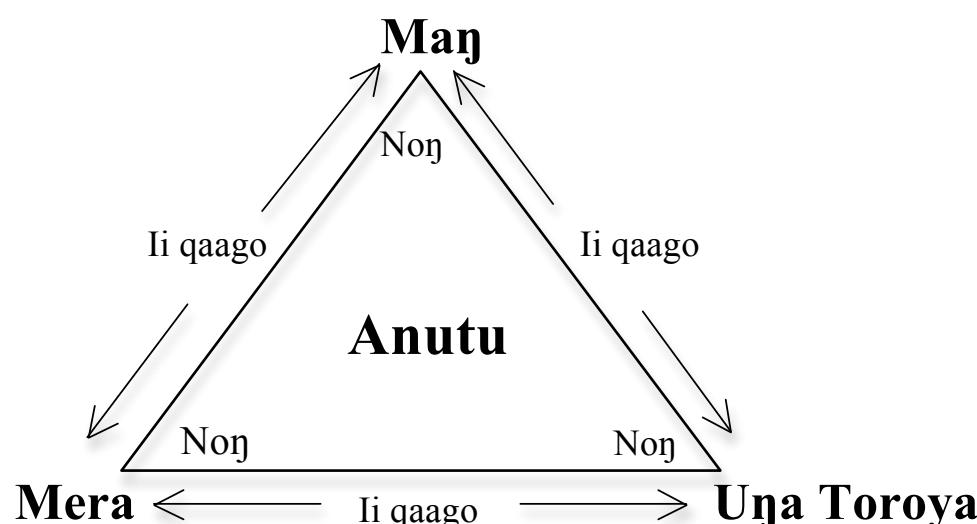
8.2.4. Jiisasoŋ oomulu meroti, kambaj ii kanoŋ Maŋ ano Uŋa Toroya motooŋ rari. Eja karooŋ ii motooŋ ragi. Matyu 3:16-17

8.2.5. Jiisasoŋ Anutu karoonoŋ motooŋgo kawaa qaya ii Joon boŋ 13 ano 14 kanoŋ jero oogita eja.

Jiisasoŋ jero nii mono oŋomesaoŋ kemaŋa. Nii dakanoŋ kemaŋati, gii iikanooŋ notaan kamambaajoŋ amamaawaga. Kambaj kokaamba amamaawagato, kanageŋ ii saanoŋ notaan kawaga. Joon 13:36.

- Filipnoŋ kokaŋ ijoro moro, “Oo Poŋ, gii Ama qendeema nonona nononoŋ ii uuŋ iiniŋ sokoma nonombaa,’ Ii moma Jiisasoŋ ijoro moro, “Filip, nii kambaj koriga totooŋ onowo pondaj laligowego niima kileŋ kanana mende moma kotojan me? Moŋnoŋ nii niima kotoroti, iinoŋ mono Amana kaaŋiadeeŋ iima kotoŋ laligoja.” Joon 14:8-9
- Jiisasoŋ jero, “Niinoŋ Amana qisiŋ mube iinoŋ nemuŋ koipu moŋ ano kamaaŋ ilaŋ oŋoma ku-esuŋ oŋombaa.” Joon 14:16-17
- Jiisasoŋ ila ilaŋ jeroti, ii Uŋa Toroyajoŋa jero. “Ila ilaŋ ii Amanoŋ noo qanoŋ wasiro kaŋ nemuŋ koipu togia kolooŋ rijoŋooŋ oŋomakebaa...” Joon 14:26
- “Moŋnoŋ uutanoŋ jopangoŋ nomakeji eeŋ”....Amawo noronoŋ (Jiisasoŋ Maŋa) mono iwaa uutanoŋ kemeŋ pondaj iwo motooŋ laligowongoa.” Joon 14:23.

Tanigia koi waladeeŋ iibagati, ii sisauyawo koloowaa. Maŋ , Mera ano Uŋa Toroya ii kuuya qa buŋagiawoto, ii Anutugadeeŋ koloɔju. Karooŋnoŋ motooŋgo koloɔju. Jiisasoŋ buŋa qaa ii Joon boŋ 13 ano 14 kanoŋ jeŋ asarija.

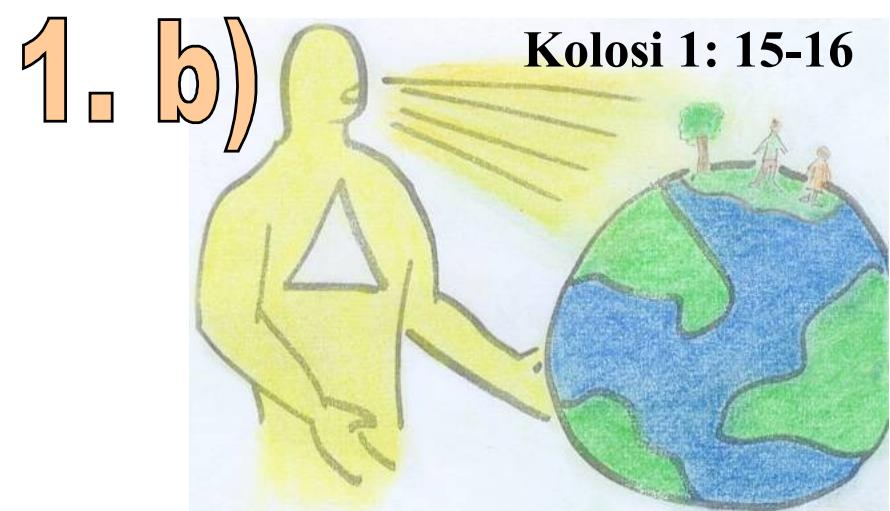
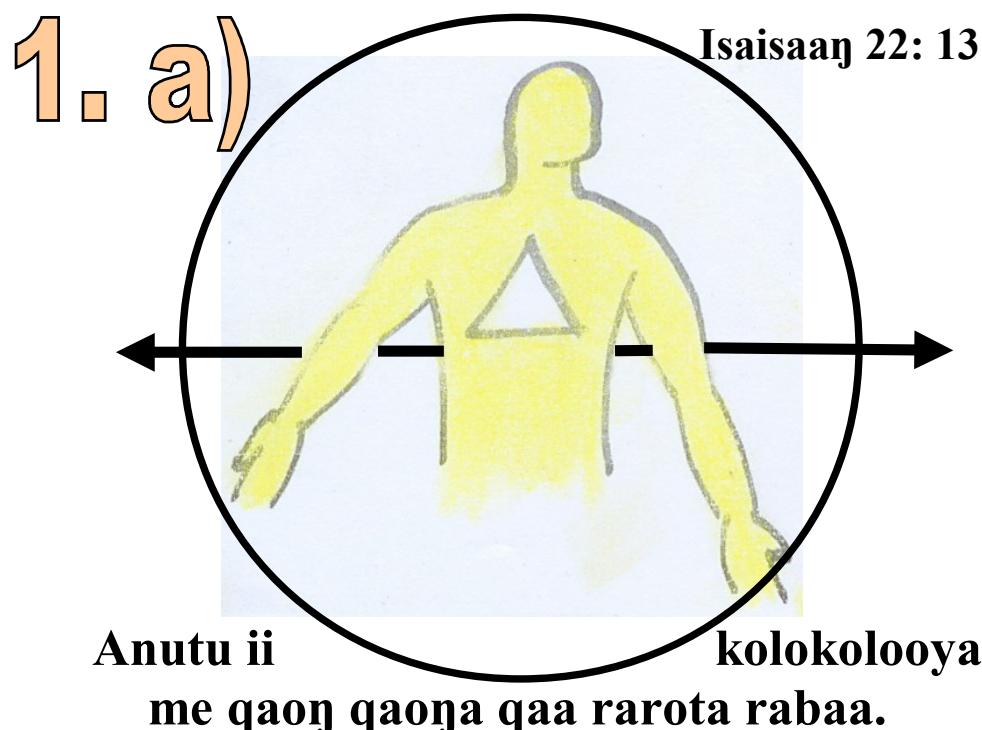

8.2.6. Karooŋnoŋ motooŋgo ii kana karooŋanoŋ motooŋ kaŋkeju.

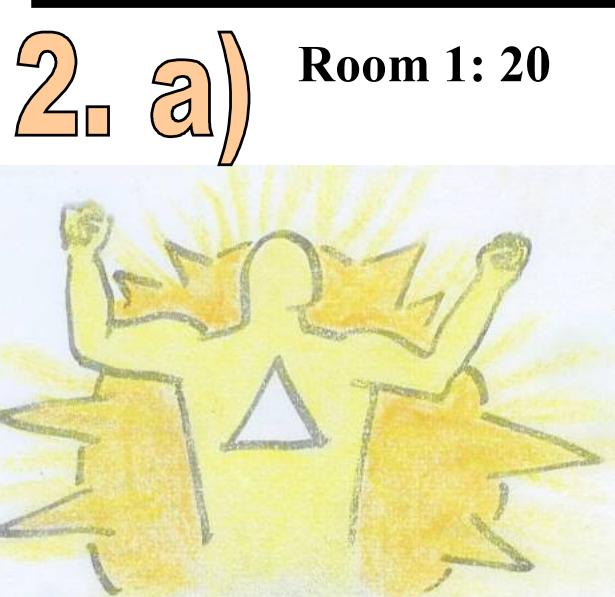
- Tooŋgia motooŋgo
- Ku-esuŋgia ororoŋ
- Ujopagianoŋ somoŋgoŋ aonkeju

1 Korint 1:18, 24-25 weenjgowoŋ.

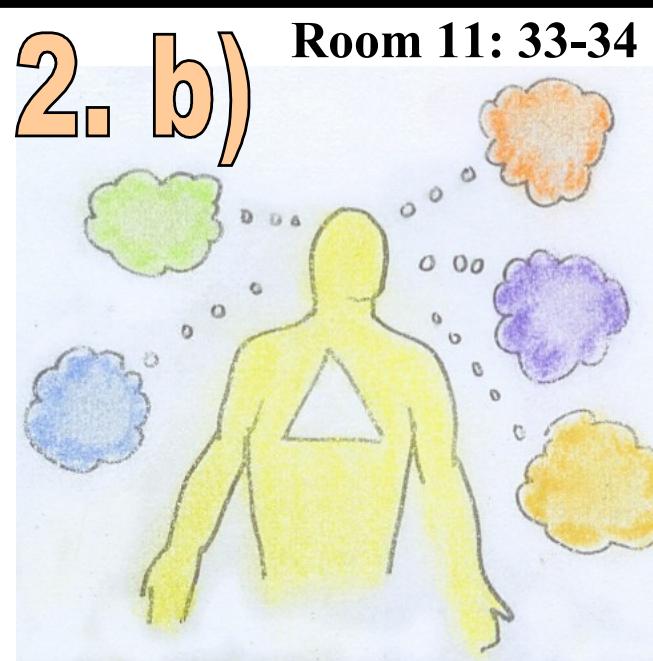
Anutu ii Nomaenjaga

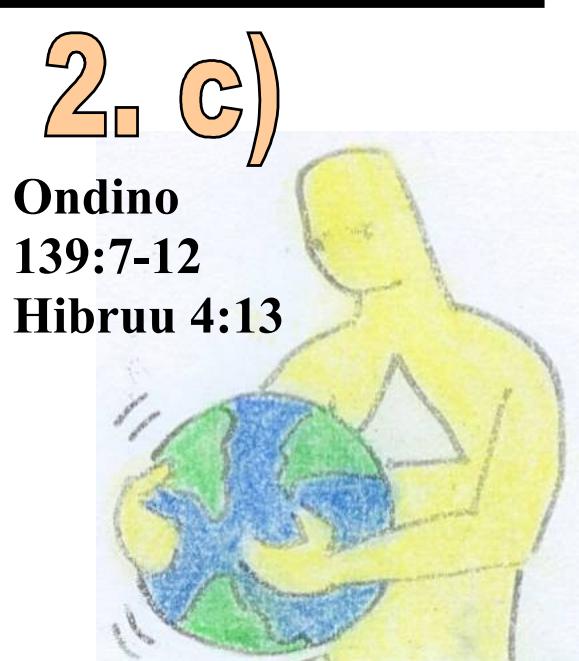
Anutu rarota rama ubaa. Iinoŋ iwoi kuuya jero kolooro. Iyaŋa moŋnoŋ mende mokolooro.

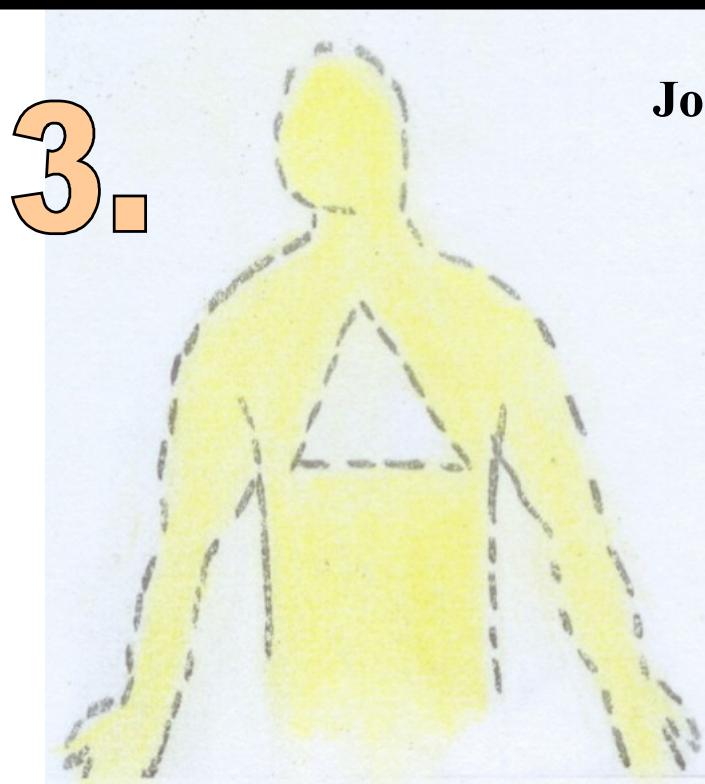
Anutu ii kedaya qaa kuesuŋ kuuyaa Toya iwoi kuuya ama meŋkeja.

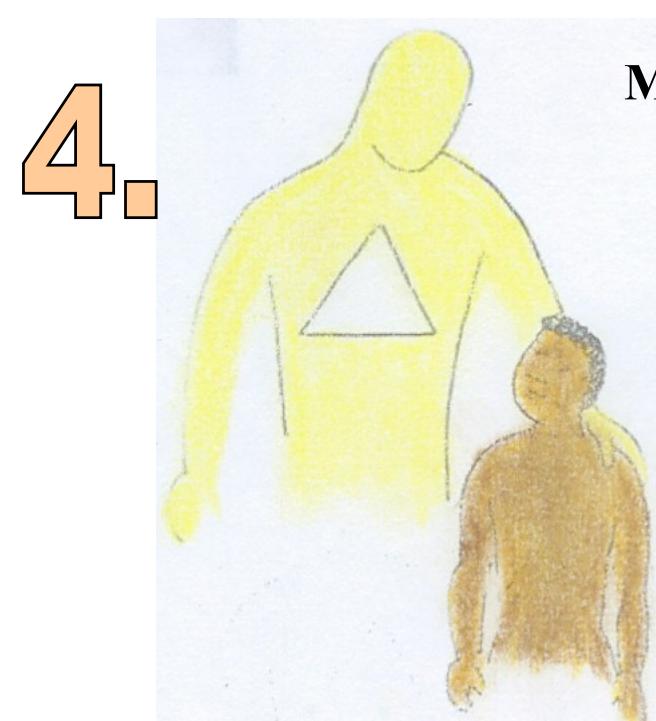
Anutu ii somata kedaya qaa mokomokolooy Toyaga. Momo nomaenja ii modaboroŋ keja.

Anutu ii somata kedaya qaa. Kambaŋa kambaŋa ananawo ramakeja gomaŋa gomaŋa radaboroŋ niniimakeja.

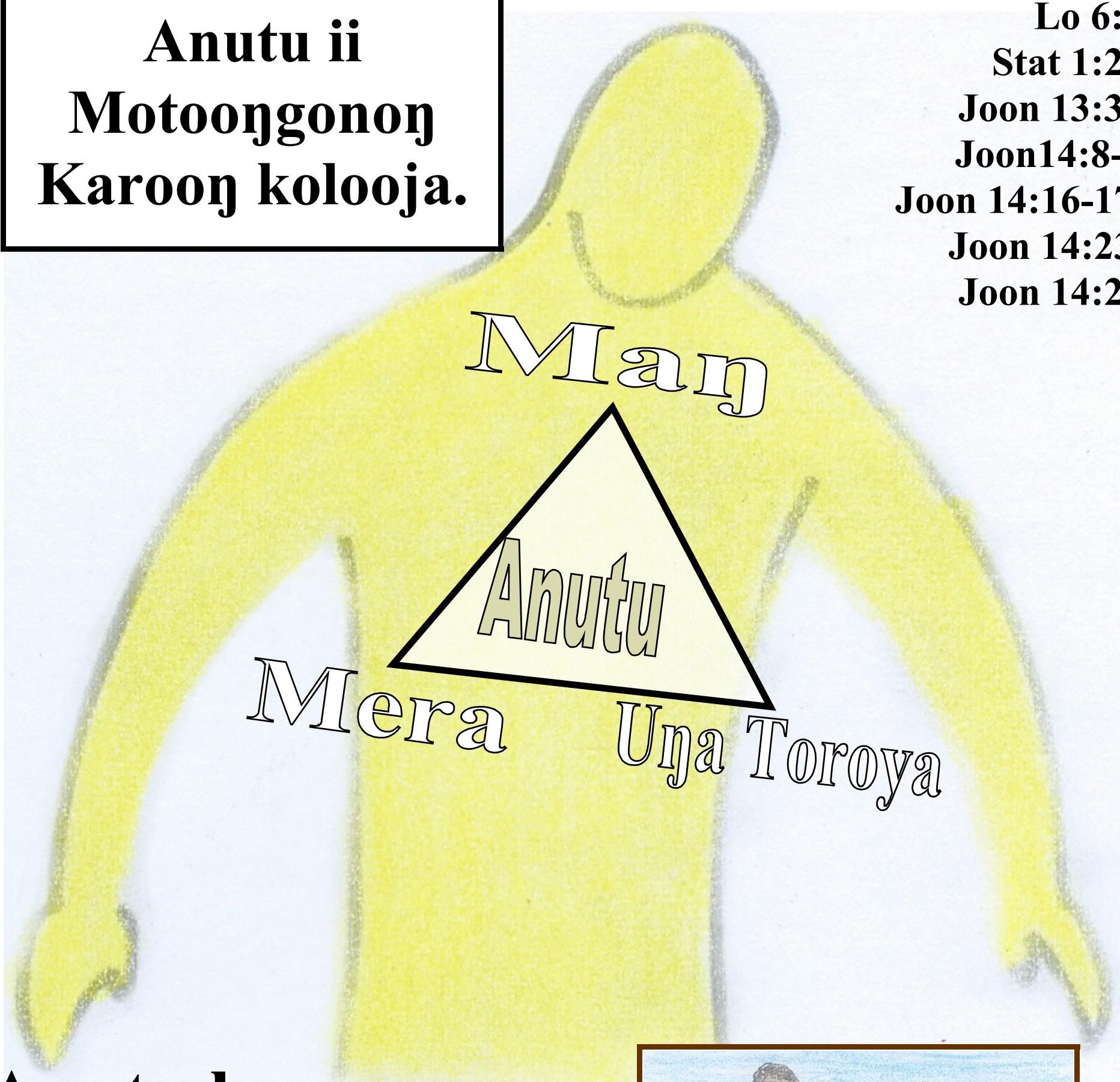
Anutu ii mende iitaga ano ii Uŋaga.

Anutu ii anana kaaŋa; Maŋ nana ano Alananaga, Momoyawo, Uusiiŋawo ano aka bakayawo.

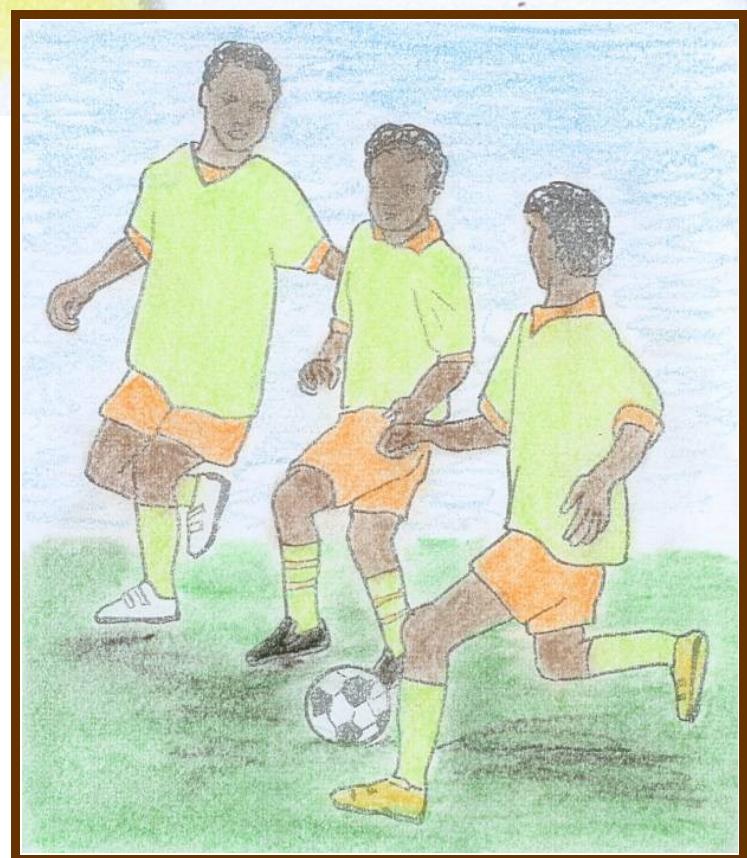
Anutu ii
Motoonjgononj
Karoonj kolooja.

Lo 6:4
Stat 1:26
Joon 13:36
Joon14:8-9
Joon 14:16-17
Joon 14:23
Joon 14:26

Anutu kaaronjnonj
motoonjgo ii ku-
esunjgia ororonj:

1. Momogia motoonjgo
2. Ku-esunjgia ororonj
3. Uujopagia kaanjadeen

1 Korint 1:18, 24-25

Lesen 4: ANUTUWAA KAISILIA II NOMAEN

Qaa ano momo kota: Soomoŋgo gbilianoŋ kokaŋ ninijoja, uumeleeŋ ejemba ii Anutuwaa meraboraaŋaga. Kawaajoŋ Anutuwaa meraboraaŋa anana mono Maŋ nana kaaŋa koloowoŋa. Lesen 3noj Anutuwaa tania ano silia ii jeŋ asariro ijoŋ. Sili ii kuuya saanoŋ mende otaadaborowoŋa. Anana Anutunoŋ uuŋopayanoŋ somoŋgoŋ nonomakeji kaeŋadeeŋ ala urunana mende jopaŋgoŋ oŋomakejoŋ. Kawaajoŋ mono nomaeŋ Siwe Maŋ nana kaeŋa koloowoŋa? Mono akabaka nana me sili nana mombo mombo meŋ somariiňiŋ Anutuwaaŋoŋ kaaŋa koloowa.

1. Anutu ii uuŋopaya somata.

1.1. Anutunoŋ uuŋopaya ii iwoi jero koloorota eji kanoŋ ninisaamakeja.

1 Joon 4:9-10; [Joon 3:16-17] weenŋgowoŋ.

1.2. Uuŋopayanoŋ ala leuŋ oŋo oŋoŋaa tania meŋ medaaŋ nonomakeja.

Filipai 2:2-8, [1 Korint 13:4-7]

1.3. Karoonoŋ motooŋgo ii kuuyanoŋ uuŋopagia ninisaamakeju.

2 Korint 13:14 (Kooŋ qaanoŋ Buŋa kanoŋ jawoya 13.)

- **Maŋ Anutu:** Joon 3:16; [2 Korint 13:14; 1 Joon 2:15] weenŋgowoŋ.
- **Jiisas Mera:** Joon 10:11; [Joon 15:19; Efesus 3:17b-19; Room 8:35-39]
- **Uŋa Toroya:** Room 5:5; [Room 15:30; Galaisia 5:22-23]

2. Ejembaŋoŋ Anutunoŋ amakejiwaa so ama jopaŋgoŋ aoŋ laligowoŋa.

Efesus 5:1-2, 1 Joon 4:16-20; [1 Korint 13:1-8, 13; 1 Korint 16:14; 1 Joon 4:8-10] weenŋgowoŋ.

3. Anutunoŋ ujopaya asuganoŋ kokaŋ ninisaano.

3.1. Anutuwaa akadamuya ano qaqaŋbuŋaya. Anutunoŋ uuwombotanoŋ jopaŋgoŋ nonomakeji, ii kanoŋ qa buŋaya ano akadamuya ninisaamakeja.

3.1.1. Anutu ii qolomoloŋa qaa: Iwoi nomaeŋ koloowa jeŋ jopaŋgoroti, ii kaeŋ koloŋ erota eŋ uubaa. Jeremaia 10:10; Joon 14:16-17; [Malakai 3:6; Ondino 89:34]

3.1.2. Anutu ii moma kootoyawo: Iiwaanoŋ momo me moma kooto ii uuŋopayawo. Jeims 3:17 [Jer 51:15; 1 Korint 2:7-8; Maak 6:2] weenŋgowoŋ.

3.1.3. Anutu ii dindiŋa soraaya: Iinoŋ nana memeŋ dindiŋa ano solajagadeeŋ amakeja. Hibru 1:8-9; [Room 2:6-8; Lo 32:4] weenŋgowoŋ.

3.1.4. Anutu ii kiaŋ komuya somata: Kiaŋ komuya tetegoya qaa kanoŋ jopaŋgoŋ nonomakeja. Efesus 2:4-5; [Taitus 3:4-5; Jeims 5:11; Ondino 86:5] weenŋgowoŋ.

3.1.5. Anutu ii rarota rama ubaa: Anana iiwaanoŋ qokotaaj laaligo mokoloowoŋa. Jeims 1:17; 2 Timoti 2:13; [1 Korint 1:9; Asaia 49:15-16] weenŋgowoŋ.

- 4. Anutunoj sili amakejiwaa so mono ama mej laligowoj.** Efesus 5:1-2noj jejiwaa so.
- 4.1. Anutu ii gomaña gomaña kuuya sokoma raja:** Mobu anana mono kana kaanjanoj otaawoja me nomaej? Ii qaago totooj.
 - 4.2. Anutunoj iwoi kuuya modaboroja.** Mobu anana iwoi kuuya saanoj modaborojoj me nomaej? Ii qaago totooj.
 - 4.3. Anutunoj akabaka amakejiwaa so ama mej otaaj laigowoj:** Mono nomaej ama mej otaaj laligowoja. Efesus 5:1-2 Anutunoj iwoi jero kolooroti, ii kaanja saanoj mende jeniŋ kolowaa. Kilej silia ano akabakaya tosia ii saanoj otaawoja ano ama mewoja.

5. Anutunoj uuropawaa kania koloja. 1 Joon 4:7-8; Room 5:8; Efesus 3:16-19.

Anutunoj iwoi kuuya ama mejkeji, ii uuropayanoj nemuŋ koma muro ama mej keja. Anutuwaanoj Toroya laaligoya, momoya ano momakootoyawo toroqeja, kiaŋ komuya ano awagaya kuuya. Iiwaanoj awagaya jejojiwaa kania ii kokaen. Ii qa buŋaya uuta,rarota rabaa ano qolomolongoya qaa, iwoi dindiŋa soraayagadeej ama mej keja. Anutuwaa uusiiŋanoj ejemba ananawo ala ala laligomambaajoj momakeja. Ejemba anana jopaŋgoj nonomakejiwajoj ama kaeŋ amakeja. Ano kilej lombo raja. Anutu ii kambaŋa kambaŋa dindiŋa soraaya ramakejato, ejembanoj dindiŋa soraaya mende laligoŋkejoj. Nomaej anij Anutunoj siŋgisoŋgo ejemba anana ala mej nonombaa? Nomaej anij Anutunoj siŋgisoŋgo ejemba ananawo ala mej awoŋa? Anutu ii Toroyanoj ejemba ananaa aiŋ siŋ momakeja. Kiaŋ komuya ano awaaya ii qaita moj ano ii ororoj, aŋa aŋa qaago. Qaa ii hoŋa totooŋaga. Anutunoj nana memeŋ bologa anij siŋgisoŋgo nana mesaŋkeja. Naambajoŋa! Iyaŋaanooŋ nanamemeŋ awaa ano akadamuya me kaisilia ii gawoŋ motooŋgogadeej mejkejiwajoj. Akadamuya ano kaisilia ii naata gawoŋ motooŋ mejkeja? Iinoj Toroya ano dindiŋa koloŋjiwajoj kaeŋ amakeja. Koma gbilibili koi tegoro gematanooŋ kiaŋ Anutunoj siŋgisoŋgo nana mesaŋ kejiwaa tania amiŋ moboŋa.

- 6. Anutu ii Toroya.** Buŋa qaanoj jeŋ asariŋ nononji, ii kokaej. Anutunoj asasagaa Toya koloja. Anutuwaanoj awagayaasareya ii 1 Joon 1:5noj weenŋgowoŋ.

Uujopanoj somoŋgoŋ aŋiŋ laligowoŋati, ii kanoj Toroya totooŋ koloja. Kaeŋ ama laligowoŋati, iikanoj uuropaa hoŋa totooŋ koloja. Anutuwaanoj momakooto ano uuropaa laaligoya ii motooŋ. 1 Jeims 3:17 weenŋgowoŋ.

- 6.1. Toroya kolojoŋ jəwoŋi, iikokaej moboŋ, anana mono aŋaso qaita moj kolojoŋ.**
Balombaa iwoia bologa jejoŋi, ii mombo mende eleema iiboa me mewoŋa.
Isaisaaŋ 21:1-2, 22-23, 27 weegowooŋ.
- 6.2. Laaligo soraaya siŋgisoŋgoya qaa kanoj Toroya totooŋ.**
Matyuu 17:1-7; [Efesus 1:4; Ondino 24:3-4] weenŋgowoŋ.
- 6.3. Anutu soraayanoj anana nonoono, kawaajoŋ ama anana mono kaanjadeej ii otaaj nanamemeŋ nana kuuya kanoj soraaya laligowoŋa.**
1 Piito 1:15-16; Hibruu 12:14; Matyuu 5:48 weenŋgowoŋ.
- 6.4. Luaewaa beŋ Anutuyanoj mono kuuya tak-kotoŋ oŋono laligowu.**
1 Tesalonika 5:23-24; Hibruu 10:10 weenŋgowoŋ.
- 6.5. Anutuwaa qaaya teŋkoma, gawoŋa pondaj mej sororogoŋ letoma laligowoŋ.**
Filipai 2:12-13; [Room 8:28-29] weenŋgowoŋ.
- 6.6. Anutuwaa qaaya teŋkoma gawoŋa motooŋ pondaj meniŋ letoqeto koloowaatiwaa qaaya Jiisasnoj jero.** Matyuu 11:28-30 weenŋgowoŋ. Jiisasnoj kokaej jero, mono mej afaaŋgoŋ oŋombe mewuyatiwaa tania ii kokaej. Jiisasnoj gawoŋ motooŋ mewoŋiwaajoŋ uumeleeŋ mendeema nononja. Iwanoŋ qaqaŋ ii afanŋgoya Jiisas aŋawo motooŋ kana kanondeeŋ horowoŋa.

Anutu ii Toroya

1 Joon 1:5

Anutu ii qaaya Pondan otaankeja

Anutu ii qaaya teg koma otaaworq
Anana mono qaaya teg koma otaaworq
Jeims 1:17; 2 Timoti 2:13

Anutu ii Qaa Hoja Toja:
Qaa jeŋ jopangoroti, ii mono kaŋ
rarota rama ubaa.

Joon 14:16-17

Anutu ii momakootoyawo:
*Iinoj uujopaya otaay ama
meykeja.*

Jeims 3:17

Kiaŋ komuya tetegoya qu kanoy,
doogoya anana jopangoy
nononakeja.
Efesus 2:4-5
Anutu ii solaŋa
dindiŋa. *Nana meme
soraya solayagadeey
ama meykeja.*

Hibruu 1: 8-9

↑ Anutu ii

1 Joon 4:7-8
Room 5:8

Lesen 5: ANUTUWO ALA ALA NOMAEN KOLOOWOYA

Qaa ano momo kota: Anana kambaj nana Anutuwo ambojati, ii kanoj Anutuwaa ala me mera bora uruta awaga koloowoja. Ii kaanja kanoj ala ala laligo ii mej somariwoja. Anana gawoj mewojeti, ii kiaj qama kooli mej buja koma gbiligbili mej laligowoja. Qama kooli mej uumeleej tosia yojovo somojangoj aoj laligowoja. Lesen kokanoj Anutuwo ala ala nomaej ama laligonij awaa koloowaatiwa tania iiboja.

1. Kania kawaajoja Anutunoj anana mokolooj nonono. Iwaa kosuyanoj kema ala mej aoj qaaqaa anij qabuja mej kotuegoj nonombaa.

1.1. Jiisasnoj Maļawo nomaej jopaangoj aoj amiņ moma laligorotiwa tania iiboj.

Joon 15:9, 13-15, 17; Joon 10:30; [Maak 1:35; Maak 6:46] weenjowoj.

1.2. Anutunoj kaņiadeej Meriawo jopaangoj aoj amiņ moma laligoritiwa tania iiboj.

Matyuu 3:16-17; [Matyuu 17:1-6; Joon 12:27-28; Luuk 3:21-22] weenjowoj.

1.3. Anutunoj ejembanooj jopaangoj muwoņiwaajoj momakeja.

Joon 15:13-15; Matyuu 11:19; [Joon 6:57; Jeims 2:23; Mootogo 33:11] weenjowoj.

1.4. Mata, Maria iyoro sundu weenjongoj, iyononoj Jiisas jopaangoj muj ala mej muj keritiwaa tania iiboj. Luuk 10:38-42; [Joon 11:14-15, 34-36] weenjowoj.

1.5. Jiisawaa laaligoya: Jiisasnoj naambajoja baloņnoj kamaaj laligoro kawaa tania iiboj. Maļanoj naa iwoiga ama mewa jeroti, ii kayadeej ama mej laligoro. Jiisasnoj Maļa jopaangoj, moma laarij muj kaej ama laligoro. Joon 15:19, 30; Joon 8:28; [Joon 10:17-18; Joon 12:49; Joon 14:10; Maak 1:35-38] weenjowoj.

2. Iwoi kokaej ama mewojeti, iikanoj Anutuwo uujopa anjoņiwaa tania koloowaa.

(Uņa uņa 5a)

2.1. Qama kooliņkejoji, ii kanoj Anutuwo qaa qaa amakejoj. Matyuu 6:5-13

2.2. Mono Anutuwaa qaa aroyaajoj geja qeļ nomaej jeji, ii moboļ. Joon 10:27

2.3. Buja qaa koma gbiliņkejoji, kana iikanoj Anutunoj ananawo qaa amiņkeja.

Filipai 4:8-9; Ondino 1:1-3; [Kolosi 3:1-3, 16-17] weenjowoj.

2.4. Naa kambajnoj Anutu waeya mej mepeseewoja. 1 Tesalonika 5:16-22; Matyuu 12:7.

3. Qama kooli mejkejoji kanoj Anutuwo qaa qaa amiņkejoj. (Uņa uņa 5b)

3.1. Jiisasnoj qama kooliwa kania kokaej jej kotoj nonono. Iinoj jero:

- Ejembanooj tawa gombutiwaajoj mende qama kooliwa. Matyuu 6:5-6 weenjowoj.
- Qaa julujulu ii mende jej laligowu. Matyuu 6:7-8 weenjowoj.

3.2. Jiisasnoj mono kokaej qama kooliņkebu jero: Matyuu 6:9-13

- 1) Anutuwaajoj daņgisej jej mepeseewoja. (jawoya 9)
- 2) Anutuwaa uusiņa teļkonij bej totoņa asugiwaa. (jawoya 10)
- 3) Ketewaa neneya so nananoj nomba. (jawoya 11)
- 4) Anutu qisiņ muna siņgisoņgoga mesaowa, ano tosia yojooņoņ tosa giwo rāji, ii mesaona Anutunoj goonoj kaņiadeej soņgbama mesaowaa. (jawoya 12)
- 5) Aņgobatonoj kamaaj nunuwabotiwaa aņgoj koma nonoma Kileļaa Toyaa borianoņa metegoj nonomba. (jawoya 13)

3.3. Iwoi somata ii qama kooli mewojojnoj qaa hojagadeej jewoļ. *Soomoņgo Walaganoj:

Davidwaanoj qama kooli koi iiboj.

“Qama kooli qaa era jemaņati, ii Poj gii modaboroņkejaļ. Gii liligoj noma rajaļ. Gii mutuya ano kanagej laaligonanoj laligoj boroga metaama aaoj koma nomakejaļ. Moma nona laligojeņiwaajoj ama awawalijej. Niinoj mono kaej moma kotoj gonjej. Kawaajoj mono togoj morowaanoj kema laaligoj memaja? Siwenoj umajati, ii gii rajaļ. Rojnoj kememajati, ii gii rajaļ. Weeļ koukoutanoj me keemeyanoj kemajati, ii goo boroganoj gajugoj nombaga. Gomaj tiņjanoj kembe paņgamaņnoj mesaņgoj nombaa jemaņato, Paņgamaļ me asasaga ii goo jaanoj asasagagadeer.”

“Moŋgama nomba, O Anutu mono uu wombona tania moba. Aŋgotete meŋ noma silina ano momonaa tania moba. Iwoi tosia aŋgojorajawo ama meweti, ii iina kileeji, iimono nisaamba. Kaeŋ ama mindiŋgoŋ noma ana laaligo kombombajaa kanianoo kemaj.”
(Ondino 139:4-12, 23-24)

4. Anutunoŋ naa kananoŋ qaa ninijoŋkeja: (Uŋa uŋa 5c)

Anana Anutuwaa ala uruta koloowoŋjati, iwo qaa qaa amboŋa ano iwaanoŋ qaawaa geja qewoŋa. Anutunoŋ ananaa ala nana koloojiwaaajoŋ ama anana mono kokaeŋ amboŋa.
Joon 10:27 weenjgowoŋ.

Kana tosia kokaŋjanoŋ Anutu anana qaa ninijoŋkeja.

- 1) Anutunoŋ Buŋa qaayanoŋ qaa ninijoŋkeja. Kana ii uuta ano kotakota powowoŋ erota eŋ ubaa. 2 Timoti 3:16-17 weenjgowoŋ.
“Goo qaaga ii kananaa lambeyaga, laaligo nanoŋ asariŋ noma ilaaŋ nono kana iima kotoŋ kema kaŋkejeŋ.” (Ondino 119:105)
- 2) Kema kaka nananoŋ Anutu anij mutu, kanageŋ nama meŋ medaaŋ nonomba.
Aposol 8:29
- 3) Ejemba momakootogiawo Pombo qokotaa laligojuti, ii qisiŋ oŋona iyoŋonoŋ saanoŋ ilaaŋ gombuya. Ejemba Poŋ Anutu jopaŋgoŋ wele qeŋ muŋ qaaya teŋ koma laligojuti, ii yoŋonoŋ saanoŋ ilaaŋ nonoma meŋ medaaŋ nonombuya. Aposol 8:34-35
- 4) Iwoi tosia laaligo nananoŋ kokaeŋ kolooŋkeja. Anutunoŋ muŋgeŋ aasoya sele nananoŋ Kotoroti, ii mono gawoŋa apaŋa toroqeŋ mewoŋiwaajoŋ moma kaeŋ ano. 1 Korint 16:8-9
- 5) Iwoi tosia koloŋ nonono saanoŋ mende iima moma asariwoŋa. Gajobanoŋ maeŋ ii ama mewaa, me Anutunoŋ gaoŋ kukunoŋ ninijowaa, me jaa meleenŋ uŋa iiboŋa ano kileŋ ii mende moma asariwoŋa. Mende moma asariwoŋato, kileŋ Anutunoŋ kana kaaŋjanoŋ qaa ninijoŋkeja. Buŋjanoŋ sare tosia raji ii kokaeŋ:
Aposol 5:18-20 *Gajobanoŋ aposol kapuare mirinoŋa uruwama seleŋgeŋ kamaaro.
Aposol 10:9-16 Poŋnoŋ Piito kondooro jaa meleenŋ uŋa iiro.
Luuk 2:8-11 *Gajobanoŋ Jiisas koloowaatiwaa buzuya jeŋ asariro.
Aposol 16:9-10 Anutunoŋ Pool kotoŋ kondooro jaa meleenŋ uŋa iiro.
Aposol 16:25-30 Anutunoŋ gawoŋ somata tosia meŋ Pool ano Sailas kapuare mirinoŋa iisama orono.
Aposol 12:5-11 Piitonoo kana morotanoŋ kapuare mirinoŋa seleŋgeŋ kamaaro.
Aposol 9:3-4 Siwenoŋa otoŋ moŋ moro Pool qaa kokaeŋ ijoro.
Mootogo 3:2 Anutuwaanoŋ gajoba moŋnoŋ gere bolaŋnoŋ Moses asuginŋ muro.
Jaŋgo 22:28, 32 Balambaa doŋkinooŋ Anutu qaa jero.
- 6) **Luae mono uugianoŋ ewa.** Iwoi moŋ uugianoŋ mogi dindiŋa kolooji, ii hoŋaga. Kaeŋ mogi Anutunoŋ luae qeŋ oŋombaa. Joon 14:27; Filipai 4:6-7

5. Anutuwaanoŋa qaa dindiŋa goonoŋ mono nomaeŋ karo mojaŋ.

Anana naa iwoiga me qaaga karo ima mojoŋi, ii mono aŋgotetenooŋ ama gosiwoŋ. Iwoi kuuya Anutunoŋ jeŋkeji, ii mono Buŋa Terenoŋ kayadeeŋ eja. Buŋa Terenoŋ qaa moŋ mende ejí jewagati, ii Anutuwaanoŋ qaaga, qaago kawaajoŋ geeŋgo mono Buŋa Terenoŋ iima gosiŋ aowa. Aposol 17:11; Jeims 1:17; [2 Timoti 3:16-17] weenjgowoŋ

1. Gaoŋ kukuga maeŋ moŋ iijaŋ. Gaoŋ kukuganoŋ mombo serowiliŋ anjaŋ. Eja me emba ii goo yogia me emba gia qaago. Gaoŋ kuku ii kaaŋa ii Anutuwaanoŋa me nomaeŋ? Li qaago totooŋ. Tesalonika 4:3; Efesus 5:3; Juud 8 weenjgowoŋ.
2. Kaeŋ mende moba, tosagia niwo raji, ii meleemaŋiwaajoŋ Anutunoŋ moma nombaa. Qaa ii kaaŋa ii Anutunoŋ gijoja me nomaeŋ? Qaago totooŋ. Room 12:17-18, 21 weenjgowoŋ.

6. Buŋa koma gbiliniŋ nomaeŋ nonombaati, ii mono romoŋgoŋkeboŋa. Kaeŋ ambagatiwaa qaaya ii motoqoto meŋjeqeŋjereŋ “(meditate).” Ondino 1:1-3; Josua 1:8
(Uŋa uŋa 5a, jakana 3)

6.1. Mono kokaeŋ menjereŋgoŋ awoŋa. Buŋa Terenoŋ nomaeŋ kambaŋa kambaŋa jeji, ii mono moma kotowa. Iwoi qaganoŋ me asuganoŋ kaya mende iiba. Li qaago, mono iwoi me qaa gemataga iiba. Kolosi 3:1-3, 16-17; Filipai 4:8 weenjgowoŋ.

6.2. Mono nomaeŋ moto qoto moma meŋjeqeŋjereŋgoŋ awoŋa.

- *Uŋa Toroya qisiŋ muna qaa hoŋa totooŋ gisaamba.* Qisiŋ muna naa siŋga anjaŋiwaa tania qendeeno iimago motoqoto meŋ menjereŋgoŋ aowa. Buŋa Terenoŋ nomaeŋ weenjgojanji, ii moba. Joon 16:13; Joon 5:37-39 weenjgowoŋ.
 - *Buŋa Tere koma gbilgbili mewaginoŋ geeŋga mono qiqisi koi qisiŋ aowa.*
1. Buŋa kokanooŋ Anutuwaaajoŋ mono nomaeŋ ninijoja? (Buŋa batuya weenjgojanji me koma gbilijaŋi, ii mende momakotowagi, qaa mutuya me gematanooŋ weenjgonago meŋasariŋ gomba.)
 2. Buŋa weenjgojoŋi, ii kanoŋ kana tosia otaawoŋiwaajoŋ jeja me nomaeŋ? Iikanooŋ iwoi tosia ama mewoŋiwaa jeja maeŋ? Iikanooŋ iiwoi tosia mende amboŋiwaajoŋ jeja maeŋ?
 3. Ii kanoŋ noo jojopaŋ qaaga maeŋ?
 4. Ii kanoŋ soŋgo ama nonja maeŋ?

7. Mono Anutuwaa mepemepesee riinoŋ me jiiŋgeŋ riinoŋ qama waeya mewoŋ.

(Uŋa uŋa 5a jakana 4)

7.1. Kania kokaembajoŋa Anutu waeya meŋkejoŋ. Anutu ii moroga ano naa iwoiga ama meŋ kejiwaajoŋa ama waeya meŋ mepeseeŋkejoŋ. Kolosi 3:16; Hibru 12:28.

7.2. Anutu hoŋa waeya mewoŋati, ii qaa nananondeeŋ qaago. Sili nananoŋ ano laaligo nananoŋ muŋondeeŋ qendeemboŋa.

1 Tesalonika 5:16-18; Filipai 1:11; Hibruu 13:15-16, [1 Korint 10:31]

7.3. Anana Anutu oŋanoŋ otaaŋ laligojoŋi, ii mono kana me sili kaŋiadeeŋ ala tosia qendeema oŋoniŋ Anutu waeya meŋ mepeseeuwuya. Matyuu 12:7; Matyuu 5:23-24; Room 15:5-7.

7.4. Waeya meŋ mepeseeŋkejoŋinoŋ nomaeŋ asugiŋkeja. Anutu ano ejemba tosia jopaŋgoŋ oŋomakejoŋ. Anutunoŋ nomaeŋ ambu jeŋkeji kaya otaaŋ amakejoŋ. Kaeŋ ama Anutu qa buŋa muŋkejoŋ. Joon 15:14,17; Matyuu 22:36-40

8. Keteda koi mono nomaeŋ amboŋa.

1. Weenjgoŋ motoqoto meŋ moba. Filipai 4:5-7 me Efesus 3:14-21.
 Kuuwaa (oowa) Buŋa Tere kanoŋ Anutunoŋ goojoŋ nomaeŋ jeja.
2. Uujopa tere kuuŋ Anutuwaaŋ ana kemba.
3. Sondaa totoyanooŋ qama kooli areŋga kuuŋ ana ero qama kooliwa. Naambajooŋa qama koliwagati, ii mono Anutuwaa qisina gjowa. Anutunoŋ naa iwoiga gijoŋi, ii mono oona kemewa.

Qama kooli mono kokaeŋ areŋgowoŋa:

Sondaa	Misin gawombaajoŋ
Mondaa	Sumaŋ uruga yoŋoojoŋ
Jintaa	Ala uruga yoŋoojoŋ
Mitiwo	Zioz gawombaa
Sikunene	Kantrigaajoŋ
Nemuŋgawoŋ	Kantri tosaanja yoŋoojoŋ
Sondaameraa	Gawaman gawombaajoŋ

Anutuwo Ala-alala Nomaeh koo'mo'da? Joon 15: 13-15, 17

I Tesalonika 5: 16-18
Matyuu 12: 7

Matyuu 6: 5-7
Matyuu 6: 9-13

Joon 10: 27

Filipai 4: 8
Ondino 1: 1-3

Qama kooliŋ kejoŋi kanoŋ Anutuwo qaa amiŋkejoŋ. (Matyu 6:5-13)

1.

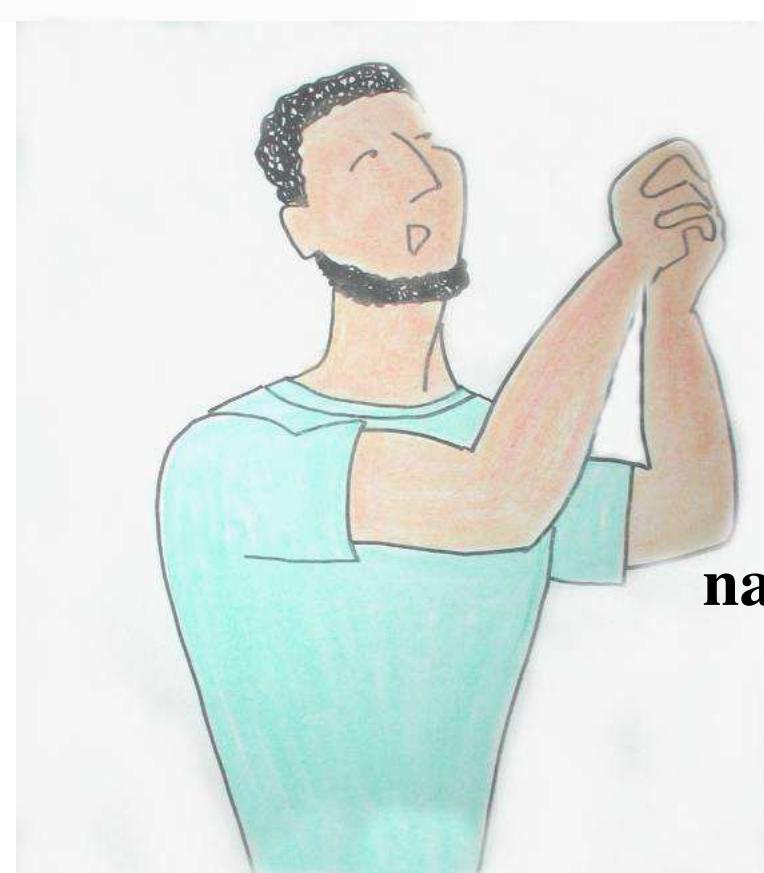
**Anutuwaajoŋ
daŋiseŋ jeŋ
mepeseewoŋa.**
(Jawo 9)

2.

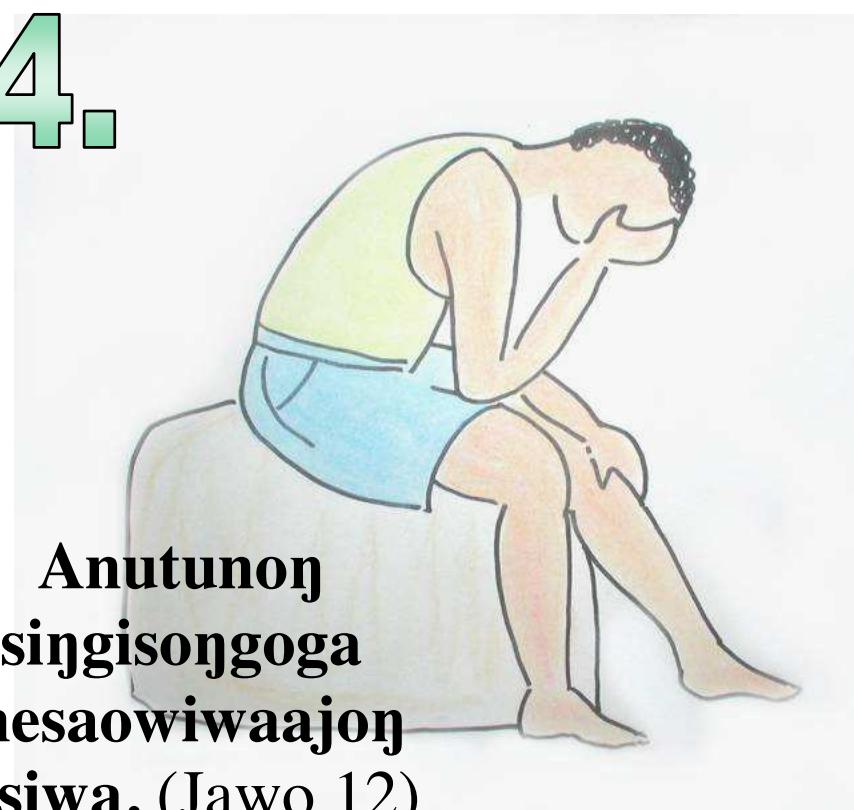
**Beŋ totoŋa hoŋa koloowaatiwaajoŋ
ano uusiiŋa teŋ komboŋi waajoŋ
qisiwoŋa. (Jawo 10)**

3.

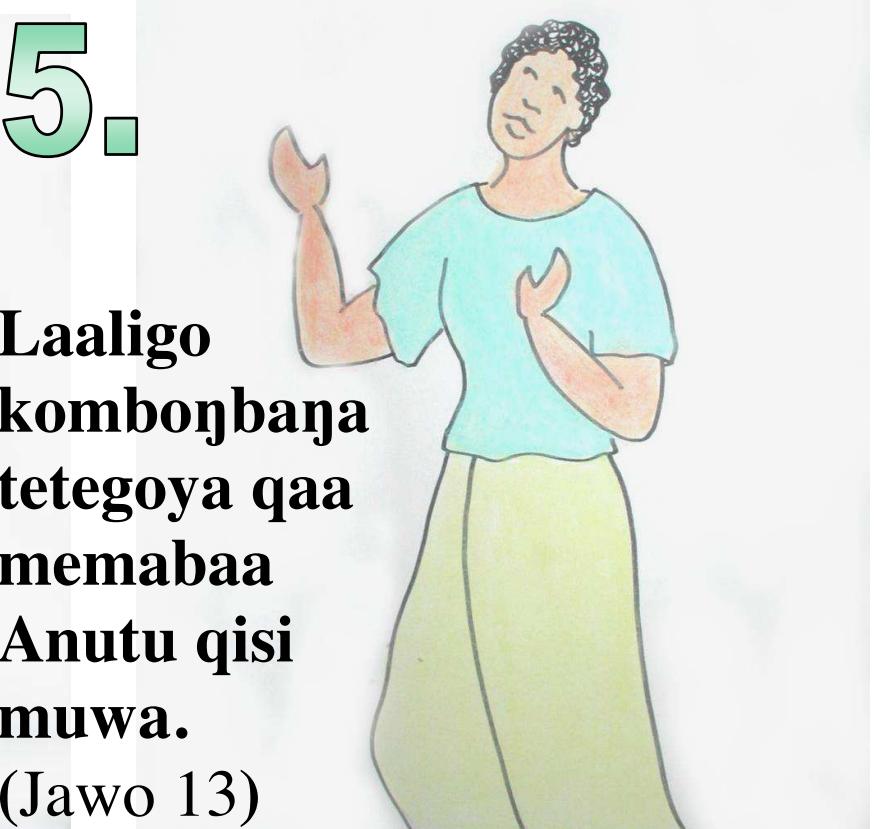
**Ketewaa neneya so
nananoŋ nonombiwajoj
Anutu qisiŋ
muwoŋa. (Jawo 11)**

4.

**Anutunoŋ
siŋgisoŋgoga
mesaowiwaajoŋ
qisiwa. (Jawo 12)**

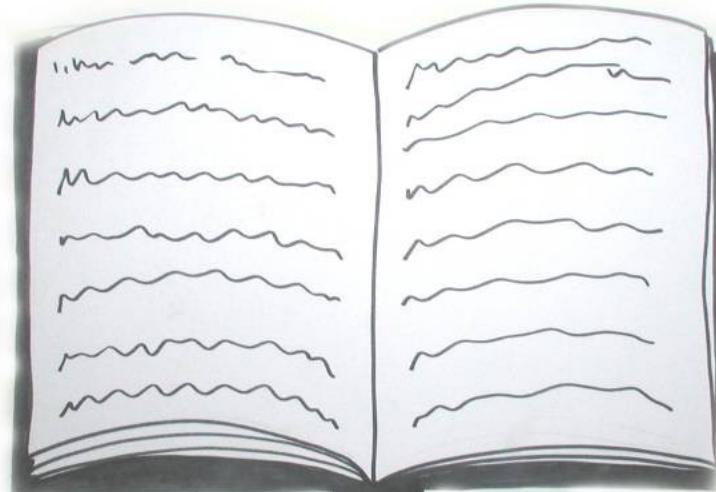
5.

**Laaligo
komboŋbaŋa
tetegoya qaa
memabaa
Anutu qisi
muwa.
(Jawo 13)**

Kana tosia kokaajanoŋ Anutunoŋ qaa ninijoŋ keja.

1. Buŋa Terenonj

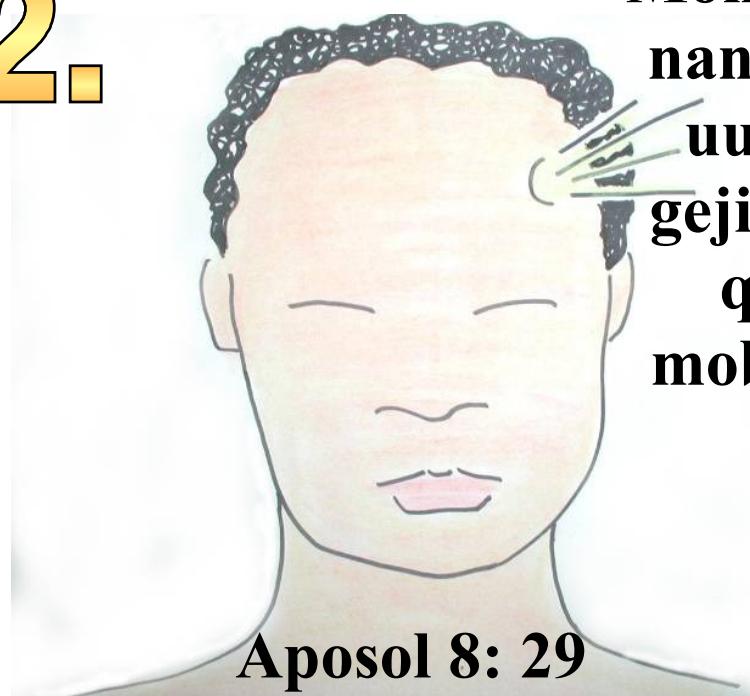
2 Timoti 3: 16-17

3. Uumeleeŋ ala tosia yojoonoŋ qisiŋ moŋgama kana tosia mewaga.

Aposol 8: 34-35

2.

Aposol 8: 29

Momo
nananoŋ
uugaa
gejianoŋ
qaa
mobaga.

4.

Iwoi tosia
Laaligoganoŋ
Nomaenj
koloowaa.

1 Korint 16: 8-9

5.

Gaoŋ
kukunoŋ,
jaameeleŋ
uŋanoŋ.

Aposol 5: 19-20
Aposol 10: 9-16

6.

Uu luaenoŋ

Joon 14: 27
Filipai 4: 6-7

Aŋgotetenonj ama iiboŋa: Aposol 17: 11

Lesen 6: ANUTUNOJ ANANA MOKOLOOJ NONONOTI, II KANIAWO ANO GAWOJAWO

Momo ano qaa kota: Lesen kokanoj Anutunoj naambajoja mokolooj nonono ano ananaajoj naata moro umakeji, ii amij mohoja. Anana Anutu aja kaaaja mokolooj nonono, uugejawo, momo momakootowo ano iwoi iima moma kotowojiwaaajoj mokolooj nonono. Kaej mokolooj ojombego neenawo ano ejemba tosia yojoowo uunananooj jopaingoj aoj laligowoja kaej jej mokolooj nonono.

1. Buja Terenoj koaej iibonja:

- 1.1. Anutu ii momo ano momakootiyawo.** Iwoi kuuya jero koloogiti, ii moma kotoj rama jej kotoro kawaa so koloogi. “Kana kanaianoj, Siwe ano Baloj mokolooj orono.”
(Letoqeto 1:1)
- 1.2. Anutu ii uu siijawo.** Uu siija otaaj naa iwoiga ama mewaatiwaa ku-esuja ii Iyanawo raja. “Ejemba mokolooj ojombeti, niinoj mono ii baloingoja ujuj tiwilaaj ojomaja. Ejemba miriwaan oroya ano oro bagianoj koma kondondoingoj laigojkejuti, me kana keewaj...”
(Letoqeto 6:7)
- 1.3. Anutu ii uu momoyawo.** “Kaej iima ejemba mokolooj ojono baloingoj laligogiti, iikawaajoj Anutunoj moma bolij wosobirinooj uta saaqero siimbobolo moma laligoro.”
(Letoqeto 6:6)

2. Anutunoj Siwe Baloj ano iwoi kuuya jero letoma kologi.

- A.** Anutunoj jej kotoro iwoi kokaej letoma koloogi. Weej, koij, sejgelau, koj hamo, gere kasa, apu kowe ano oro kuuya! Iwoi, ii kuuya jetanoj jero koloogi.

Anutunoj jero: “Mono asariwa” jero gomaaj asariro. Anutunoj iiro awaa kolooro asasaga ano pañgamaaj mendeema orono. Oroma asasagaa qata weej qama pañgamambaa qata gomantiija qaro. Weej boria mutuya tegoro gomantiij gomaajano. Aautunoj jero: “Mono sombij batuyanoj jawoya kotiga asugij apu mendeemba.” Anutunoj siwe, balojoj apo mokolooj mendeema ojono. Kaej ama siwewaa qata sombij qaro: kaej qaroj boria woia tegoro gomaaj tiij ano. (Letoqeto 1:3-8.)

- B.** Anutunoj simij kuma baloingoj kamaaj sububuj meij kululuuq eja mero, ejawaa marojaan siitanooj emba mero. Ii kanoj ninisaanji, ejemba anana ii qaita moj koloojoj.

Kambaaj kanoj Poj Anutunoj sububujnoj eja meij buu aasoja sewaianoj upipiilo kemero osoingoj horojoj gbiliq laaligowaa ujayawo kolooro. (Letoqeto 2:7)

Anutunoj eja membimooro gaoj komuna gbiili ero. Ero maronaa siita moj horojo dunduua ii busuyanoj kojanjgiro. Kojanjgiq nama ejawaa marojo siita kanoj emba mero. Meij nama wama kaq eja muro. (Letoqeto 2:21-22)

Anutunoj kokaej jero, “Ayo Anana mono eja ananaa tani nanaejoj meniingo iinoj iwoi kuuya galej koma ojoma laligowaa. Iinoj anana kaaaja kolooj iwoi jenoj jeniq koloojuti, kowewaa soraya, sombimbaba kooja, miriwaan oroya ano iwoi kuuya bagianoj baloingoj koma kondondoingojkejuti, ii mono galejgia kolooj laligowaa.” (Letoqeto 1:26)

Eja ano emba ii Anutunoj iwoi kuuya jero koloogiti, yojooo uugianoja qaita moj koloojoj.
Anana kiaj Anutu aja kaitaniaaj aja kaaaja laligoj iiwoi kuuya jero letoma koloogiti, yojooo galejgiya laligowombaa mokolooj nonono. (Letoqeto 1:27)

“Kawaajoja Anutunoj eja mero. Iinoj eja ano emba mokolooj orono. Iinoj ejemba mokolooj oronoti, ii Anutu kaaaja laligowaatiwaa mokolooj orono.”
Jeims 3:7-9 weejgowoq.

3. Anutunoj ejemba mokoloon nononoti, ii uu momowo, uu siimbo ano momakootowo mokoloon nonono.

3.1. Uu momo: (Uu momoga gbiliro mobaga) Room 12:2; Filipai 1:9 weenjowoj.

- Sareya: *Anana iwoi uu momo nananoj moma romoñgoñkejoj.*
- Iwtoi tosia doñgoga (gbilia) ama mewombaa kaparañ komakejoj.
- Anutunoj anana iwoi iima moma yagoj moma asarij kuma awoñjiwaajoj mokoloon nonono. Kaej ama kiañ ejemba tosia saanoj koma gibiliñ kuma oñomboña.
- Tosia yoñowo amiñ moboñjiwaajoj ama Anutunoj mokoloon nonono. Qaa morota morota momayagoñgo ala tosia qaagianoj me qaa mojuti, ii kanoj jeniñ amiñ moboña.
- Anana Anutu iima moma kotowñjiwaajoj mokoloon nonono. Anutunoj borosowoya merota ej kenji, ii kanoj akadamuya qendeema nonomakeja. Room 1:19-20 weenjowoj.

3.2. Uu siij: (Uu siingga otaañjama ama mewagati, ii ku-esuñjavo.) Filipai 1:9-11 weenjowoj.

- Sareya: Anana naa iwoiga ama mewoñ jeñ uu siij nana otaañjama ama mewoña.
- Anutunoj momakooto nononoti, iikanoj sopa somoñgoj, mindiñgoj nonono uu siij nana otaaniñ sokombaa. Aposol 24:16; 1 Korint 4:4-5 weenjowoj.
- Uu siij nana kokaej otaamañjati, ii Anutu ano ejemba yoñonoj niigi sokomba kaej jeñ moma kiañ otaawoña. 1 Piito 2:15-17; [Matyuu 6:33; Matyuu 7:7-8,12] weenjowoj.

3.3. Uu momo: 1 Joon 4:18 weenjowoj.

- Sareya: Anana uu momo nanawo koloowaati, ii kokaej amboña, korisoro, aiñ siij me wosobiri, toroko ano kazi moboña. Filipai 4:4-7

4. Uu momo nana mono somoñgoj laligowoj. Filipai 4:8-9

Moma kooto nana kolooro, moma kootowo, uu momowo ano uu siimbo motoonjama mewoñ. Kolosi 3:15-16noj kokaej jeja. Uu womboganoj iwoi moj ama memambaajoj moma uu momoga kanojama uu siingga otaañjama amakejañ. Kaanjadeenj “moma kooto” awaga. Kuma aojoñ me jeñ kooto ama kejoñi, iikanoj uu siij nanaa silia awaga otaañjkejoñiwa sareya qendeema kejoñ.

4.1. Ejemba moj jopañgoj muñkejoñi, iikanoj ejemba kerabagia koma horoñkejoj. Ii mono uu siij otaañj amboña. Matyuu 22:37-40 weenjowoj.

4.2. Uu nana, Uña nana, roromoñgo nana jumuñanoj Anutu jopañgoj kejoñto, kileñ mombo Anutu mende jopañgoj kejoñjiwaa tania sili nananoj qendeema kejoñ.

4.2.1. Sili kaanja qeñ Anutu mende raja jeñ mepaegoj kejoñ.

Joon 12:48-49; [2 Timoti 4:3-6] weenjowoj.

4.2.2. Anana mono Jiisas Kraist moma laariwoña. Room 3:20-22 weenjowoj.

4.3. Anutunoj gomañ miri me ejemba moj isosoroo moj mende qasuwaanj keja. Galesia 3:26-29; [Aposol 10:34-35]

5. Anutunoj anana mokoloon nononotiwaakania ii kokaej.

5.1. Anutunoj anana Iyañaa tanijaej mokoloon nonono, kawaajoj anana Ii jopañgoj muñ tosia (ejemba) kaanjadeenj jopañgoj oñomboña.

Maak 12:29-31; Aposol 4:32-33; Kolosi 1:3-4 weenjowoj.

5.2. Laaligo nanaa areña ii Anutuwaanoj raja. Aposol 17:26-28; Efesus 2:10 weenjowoj.

5.3. Anutuwaa jaanoj anana uuta koloojoj. 1 Piito 1:18-19; Efesus 1:7-8 weenjowoj.

1Piito 1:1-2noj kokaen ninijoja, ambo sakoj urugia yonjoonoj nana memej ii awaa qaago. Anutunoj ii kaaja mende laligowojiwaajoj moma meria ano kamaaro. Kamaaj laaligo, nana memej nana bologanoja metegoj nonono. Jiisasnoj ananaa singisojgo nanaajoj jej komuro, saya soraayanoj kamaaj songbama nononotiwaajoj soraaya koloojoj. Anono gawojoj moj meniijiwaajoj me mewojetiwaajoj ama soraaya mende koloowoja. Ii qaago totooj.

5.4. Ujawaanoj kalej morota morota – Anutunoj ejemba anana motomotooj mono tak-kootoya mokolooj nonono. Uja Toroyanoj kaleja morota morota jaq qeq uu meleej ejemba nonomakeja. Kalen ii nononji, ii mono toro qeq ala tosia iilaaj ojombonja. Kaen ambojati, iikanoj uu meleej powowoj ano kotakota koloowoja.

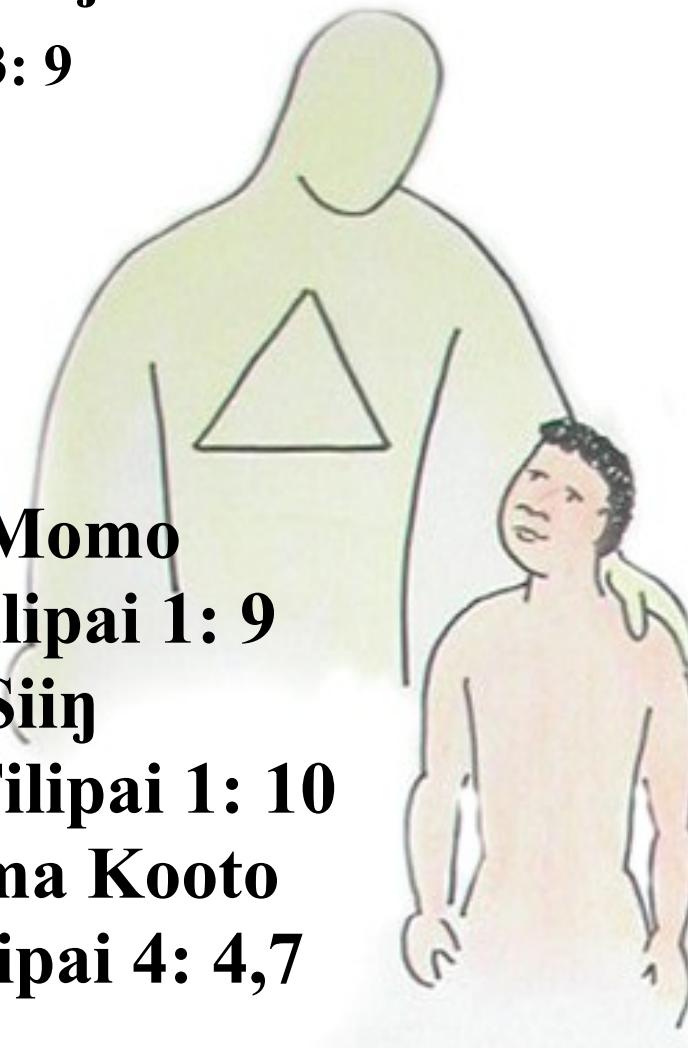
Efesus 1:13; [1 Korint 12:7-11] weenjowoj.

Anutunoŋ anana kaniawo ano gawoŋ nanawo mokoloŋ nonono.

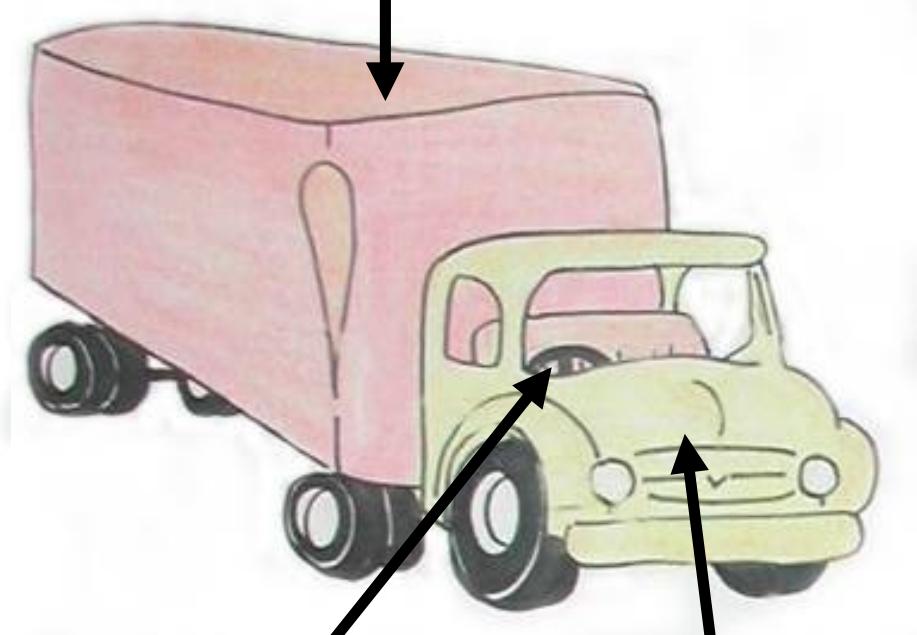
Anana Anutu aŋaa taniŋaeŋ
mokoloŋ nonono:

Jeims 3: 9

1. Uu Momo
Filipai 1: 9
2. Uu Siiŋ
Filipai 1: 10
3. Moma Kooto
Filipai 4: 4,7

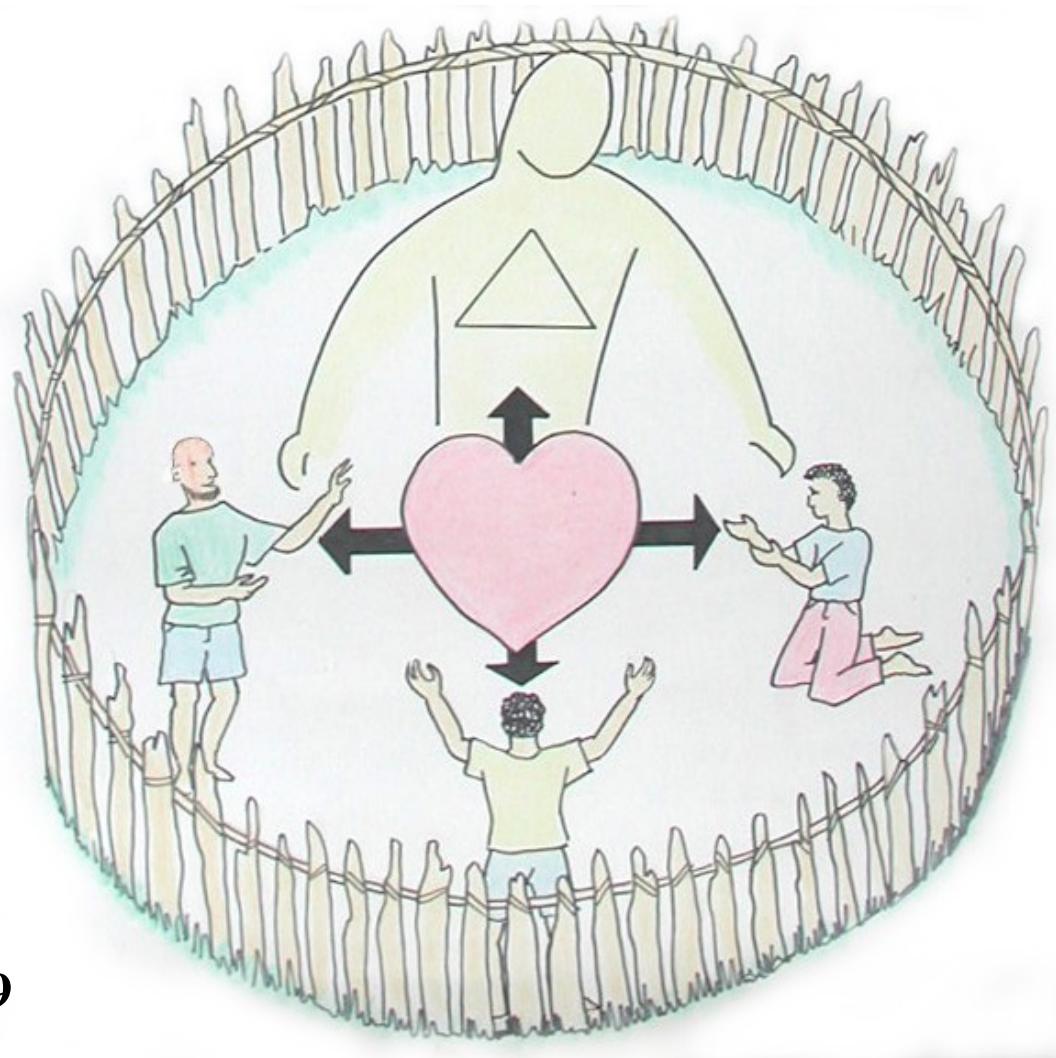
3. Moma Kooto

2. Uu Siiŋ

1. Uu Momo

Anutunon
anana
naambajonja
mokoloŋ
nonono?

Pombaa
jaanoŋ
ejemba
anana
uuta
koloojoŋ.

Galesia 3: 26-29
Aposol 4: 32-33
Kolosi 1: 3-4
Efesus 2: 10

*Anutu ano ejemba yoŋowo jopaygoŋ aŋ
korisoro qagaŋoŋ laligowoŋa.*

Lesen 7: ANUTUNOY JOPAÑGON NONOMA JOJOPAÑ QAAYA 10 II NONONO

Qaa ano momo kota: Anutunoj jojopañ qaa 10 nonono. Jojopañ qaa ii kana qaaga mono otaawoñiwaajoña ano. Kana qaa kanoj meñ medaañ nonono Anutuwaaajoñ moniñ Toroya koloowaatiwaajoñ ama mokoloñ nonono. Kana awaga tosia otaawoñiwaajoñ ama Anutunoj mokoloñ nonono. Kana qaanoj Anutuwaaanoj kana otaañ laligowoñiwaajoñ ninisaamakeja. Kana qaa ii kambañ tosianoj otaañkejoñto, kambañ ambembo ii mende otaañkejoñ. Mende otaaniñ jojopañ qaanoj siñgisoñgo nana meñ asugiñ ninisaamakeja. Ananaa ku-esuñnoj me momonoj jojopañ qaa mende otaaniñ sokombaa.

1. Kana morota me uuta tosia.

Tosianoj Jiisas qisiñ muñ jegi naa kana qaanoj somata ano uuta kolooja. Matyuu 22:36-40 Jiisasnoj kokaenj meleenoti, ii weenjgowoñ.

2. Jojopañ qaa (10) Ten. (Mootogo 20:1-17)

Jojopañ qaa Ten ii Anutuwaaanoj kana me jeñkooto qaaga. Anutu ajo kana qaa Ten ii nonono. Kana me jeñkooto qaa ii kanoj Anutu añaa uu siiña nomaeñ otaañ laligowoñati, ii ninisaanja. Jojopañ qaanoj boñ jawo kosoma nonono kawaa uutanoj raboñati, laaligo nana me uu nana ii bonjoñ rabaa.

2.1. Jojopañ qaa 1 noña 4 ii kanoj Anutu jopañgwoñiwaajoñ jeñ kotoñ nononja.

1. Anutu motoongoj jopañgoj muwoña iwoi tosaanja qaago.
2. Beñ sakoj iwoi moj mende meñ laligowa.
3. Poj Anutugaa qata eeñ mende qama meñ kileewa.
4. Sondaa kendoj mono kobooj ewiwaajoñ romoñgoj keba. Kanoj kuma nononji, rama momo ii iwoi uutaga. Iikanoj kaañiadeej Anutunoj kalañ koma nonoma kejiwaa tania mujoñ jeñ asariñ nononja.

2.2. Jojopañ qaa 6 noña 10 ala urunana jopañgoj oñomboñatiwaa ninijoja.

5. Nemuñ mañga mono goda qeñ oromakeba.
6. Moj mono mende qena komuwa.
7. Serowiliñ mono mende amba.
8. Iwoi moj yoñgoro mende mewa.
9. Moj jenoñkuukuu mono mende ama muba.
10. Mombaanoj borosamo iwoiwaajoñ mono mende koposoñgowa.

Jojopañ qaa Ten ii kana qaa tosia asuganoj ejí kaya. Jeñkooto qaa ambembo ii Soomoñgo Walaganoj geja totoo ejemba yoñonoj oogita eja.

3. Jeñkooto qaawaa kania hoña totooñ ii kokaenj.

Ejembanoj jeñkooto me kana qaa ii naambaaajoña raji ii mende moma asariñ moma kotoñkejoñ. Kawaajoñ ama Jiisasnoj mombo kawaa kania meñ asariñ kuma nonono. Sareya tosia ii kokaenj.

3.1. Alaga moj sewañganoj utama mujañi, gii jeñkooto qaa (6) siks ii waleenjañ. Jeñkooto qaa siks kanoj kokaenjeja. Alaga moj mono mende qena komuwa. Kawaajoñ Jiisasnoj moj mende utama muwa jeja, kaeñ anjañi, gii mono kana qaa waleenja.

Matyuu 5:21-22 weenjgowoñ.

3.2. Kana qaa (7) sewen ii kokaenj. Serowiliñ mono mende amba. Jiisasnoj jero moj iiima mewena me newena jejani iigago jojopañ me kana qaa waleenjañ.
Matyuu 5:27-28 weenjgowoñ.

3.3. Kana qaanoj kokaenj kuma nononja, mono alaga jopañgoj muba. [Areñ (Lewitikus) 19:18] Jews yoñonoj Buñja terenoj mende eja jeñ momakegi. Iyoñonoj momakegit, alaga mono jopañgoj muñ, kaziga uruga mono utama oñomba. Mono kazi uruga yoñoojoñ qama koolij keba. Matyuu 5:43-44 weenjgowoñ.

4. Anutunoj anana kania woiwaa mokolooj nonono.

4.1. Mono Anutu aja kaaja kolooj jopangoj muj laligowoja.

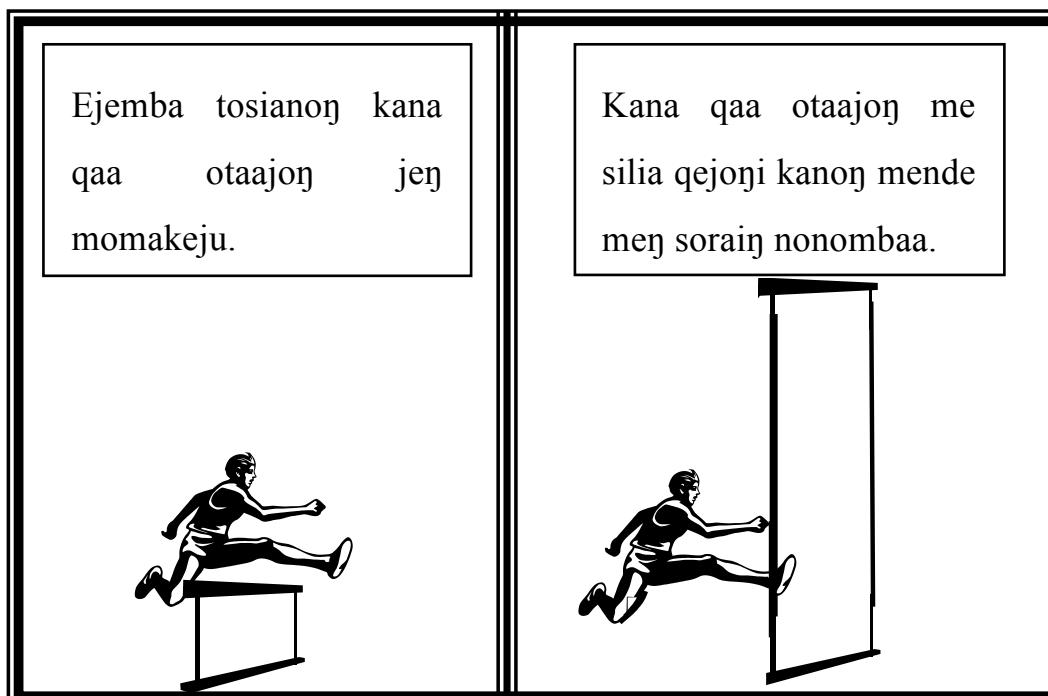
Letoqeto 1:27; Matyuu 22:36-38 weenjowoja.

4.2. Alaga jopangoj mujaaji, ii kanoj Anutuwaanoj asamararaaj me akadamuya giwo rajiwaa tania ii qendeema muwaga. 2 Korint 3:18; Matyuu 22:39-40 weenjowoja.

4.3. Jiisasnoj kana qaa woi kokanoj mono uuta koloojao jero.

5. Kana qaa waleemboja me qewagowojatiwaa kania ii afaaqkota.

Kana qaa kuuya otaadaborowonjato, motoonjo moj mesaowojati, ii kanoj kana qaa kuuya waleenjoj kolooja. Kaaq ambojati, ii kana qaa otaajojtiwaa tania mende kolooja. Kawaa kania moj ii kokaej iiboj. Kasu bologa mojnoj kasa gbadonoj ewaato, kasa gbadonoj riibaati, kasunoj mono kema sowaa. Jeims 2:10 weenjowoja.

Anutuwaa kana qaanoj ninijoji, iikiaj kokaej, Anutu aja nomaej raji kaaja uu siija otaaj laligowombaajoj momakeja. [Luuk 10:30-36]

6. Jiisasnoj kokaej jero. Niinoj qewagomambaajoj qaagoto, qaa ii tej kondaborowe iikawaa hojanoj pondaj koloowaatiwaajoj ama kaj laligojej. Matyuu 5:17; Joon 8:46

Jiisasnoj jej, kana mojnoj ilaaq nonono kana qaa otaawojati, ii mende raja. Ojanoj, kana qaanoj sopa somoingoj nonoma Anutuwaanoj nana memej soraaya ninisaamakeja. Kana qaa otaanijwiwaajoj ama Anutunoj mende nonono. Iiyajaa uu siija otaaj hamo qej nonono.

Hamo qeqe letoqeto ii kokaej: (Kana kokaajanoj Anutunoj nonono)

- a. Moma laariwajoy ama letoniq. Efesus 2:8-9
- b. Hamo qeqe ii Anutuwaanoj leuqga. Taitus 3:5-6
- c. Siqisongo saanoy amboja me nomaej? Room 6:15-18; [Room 5:1-6]
- d. Mono naa kanaga otaawoja? Joon 15:12,17
- e. Uu meleej ejemba anana mono Anutuwaanoj kana qaa nomaej otaanij moma laarinananoj hojawo koloowaa. Galesia 3:2-3
- f. Buja qaa moj kokaej oogita eja. "Eja soraaya moj moma laarinoj nemuj koma muro laligowaa." Galesia 3:11noj jej.
- g. Loloingoj Kraistwo nanaq solaajanoj nambu. Galesia 5:1
- h. Kanoj karej me aqgowowo ii qaonja me nomaej? Ii qaago. Galesia 5:16-18; [Room 7:15,19; Filipai 3:12-14]
- i. Mono haamo nomaej amboja? Lesen 14 ano 16 kanoj amiq moboja.

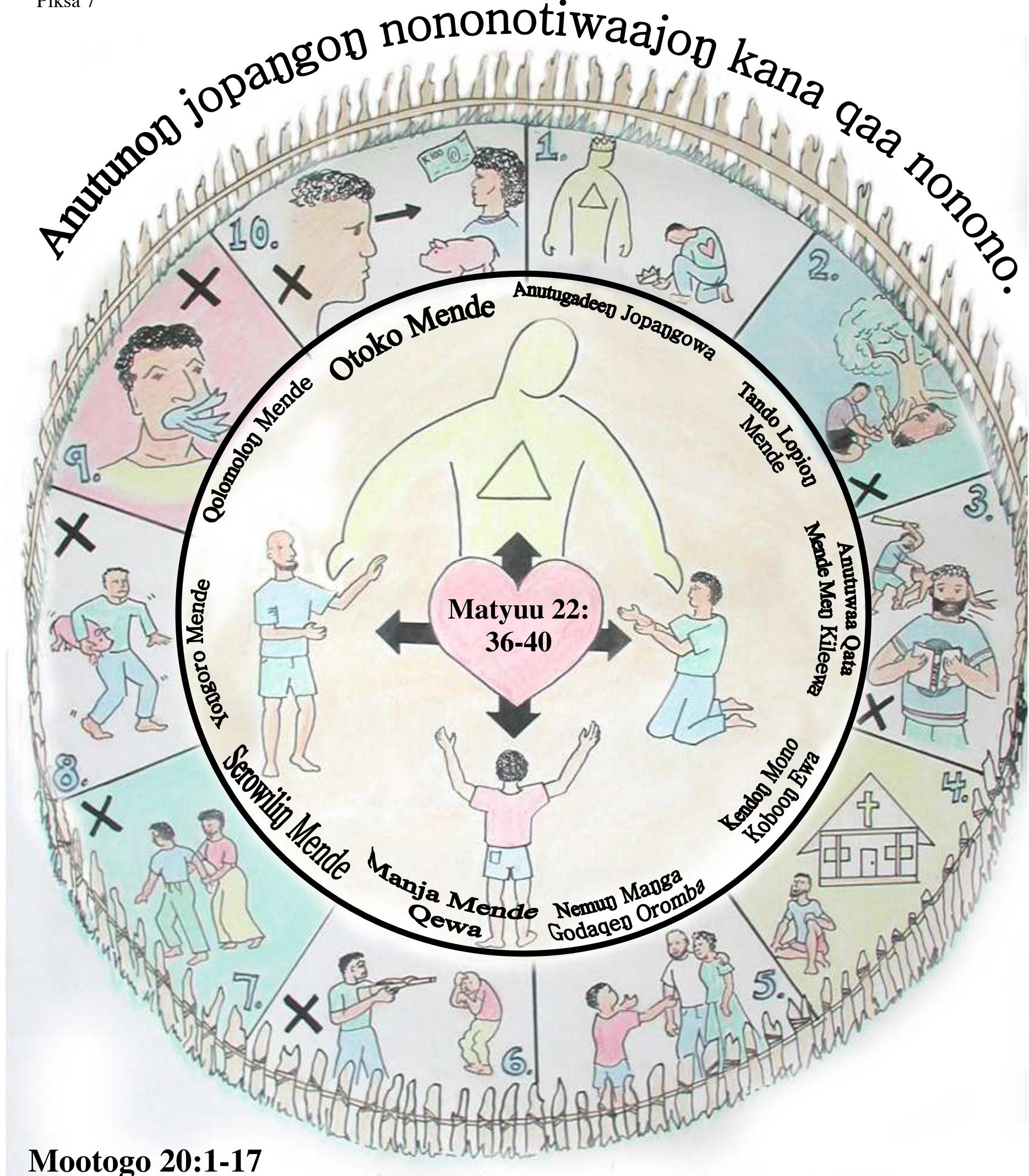
7. Qaa motoongonoj kana qaa kuuya turuja: UUJOPA. Room 13:8-10 [1Korint 13]

7.1. Uujopawo laligowagati, ii ejemba tosia haamo ama oñombaga. Kaeñ aña laaligogia gosiwuya. Matyuu 22:15-21

7.2. Uujopanoj hamo ama luae mokoloowa. Sareya: Doktanoj ji niniro birij nunuuñkeja. Nunuuro jeta niniñkejato, ilaañ nonono ji nana qaomakeja, mende memboliñ nonomakeja. Hibruu 12:5-6, 11

7.3. Jiisasnoj jero, mono kazi urugia jopañgoj oñoma sisiwerowero ama oñomakejuti, ii yoñoojoj qama kooliwu. Matyuu 5:44-45

8. Sili me nana memeñ kaña ii Anutuwaa ilailaanooj saanoj amboña. Joon 15:4

Mootogo 20:1-17

Matyuu 5:21-22, 27-28, 43-44

Matyuu 5:17

Galesia 5:18

Room 13:8-10

**Qaa wañja woi kokanoj kana qaa kuuya
uuguñ somata kolooja: Matyuu 22:36-40.**

*SINGISONGO
NANAMEMEN NANA
ANO SATAN*

Lesen 8: NAAMBAJONYA SINGISONGO AMAKEJONY?

Qaa ano momo kota: Lesen kokanoj kiañ ejembañon nana memen bologa amakejoñiwaa tania iiboña. Iwoi somata moj kambaña kambaña laaligo nananoj amakejoñi, ii sele meñ uu, otoko ano booji nene. Anutunoj jopañgoj aoj laligowoñiwaa mokoloñ nonono. Ano Anutu ajañaa uu siiñja otaañ laligowoñiwaa mokoloñ nonono. Kaeñ mokoloñ nononoto, kileñ kambaña kambaña Anutuwaa uu siiñja mende otaañ kejoñ. Mende otaañ uu walagaa uu siiñja kombombañaga otaañkejoñiwaañjama ama ala toisia me anana kaañjadeenj memboliñ aojkejoñ.

1. Siñgisongo nomaej kondoonij koloonjkeja?

1.1. Baloñ qaganon beñ kawali uña kania kania laligojuti, yoñonoj ananaa momo nana otaañ siñgisongo kondoogi koloonjkeja.

“O señgelau siwenonj asariñ eñkejañinojā mono nomaembajojā togoj kamaajañ. Giinoj mono baloñ giija foo (4) ejiwaa buña buñaya wama kamaajañ, gii mono giligi baloñnoj kamaajañ! Giinoj jena, ‘Nii mono siwenonj umaña. Nii duña metaambe Anutuwanoj widi uugowaa. Nii eja poj kaña baajanooj ramaña. Nii jiñkaroj duña baaña somata koriganoj aasañgoyanoj ramaña. Nii koosu ano kokolo qaganon eu kanoj ramaña. Nii neena Anutu kaña koloonj ramaña.’” (Asaia 14:12-14)

Anutunoj gajoba mokoloñ oñono. Kambañ kanoj uña awaaga kaña koloomañ jeñ kaeñ ano. Gajoba tosianonj satambo qokotaagiti, ii yoñonoj uña bologa iimolañ koloju.

1.2. Siñgisongo ejemba yoroonoj kolooroti ii kokaenj.

“Anutunoj oro ambembo mokolooro. Oro yoñoo batugianojā mokoleñnoj ii tiliqiliyawo (imolañaga). Kambañ moñnoj mokoleñnoj emba qisiñ muñ, kokaenj jero. ‘Oyanboyañ gawonoj gere kuuya namakenjuti, iyoñoo hoñgia moj mende newaaotiajooj Anutunoj oñanoj jeñ kotoj orono me qaago?’”

“Embanonj meleema jero, ‘Oyanboyañ gawoñnoj gere namakenjuti, iyoñoo hoñgia saanoj newotiwaajooj jero. Jeroto gawoñ biwianonj gere moj nanji, ii mende newao. Newaaota me oosiriwaotati, iikomuwaota.’”

“Kaeñ meleema jero mokoleñnoj emba kokaenj iijoro. ‘Ii awawi totooñ. Oro mende komuwaota. Kaeñto gere iikawaa hoña neri weeñ boria kanoñdeenj jaagara tooro Anutu kaña koloonj awagaa ano bologaa kania moma kotowaaota.’”

“Kaeñ ijoro embanoj gere ii uuñ iigigiñ iro. Iro hoña awaa nenetaa so kolooro. Gere kota ii iima siiñsiiñawo nano kokaenj romoñgoro, meñ nemajati, mono Anutu aña kaña awagaa ano bologaa kania saanoj moma kotomaña. Kaeñ jeñ gere kota ii motogoñ neñ nama yoya iwo laligoriti, ii muro nero.” (Letoqeto 3:1-6)

Anutunoj Adamano Ewa kokaenj irijoro. Gawoñ biwianonj gere woi nanji kawañ hoña mende newao, mono awagaa ano bologaa gereya kawañ hoña mende newao. Adamano Ewa Anutuwanoj qaa mende tewoori. Yoronoj añgaraa uu siiñgara otaari, Anutuwaa uu siiñja mende otaari. Adamano Ewa yoronoj ejemba laligojoni ananaa nemuñ mañ nana mutuya koloojao. Eja motoñgononj qootogo ama siñgisongo wañ kono seiro ejemba seiseiya anana meleema siñgisongo ejemba koloonj. Room 5:19a. Ejemba seiseiyanoj uunoj ano selenoñ siñgisongo amakejoñ. Uu meleñgago kambaña kambaña Anutuwanoj kana qaa mende otaañkejoñ. Ejemba baloñnoj laligojoni, anana kuuya siñgisongo nanawo. Room 5:12. Balombaa uu siiñja walaga kombombaña ananawo rajiwaa ama anana kuuya siñgisongo nanawo.

2. Akabaka nomaenjama meñkejoñi, ii uu wombo nananoña koumakeja. (Uŋa uŋa 8a)

(Ejemba tosianoñ kera banoña jegi tosianoñ komonjuwa nananoña jeñkeju.)

2.1. Ejemba uu komoñ juwagianoña iwoi koumakeji kanoñ mono meñ bolij oñomakeja.

Iwoi seleengeñga nenij uu nananoñ kemeñ keji, iikanonj mende memboliñ nonomakeja.

Maak 7:14-23 weenjgowoñ.

2.2. Uu momo nananoñ nomaenj momakejoñi, ii Anutu modabororogo ama meñkejo.

Luuk 16:14-15 weenjgowoñ.

2.3. Gere awaga ano bologaa sunduya: Luuk 6:43-45.

- Laaligogaa galeña ii Anutu -> Hoňa Awaa
- Laaligogaa geeñgo galeñ kombaga -> Hoňa Bologa

3. Jiisasoñ Farisii yoñoojoñ qama wanjinjiñgoñ “Yei!” jero. Farisii kana qaawaa kaparañ koñkoñ ii Juuda yoñoonoñ kana qaawaa boiyaga. Soomoñgo walaga koma gbiliñ moma laligoñkegi. Yoñonoñ kokaeñ momakegi, nononoñ Anutuwaanoñ kana qaa saanoñ pondaj otaaj laligojoñ kaenj jeñ momakegi. Farisii yoñonoñ iwoi moñ jeñgo siligianoñ aňaso amakegi. Jiisasoñ tani me sili ii awaa qaago jero. Naa kananoñ qaa moñ jeñ silia moñ qeñ kegit, ii Buňa Terenoñ iibona. (Mono tuuj meñ kanoñ jewu).

3.1. Matyuu 23:23-24

3.2. Matyuu 23:25-26

3.3. Matyuu 23:27-28

3.4. [Matyuu 6:1-4]

4. Farisii ano takis meme yoroo sundu: Luuk18:9-14

(Tuuñgianoñ mono eja woi yoroo sare ambu.)

4.1. Jiisasoñ sundu koi naata jero? Daaj yoñoojoñ jero? (jawoya 9)

4.2. Farisiinoñ naa iwoiwaajoñ dañgiseñ jero? (jawoya 11-12)

4.3. Takis memenoñ Anutuwaajoñ nomaenj qama kooliro? (jawoya 13)

4.4. Sundu kawaa kania Jiisasoñ nomaenj jero? (jawoya 14)

5. Anutu mende otaajoñiwaa tania ii sili tosia qeniñ ninima kotowuya: (Uŋa uŋa 8b)

5.1. Uu selewaa nanamemeñ walagaa gawoña hoňa ii asuganoñ ero mojon:

Galesia 5:19-21; [Room 1:28-32]

- Kaisero alia alia serowiliñ. (kasu)
- Injarere selenoñ kukuu ano gaoñ. (taňa)
- Tando lopioñ waeya meñ oweñ manja. (mokoleñ)
- Yoñ kazi, manja qeñe. (kesua)
- Uunoñ junjuñ, motoqoto, baagoñ, neñgo neñ. (bao)
- Niinondeenj uuta oño qaago. (Jaňgo 1)
- Yoñgoro meñgo meñ. (kapo)
- Sele meñ uu, kiririñ jaba jejewili aañ. (qaseñ)

5.2. “Iwoi bologa kuuya iikanonj mono ejemba uu wombogianoña kouma tilooñ oñomakeja”. (Maak 7:23)

5.3. Ejemba yoñoo jaagianoñ umuñ kono tintuañ qeñkeju. Iinoñ uumeleembaa gadokopa ejemba yoñoo uugiaa jaaya meñ gooro lañ laligoju. 2 Korint 4:4 weenjgowoñ.

Uu walaga rama nononjiwaajoñ siñgisoñgo amakejoñ. Satanoñ jero me kuuro siñgisoñgo mende amakejoñ. Satan anono uu momo nananoñ romoñgoniñgo eeñ gemanana komakeja. Mono ananaa boronoñ, iwaanoñ tani qolomoloñgoya ii otaawoña me qaago.

Siŋgisoŋgo kuuya ii uu wombo nananoŋa koumakeja.

- Kawaajoŋ ama Anutunoŋ kokaŋ moro, uu momogia meleembe gbilis koloowaa. Ezekiel 36:25-27
- Anono uu walagaa uu siiŋa kombombanja gema qeŋ Anutuwaa uu siiŋa otaaniŋ sokombaa.
Anutuwaa uu siiŋa kaeŋ erotiwaajoŋ anana mokoloŋ nonono,
(Lesen 6noŋ) kana qaa jejiwaa so. (Lesen 7). Efesus 4:22-32, Kolosi 3:9-10 weenjowoŋ.

Laaligo nananaa areŋa awaa ii Anutuwu raja. Uŋa Toroyanoŋ laaligo nananoŋ gawoŋ kokaŋ meŋkeja. Uujopa, korisoro, luae, lombo moma mokosiŋgoŋ, nanamemeŋ lologeŋ aŋa, iwoi awaa moma laariŋ, tororo galeŋ koma aoao. Iwoi kuuya koi Uŋa Toroyanoŋ gawoŋ meŋkejiwaa hoŋaga. Galesia 5:22-26

6. Geeŋga kambaŋga koma qama kooliwa. Mono iwoi kokaambajoŋ qama koliwa.

Sareya 1: Nomaeŋ qama kooliwoŋatiwaa sareya ii kokaŋ. Buŋanoŋ qaa tosia eji iikanooŋ iima qama kooliwa.

Ondino 23:

“Poŋnoŋ Lama galeŋ awaga koloɔja. Iinooŋ iwoi kuuyaa siiŋa amakejeŋi, ii nomakeja.

Gomaŋ awaanoŋ iwoi komowe ondombondoŋ kouma keji kaŋanoŋ noono rama momakejeŋ. Iinooŋ ku-esuŋ noma kana dindiŋa qendeema nomakeja.

Anutu yaŋaa uu jopayaajoŋ ama kaeŋ amakeja.

Kaeŋ amakejiwaajoŋ nii kananoŋ paŋgamanooŋ kema kamaŋ me lombo utanoŋ keumaŋi, ii mono toroko mende momaŋ.

Kania naambajoŋa (Poŋ) gii niwo apaŋa ramakeja. Goonoŋ taa me gawoŋ eja uuruga yoŋonoŋ galeŋ koma nonoŋgi kotikotii meŋ kejeŋ.

Giinoŋ mono noo jejelombaŋ kazi uruna yoŋoo jaanoŋ ooŋ kejaŋ.

Giinoŋ mono kele noo waŋnanooŋ maana. Noonoŋ titi (qapi) saa qeŋ qisigoŋ keja.

Nii mojeŋi goonoŋ nanamemeŋ ujopayawo kanoŋ mono sopa somoŋgoŋ nono laaligonanoŋ kambaŋa kambaŋa laligoŋ umaŋa.

Nii Pombaa miri uutanoŋ tetegoya qaa rama umaŋa.”

Koi qama kooliwa kania moŋ Ondino 23: ii meŋ qama kooliwaga. “*Poŋ nii mojeŋi Gii Galeŋna awaga koloojaŋ. Ilaaŋ nona moma laariŋ gombe siiŋna otaaŋ iwoi loloogeŋ nomakejaŋ. Giinoŋ rama momo ano luae nomakejaŋ. Giinoŋ ku-esuŋ nomakejaŋ. Giinoŋ kana awaga nisaamakejaŋ. Kananoŋ kembe paŋgamaŋ mero moma laarina goonoŋ amanya. Mobe koomunoŋ kosere karaao giigadeeŋ moma laariŋ gomaŋa. Giinoŋ mono laaligonanoŋ rajaŋiwaajoŋ toroko mende momaŋa, ano kazi uruna liligoŋ noma rajuti, yoŋowo jeje lombaŋ motooŋ saanoŋ amanya. Gii mono uiujopaga ano kiaŋ komuga ii awaga ano uuta totooŋ. Niinoŋ mono kambaŋa kambaŋa moma laariŋ gomaŋa*”.

Sareya 2: Efesus 3:16-18 weenjowoŋ. Kana moŋ koi Efesus 3:16-18noŋ weenjona qama kooli koloowaa. “*Anutu, gii mono Uŋaga Toroya ama oŋona uugianooŋ kotiiŋkebaa. Goo Buŋagaa ku-esuŋa buŋabuŋayawo ii tetegoya qaa kowiganooŋ eji, giinoŋ mono ku-esuŋga iikawaa so meŋ kotiiŋ oŋomakeba. Meŋ kotiiŋ oŋona saanoŋ Kraist moma laariŋ mugi uugianooŋ pondaŋ laligowaa. Kaeŋ laligoro kosogianoŋ Kraistwaa uiujopianooŋ mondoŋgoŋ menduŋgogi kemero rindaŋgoŋ nambu. Uujopayanooŋ nemuŋ koma oŋono kanageso soraaya kuuya yoŋowo saanoŋ Kraistwaa uiujopayaa kania moma kotowuya. Jopanŋgoŋ nonomakeji, uiujopa iikawaa soya ii kokaŋ. Goraaya leelee tetegoya qaa kema bimbiŋgoja. Koriga enduwaa enduyanoŋ kemalija. Koriga euwaa euyanoŋ uja. Kaaŋadeeŋ dutanoŋ emuwaa emuyanoŋ kemeŋ eja.*”

Mono Buŋa Tere kokanoŋ qaa eji, ii meŋ weenjogoŋ qama kooliwa. (Me Buŋa tosia meŋ weenjogoŋ qama kooliwa).

Room 8:28-29 - 2. Room 8:35-39 - 3. Joon 6:37-40 - 4. Filipai 2:5-11 - 5. Filipai 4:4-7 - 6. Ondino 139:23-24 - 7. Ondino 51

Uu wombō nananōj iwoi awaa ano bologa kuuyaa tiita kolooro silia qeqkejon.

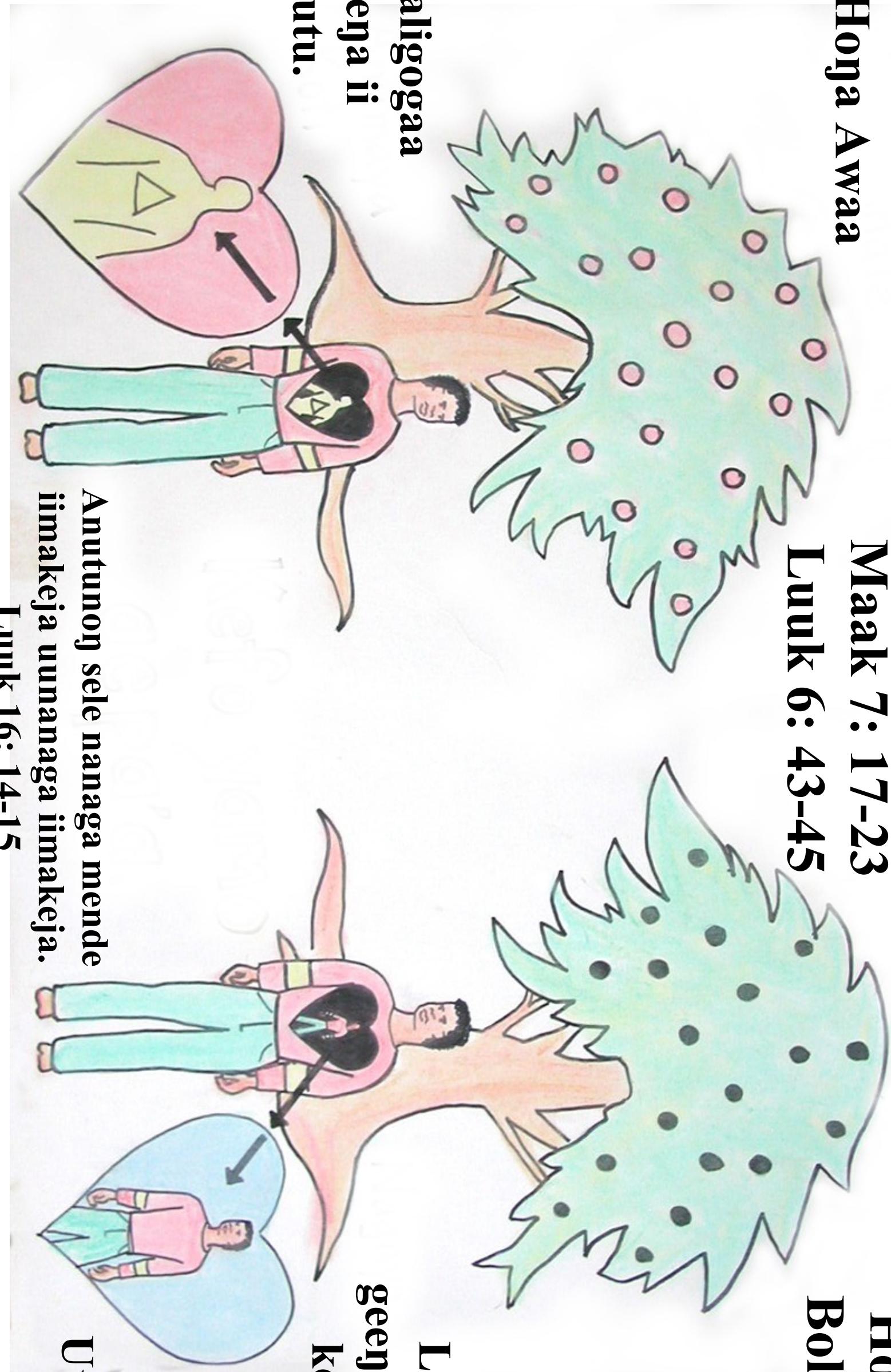
Hoja Awaa

Maak 7: 17-23
Luuk 6: 43-45

Hoja
Bologa

Laaligogaa
galeŋa ii
Anutu.

Laaligoga
geengo galen
kombaga.

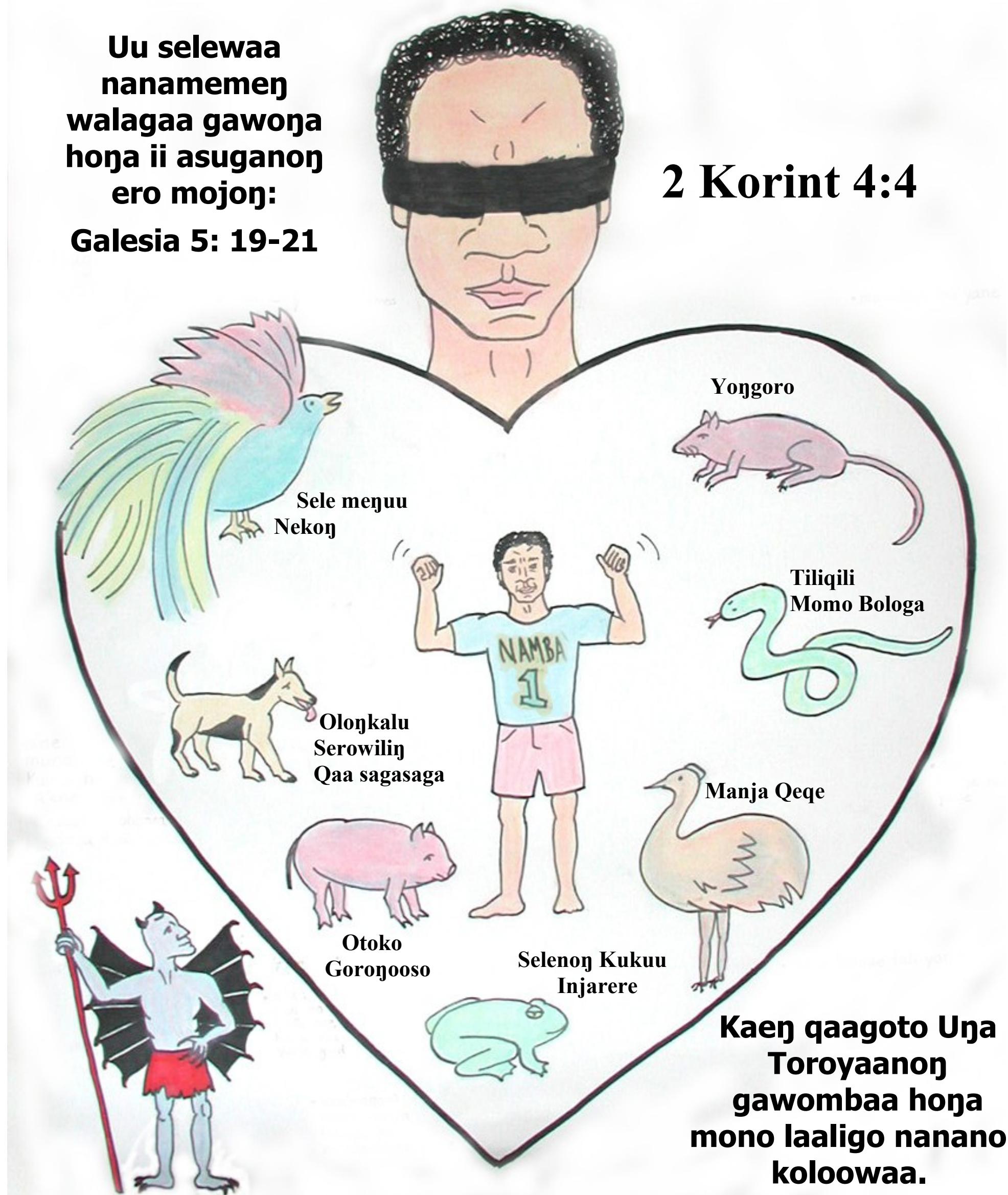
Anutunoj sele nanaga mende
iimakeja wunanaga iimakeja.
Luuk 16: 14-15

Uu wombōnanōj
singisongo.

“Iwoi bologa kuuya ii kokaqanoj mono ejemba uu wombogianoja kouma tilooj ojomakeja.” Maak 7: 23

**Uu selewaa
nanamemej
walagaa gawoja
hoja ii asuganoj
ero mojoj:
Galesia 5: 19-21**

2 Korint 4:4

**Kaej qaagoto Uja
Toroyaanoj
gawombaa hoja
mono laaligo nananoj
koloowaa.
Galesia 5: 22-26**

Lesen 9: SINGISONGO NANAA HOYA KOKAEN KOLOON NONOMBAAN

Qaa ano momo qaita moŋ: Ejembaŋoŋ kana bologa otaawoŋati, ii Anutuwaanoŋ borotere meŋ boliwoŋa. Kaeŋ amboŋatiwaajoŋ tawa bologa mewoŋa. Ejembaŋoŋ laaligo nananoŋ kana bologa otaaniŋ bolŋ qeyayoŋgowaati ii Anutunoŋ ananaa kana morota mokoloŋ nonombaa.

1. Kana woi laaligo nananoŋ. Moŋ ii laaŋania. Moŋ ii opopoŋgoya [*goŋgoŋa*].

(Uŋa uŋa 9a) Matyuu 7:13-14 weenŋgowoŋ

1.1. Laaligo kombombaŋanoŋ Anutuwaanoŋ keukeutaa kania.

a) Anutunoŋ ananaa tooŋ kuuŋ mokoloŋ nonono. Lesen 6noŋ kawaajoŋ jeja.

Kana goŋgoŋa otaaŋ kemboŋati, kema Anutuwaa beŋ totonoŋ keuniŋ tooŋ kuuŋ mokoloŋ nononotiwaah hoŋa ii asamararaŋanoŋ tetegoya qaa laligowoŋa.

b) Anutunoŋ anana jopaŋgoŋ nononotiwaajoŋ ama kana qaa nonono. Lesen 7noŋ kawaajoŋ jeja.

Kana qaa ii oligaga, mono otaawoŋa. Kana qaanoŋ nomaŋ laligowoŋa ano kana goŋgoŋa noŋ nomaŋ keuboŋatiwaajoŋ meŋ medaaŋ nonomakeja.

1.2. Kana somata laaŋania ii booboliwaa kaniaga:

a) **Ejemba daaŋ yoŋonoŋ Anutuwaanoŋ kana qaa ano ku-esuŋa mende iima kotoŋkeju:**

Room 1:20-22

b) **Kanoŋ uunana gojomaa saa qero nana memeŋ gamuyawo ama meŋ laligowoŋa:**

Room 1:28-29 Weenŋgowoŋ.

c) **Uunana paŋgamambaa nanamemeŋ laŋ somoŋgoŋ laligojoŋ.** Joon 3:19

d) **Ananaa uusiiŋ nana me momo nana otaawoŋati, koomu kotiga komuwoŋa:**

Filipai 3:18-19; [Joon 3:19-20; Jeims 1:13-15] weenŋgowoŋ.

2. Siŋgisoŋgo nanaa tawaya kokaeŋ mewoŋa: (Uŋa uŋa 9b)

Lesen 8noŋ kokaeŋ kuma nononja, Siŋgisoŋgo aambaa siiŋ kombombaŋa ii uu wombō nananoŋa koumakeja.

2.1. Ejembaŋoŋ nanamemeŋ bologa tosia kokaeŋa uusiiŋ nananoŋ ama meŋkejeŋ.

- Oloŋkalu ama serowiliŋ aamba siiŋa kombombaŋa.
- Iwoi aŋgojorayawo aamba siiŋa momakejoŋ.
- Tando lopioŋ waea meŋkejoŋ.
- Ejemba uŋagia me ome jiilaŋ tosia ilaaŋ nonombuya jeŋ koma horoŋ oŋomakejoŋ.
- Tosia moma bolŋ oŋoma uŋuŋkejoŋ.
- Uu bologa uukaambo moma kejoŋ.
- Ananaaajoŋ moniŋ uuta kolooŋkeja.
- Ala tosia yoŋoonoŋ iwoiwaajoŋ koposoŋgoŋ baagoŋkejoŋ.
- Iwoi bologa tosiaa kuma nonombutiwaakaparaŋ komakejoŋ.

Galesia 5:19-21 weenŋgowoŋ.

- 2.2.** Buŋa Tere kokanoŋ Anutunoŋ ananaajoŋ wosoya moma keji iiboŋa. Ejemba kana waleema siŋgisoŋgo ama kejoŋi Anutunoŋ woso biri moma bata pororogoŋ keja.

Niinoŋ Pombaa rii qamaŋa. Iigadeeŋ Jopanjo mumanya. Iiwaanoŋ wain gawoŋ Israelwaa riiga. Ii motooŋ jopanjoŋ mujeŋi iiwaanoŋ wain gawoŋga. Ii baŋa awaga baloŋ kelegawonoŋ eja. Iinoŋ baloŋ menjaŋgoŋ jamo meŋ maaro keno, wain qaboga komoro. Iinoŋ galeŋ mewiwaa miria koriga mero. Kanoŋadeeŋ wain rijijaawaatiwaa duŋa meagoro. Kaeŋ meŋ nama wain hoŋa awaa kolooro memabaajoŋ mambono. Mambono wain gawoŋ kanoŋ hoŋa bologagadeeŋ kolooro. Kawaajoŋ ama Poŋ-noŋ jero. Jerusalem ano Juuda ejemba, giinoŋ mono nii ano wain gawoŋna noroo batunaranooŋ qaa jakeyaa galeŋa koloowaga. Mombo naa iwoiga wain gawoŋ naajoŋ ama mewenaga. Iwoi ama memeta ii mono kuuya ama medaborowe. Koi kiaŋ mono hoŋa awaa koloowatiwaajoŋ mamboma uuŋ rajeŋ. Kaeŋ rabego naata kiaŋ hoŋa bologagadeeŋ koloja? (Asaia 5:1-4)

Pombaanoŋ wain gawoŋ moronoŋ balombaa qaganoŋ iwoi kuuya galeŋ komakeji ii Israel. Juuda yoŋoga, gawoŋa koloogi jopanjoŋ oŋoma kalaŋ koma oŋomakeja. Kambaŋa kambanya iwoi ambabotiwajoŋ moma kalaŋ koma oŋomakeja. Koma oŋomakejato, kileŋ sa maarotiwaajoŋ ama kuuya kalaŋ koma nonomakeja. Sili me nanamemeŋ awaga soraayagadeeŋ amboŋiwaajoŋ kaeŋ amakeja. Kaeŋ ama rama momakeji kiaŋ awagaga qaagoto, simbobolowaa saa qama kooliyagadeeŋ. (Asaia 5:7)

Israel kanatuuru yoŋonoŋ Anutu qaaya mende teŋ koma otaaŋ keju. Kawaajoŋ mono uumeleej kanatuuru iiŋijoŋ meŋ asariŋ oŋomboŋi, ii kiaŋ Jiisasnoŋ ananaa siŋgisoŋgo nanaajoŋ jeŋ laaligoya qeleema komuro. Waama paŋgamaŋ noŋa nononoti, ii mono kaya iŋijowoŋa.

3. Anana nana memeŋ soraaya ii anono iwoi moŋ mende ama kawaajoŋ qa ii meniŋ.

3.1. Anana siŋgisoŋgo nanamemeŋ nana bologaa tawaya meniŋ sokombaa.

Anutunoŋ siŋgisoŋgo nanaa qaaya gosiŋ jeŋ tegorŋ nonombaa. Siŋgisoŋgo nanaa tawaya mewoŋatiwaa kania me tania woi. Tania ii kokaeŋ, moŋ ii Anutuwaanoŋa moŋ ii ananaanoŋa. Ananaanoŋ ii nunuwama kema koomu kotiganooŋ nonoombaa.

Room 3:9-11 weeŋgowoŋ.

3.2. Anutunoŋ kana kokaeŋ anota eja: Kana qaawaajoŋ qaagoto, Jiisas moma laariniŋ qaa nana jeŋ tegorŋ solaŋjaniwoŋa. Room 3:21-26 Weeŋgowoŋ.

3.3. Aiŋsiŋ nana otaawoŋa: Uumeleejgago nana memeŋ bologa ii gema qejoŋ jeŋkejoŋto, mombo ama meŋkejoŋ. Joon 3:16-18 weeŋgowoŋ.

3.4. Anutunoŋ ananaa siŋgisoŋgo nanaa iroŋa Jiisas waa qaganoŋ ano, iyaŋo siŋgisoŋgo moŋ mende ano, kawaajoŋ ama Iwaanoŋ nanamemeŋ soraaya ii kanoŋ qokotaawoŋ.
2 Korint 5:21 weeŋgowoŋ.

3.5. Kraistnoŋ ananaajoŋ kaparaŋ koma siŋgisoŋgo gema qeŋ nanamemeŋ solaŋa otaaŋ laligowombaajoŋ ama siimbobolo moro.

1 Piito 2:24 weeŋgowoŋ.

3.6. Kana qaayaq so qasuaaq nonomambaajoq togoj Kraist wasiro ala ila ilaanana koloonj dowenana mero. Galesia 3:13 weenjowoq.

3.7. Moba Poq noq nanamemeq awaga ano uujopa kawaa siijaga momakeja.
Room 11:12 weenjowoq.

3.8. Uja Toroya koma horona sololoonj gomba.

Galesia 6:8, Efesus 4:21-24, Efesus 5:15-17; [1 Piito 2:15-16] weenjowoq.

3.9. Kraistwaa uutanoq iwoi awaga kuuya mono medaboroniq.

Kolosi 2:10-15, Room 6:19-23, [2 Piito 1:3-8] weenjowoq.

Satanq ananaa uusiñ ano momo nanaga otaaq gema nana koma memboliñ nonomakeja.

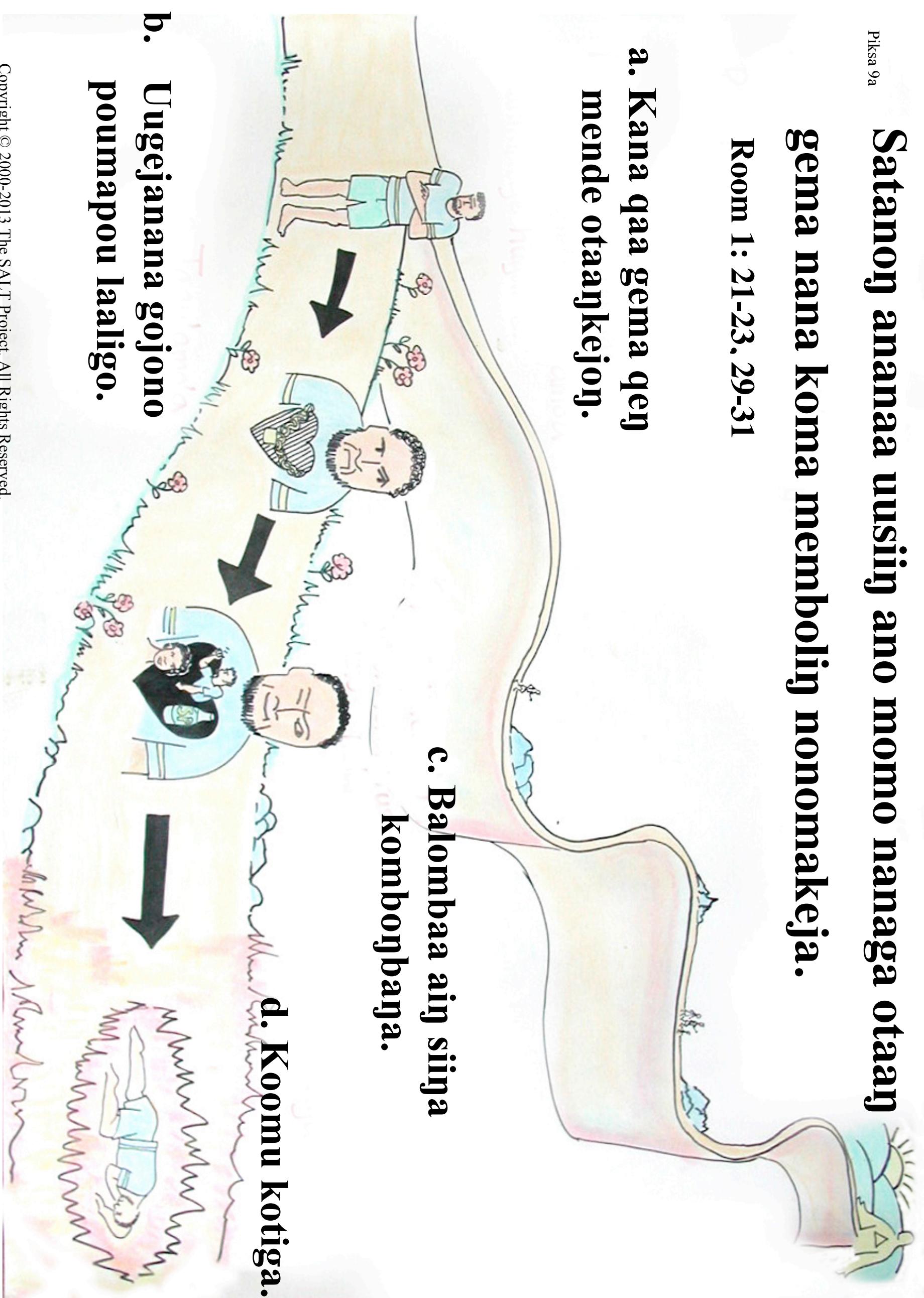
Room 1: 21-23, 29-31

a. Kana qaa gema qeq mende otaaqkejoq.

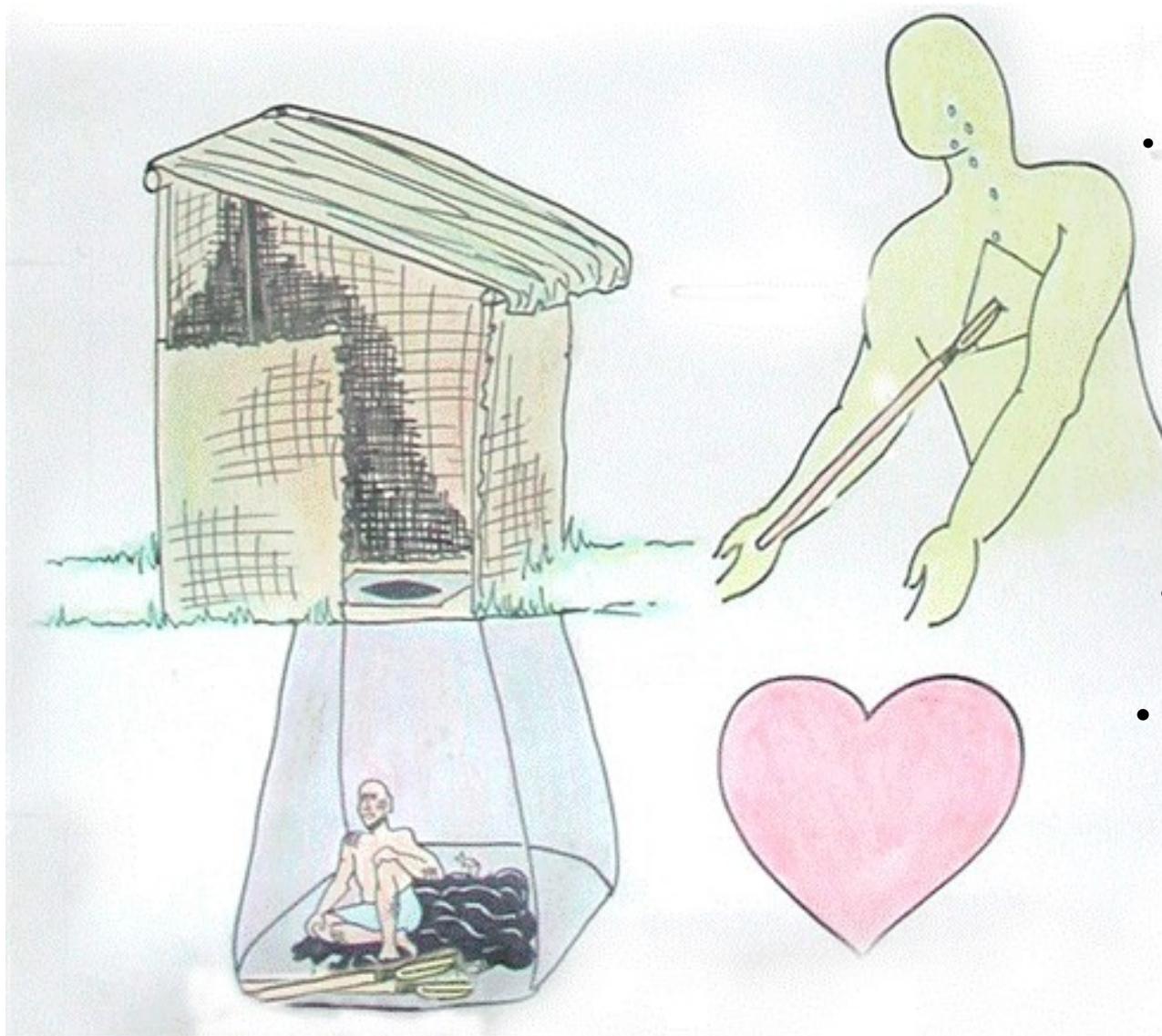
c. Balombaa ainq siñja komboqbaña.

d. Koomu kotiga.

b. Ugejanana gojono poumapou laaligo.

Singisongo nanaa hoja kokaen koloowaa.

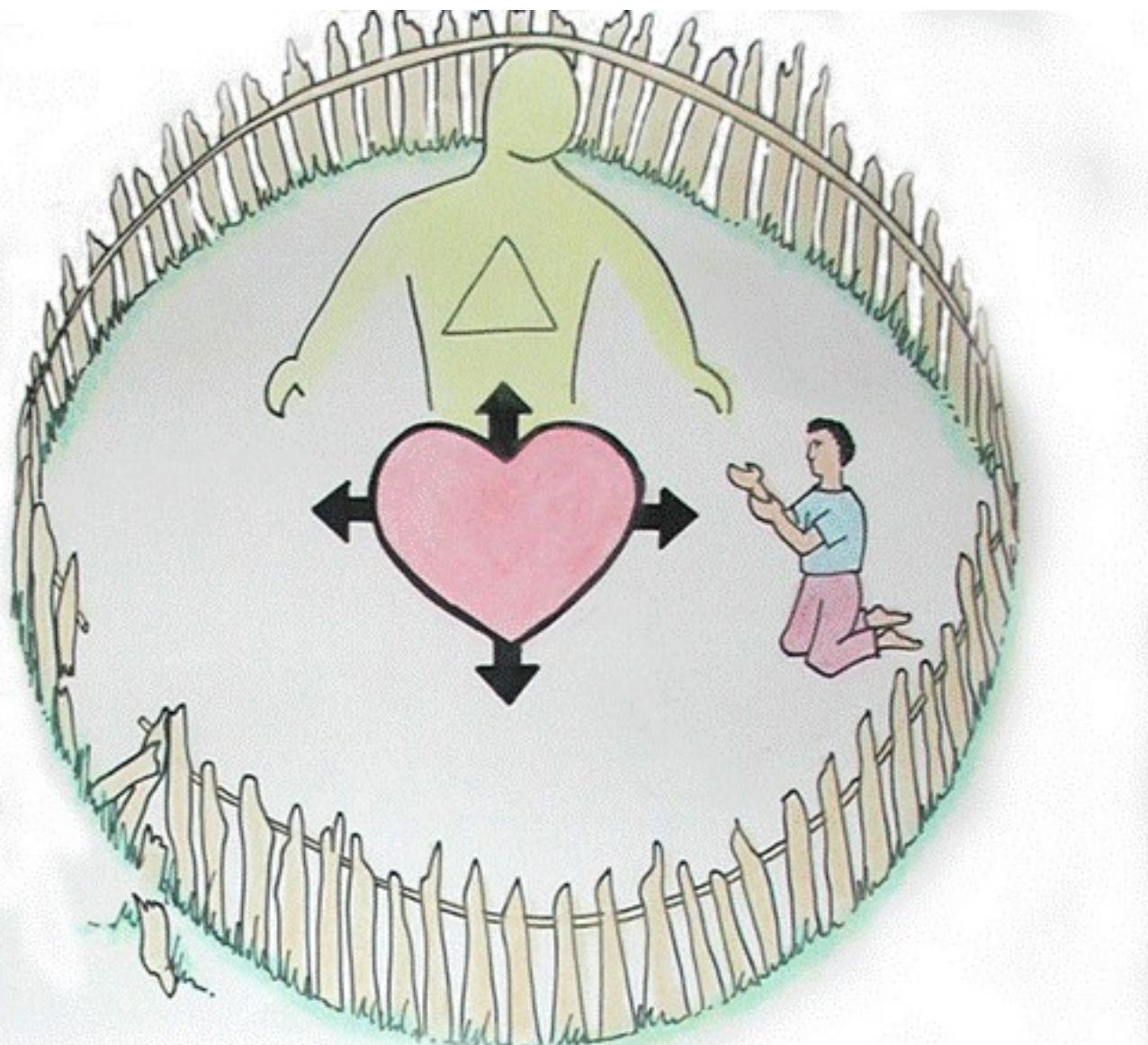
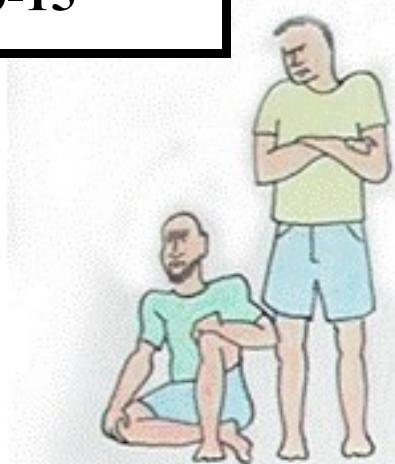

- Serowiliŋ eja ano emba mombaa nombo.
- Iwoi bologa romoŋgoŋ ama meŋkejoŋi.
- Tando lopioŋ waeya meŋ kejoŋi.
- Ando lawiŋ me koomuya, uŋagia koma horoŋkejoŋi.
- Ala tosia uubologa moma uŋuŋ kejoŋi.
- Uu gere ano uukazi kania qaa momakejoŋi.
- Otoko, jaakele, iima baagoŋ meŋgo, mewombaa momakejoŋi.
- Tuuŋ meŋ iwoi bologaa qaaya somoŋgoŋ ama meŋkejoŋ!

*Galesia 5:19-21
Aisaia 5:1-4, 7*

Singisongo nanaa tawaya koomu kotiga mewoŋa.

Room 3:10-12
Room 3:21-26
Efesus 2:3
Kolosi 2:10-15

Lesen 10: SATAN II MOROGA ANO GAWOJA NOMAEÑ MEYKEJA

Momo qaita moj: Lesen koi kanoj Satanoj gawoja nomaeñ mej keji ii jej asarij nonoma Satan ii moronoj kooloji ii ninisaambaa. Daakanoja rama kañ keja ano ananaa laaligo nananoj areña qolomolongoya nomaeñ amakeja? Kana nomaeñanoj kema kañ kuuve tiliqili areñ nanoj hoja koloowa jeñ gawoñ somata mej keja. Satanoj ananaa uusiiñ nanaga kosiñ tiligoñ nonomakeja, eeñ gemanana komakeja. Tiliqilia ii tewoonij kouma laaligo nana mej bolij keja. (Mej neñ kejoñinoj kitia Satan mende muñ kejoñ.)

1. Satan ii moronoj ano daakanoj rama kañkeja. (Uña uña 10a)

1.1. Anutunoj Satan jero kolooro. Siñgisongonoj kamañ qero qa buñaya ii kanoja mesaonj kamaaro.

"Gii olomae meñgoma gajoba yoñoo jet memeyagia kuuñ goma galeñ koma oñombagiwaan goombe. Gii goombeti, ii kaniawo, gii Anutuwaanoj baña toroya kanoj rana. Noonoj aka damu ii ina. Kambañ mokolongombeti, ii kanoj gii saanoja rana. Ramago, kawa gematano siñgisoñgo kondoona. Baloña baloña ejemba rajuti giinoj kema kañ memboliñ oñomakejañ. Memboling oñona siñgisoñgo amakeju. Kawaajoj mono noonoj gomañ baña kanoja añgoragawo kolojañiwaajoj, qasuwaaj goma konjoma gonjeñ. Gajoba yoñoo galeñgia, mono qa buña kanoja meraygoj goma, mombo siwenoj mende laligowaga jejeñ. Anutu beñ nemuñ nemuñ niinoj kaeñ jejeñ."

(Ezekiel 28:14-16)

Isaisaan 12:7-9 weenjgowoñ.

Anutunoj Satan mej solaña kema kawiwaajoj qa buña muro, kaeñ anoto Satan iyano solaña laaligoya ii meleeno bologanoj keno. Keno mokomokoloo toyawo añgosisiri ano. Anutunoj Aadam ano Ewa mokolooj oronoti, ii siñgisongóya qaa rari. Rari Satanoj Anutuwaanoj qaa ii mej meleejno. Aadam ano Ewa yoronoj Satambaanoj tiliqili ii mori hoja kolooro Anutuwaanoj qaa qotogori. Kaeñ anotiiwaajoj ama Satanoj baloñnoj qa buñyawawo kolooja.

1.2. Kete kamboj kokaamba Satanoj baloñ kokawaa poña kolooja.

Kaeñ kolooj iwoi bologa kolooñkejiwaa gema nana kono Anutuwaanoj jeñ kooto me sili mepaegoñ (*tuarenjeñ ama*) keja. 2 Korint 4:4 weenjgowoñ.

[Satambaajoj kaañiadeeñ baloñ koi galeñ konja jeñ kejoñ: Joon 12:31; Joon 16:7-11]

1.3. Satambaanoj tooj ii kokaeñ kondemondeeñ ama mej bolimambaa moma keja.

Kawaajoj mono.

- Too gorogia me keegia mobu: 1 Piito 5:8 weenjgowoñ.
- Satambaanoj tiligiliwaa iwoia moj ii toroko (*toroo*). 2 Timoti 1:7; [Room 8:14-15] weenjgowoñ.

2. Satanoy iwoi tosia awaga anjej, kaañanoj ama tutugoj nonoma nunuñ memboliñ nonomambaajoj moma amakeja. (Uña uña 10b)

2.1. Satan ii tiliqiliwaa mañaga. Joon 8:44 weenjowoñ.

- Ejemba tosianoy uupañ jetanoj soñ, qaroj ama sora, wena horoñ keju. Uupoñ jeta ii aeñnoj memetaga ano kaapeñgoya jeta neneñaga. Soranoj soñ, qaroj iima wosoya kiñkejiwaajoj kañ neñ keja. Kañ kisama togomaña jero uupañnoj meñkeja.
- Kantri moj qata India kano mankiwaa moto ii kokaej ama keju. Ni (homu) meñ hoota meraada kotooñ jamaya qetaama kasaga me señga añgi keero somoñgoj meñ kema gere batuyanoj somoñgoj keju. Kaeñ ama nama kasaj añgi ni utanoj kemeñkeja. Mankinoj kañ iimakeji kambaj kano ii meñ nemambaa siñjanoj kañ kuuro boria ano kemero kasaj ambarañgoj boria mujugon nama horomambaajoj amamañ meñgilaaj raro keuma meñkeja. Keuma manki amamañ raro meñ qegi komuñ keja.
- Wuf ii sooña kasu somataga ano gomañ sañgonjanoj laligoñkeja. Ejemba tosianoy ii qewombaajoj kokañ amakeju. Soo meñ jeta leelee sogogi jeta neneña kolooro meñ kema baloñnoj maayaagej qegi kemero, jeta asuganoj nano oro saya moriñkeju. Kaeñ añgi nano sooña kasu ii kañ iima nama saa ii bojoñ keja. Sa kaya bojojen jeñ bojoñ keno soonoñ neselaña kotoñ keja. Neselaña kotoro ajaña saya motooñadeen bojoñ keno soonoñ neselaña kotoro komuñkeja.

2.2. Satan asasagaa gajoba tani kaañja qendeema aoj gawoñ lej meñ keja.

2 Korint 11:14 weenjowong.

- Siñgisongo ii, uupañ sora, wena horoñkejoñi ano señnoj manki menkeji ano soo jeta neneña sooña kasu neselaña kotoñ keji kaañja. Uña uña me seare qaa koi ii siñgisongoj no mañ somoñgoj nonoma nunuwaatiwaa taniaga ninisaanja. Galesia 5:19-21; [Room 6:23] weenjowoñ.
- **Anutunoj iwoi awaa meroti, iikawaa sareya bologa Satanoj meñkeja.** Iinoj iwoi awaa ii meñ meleema keja. Tania kaañja ii anono iwoi awaa ii menij bologanoj kemakeja. Kaeñ anij sili nana ii kanoj laaligonana memboliñ meñ komuñ nonomakeja.

Sarea	Kania Dindiña	Kania Bologa, Siñgisongo Kondooja
Oyamboyañ Gawoñnoj Nene hoñja.	Anutunoj Aadam ano Ewa yorojoñ gere kuuyaa hoñja newaaoto, momo moma kootowaa ano bologa kawaa gereya ii mende newao jeñ qotogon orono.	Satanoj Aadam ano Ewa irijoro, gere iikanona newaotati oro momogara toowaa. Satambaanoj tiliqili ii mori hoñaga kolooro. Gere kawa kota meñ neñ nama koomu mokoloñ, ejembanoj Anutuwaa kosuyanoj laaligoya ii mendeeni.
Serowiliñ	Ejaga ano embaga geenganombogadeej serowiliñ ambaao.	Serowiliñ amago era meñ aoj kejoñ. Kaeñ amakejoñi Anutuwaañ kana qaa mende otaajoñ. Yo, embawonoj kalugoñ tosia yoñowo kema asiñkejoñ.
Monej Hina	Ejemba laaligo nana nañgowiwaajoj monej hina Anutunoj ano.	Monembaa aiñ siiñ kombombaña. Tosia yoñoonoñ iwoi waajoñ baagoñ kejoñ siñgisongowaa sewaña meñ kejoñ.

Mobile	Sumaŋ uru nana koriganoj me kosure laligojuti, yoŋowo qaa amiŋ moboŋa.	Uŋa bologa, Eja mombo qaa amiŋ ala meŋ aoŋ kejoŋi kanoj yo emba rara kondeema keja. Yoŋgoro mewomba amiŋ moma kejoŋ ano bologa tosia. Serowiliŋ aamba kana bojoga uulaŋawo amiŋ moma namakejoŋ. Rii bologa tosianoj momo nana metoro siŋgisongo nana memeŋ kawaa siŋa moma ama meŋkejoŋ.
--------	--	--

3. Siŋgisongoj kamaaŋ nunuŋ laaligonana meŋ bolinkeja. Ananaa uusiŋ nana ano momo nana kaya otaaŋ Satanoj horoŋ nonomakeja.

Sareya tosia koi iiboŋ: (Uŋa uŋa 10c)

3.1. Ejemba ananaanooj uusiŋ kombombaŋa: kana qolomolongoya me mende aaŋanoj serowiliŋ amakejoŋ, apu kotiga neŋ enkaloloj amakejoŋ ano nene tosia mende neneta neŋkejoŋi, ii qata siŋgisongo. Ejembanooj nenewaaajoŋ komuŋ meŋ neŋkejoŋ. Yoembä asijaoti, ii kana awaaga Anutunoj jeŋ kotoŋ ano. Kaeŋto, siŋ kombombaŋa kanoj anana ano ala tosia mendeema nonomakeja. Siŋ me aiŋ ii kana bologanoj otaaŋkejoŋiwaajoŋ, memboliŋ mendeema nonomakeja. 1 Piito 2:11 [1 Joon 2:16] weenjgowoŋ.

3.2. Moneŋ hinawaa siŋ kombombaŋa: jaanoj iima momakejoŋ.

1 Timoti 6:9-10 weenjgowoŋ.

3.3. Sewaŋ kiki ama qabuŋa nanaajoŋ sele nana meŋ umakejoŋ. Qabuŋa nanaajoŋ.

"Sele nana meŋ uma gamunana mende momakejoŋ. Kaeŋ ama kejoŋto, ejemba daaŋ yoŋonoj aŋgia meŋkamaaŋ aoŋ kejuti Poŋnoj meŋ uma oŋomakeja." (Gutpela Sindaun 11:2)

1 Joon 2:15-16 weenjgowoŋ. [Koi kaŋgadeeŋ iiboŋ Jeims 4:6]

Kawaa kania ii kokaŋeŋ: Nii neenaajoŋ mobe uuta kolooro meŋ biwiŋ aŋkejeŋ.

Kawaa kania ii kokaŋeŋ: Nii neena meŋ kamaaŋ naa siliga ano naata laligojeŋi, ii moma asariŋkejeŋ.

3.4. Satambaanooj aŋgotetewaa motoya moŋ ii Toroko. Gawoŋ tosia mewoŋ jeniŋ Satanoj toroko meŋ nonoma gawoŋ ii nomaeŋ mewaga kaeŋ jero, mende meŋ kejoŋ. Matyuu 10:28; Luuk 12:4-5 weenjgowoŋ.

3.5. Sumaŋnoj ano alanooj juma deendeeŋ. Satanoj rara nana ii kondeemambaajoŋ kaparaŋ komakeja. Jeims 3:7-10 weenjgowoŋ.

3.6. Umeleŋ tuunoj koŋ jawo ama deemakejoŋ. Satanoj koŋ jawo ama mendeema nonomambaajoŋ kaparaŋ komakeja.

- Tuuŋ utanoj juma deendeeŋ raja. Jeims 3:14-18 weenjgowoŋ.
- Yoŋ kezi me tuarenjeŋ tuuŋ tosia yoŋowo. Jeims 4:1-3; 1 Korint 3:4-5, 16-17; [Kolosi 3:12-15; Room 14:3-4, 10-13; Galesia 1:6-9]
- Satanoj sili koi kawaajoŋ mende momakeja, siŋgisongo jokoloŋ, mesaŋ, wosobiri jeŋ umotooŋ ama laaligo.

Qiqisi: Aŋgotete ii Siŋgisoŋgoga me nomaen? Iiqaago! Uŋa Toroyanoŋ ku-esuŋ nonono Anutuwaanoŋ kana meŋ weeŋgoŋ otaaŋ Satambaanoŋ aŋgotetewaaŋ mende otaawoŋa jeŋ jopaŋgowoŋ.

Satan ii ku-esuŋawoga nunuro komuwoŋa me nomaen? Anana Kraistwo qokotaawoŋati, ii saanoŋ mende nunuro komuwoŋa! Naambajoŋa laligo nana Kraistnoŋ galeŋ konjiwaajonj Satanooŋ mende nunuwaato, Anutu motooŋgoyanoŋ laaligo nana galeŋ kono laligowoŋa. Joon 10:28-29; Ondino 16:5; Ondino 31:15-16; Asaia 41:10; 1 Joon 3:8; Ondino 139:16; Hibruu 13:6.

4. Anutunoŋ ananaa areŋ awaaga amakeja.

- 4.1.** Anutuwaajoŋadeeŋ toroko moboŋa. Luuk 12:4-7; 2 Timoti 2:25-26.
- 4.2.** "Poŋ-noŋ kokaenj jeja, Niinoŋ mono gii moma goma goo areŋ mono ambe. Goo areŋ ambeti, ii awagaga, memboliŋ gongoŋaaŋ qago. Areŋ ambeti, ii kanageŋ nomaenj laligowaga, ano jejeromoŋromoŋganoŋ nomaenj kolooŋ gombatiwaajonj."
(Jeremaia 29:11)
- 4.3.** Moronoŋ maŋjanoŋ saanoŋ haamo ambaa? Anutunoŋ saanoŋ maŋjanoŋ haamo ambaa. Ejemba daaŋ yoŋonoŋ (Anutu) qaaya teŋkoma ataaŋkejuti, ii yoŋonoŋ mono korisoro ama Jiisaswo otokoriaŋ maabuya.
Room 8:35-39 weeŋgowoŋ.

Satan ii moroga ano iwaanoŋ gawoŋ areŋ ii nomaen?

Piksa 10a

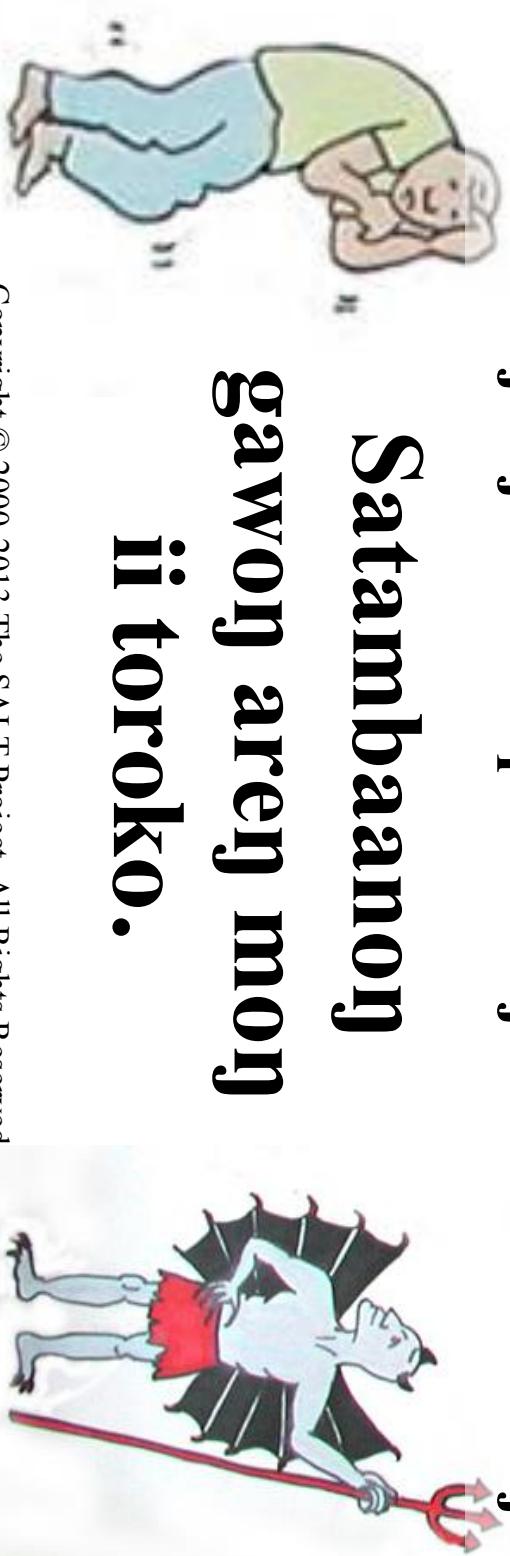
- Bologaa Pojanon gomaŋa gomaŋa galeŋ konja: 2 Korint 4: 4
 - Kileŋaa toyanoŋ laŋ liligoŋ laligoŋ ejemba tuarenjeŋ ama mongama nonomakeja. 1 Piito 5: 8

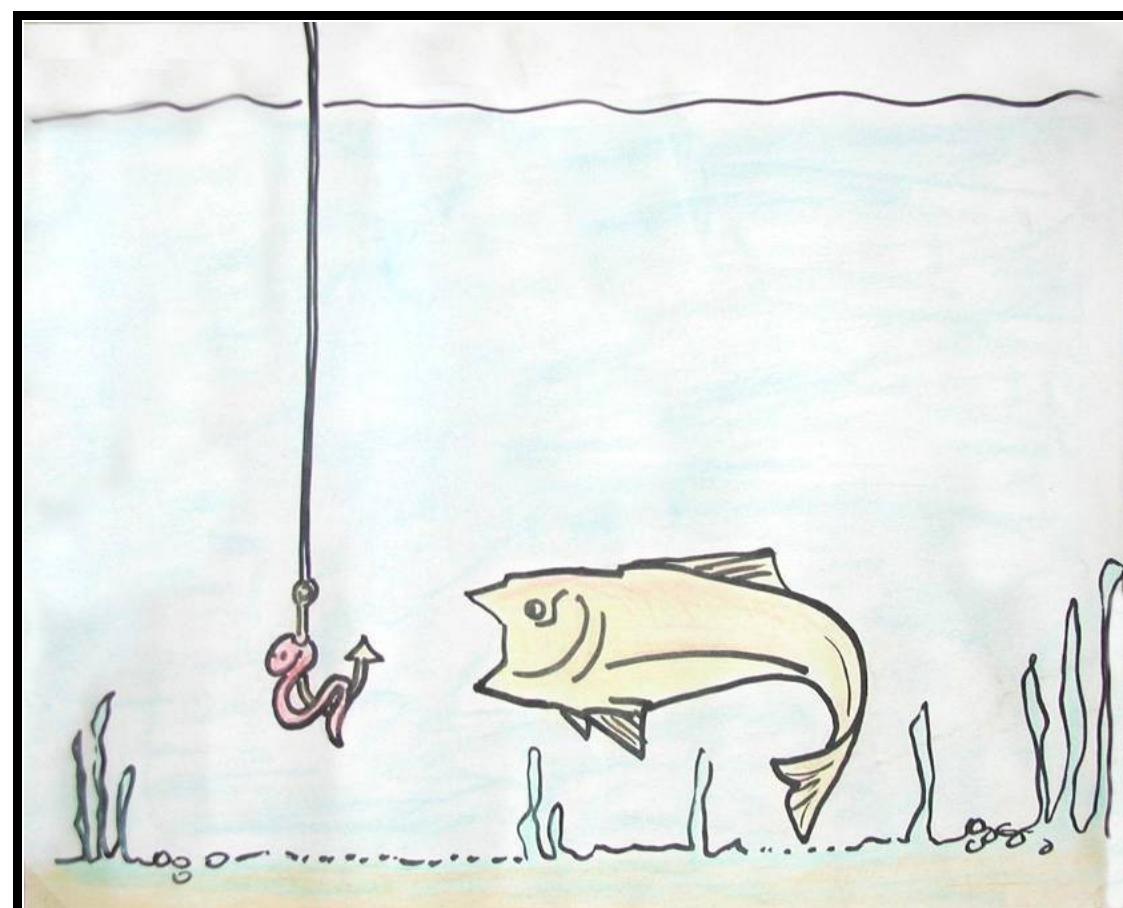

1 Piito 5: 8 “Nanamemengia galeŋ koma aοŋ zeŋ nama pondaj uugbilibili laligowu.
Moŋnoŋ uruabe qero iiŋoŋ mono laion kaŋa gogoŋ nonomamaajoŋ jojorija.”

Satambaanooŋ
gawoŋ areŋ mon
ii toroko.

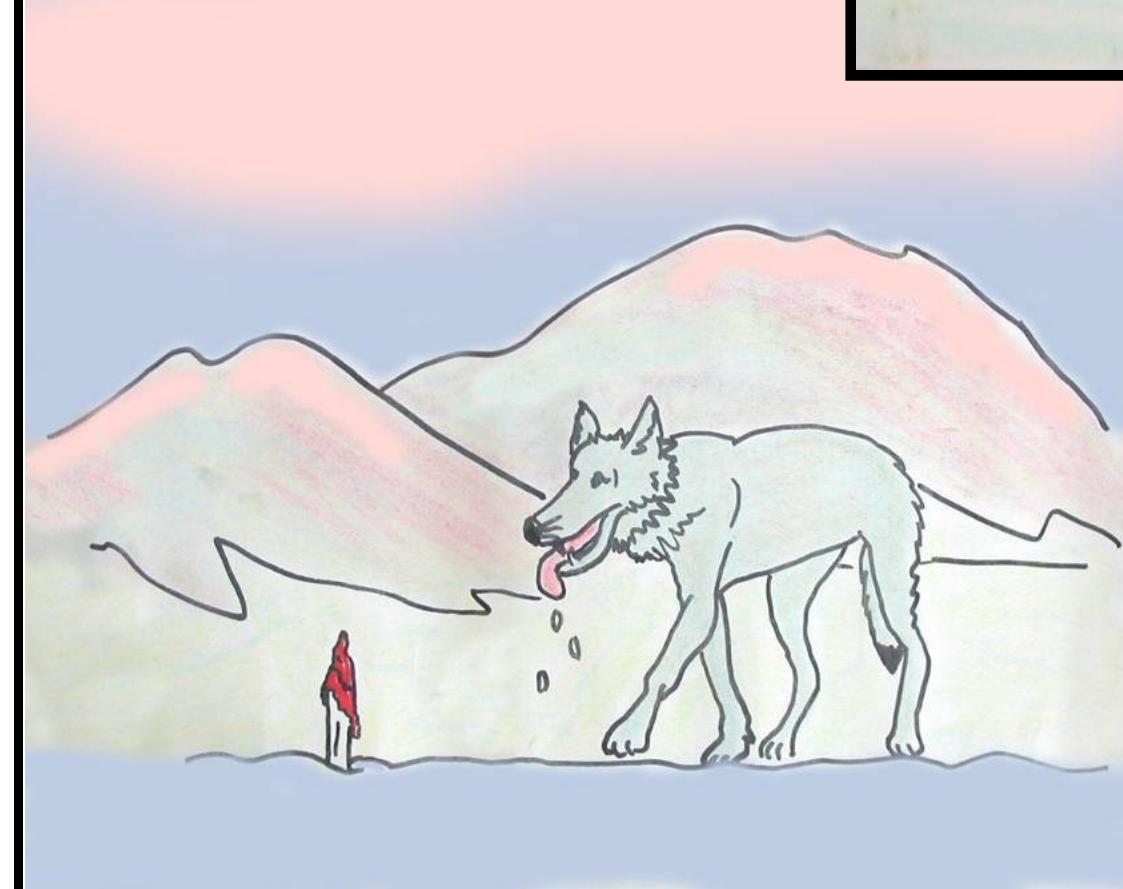
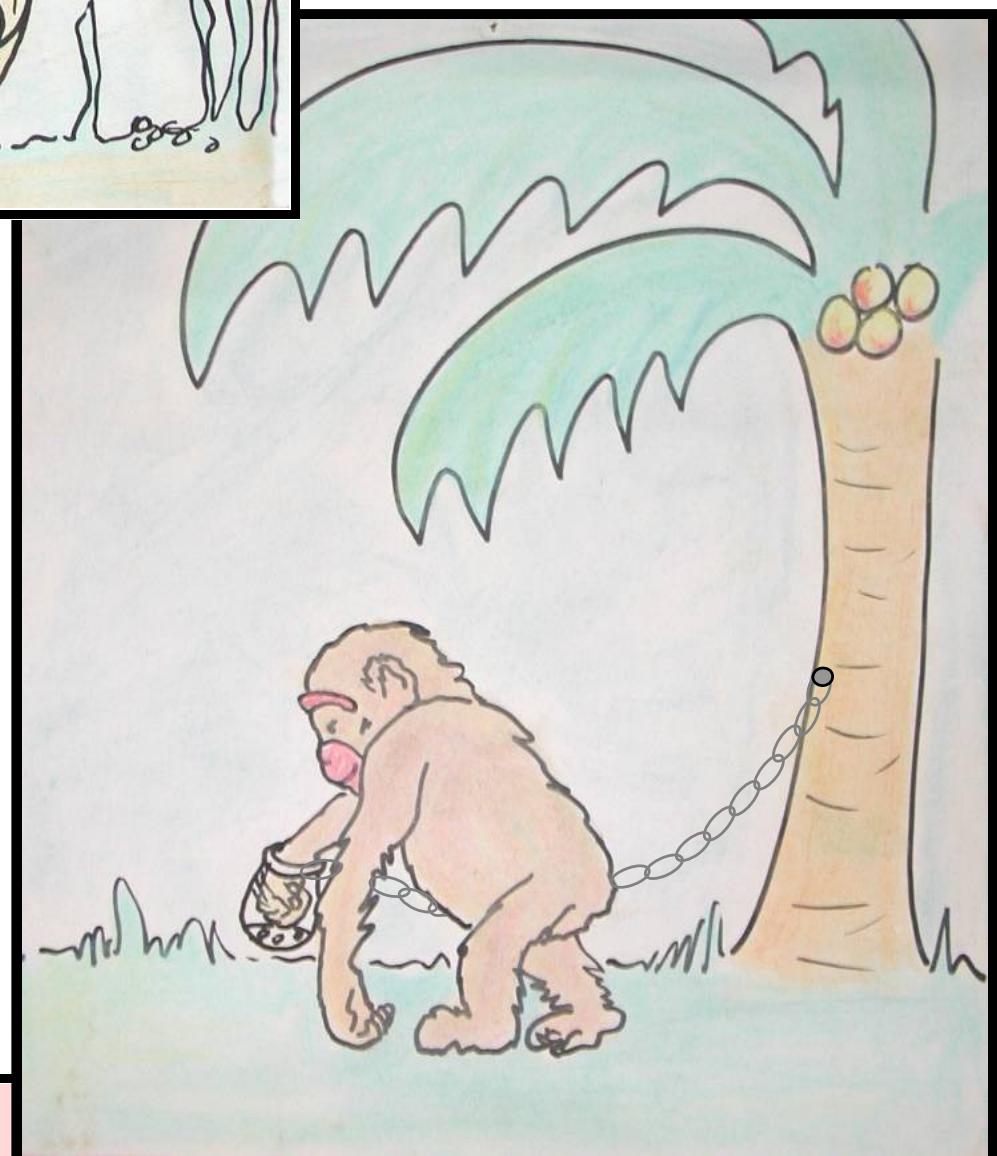
“Anutuwaanooŋ Uŋa Toroya nononoti, ii
jirinjiriŋ ama qarasombu nana
moboŋiwaajoŋa qaagoto, Ku-esumbaa
Uŋayaga nonono, kawaajoŋ jopanjoŋ aοŋ
nana memeŋ nana tororo galeŋ koma
laligowonja...” 2 Timoti 1: 7

**Qaa
qoloŋmoloŋgoyaa
maŋa Satan.**

Joon 8: 44

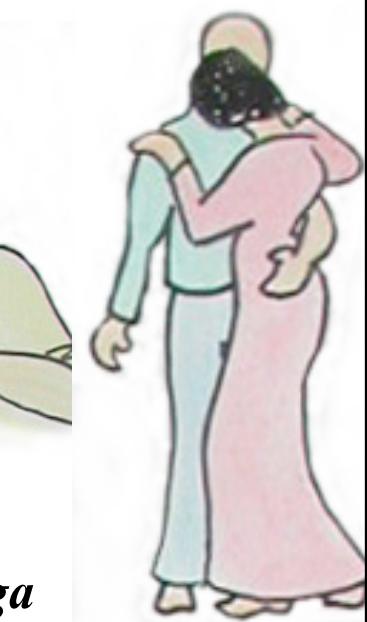
**Satan aŋo
asasagaa
gajoba kaŋa
qendeema aŋ
gawoŋ laŋ
meŋkeja.
2 Korint 11:14**

Satanoŋ ananaa uu siŋ nana, momo nana otaaŋ memboliŋ nonomakeja.

*Ejemba ananaanoŋ siŋ
kombombaŋa iŋ uŋa bologa
serovilimbaa uŋaya, apu kotiga
nene mende neneta.*

1 Piito 2:11

*Moneŋ hinawaa siŋ
komboŋbaya jaanoŋ iima
momakejoŋ.*

1 Timoti 6:9-10

3.

*Sewaŋ kiki
ama qabuŋa
nanaajoŋ sele
nana meŋ
umakejoŋ.*

1 Joon 2:15-16

4.

Toroko

Matyuu 10:28

5.

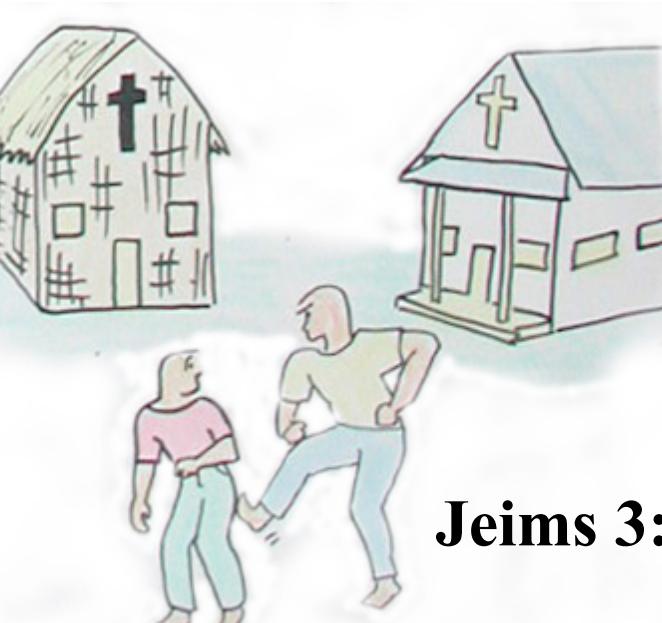
*Sumaŋ ano ala yoŋowo juma
deendeeŋ.*

Jeims 3:9,10

6.

Jeims 3:14-18

Moma laariwaajoŋ juma deendeeŋ.

*LETOQETO, HAMO
QEQE, OYAMBOYAY*

Lesen 11: ANUTUWAANON KALEN MORIAN II HAMOQEQE

Qaa ano momo qaita moŋ: Anutunoŋ kosuyanoŋ kemboŋiwaa momokeja. Siŋgisoŋgo nananoŋ Anutu kazi meŋ muŋkejoŋ. Kawaa gematanoŋ Anutunoŋ kileŋ woso momoyaajoŋ ama kaleŋmoriaŋa ii kiaŋkomuya qendeema, nonomakeja. Ano siŋgisoŋgo nana mesaomambaa moma keja. Anutunoŋ kiaŋ komuyaajoŋ ama hamo qeŋ nonoma meŋ letoma nonomakeja. Anutu yaŋaa kaleŋ moriaŋaajoŋ kaeŋ ama nonomakeja. Anono iwoi moŋ aniŋ kawaajoŋa siŋgisoŋgo nana mende mesaonŋkejato. Anutu uukaleŋhaajoŋa kaeŋ amakeja.

1. Anutuwaa kiaŋ komu utanoŋ laligowoŋ jeŋ wala uu momo nana meŋ gosiŋgo kiaŋ komuyanoŋ keuboŋa. (Uŋa uŋa 11a)

Uumomo nana meŋ gosiŋ momakotoŋgo Anutuwaanoŋ kiaŋkomu ii kaleŋaga nonono buŋa qeŋ awoŋa.

1.1. Anana siŋgisoŋgo nana qaa kaeŋ moma kejoŋ. Ii hoŋaga qaago.

1.2. Anonodeeŋ siŋgisoŋgo nana saanoŋ mende soŋgbamboŋa. Anonodeeŋ laaligo nana saanoŋ mende galeŋ komboŋa. "Poŋ nemuŋ nemuŋnoŋ kokaŋ jeja. Ejemba kuuyanoŋ kambaŋa kambaŋa iwoi tiliqilinoŋ ambombaajoŋ momakeju. Moronoŋ mono ii kawaa kania momakotowaa?" (Jeremaia 17:9)

1.3. Anutunoŋ saanoŋ qaqaŋgoŋ kalaŋ koma nonombaa. Anutunoŋ saanoŋ kalaŋ koma nonoma uu momo gbilia ama Uŋa gbilia nonombaa, ejanoŋ qaago:

Poŋ nemuŋ nemuŋnoŋ kokaŋ jeja. "*Niinoŋ uu momo gbilia ano Uŋa gbilia oŋomaya. Uu momogia balombaa siiŋ kombombaŋanooŋ somoŋgoro jamo kaŋa kotiiŋ ragiti, ii saanoŋ qenjaŋgoŋ yakari uu momo gbilia oŋombe qaana teŋ kombuya.*" (Ezekiel 36:26)

2. Anutuwaanoŋ uujopa ii somata ananawo ramakeja. Anutunoŋ iwaa kosuyanoŋ kema iwo ala ala raboŋiwaajoŋ momakeja. Matyuu 27:26-30, 35-44; Joon 10:17-18; [Room 5:6-8] (Uŋa uŋa 11b)

2.1. Kawaa uutanoŋ iibŋati, Anutu ii toroyaga, siŋgisoŋgo ii kapuare meŋ nonoma gbadooŋ nonomakeja. Hibruu 9:22; Aisaia 53:4-5; 2 Korint 5:21; Galesia 3:13.

2.2. Siŋgisoŋgo nananoŋ Anutuwo ala ala awaga aaŋaa tani o kania soŋgo amakejoŋ.

Anana solaaŋa soraaya koloowonati, ii kanoŋ Anutuwaa ala uruta koloowoŋa. Anutunoŋ laaligonana meŋ solaŋjaniwaa. Moma laariŋ muniŋ siŋgisoŋgo nana mesaowaa. Kawaa kania ii kokaŋ, Jiisasoŋ siŋgisoŋgo nanaajoŋ ama dowe nana meroti, ii romongoŋ moma laariwoŋ. Joon 4:39-42; Joon 6:35-40; Joon 10:14-18 weenjgowoŋ.

2.3. Mombo jejeŋ Anutunoŋ ananaajoŋ siiŋ ambembo moma jopaŋgoŋ nonoma keja.

Anutuwaanoŋ sili ii kokaŋ. Joon 19:1-12, 16-20; Luuk 23:39-46, 53-54; Luuk 24:1-7 weenjgowoŋ.

2.4. Anutuwaa ujopaya somata ananawo rajiwaa ama laaligo kombombaŋa tetegoya qaa buŋa qeŋ awoŋa. Joon 20:29-31 weenjgowoŋ.

3. Anutunoj siŋgisoŋgo nana mesaomambaajoj siij ama jojoriŋkeja. (Uŋa uŋa 11c)

Jiisasoŋ anana kaaŋa koloŋ dowe nana mero! Silia me tania kanon siŋgisoŋgo nana mesaŋ keji waa tania ninisaanja.

3.1. Anana Senjoŋ gomanoŋ kemeŋ tiwilaawoŋnagato, Jiisasoŋ ii kanoŋa metegoŋ nonono.

2 Korint 5:21; Galesia 3:13 weenjgowoŋ.

3.2. "Jiisas Kraistnoŋ jopaŋgoŋ nonomakeja. Ii yaŋaa sayanoŋ siŋgisoŋgo nana soŋbama meŋ solaŋaniŋ nonono..." (Isaisaaŋ 1:5-6)

3.3. Siŋgisoŋgo mesao mesaowaa tania:

- Anono solaŋa koloowombaa gawoŋa moŋ mende meniŋto (*meŋkejo*) Anutunoj iyaŋaa ujopayaajoŋ ama siŋgisoŋgonoŋa metegoŋ nonono.
- Kapuarenenoŋa metegoŋ nonono, tosa ano gawoŋ siimboboloyawonoŋa.
- Moŋnoŋ tosa ananawo anoti, ii duduwoŋ.

3.4. Anutunoj siŋgisoŋgo nana mesaŋkeji, Iinoŋ mombo mendeda romoŋgoŋ keja.

Hibruu 8:12; Maika 7:18-19 weenjgowoŋ.

3.5. Anutu aŋa uusiiŋanoŋ siŋgisoŋgo nana mesaomambaa momakeja. Moŋnoŋ moŋ geresianoŋ mende kemboŋiwaajoŋ kaen amakeja. 2 Piito 3:9; [1 Timoti 2:3; Joon 3:16-18] weenjgowoŋ.

4. Anutuwaa Kiaŋ komuyanoŋ uumomo nana meŋ asariro gumbonjoŋ qaganooŋ laligowoŋa.

Sili me tani kaaŋa kanon siŋgisoŋgo nanamemeŋ mesaŋ gema qeŋwoŋa. Kaeŋ ama mono laaligo nana Anutuwaanoŋ meleema kemboŋa (*qaayanoŋ*).

4.1. Anutunoj siŋgisoŋgo nana saanonda mende mesaŋ soŋbama nononaga,

ano mendeda ilaaŋ nononaga. Kileŋ Ii uu jopaya ano uu kaleŋa somata eŋ mujiwaajoŋ ama siŋgisoŋgo nana mesaŋ keja.

- **Anutunoj jopaŋgoŋ nonoma kaleŋmoriaŋanoŋ mono hamo qeŋ nonoma meŋ letoma nonomakeja.**
- **Anutu moma laariniiŋ kaleŋmoriaŋaajoŋ ama ilaaŋ nonombaa. Kaleŋ moriaŋ ii Anutuwaanoŋ leuŋ moŋ.** Efesus 2:8-9 weenjgowoŋ.

4.2. Anutuwaanoŋ awaaya kanon nana memeŋ nana bologanoŋa meleema

nonomakeja. Ii kanon meleema nonono Anutuwaanoŋ kemboŋa.

Room 2:4; Efesus 3:16-19 weenjgowoŋ.

4.3. Anutunoj meraboraaŋa gema mende nunuŋkeja. Iwoi tosia liwaa jaanoŋ

aŋgojorayawo uusiiŋ nananoŋ ama otaawoŋato, Iinoŋ kileŋ mende nonomesowaa.

Kamaaŋ nunuro kaparaŋ koma iwaanoŋ kemboŋati, iinoŋ gema mende nunuŋ bakoma nonombaa. Filipai 1:6 weenjgowoŋ.

5. Qaa koi weenjgoŋ tuuŋ meŋ amiŋ mobu.

Hoosea ano Goma yoroo sundu, nomaeŋ jopaŋgoŋ aoŋ Pombaa kiaŋkomu uutanooŋ kemeŋ laligori. Hoosea 1:1-10; Hoosea 11:1-12 weenjgowoŋ: Anutunoj ananaajoŋ wasobiri moma jaaŋa kamaaŋ keja. "Niinoŋ oŋo saanoŋ mende oŋo mesaomaŋa."

5.1. Anana kaeŋ mende amboŋiwaajoŋ Anutunoŋ momakeja. Room 1:29-2:4 weenjgowoŋ.

5.2. Jiisasoŋ ananaajoŋ jeŋ laaligoya qeleema gere koŋa handianoŋ komuro.

Baloŋ ejemba anana jopaŋgoŋ nononotiwaaajoŋ ama kaeŋ ano.

Joon 10:17-18 weenjgowoŋ.

5.3. Jiisasoŋ gere koŋa handianoŋ komuroti, ii kanoŋ ananaanoŋ siŋgisoŋgo nana memejbaa lombota kuuya koma kojoratiro.

Matyuu 27:26-30, 35-44 weenjgowoŋ.

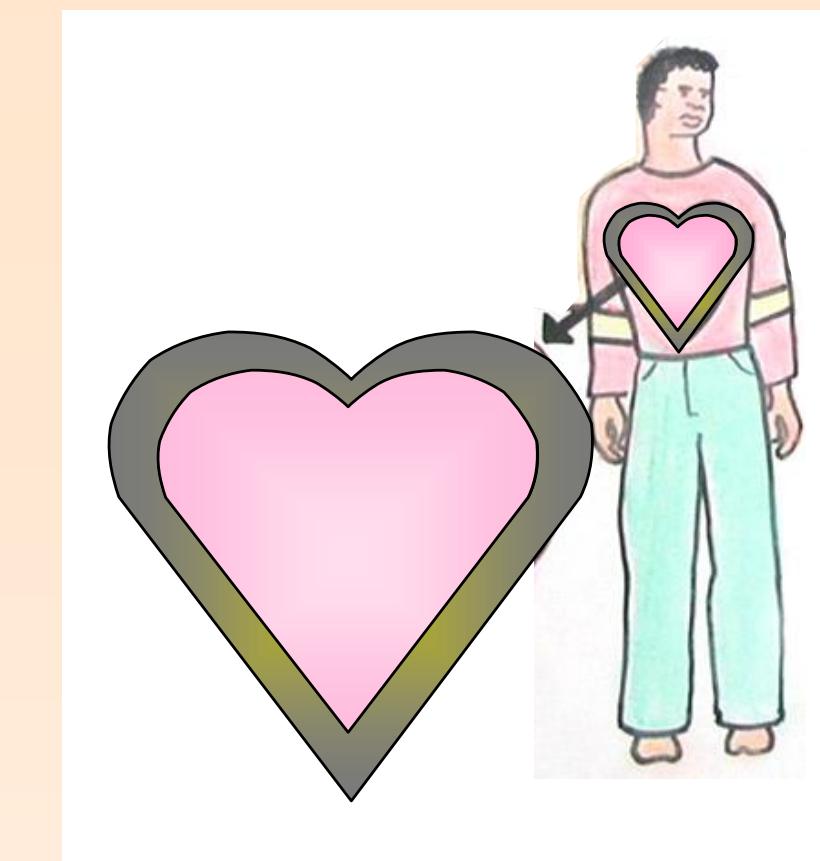
5.4. Anutunoŋ ananaa sewaŋ nana Jiisawaa sayanoŋ mero. Hibruu 13:12-15 weenjgowoŋ.

Anutunoŋ keraroŋ utanoŋa hororo kouniŋ. Ondino 103:1-5

5.5. Maŋ nana Anutuwaaŋoŋ sili awaa meraboraaŋa ananaajoŋ qendeema keji ii mono kokaeŋ iima moma kotowoŋ. Luuk 15:1-7 weenjgowoŋ.

6. Kawaajoŋ anana mono nomaŋ amboŋa:

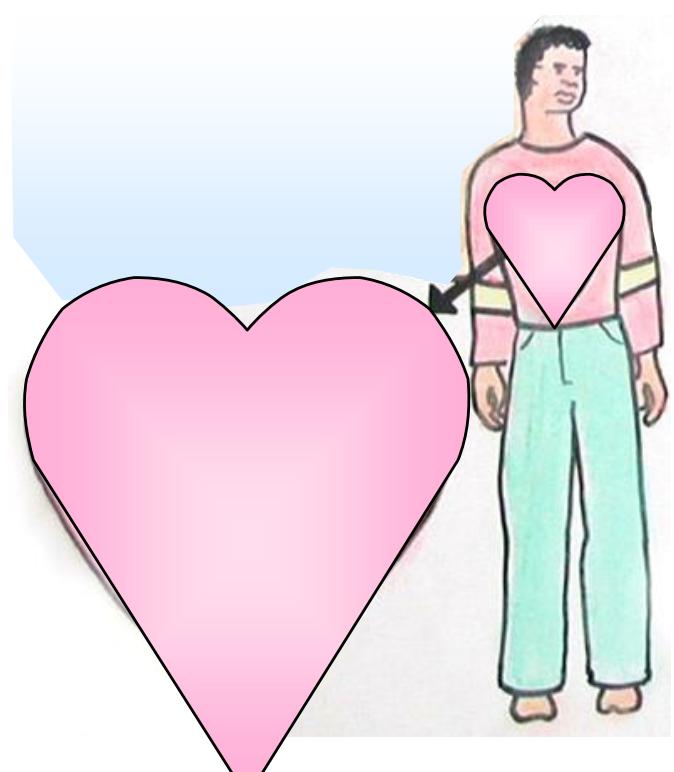
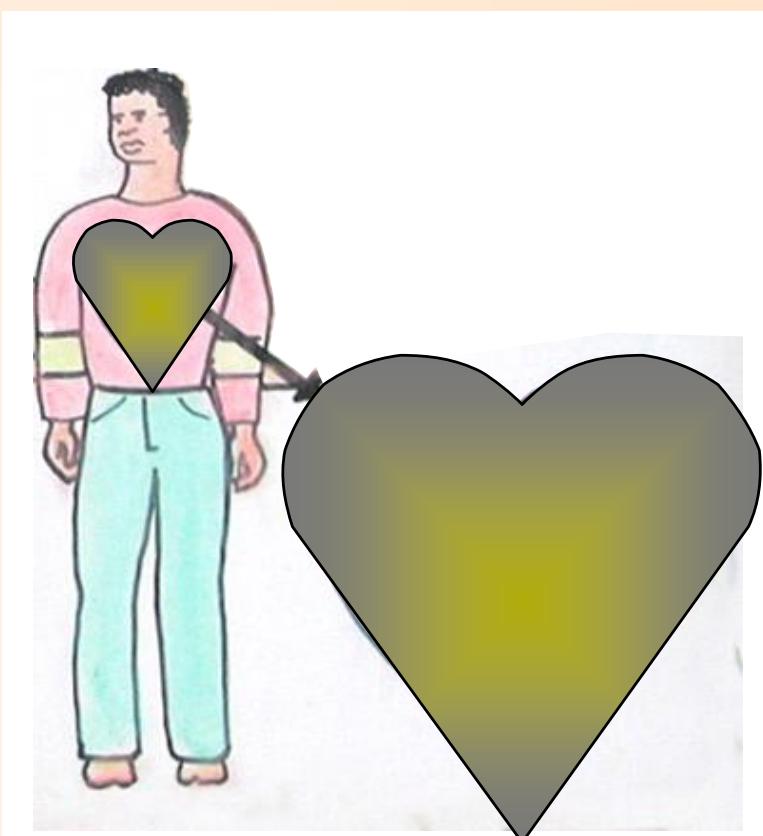
Mono laaligo nana qeleema Anutuwaa boronoŋ ama, ananaajoŋ nomaŋ amakeji, ii romoŋgoŋ qaaya teŋ koma laligowon.

*Ananaajoŋ moniŋ
siŋgisoŋgo nana qaa
koloŋ keji ii hoŋaga
qaago.*

**“Ejembə kuuyanoŋ iwoi
bologa ambombaajoŋ
momakejoŋ. Moŋnoŋ
moŋ moma kooto nana
mende kolooŋ keja?”**

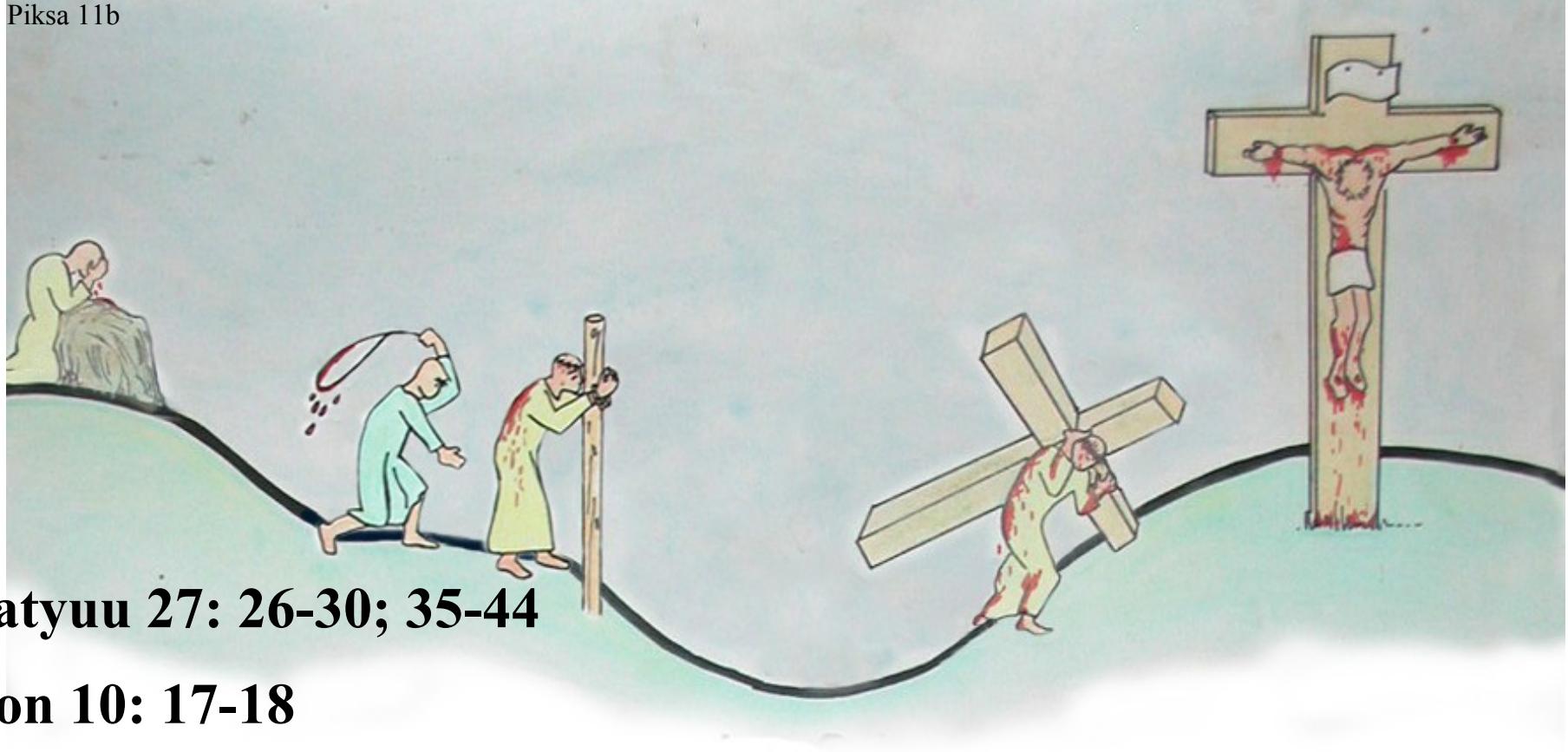
Jeremaia 17:9

**Anutunoŋ saanoŋ uumomo
ano uŋa gbilia nonombaa:**

**“Niinoŋ uumomo ano uŋa gbilia
ii uugianoŋ amaŋa. Uu walagaa
kasa gbadonoŋa saanoŋ isama
oŋomaŋa. Niinoŋ uumomo ano
laaligo gbilia oŋombe qaana teŋ
koma laligowu.”**

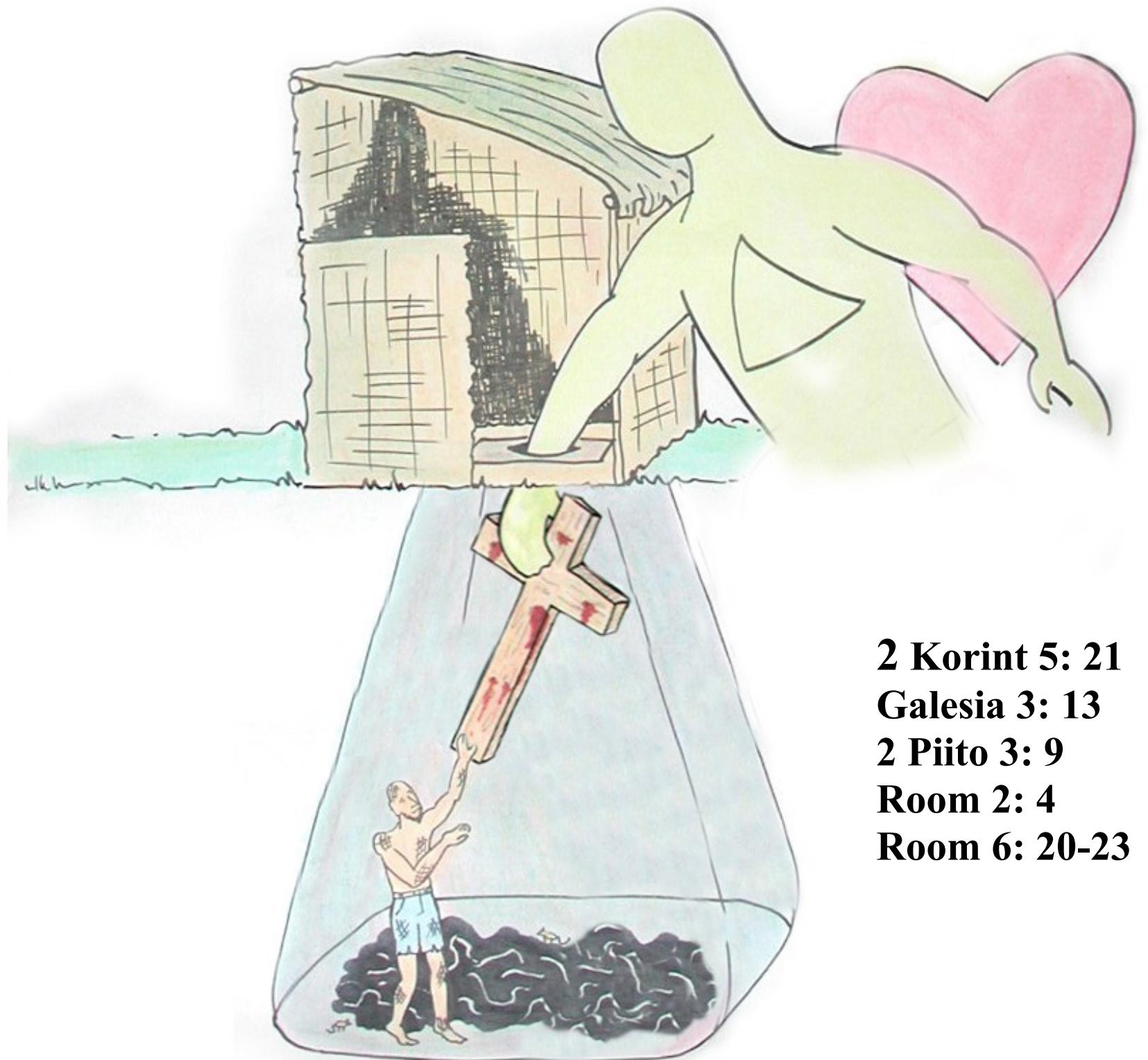
Ezekiel 36:26

Matyuu 27: 26-30; 35-44

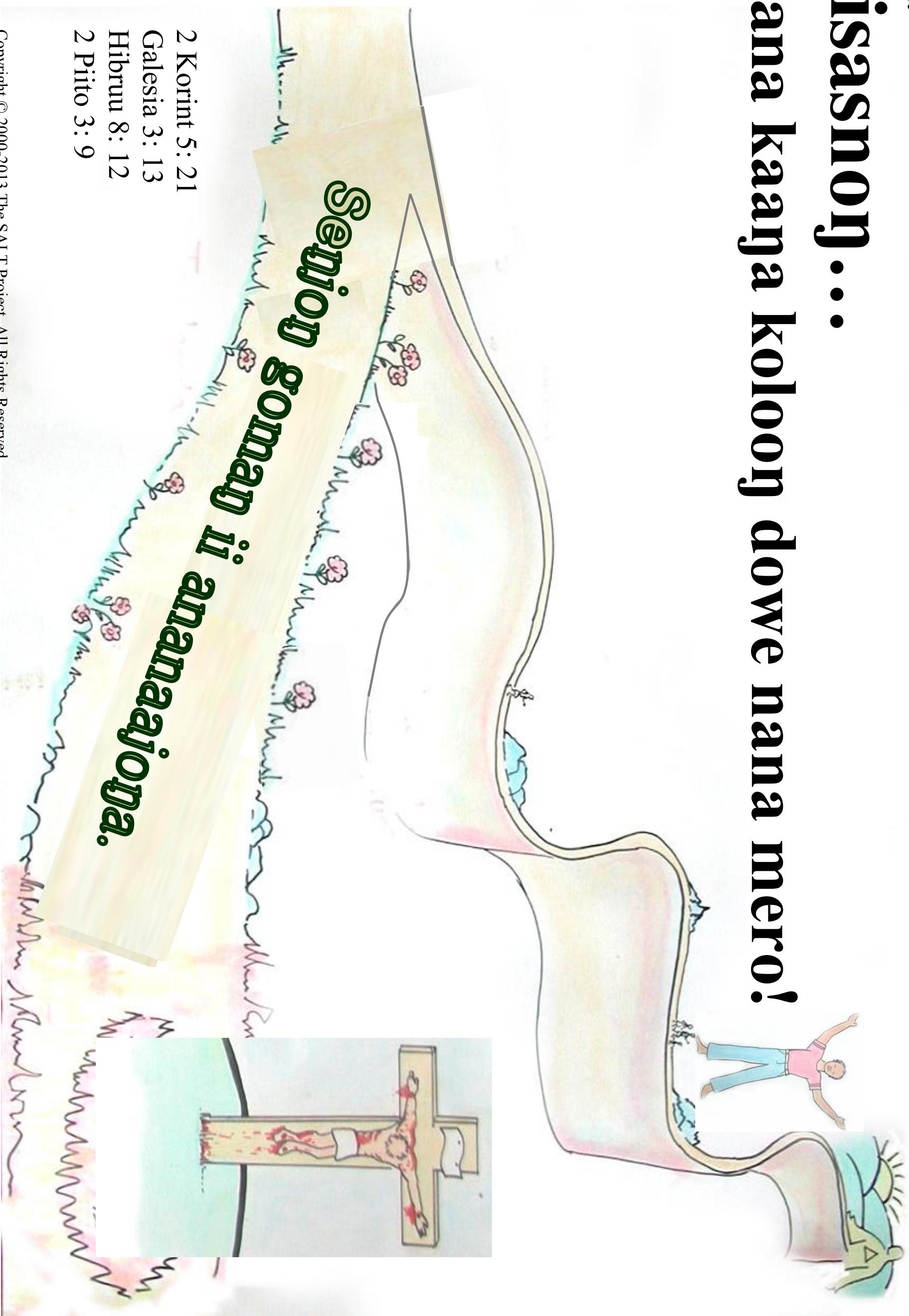
Joon 10: 17-18

Anutuwaanoŋ kiaŋ komu ano Hamo qeqewaa tania ii nomaen iibonja?

**2 Korint 5: 21
Galesia 3: 13
2 Piito 3: 9
Room 2: 4
Room 6: 20-23**

Jiisanon...
anana kaanja koloon dowe nana mero!

2 Korint 5: 21
Galesia 3: 13
Hibruu 8: 12
2 Piito 3: 9

Lesen 12: HAMO QEQE, LETOQETO, OYAMBOYAN II KOKAEN

Qaa ano momo qaita moŋ: Lesen koi kanoŋ Anutunoŋ kaleŋ moriaŋanoŋ Hamo qeŋ meŋ letoma nononotiwa tania iima amiŋ mohoŋa. Anutu moma laariŋ muŋ jojopaŋ qaaya momakotiiŋ teŋ komboŋati, ii kanoŋ jopaŋgoŋ muwoŋa. Anana qaa koi mono iiboŋ. Siŋgisoŋgo nana jokoloŋ, Anutu moma laariniŋ Hamo qeŋ, meŋ letoma nonombaa, kana moŋnoŋ qaago.

Hamo qeqe letoqeto, kana woi koi motooŋdeeŋ ama mewoŋa: siŋgisoŋgo jokolowoŋa ano moma laariwoŋa. (Uŋa uŋa 12) Maak 1:14-15; Aposel 20:20-21 weenŋgowoŋ.

1. Siŋgisoŋgo nana jokoloŋ gema qewoŋati, ii kanoŋ ala urunana me ananaa laligo nana ano uu momo nana meleembaa. Ii kanoŋ ananaa akabaka nananoŋa meleema nonono Anutuwaanooŋ akabaka mewoŋa. 2 Korint 7:10 weenŋgowoŋ.

- Ejemba tosianoŋ kana qaanoŋ ilaaŋ nonombaa kaeŋ moma kejuto ii qaago awawi totooŋ. Room 10:1-4; Galesia 3:10-11 weenŋgowoŋ.
- Juuda tosianoŋ nono Juuda ejemba laligojoŋiwaajoŋ ama laaligo mewoŋa kaeŋ jeŋ momakejuto, ii qaago awawi totooŋ. Room 9:6-8 weenŋgowoŋ.
- Kana me aro woi koi ejembanooŋ laaligo mewoŋa jeŋ momakejuto, ii qaago. Siŋgisoŋgo nanamemeŋga mesaŋ eleema Anutu otaaŋ laaligo mewaga. Ii mono Anutuwaa uusiiŋa otaawoŋiwaajoŋa jeja.
- Uu nana walaga mono qeniŋ komuwa. 2 Korint 5:17
- Anutunoŋ meŋ letoma nonono gbilia kolowoŋa. Efesus 4:20-24
- Joon Oo mulu ejanoŋ ejemba kokaŋ kuma oŋono, Oŋo uugia meleembuti, mono uu meleembaa tania ii siligianooŋ qewu. Matyuu 3:1-2,7-8; Matyuu 7:13-14; Joon 14:6 weenŋgowoŋ.

2. Moma Laari: Kraistnoŋ gawoŋ meroti, ii mono moma laariwa. Ii kokaeŋ, Kraistnoŋ siŋgisoŋgo naajoŋ jeŋ siimbobolo moma komuŋ sewaŋna mero.

- Anono iwoi moŋ mende ama meniŋiwaajoŋ ama laaligo mewoŋa. Qaago, Karistwaa awaayaajoŋ ama laaligo saanoŋ mewoŋa. Efesus 2:8-9; 2 Korint 5:15; Room 6:22-23 weenŋgowoŋ.
- Jiisas meniŋ laaligo nananoŋ Poŋ nana kolooro, qaaya teŋ komboŋiwaajoŋ jopaŋgoŋ otaawoŋ.
- Gawoŋ awaga meniŋiwaajoŋa laaligo mende mewoŋato, mono gawoŋ awaa mewoŋ.
 1. Anutunoŋ ananaa gawoŋ areŋ mozozoŋgoŋ ano. Efesus 2:8-10
 2. Iinooŋ anana meria Jiisas kaanja kolowoŋiwaajoŋ momakeja.

Room 8:28-29

3. Kete kambaŋ kokaambaa Jiisasnoŋ ananaajoŋ nomaŋ anoti, ii moma laaliwoŋ, Anutunoŋ siŋgisoŋgo nana kuuya soŋgbama uu momo nana meŋ letono gbilia kolooro.

- Siŋgisoŋgo nana Jiisawaa sayanoŋ soŋgbandabororo. Isaisaaŋ 1:5; [Hibruu 1:3]
- Hamo qeŋ meŋ letoma nononotiwaajoŋ mombo qaa jakeyanoŋ mende uuboŋa. Room 8:1
- Anutunoŋ laaligo doŋgoga nonono. Efesus 4:22-24; [Taitus 3:5; Joon 3:3]

4. Kete kambaŋ kokaamba Jiisasnoŋ ananaajoŋ jeŋ nomaen anoti, ii moma laariwoŋ,

Anutunoŋ anana nonoma aŋaa sumaŋnoŋ toroqeŋ nonono.

- Kete anana Anutuwaa sumaŋga koloojoŋ. Galesia 4:4-6; [Efesus 1:5]
- Anana mono Jiisaswo toroqeŋiŋ kawaajoŋ Anutunoŋ ii meŋ qabuŋa muroti, ii kaŋa anana ama nonombaa. Galesia 4:7; Room 8:17
- Anana mono Jiisaswo komuŋ waaniŋtiwaajoŋ laaligo doŋgoganoŋ laligowoŋa. Galesia 2:20

5. Kete kambaŋ kokaamba Jiisasnoŋ ananaajoŋ jeŋ nomaen anoti, ii moma laariwoŋ, Uŋaya Toroyanoŋ mono kaŋ nemuŋ koipu nama nonono laligowoŋ.

Efesus 1:13-14; Joon 14:16-18, 23; [Galesia 3:14]

- Uŋa Toroyaa ku-esuŋnoŋ Jiisaswaa qaaya teŋ koma otaaŋ laligowoŋa. Galesia 5:16

6. Anono iwoi moŋ awaga mende aniŋiwaajoŋ jeŋ Hamo qeŋ meŋ letoma nonono.

6.1. Siŋgisoŋgo nanaajoŋ ama Uŋa nana komuro. Room 3:10-12; Room 5:6-8; Joon 3:3-8 weenjgowoŋ.

6.2. Iwoi awaga amboŋatiwaajoŋ ama laaligo mende mewoŋa. Titus 3:3-7; [Efesus 2:8-9] weenjgowoŋ.

7. Iwoi awaga moŋ amboŋatiwaajoŋ me kana qaa otaawoŋatiwaajoŋ ama laaligo mende mewoŋa, mono nomaen ama laaligo mewoŋa?

Anana toroya totooŋ mende koloojoŋiwaajoŋ ama kana qaa saanoŋ mende otaawoŋa. Kana qaa raji ii kanoŋ Anutuwaanoŋ awagaya ninisaamakeja. Kana qaanoŋ bologa laaligo nana mindiŋgoŋ ninisaamakeja. Ninisaamakejato, awaa mende otaaŋ kejoŋ. Hamo qeŋ meŋ letoma nonomakejiwa sareya tosia.

7.1. Bologa nanaajoŋ ama siŋgisoŋgowaa weleŋ qeqe omaya kolooniŋ. Bologa nanajoŋ ama Anutuwaa kazi uruta kolooniŋ. Galesia 3:22; Kolosi 1:21 weenjgowoŋ.

7.2. Iwoi awaa amboŋati, ii kanoŋ mende ilaaŋ nonombaa. Moŋnoŋ moŋ iwoi awaagadeeŋ mende amakeja. Room 3:10-12 weenjgowoŋ.

7.3. Kraistya qaa ii jejeromoromoŋ nanaa hoŋa mende koloowaa. Efesus 2:11-12 weenjgowoŋ.

7.4. Kaeŋ koloojato, Anutunoŋ jopaŋgoŋ nonoma siŋgisoŋgo nana mesaoŋ keja, ano moboŋ Kraistnoŋ ananaa siŋgisoŋgo nanaajoŋ komuro. Room 5:6-8 weenjgowoŋ.

7.5. Hamo qeqe letoqeto ii Anutuwaanoŋ uukaleŋaga.

Room 5:16-17; Room 6:23; Taitus 3:4-7 weenjgowoŋ.

7.6. Uukaleŋa ii tawaya qaa nonono. Room 4:4-8 weenjgowoŋ.

7.7. Siŋgisoŋgo nana tawaya Jiisasnoŋ mero. Iinoŋ anana, kaaŋa kolooŋ siimbobolo moma oro siimoloŋ kaaŋa qegi. Kraistnoŋ kaeŋ anotiaaŋoŋ anana Anutuwaa jaanoŋ dindiŋa soraaya kolooniŋ. 2 Korint 5:21 weenjgowoŋ.

7.8. Kraistnoŋ ananaajoŋ jeŋ kaeŋ anoti, ii moma laariwoŋati, ii kanoŋ laaligo kombombaŋa buŋa qeŋ awoŋa. Joon 20:31; Efesus 2:8-9 weenjgowoŋ.

8. Kraist Jiisas moma laariŋ kasa qbadoya qaa solaya koloowoŋa, kawaajoŋ mono nomaen anij sokombaa? Poolnoŋ Korint zioz oligaa buŋanoŋ jeŋ asariŋ kokaen iŋijoro. Korint zioz kawaa uutanoŋ lombo kania kania rarotiwaajoŋ ama kaeŋ ano. Oligaa Buŋa ii moma asariwutiwaajoŋ moma kaeŋ ano. Hamo qeqe letoqetowaa Buŋayaga. 1Korint 15:1-5 weenjewoŋ.

Buŋa Tere kokanoŋ Poolnoŋ kokaen jero:

- 8.1. Oligaa Buŋa jeŋ asariŋ oŋombeti, ii duduuwubotiwaajoŋ meŋ gibilŋ oŋomaŋa.
(Jawo 1, 2)
- 8.2. Kraistnoŋ Buŋa Terenoŋ ejiwaa so ananaa siŋgisoŋgo nanaajoŋ ama komuro.
(Jawo 3)
- 8.3. Komuro roŋ koŋgi somaŋa karooŋ kolooro koomunoŋa waaro. (Jawo 4)

9. Oligaa Buŋa Tere koi kanoŋ mono nomaen ninijoja?

- 9.1. Kraistnoŋ ananaa siŋgisoŋgo nanaajoŋ komuro. Anutunoŋ jopaŋgoŋ nonono. Joon 3:16,
Ii mono moma laariwu.
- 9.2. Anono, anana saanoŋ mende ilaaŋ awoŋ nagatiwaajoŋ ama Kraistnoŋ ananaa siŋgisoŋgo nanaajoŋ komuro. Kana kano Anutunoŋ siŋgisoŋgo nanaa tawaya ii kana dindiŋanoŋ ama soŋgbano. Kawa uutanoŋ ii boŋati, ii, Anutunoŋ woso momoya ano kaiŋkomuya mujoŋadeen qendeeno. Anono bologa nanaa sewaŋa saanoŋ mende mewoŋnaga. Jiisasoŋ bologa nanaa sewaŋa mero! Room 10:9-10 weenjewoŋ.
- 9.3. Kraistnoŋ koomunoŋa waaro. Kana ii kanoŋ kokaen ninisaanja. Anutunoŋ Hamo qeqewa sili awaa Kraistnoŋ qendeenoti, iima kotooŋ utanoŋ jopaŋgoŋ nonono. Daaŋ yoŋonoŋ ii moma laariwuyati, ii mono kaŋjiadeen koomunoŋa gbili waabuyati, ii ninisaanja. Taitus 3:3-5; Room 5:6-11 weenjewoŋ.
10. Anana tania ii Buŋa Terenoŋ weenjegoŋ iima amiŋ moboŋa.
- Anutuwaa kaisilia ano akabakaya.
 - Anutunoŋ anana naa siliga ambombaajoŋa mokoloŋ nonono.
 - Siŋgisoŋgo nananoŋ Anutuwaa batunananoŋ kazi mokoloŋ nonono. Anutunoŋ naambajoŋa ano naa siliga qewoŋiwaajoŋ mokoloŋ nononoti, ii kanoŋa meerangoŋ nonoma keja.
 - Siŋgisoŋgo nanaajoŋ ama laaligo aŋgorayawo qanananoŋ ano.
 - Anutunoŋ oyamboyaŋ laaligo mokoloŋ laligowooŋiwaajoŋ momakeja. Kaeŋ laligoŋ Anutuwaa meraboraaŋa koloowoŋa.
 - Ananaa galeŋ nana gbiliawo. 2 Korint 5:15
 - Moma laarijeŋ jeŋ ii kawaa gawoŋa me silia mende qena mono nomaen ilaaŋgombaa.
(Anutu sili.) Jeims 2:14-17

10.1. Mono Anutuwaa meraboraaŋa laligoŋoŋ jəwoŋi, aka baka nananoŋ wala amago Anutuwaa meraboraaŋa koloowooŋ. Mono anono jeŋ jopəŋgoŋ galeŋ nana gbilia moŋ mokoloŋoŋ jeta teŋ koma weleŋ qeŋ muboŋa. Room 6:16-19

- Mono Anutuwaa kana utanoŋ keuboŋ. Joon 10:7-9; [Joon 10:27-30; Matyuu 7:13] weenŋgowooŋ.
- Kana moŋ mende raja. Joon 14:6 weenŋgowooŋ.
- Anutunoŋ kokaeŋ ninisaano, Jiisə moma laariniŋwaajoŋ ananaajoŋ mera boraana jeŋkeja. Efesus 2:8-9; [Room 5:1-2] weenŋgowooŋ.

10.2. Anutunoŋ gii meraborata kaŋa goono me qaago? Gii Anutuwaa sumaŋ utanoŋ motooŋ rajaŋ me qaago?

- Anutuwaanooŋ kana qaa mono waleeŋagi ii mojaŋ me qaago?
- Kana qaa waleeŋagi kano gii ano Anutu mendeema oronoti, ii mojaŋ me qaago?
- Jiisə Kraistnoŋ noo siŋgisonŋgonaaajoŋ komuŋ waaro jeŋ moma laarijaŋ me qaago?
- Mojaŋ gii mono siŋgisonŋgoga joŋkoloŋoŋ Anutuwaa boronoŋ ama laaligoga muna me qaago?
- Buŋa Terenoŋ kokaeŋ jeja. Kraistnoŋ komuŋ waaroti mamaganoŋ iima naŋgoŋ jegiti, ii moma laarijaŋ me qaago? Qaa ii moma laarijaŋi gii mono Anutuwaa meraborata koloojan. Joon 12:36 weenŋgowooŋ.

Hamoqeqe letoqeto ii naama?

Moma Laari

Laaligoga,
uumomoga
Kraistwaanoj
ambagati kanoj
uñanoj laaligowa
siliaga.

Uu meleenj

Uu momoga ano laaligoga
bologa mesaowa.

1.

Siiñ
kombombañaa
bologaa iroñaa ii
koomu.

Efesus 4: 20-24
Matyuu 3: 1-2, 7-8

2.

Jiisas ana Kiñ
Poñga kolooro
jopañgoj muñ
qaaya teñ
komba.

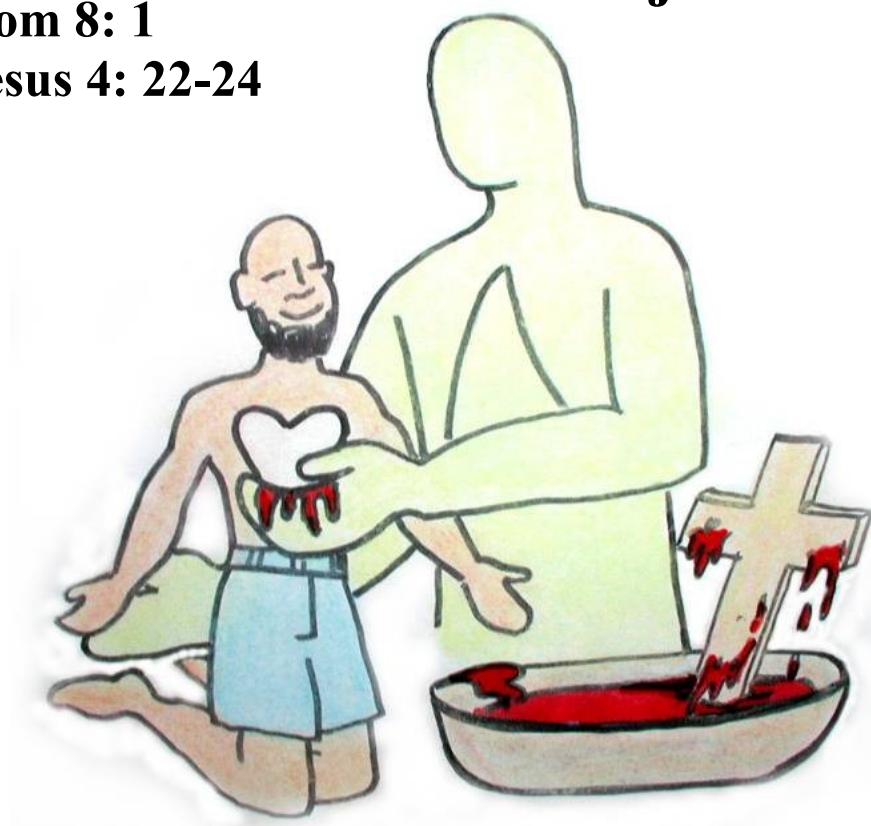
3.

Siñgisongo nana
mesaoñ uu wombo
nana Jiisawaa
sayanoj soñgbama
nonomakeja.

Isaisaan 1: 5

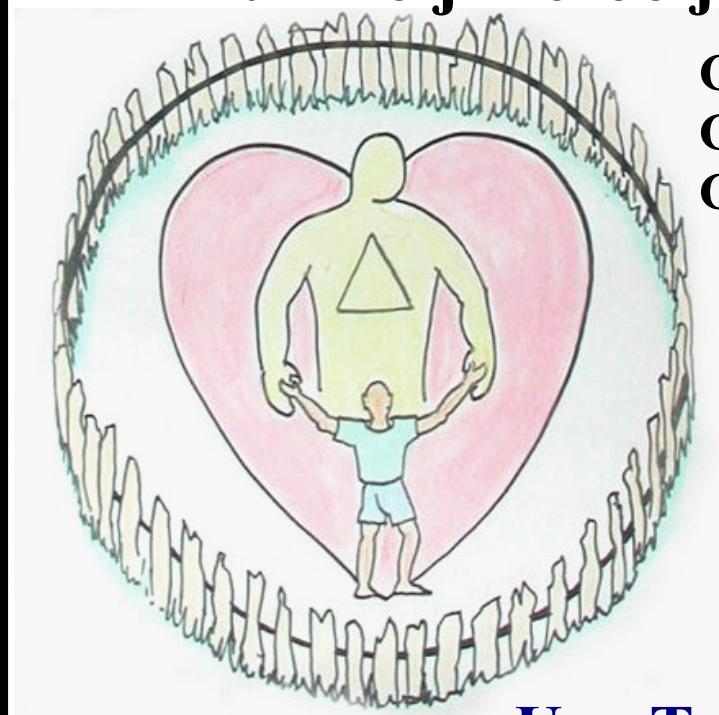
Room 8: 1

Efesus 4: 22-24

4.

Aunutunoj Jiisawaa
awaayaajoj ama
nonoono iwaa sumaq
utanoj motooj rajoj.

Galesia 4: 4-6
Galesia 4: 7
Galesia 2: 20

Jiisasnoj kañ
ananawo
laligomambaajoj
moma Uñaya
Toroya nonono.
Joon 14:16-18, 23

Uña Toroyaa
ku-esuñanoj
kondooro Jiisawaa,
qaaya teñ koma
laligowoña.
Galesia 5:16

*UUMELEEN
LAALIGO ANO
GALEN KONKON*

Lesen 13: UUMELEENY LAALIGOWAA AIWESEYA ME TOONYA

Momo qaita moŋ: Lesson kokanoŋ uu meleēŋnoŋ akabaka ano sili nomaeŋ qeŋ laligowoŋiwaa ninijoja. Koma gbili gbili ii 1 Joonoŋa kawaa. Buk kokanoŋ uumeleēŋnoŋ akabaka nana qendeemboŋiwaa jeji, ii ujopa. Ujopa siliga ii qena ejembaŋoŋ giibu, geenjo mende jewa. Gii Anutu otaaŋa Iinoŋ ujopawaa kuru maruyanoŋ turuŋ gomba.

1. Asasagaa uutanoŋ laligowoŋ.

(*Buzu qaa: Aposol Joon ii eja 12 yoŋoonoŋa moŋ Jiisasnoŋ meŋ weenjoro. (Matyuu 4:21-22) Joonoŋ Oligaa Buŋa ooro ano tere karoŋ mombo ooro, Tere karoŋ ii kokaŋ 1 Joon, 2 Joon, ano 3 Joon.)*)

1 Joon 1:1-5 kanoŋ aposol Joonoŋ Buŋa Tere qaitamoŋ ooŋ nonono. Buŋa Tere ii Jiisas Kraistwaajoŋa ooro. Joonoŋ Jiisas jaayanoŋ iirotiwaan obo rianoŋ meŋ moroti, ii kaya ooŋ ninijoja. Joonoŋ kokaŋ jeja: "*Nononoŋ naa iwoiga kolooroti, ii iiniŋ ano moniŋti, kaya iŋijojoŋ. II kokaembaoŋa kaeŋ anjoŋ. Qaa ii oŋonoŋ moma Anutuwo ala ala awaa nonono ama laligoniji, kaeŋ ambutiwaajoŋa. Ala ala tania kaaya ii Maŋ Anutuwo ano Meria Jiisas Kraistwo anonomonow korisooro ambutiwaajoŋ terekoi ojeŋ.*" (1 Joon 1:3-4)

Kuma sosoo koloowabotiwaa ama Joonoŋ Tere koi ooro. Kuma sosoo ii kokaŋ. Iiwoi kuuya iima meŋ nejaŋi, ii bologaga. Kuma sosoo kanoŋ uu meleēŋ tosia kuuro siŋgisonoŋ amakeju. Kuma sosoo kanoŋ jeji, naa iwoiga laaligoganooŋ ama mejoŋi, ii bologaga, naambajooŋ, iwoi kuuya balombaa qaganoŋ ii bologaga. Joonoŋ tere koi ooroti, ii kuma sosoo qaa kaya mindiŋgomambaajoŋ ooro. Joonoŋ Kraist iima, meŋ moro Jiisas Kraistnoŋ iwoi bologaga qaago. Iinoŋ Anutuwaa Meria hoŋa toŋtooŋa. Joombaanoŋ Tere kokanoŋ jeŋ asariŋ nononji, ii naata, Joon aŋo Kraist iima qaaya morotiwaajoŋ ama ninijoja. Eja moronoŋ Kraist iima qaaya moroti, iinoŋ tere koi ooŋ nononja. Kaiŋ. 1 Joon 1:1-5 weenjowoŋ.

1.1. Tooŋ ii naama: Iwoi tosia ejemba woi motoonjanooŋ ama megi morota kolooro ejemba tosianondeeŋ otaaŋ ama meŋkeju. Iiyanjia qendeema aongi tuuŋ kanoŋ nauju jeŋkejoŋ. Lesen kokanoŋ uu meleembaa tooŋa hoŋa iiboŋa.

1.2. Sundu: Mera qaworo moŋ Saot Amerikaga nemuŋa komuro. Iwaa maŋjanooŋ apu kotiga neŋ (gogoŋ) eŋkaloloŋ ambembo ama kero. Meria ii awaga mende galeŋ koma kero. Kaeŋ ama muŋ kerotiwaan hoŋa meranoŋ laaligoyanoŋ qendeenjnoti ii kokaŋ. Nesanoŋ (yawanoŋ) nenewaaajoŋ moŋgama, yoŋgorowaajoŋ laligoro. Kaeŋ amago saanoŋ laaligona naŋgo laligomaŋa jeŋ ama laligoro. Kaeŋ ama kema uu meleēŋ emba mombaanoŋ nene yoŋgoro meŋ kero. Embo kanoŋ mera kawaajoŋ qama kooli meŋ kero. Kaeŋ ama laligoŋ kema mera ii meŋ kaŋ kaa ririŋ kono. Kaa riri galeŋ awaa koma nene apu ano opo matekuya meŋ muro. Jopangoŋ muŋ kaeŋ anoto, mera ii toro qeŋ nene yoŋgorowaajoŋ ano nesanoŋ moŋgama laligoro. Embanoŋ kaparaŋ koma galeŋ konoto, mera ii nana memeŋa kanoŋ toro qeŋ laligoro. Iinoŋ sumaña gibilianoŋ galeŋ

konoti, ii mende moma kotoro. Iinoj mono ii moma asariwaatiwaa so kolooja. Sumaŋa gbilia yoŋoo qaagia teŋ koma qaa baatanoŋ nomaeŋ kema laligowaatigago ii mende moro. Yoŋonoŋ nomaeŋ laligojuti, ii kaeŋ laligowati, iigago mende moma asariro, mono moronoŋ kuma muro monaga. Sili ii uulaŋawo mende meroto, kambaŋ koriga gawoŋ koma mugi laligoro.

1.3. Uu meleembaa silia ii mono mera kaaja. Anutuwaa mera boraaja koloowoŋ jeŋ gawoŋ somata meŋ kuma awoŋa. Anutunoŋ kaa ririŋ koma nonomakeja. Anutunoŋ anana mono nomaeŋ kalaŋ koma nonomakeji, ii mono moma yagoŋ moma asariwoŋ.

1.4. Anutuwaa meraboraaja ii asasaganooŋ laligoŋkeju: 1 Joon 1:5-7 weenjowoŋ.

- **Asasaga ii Jiisasoŋ koloja.** Oligaa Buŋa Joonoŋ ooro boŋ 8:12; Joon 3:20-21 weenjowoŋ.
- **Anutuwaa mera boraaja koloowuti, mono uumeleeŋ ala urugia yoŋowo jopaŋgoŋ aoŋ laligowu.** Room 12:9-10; Efesus 4:2-6 weenjowoŋ.
- **Laaligo kaaja kanoŋ awaga, dindiŋa ano hoŋaga koloja.** Efesus 5:8-12; Joon 12:46.
- **Anutuwaa wombo meraboraaja koloowutiwaa silia mono kapara koma Anutunoŋ amakejiwa so ama otaaŋ laligowu.** Kaeŋ aniŋgo Anutunoŋ nana memeŋ nana walaganoŋa soŋgbama nonombaa. Ii indeŋ motoongo pilitinoŋ qaago, kambaŋa kambaŋa uŋanoŋ kaeŋ ama keboŋa. Joon 13:10-15, 34-35; [Matyuu 5:23-24; Matyuu 7:3-5]
- **Kaeŋ ama kejoŋi kanoŋ siŋgisoŋgo mende ama kejoŋ mende jeja.** 1 Joon 1:8 weenjowoŋ.
- **Siŋgisoŋgo amboŋi mono wosobiri jeŋ jokoloowoŋ.** 1 Joon 1:9; Jeims 5:16 weenjowoŋ.

2. Anutunoŋ mono nomaeŋ jeŋ kotoŋ nononji, ii otaawoŋ. Asasaga nana memeŋa ama meŋ laligojoŋ jowoŋi mono Anutunoŋ nomaeŋ jeji kaeŋ otaawoŋ. 1 Joon 2:3-6 weenjowoŋ.

2.1. Anutu jopaŋgoŋ muŋkejoŋi kanoŋ asasaganooŋ laaligowaa tania qendeema kejoŋ.

Joon 14:23 weenjowoŋ.

2.2. Asasaganooŋ laaligowaa tania qendeemboŋati, ii kanoŋ moma laari nana meŋ somariiŋ keja. Kolosi 2:6-7 weenjowoŋ.

3. Ejemba kuuya kosuganoŋ laligojuti, ii kaŋjadeeŋ jopaŋgoŋ oŋoma laligowa.

1 Joon 2:9-11 weenjowoŋ.

3.1. Buŋa Tere koi kanoŋ jojopaŋ qaawaa waŋa somata woi jeŋkolooŋ ninijoja.

Matyuu 22:36-40 weenjowoŋ.

3.2. Jiisasoŋ jero, "mono ejemba kuuya jopaŋgoŋ oŋoma laligowa." Ejemba batugianoŋ moroga mono jopaŋgoŋ muwenaga? Luuk 10:25-37 weenjowoŋ. (Sundu awaaga mono tuuŋnoŋ sare amboŋa.)

4. Balombaa nana memeŋa bologa mono yakariwu. 1 Joon 2:15-17 weenjowoŋ.

4.1. Balombaa ii kokawaajoŋa jeja: Moneŋ hina memewaa uugereya, qabuŋawo koloowombaa siiŋ kombombaŋa; sele meŋ uu. Matyuu 13:22 weenjowoŋ. (Ano lesen 8, 9 ii motoŋ iiboj.)

4.2. Kambaŋ moŋnoŋ baloŋ koi qaaombaa: Kaeŋ koloowaato uumeleeŋ yoŋonoŋ Anutuwaa kambaŋ tetegoya qaa laligoŋ uuma laligowuya. 2 Korint 4:18 weenjowoŋ.

5. Jiisaswo qokotaanu nambu: 1 Joon 2:24 weenjgowoŋ.

5.1. Qokotaanu ii kokaen: "kanoŋ raba," "rama moba," me "kosure kosuyanoŋ raba".

5.2. Anana Jiisaswo qokotaawoŋati, laaligo nana me akabaka nana aŋaso ama mewoŋa me qendeemboŋa. Nana memembaa hoŋa moŋgama mokoloowooŋ.

Joon 15:4-5; Joon 8:31-32 weenjgowoŋ.

6. Uŋa Toroyaanoŋ leiŋgoŋ nemuŋ koipu ama nonombaa: 1 Joon 4:13, 16-19 weenjgowoŋ.

6.1. Leiŋgoŋ ii tosianooŋ gemaganoŋ rama iwoi nomeŋ koloowaati, ii jegi monago koloowa.

Leiŋgoŋ gombaati, kanoŋ iwoi kaeŋ koloowaa jeŋ, jeŋ asariŋ gombaa. (Uŋa Toroyaanoŋ gawoŋ kaeŋ meŋkeja)

6.2. Uŋa Toroyaanoŋ ananaa uŋa nana ijoŋ, oŋo mono Anutuwaa mera boraanuŋaga jeŋkeja.

Room 8:14-16 weenjgowoŋ.

7. Iwoi dindinagadeeŋ ama mewu. Qaa qolo molonjogoya kuma oŋoma kokaen jeŋkeju, naa iwoiga ama mewoŋ jeŋ mojuti, ii saanooŋ ama mewuya kaen ana moronoŋ jewaa, gii geengaa siinoŋ.

Joonooŋ qaa me kana kuma sosoo kawaajoŋa kana bologaga jero. 1 Joon 3:10 weenjgowoŋ.

7.1. Uu meleeneŋooŋ iwoi lombotawo ii megı afaaŋkota kolooŋkeja ano iwoi dindinagadeeŋ amakejoŋ jeŋkeju. Lombo melaa moŋ kolooŋkeji, ii turuŋ koleleŋ awagagadeeŋ qendeema ramakeju. Kambaŋa kambaŋa moŋnoŋ pitipatia moŋ mende iŋiimakeju. Luuk 16:10-11; Taitus 2:7-8 weenjgowoŋ.

7.2. Uumeleeŋ ii qaa hoŋa ano akabaka hoŋgadeeŋ jeŋ ama meŋkeju. Qaa hoŋa totooŋ ii bakasasaŋ mende jeŋkejuto, qaa hoŋa totooŋ ii kuuya jeŋkeju. Efesus 4:25 weenjgowoŋ.

8. Uumeleeŋ ejemba anana mono balombaa akabakayanoŋ haamo amboŋa.

Balombaa akabakaya haamo amboŋatiwaa kania ii moma laarinoŋ kotiŋ nama haamo amboŋa. 1 Joon 5:4-5 weenjgowoŋ.

8.1. Mono uubonjoŋ meŋ luaeŋooŋ rama moboŋ. Lombo mewoŋinoŋ me kaka silili nama nonombutinoŋ luaeŋooŋ raboŋ. Joon 16:33 weenjgowoŋ.

8.2. Uumeelenooŋ Jiisaswaa (Lama) sayaanoŋ ano qataanoŋ nama balombaa nana memeyanoŋa haamo amboŋa. Isaisaaŋ 12:7-11 weenjgowoŋ.

9. Asasagaa uutanoŋ laligowoŋ!

9.1. Laaligo kotigaa buŋa koloojuti, oŋo mono iikawaa kania tororo moŋgama moma kotowutiwaajoŋ ama tere koi oojeŋ. Joonooŋ ii moma asariwoŋiwaajoŋ ama tere koi ooro. 1 Joon 5:13; 1 Joon 1:4 weenjgowoŋ.

9.2. Piitonooŋ kokaen jeja, iwoi kaaŋanoŋ saanoŋ ilaaŋ oŋono hoŋa kolooŋ oŋombaati, ii ejemba qendeema oŋoma laligowu. 2 Piito 1:5-9 weenjgowoŋ.

9.3. Anutunoŋ qama kooli nana momakeja. 1 Joon 5:14-15 weeŋgowoŋ.

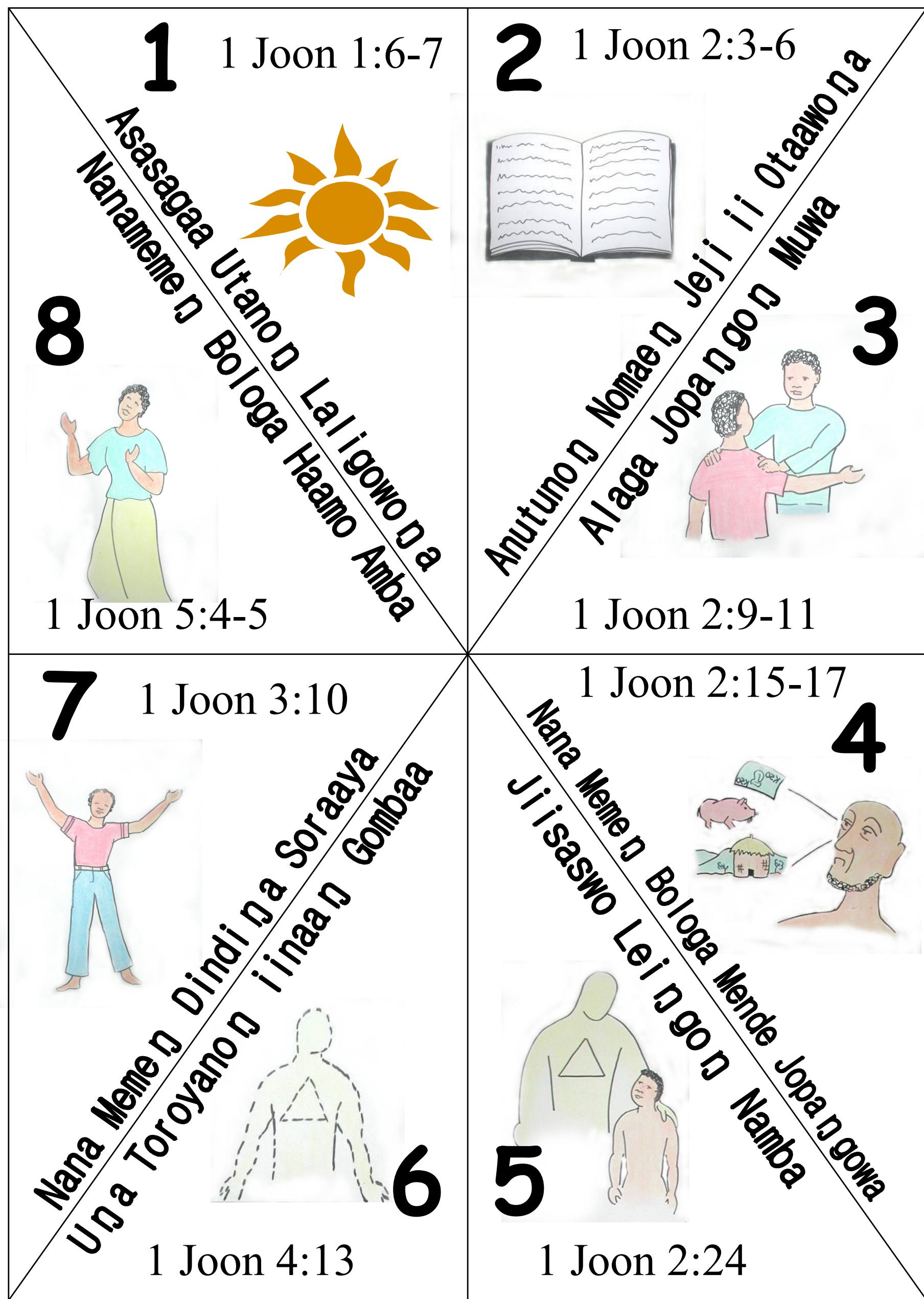
- Qama kooli nananoŋ naa iwoiwaajoŋa saanoŋ qama kooliŋ qisiwoŋa?
- Anutunoŋ saanoŋ nonombaa me qaago?
- Qama kooli kawaa hoŋa koloowiwaajoŋ mambomboŋa me qaago?

10. Uumeleemba tania ii nomaeŋ?

Jiisasnoŋ ii kawaajoŋ kokaeŋ jeŋ ninisaŋno. Joon 13:34-35; [Matyuu 22:36-40]

Uumeleembaa tooŋa ano aka bakaya ii dawi?

1 Joon — Kana tosia kokaanjanoy Anutuwo uumotoonoy amboŋa.

Lesson 14: HAAMO AMA KERE ME KAZI URUNANA MISIDGOD UDUUGOWODATIWAA KANIA II KOKAED

Momo qiata moj: Anana uumeleejnoj Ujawaanoj jurujambañ meñ laligoñkeji, ii moboñ. Kaeñiadeej Jiiaswaa qatanoj ano sayanoj ku-esuñ nonomakeji, ii motooñadeej moboñ. Jurujambañ kawo satañ saanoj tuarenjoñ ama muboña. Lesson koi Efesus 6noj kanoj nomaeñ ama Beñ kawali yonowo majaa qewoñatiwaa kai silia iibooja.

- 1. Baloñnoj qaganoj iwoi woianoj raja, moj jaanoj iita ano moj jaanoj mende iita, ujanon laaligo. (Uja uja 14a)**
 - 1.1. Laaligo gomañ jaanoj mende iita, ii gomañ baloñnoj jaanoj iijoñi kaeñagadeej.**
 - 1.2. Ananaa Kazi urunana nomaeñ raju?** Efesus 6:12 weenjowoñ.
 - 1.3. Satambaanoj ao wasa mutuya ii qaa hoña meñ misigoj meerançoj keja.**
 - Satan ii qaa qoloj molongoyaa mañaga. Joon 8:44 weenjowoñ.
 - Satanoj qaa hoña mesooñkeja. Matyuu 4:5-7 weenjowoñ.
 - Satan ajo asasagaa gajoba kaaña qendeema aoj gawoñ laj menkeja. 2 Korint 11:14; Matyuu 24:24 weenjowoñ.
- 1.4. Jiisasnoj ii Satambaanoj gawoñ kisiyaen memambaaajoj kamaañ asugiro.**
 - 1 Joon 3:8 weenjowoñ.

- 2. Nana memeñ nana Pondañ galeñ koma aoj uugbiligbili laligowoña.** 1 Piito 5:8-9 weenjowoñ.
 - 2.1. Iwoi somata moj moboñatiwaa so kolooji, ii satanoj naa kananoj kañ aŋgotetenonj memelolo meñ nonoma nunuro komuwoñatiwaa kania ii moma kotowoña.**
 - Wala ambo sakonj yoñonoj manja qenkegit, yoñonoj kere urugianoj kana oota nomaeñ koubuyati, ii moma kegi me qaago?
 - Manjanonj kema kegit, ii tiwo malekugia meñ kema kegi me qaago?
 - Eja iyoyonoj manjanonj motooñ nama manja qenkegi me aña aña nama qenkegi?
 - 2.2. Satanoj laaligo me sili nana nomaembaageñ lolooria kolooñkeji, ii kaambageñ kañ kouma aŋgotete meñ nonomakeja.**

3. Moronoj ananawo nanji, ii moma kotowoña.

1 Joon 4:4; 1 Joon 5:19; 2 Tesalonika 3:3; weenjowoñ.

3.1. Ejemba Kraist otaaŋkejuti, akabakagia ii kiañ kokaeñ.

Luuk 6:47-48 weenjowoñ.

3.2. Ejemba ii kokaañanoj asasagaa utanooj laligoju.

- Ejemba aŋgia galeñ koma aoj keju: Anutu.
- Laaligogiaa nenduña: Qaa hoñagadeej
- Aka bakagia: Anutu jopañgoj muñ ala tosia kaeñiadeej jopañgoj oñomakeju.
- Kawa hoña: Anutunoj korisoro qenkegi me oñono luaeñnoj laligoñkeju.

3.3. Ejemba Kraist mende otaaŋkejuti, laaligoya ii kokaeñ.

Luuk 6:49 weenjowoñ.

3.4. Paŋgamaŋ utanoŋ laaligowaa tania.

- Ejemba aŋgia mende galen koma aoŋkeju: Satan.
- Laaligogiaa nenduŋa: Moma laari qoloŋ moloŋgoya.
- Aka bakagia: Angiaajonjadeeŋ mogi uro membiwiiŋ aoŋ keju.
- Kawaa hoŋa: Satanoŋ laaligogia kondema meŋ boliŋ keja.

3.5. Uu meleeŋ koloowoŋi, mono qaa hoŋanoŋ qokotaŋ namboŋa me gadokopaya koloŋ qaa hoŋa gema qeŋ laligowoŋa. (Kaeŋ amboŋiwaajoŋ qaanoŋ mende jeŋ kotoŋ nononja). Efesus 5:8-11, 15-17 weenjgowoŋ.

4. Anutuwaa ku-esuŋjanooŋ illaŋ gombaa: Anutunoŋ Uŋjanooŋ manja ii haamo amboŋiwaajoŋ moja. Kolosi 1:11-14; 1 Joon 4:4; [1 Korint 10:13; Luuk 1:37; Efesus 5:8-10] weenjgowoŋ.

4.1. Anutunoŋ Satan ano ejemba mokoloŋ nonono. Satan ii Anutu kaanja qaago, ano ku-esuŋa Anutuwaanoŋ kaanja qaago.

4.2. Anutuwaa ku-esuŋjaajoŋ moma laari nana kotakota amboŋ. Anutu aŋo ku-esuŋ ii nonomakeja. Anutuwaanoŋ qaa hoŋa moma, moma laariŋkejoŋi kambaŋ kanoŋ ku-esuŋa ii ananaanoŋ kaŋkeja.

5. Kana kokaŋjanooŋ Beŋ kawali yoŋowo uŋjanooŋ manja qeŋ kejoŋ. (Uŋa uŋa 14b)

5.1. Kere uru nana yoŋonoŋ aŋgotete meŋ nonomakejuti ii moboŋ.

- Anana galeŋ koma aŋ uu walagaa aŋ siiŋa ii qenij komuwa.
- Maboŋ, ananaaŋ aŋ nananoŋ me siiŋ nananoŋ iwoi amakejeŋi, ii kaeŋjadeeŋ aŋgotete moŋ.
- Anana moma kotowoŋ anana aŋ siiŋ nananoŋ kaeŋjadeeŋ aŋgotete meŋ nonomakeja.
- Kazi mono yakariwoŋa.
- Anonodeeŋ manjanooŋ mende namakejoŋ. Jeims 1:13-15 weenjgowoŋ.

5.2. Anutuwaanoŋ Jurujambaaŋ kuuya meŋ laligowu. (Jurujambar kanoŋ selegia esuuwaa.) Kana kaaŋjanooŋ nono manja kanoŋ saanoŋ satiiŋ afaaŋgo namboŋa.

Efesus 6:10-13; [Jeims 4:7] weenjgowoŋ.

- Anutuwaanoŋ jurujambaaŋ kuuya meŋ koŋgi kemero laligowu. (Efesus 6:11)
- Beŋ kawali galeŋ ano koŋhaamo bologa yoŋowo manja qeŋkejoŋ. (Efesus 6:12)
- Manjawaajoŋ afaaŋgoŋ nambu, naŋgigo kambaŋ ii kawa. Anutuwaanoŋ Jurujambaaŋ kuuya meŋ koŋgi kemero nambu. Kaeŋ nama manja qeŋ kere urugia ritama oŋoma, saanoŋ gomaŋ bolonjianoŋ wakasiŋiŋ nambuya. (Efesus 6:13)
- Kaeŋ afaaŋgoŋo mono balonjooŋ manjanooŋ satiiŋ nambu. (Efesus 6:13)
- Naa kambaŋnoŋ kambaŋ bologa ii kaŋ kuuwaa? (Efesus 6:13 iibuu) Raidimboŋ somata qewaatiwaajoŋ Luuk 6:47-48 no jeja.

5.3. Jurujamba, reeŋ maleku kokaya mono meniŋ qanananooŋ ubaa.

- Irimuŋgan: Qaa hoŋa - Iwoi matuya mewonjati, ii qaa hoŋa, Anutuwaanoŋ qaa hoŋa. Efesus 6:14a weenjgowoŋ.
- Totogianoŋ maleku: Nanamemeŋ solaŋa soraaya - Satanoŋ ananaajoŋ oŋo siŋgisoŋo ejembaga jeŋkeja. Ii oŋanoŋ jeŋkeja kaeŋ jeŋ kejato, Kraistnoŋ mono bologa nanaa sewaŋa aŋaa sayanoŋ mero. Aasaŋgo nana ii Kraistwaanoŋ awaaya kawaa uutanoŋ raja. Efesus 6:14b weenjgowoŋ.
- Kana moumou: Anutuwaanoŋ luae - Luaeŋoŋ rindanŋoŋ buŋa qaa jeŋ seiwombaajoŋ jojoriŋ nambu. Ejemba ano Anutu yoŋowo luaeŋoŋ laligowu. "Poŋ-noŋ ejemba daeŋ

- yojonoj moma laarigia aŋgi Iiwo powowoj eŋkeji, ii luae hoja totooj oŋomakeja." (Asaia 26:3) Efesus 6:15; Room 12:18-21; [Kolosi 3:15; Room 15:13] weenjowoŋ.
- **Reej: Moma Laari** - Kanoj kuuŋ sopa meŋ aonij Satambaanoj aŋgotetewaa tiwo wasaya ii karo qewagowaa. Kaeŋ ambombaajoŋ mono Anutuwaa qaa hojanoj rindangoj namboŋa. Anutunoj nomaen jeji ii mono moma kotiiwoŋ.
Efesus 6:16; [Matyuu 4:8-10] weenjowoŋ.
 - **Wankou: Hamo qeqe** - Doŋ hamo, Jiisawaa qata ano saya ii aeŋ waŋkou kaŋja mouma nambu. Anutunoj jopangoj nonoma meria ano kamaaj ananaajoŋ komuj waarotiwaan tania kanoj ninisaamakeja. Kaeŋ anoto ejembanooj Anutuwaa merianoj ananaajoŋ siimbobolo moma komuroti, ii mende moma kotoŋ kejoŋ. Efesus 6:17a weenjowoŋ.
 - **Manjawaa soo somata: Anutuaanoj buŋa qaa** - Anana kaenjadeeŋ tiwo wasa nanawo. Ananaanoj tiwo wasa meŋ namboŋati, ii Uŋa Toroyanoj manjawaa soo somata nononji ii Anutuaanoj buŋa qaa.
Efesus 6:17b weenjowoŋ.
 - **Qama Kooli** - Mono Uŋa Toroyanoj kondooj inaaŋ nonono, iwoi nomaanjaajoŋ ii Anutu qama kooliŋ qisiŋ muŋ laligowoŋ. Tosia yoŋoojoŋ kaeŋjadeeŋ qama kooliwoŋa. Efesus 6:18 weenjowoŋ.
 - Kileŋaa Toyanoj selenoŋ kuukuuwaa momo areŋa kania kania amakeji, oŋo ii jaasewaŋ qeŋ kota kota nambutiwaajoŋ mono Anutuaanoj jurujambaj kuuya meŋ koŋgi kemero laligowu. Efesus 6:11 weenjowoŋ.
 - **Powowoŋ nambu**: Kaeŋ naŋgi bologanoj alanzaŋ koubaati, kambaj ii kanoj saanoj afaangoj manja qeŋ riitama oŋombuya ano manja qegi tegoro saanoj gomaŋ baloŋgianooŋ wakasiŋ nambuya. Efesus 6:13 weenjowoŋ.

5.4. Mono motooŋ nama manja qewoŋa. Mono ilailaanoj manja qewoŋa.

Room 12:4-5; Hibruu 10:23-25; Galesia 6:1-2 weenjowoŋ.

5.5. Qaa qoloŋ molongojanoj aniŋ jaa nana mende meŋ goowa. Kaeŋ koloowi mono iilaanq aŋŋi laligowoŋ. Hibruu 3:12-14; [Jeims 1:23-25] weenjowoŋ.

6. Kana tosia koi Anutuwaa ku-esuŋ qaganooj ama mewoŋa. Kraistwaanoja ku-esuŋ ii ananaanoj kaŋkeja. Matyuu 28:18-20 weenjowoŋ.

6.1. Jiisawaa qatanondeeŋ. Ku-esuŋ me momo ii Pombaanoja kaŋkeja. Anana iwoi mombaajoŋ moma Jiisawaa qatanooj qama kooliwoŋati, ii mono yaŋaa ku-esuŋ qaganooj nama uumotooŋ ama iwoi qisiwoŋati, ii nonombaa. Luuk 10:17-20; [Aposel 3:6-7].

6.2. Buŋanondeeŋ. Sarea tosia koi iiboŋ. Jiisasoŋ Anutuwaa qaanoj nama Satambaanoj aŋgotete tosia qewagoj haamo ano. Anana kaenjadeeŋ Anutuaanoj qaa moma yagoŋo mono Anutuwaa ku-esuŋ qaganooj jeŋ meŋ zeŋ namboŋ. Matyuu 4:8-11; [Efesus 6:17]

6.3. Siŋgi rama qamakooliwoŋ. (Siŋgi raboŋi kambaj kanoj nene mende newoŋa.)
Kana koi ii kana morota moŋ. Ala tosia ano yoŋoojoŋ ano ananaajoŋ qama kooliwoŋa.
Aposel 14:23; [Maak 9:17-18, 25-29; Jeims 5:16] weenjowoŋ.

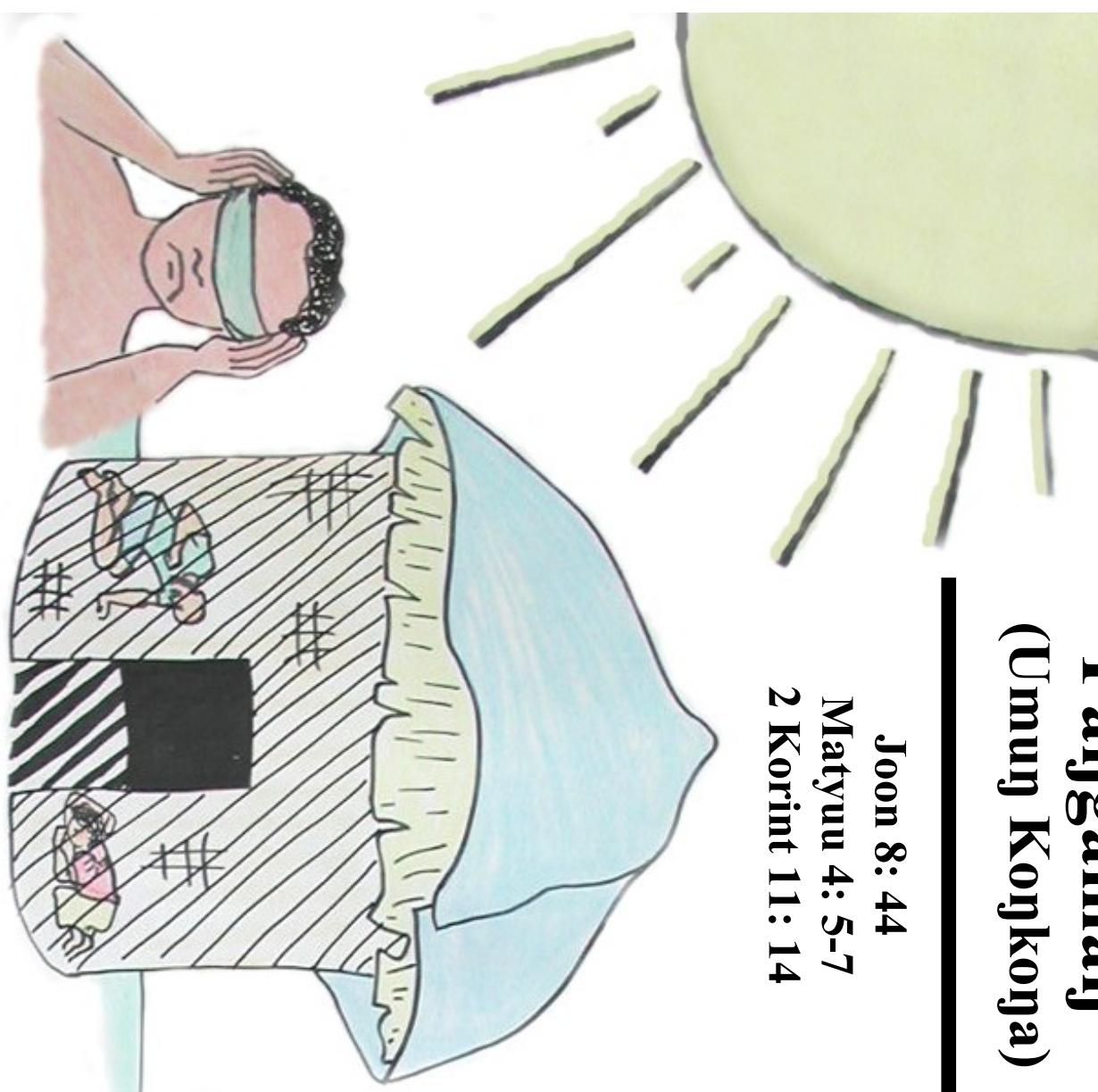
6.4. Kraistwaa sayanoj. Iiwaay sayanoj hamo qeŋ nonoma meŋ kotiiŋ nonombaa. Isaisaaŋ 12:11

6.5. Laaligo nananoj Anutunoj nomaen ama meŋ ilaaŋgonotiwaa sunduya mono jewoŋa.
Ii kaŋj ambagati, iigago tiwo wasa ku-esuŋawo moŋ. Isaisaaŋ 12:11; [2 Korint 3:3]

6.6. Mepemepesee ano jiŋgeŋ rii. Kaeŋ amakejoŋi kanoj Anutunoj naa iwoiga laaligonananoj ama meŋ keja ano Iinoŋ mono moroga ii moma yagoŋkejoŋ. Kolosi 3:16; [Efesus 5:17-20].

Panjgamaj (Umuŋ Koŋkoŋa)

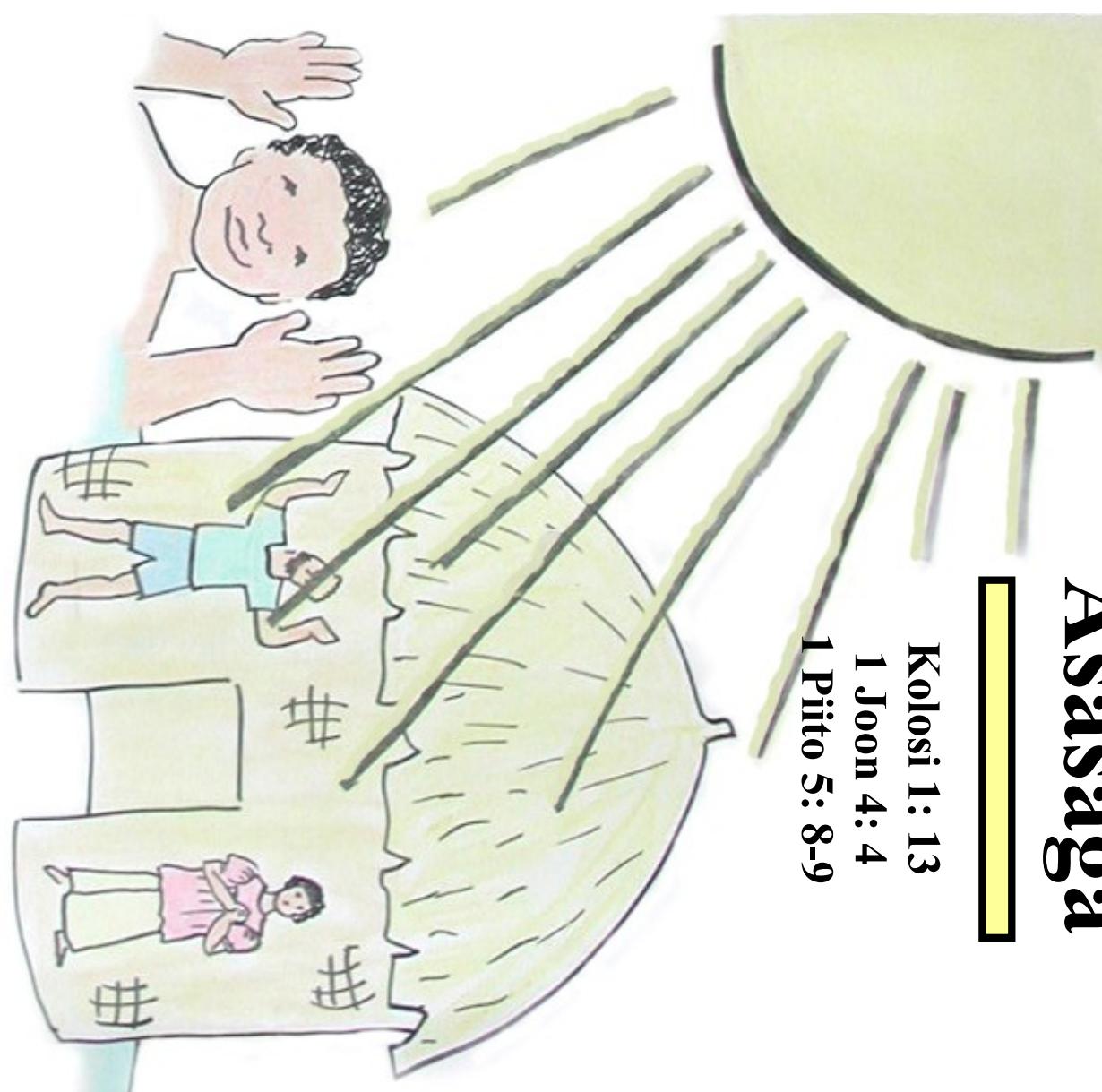
Joon 8: 44
Matyuu 4: 5-7
2 Korint 11: 14

Ejemba aŋgia mende galen koma aonkeju: **Satan**.
Laaligogiaa nendunja: **Moma laari qolomolongoya**.
Aka bakagia: **Aŋgiaajonjadeŋ mogi uro membowiing aon keju**.
Kawaa honja: **Satanoŋ laaligogia kondema men bolinkeja**.

Asasaga

Kolosi 1: 13
1 Joon 4: 4
1 Piito 5: 8-9

Jen kooto Ejemba aŋgia galen koma aon keju: **Anutu**.
Laaligogiaa nendunja: **Qaa honja**.
Akabakagia: **Anutu jopanŋgoŋ muŋ ala tosia kanjiadeŋ jopanŋgoŋ ojomakeju**.
Kana honja: **Anutunoŋ korisoro qeŋ ojono luaeŋoŋ laligonkeju**.

Beŋ kawali, konj haamo bologa yoŋowō manja nomaen qewoŋa? Efesus 6: 10-18

Uŋa
Toroyanoŋ
inaaro naa
iwoiwaaajoŋ
Anutu qama
kooliŋ qisiŋ
muwoŋa.

Maleku:
Nanamemeŋ
solaŋa soraaya.

Irimuŋgāŋ:
Qaa Hoŋa

Aeŋ Waŋkou:
hamo qeqe, letoqeto.

Reeŋ: Jiisas moma
laariŋ - noo
laaligonaa
poŋaga kaen jeŋ
qaaya teŋ koma
laligowa.

Uŋa Toroyaanoŋ
Soo Somata:
Anutuwaanoŋ
Buŋa qaa hoŋa.

Kana Esu (Moumou):
Luaenoŋ rindango
buŋa qaa jeŋ
seiwoŋa.

“Kileŋaa Toyanoŋ selenoŋ kuukuuwaa momo areŋa kania kania
amakeji, oŋo ii jaasewan qeŋ kotakota nambutiwaajoŋ mono
Anutuwaanoŋ jurujambaŋ kuuya meŋ koŋgi kemero laligowu.”

Efesus 6: 11

Lesson 15: NAA KANANOD KIAJ LAALIGO SORAAYA SOLADA LALIGOWODA?

Qaa ano momo qaita moj: Anutu aŋaa kaleŋ moriaajon ama hamo qeŋ meŋ letoma nonono. Anana Jiisas Kraistnoj ananaajoŋ jeŋ komuŋ waaro jeŋ moma kотiiniŋ, kawaajoŋ jeŋ Anutunoj siŋgisoŋgo nana mesaŋkeja. Siŋgisoŋgo nana kuuya somgbama mesaŋ mombo mende romoŋgoŋkeja. Poŋnoj solanja soraaya koloowu jejato, kileŋ anana siŋgisoŋgo nanawodeeŋ laligojon. Anutunoj iyaŋaa mere boraŋa kaŋa kaaririŋ koma nonoma laligo solanja soraaya laligowoniwaajoŋ momakeja. Anutunoj meraboraŋa laaligogia meleema keji, ii uu momogiaga meleemakeja. Anutuwaa uusiŋa moma kotoŋ moma asariŋ yagoniŋ uu momo nana meleembaa. Uu momo nana meleeniŋ laaligo nana kaŋadeeŋ aŋaso koloowaa.

1. Anutu ii Toroya.

1.1. Anutu ii Toroya ano Iiwaanoj ii mepemepesee areŋadeeŋ raja.

Aisaia 6:3; Motogo 33:18-23 weenjgowoŋ.

1.2. Qa "Toroya" ii Uŋa Toroyaa qata moj. (Luuk 1:35)

1.3. 1 Joon 1:5 noj jeja, "Anutunoj asasagaa Toya kolooga ano iwaanoj paŋgamaŋ moj mende eja." Isaisaan 4:8-11 weenjgowoŋ.

Anutu motoŋgonon karooŋ ii kuuya "Toroya" kaeŋ qaboŋa.

Ama Toroya. Joon 17:11

Toroya qaita moj (Jiisas) Anutuwaa meria. Luuk 1:35

Uŋa Toroya. Luuk 1:35

2. Toroya ii nomaembaata jeja?

Mendeenja, aŋa aŋa.

1. Anutuwaanoja. 2. Siŋgisoŋgoya qaa.

2.1. Toroya (ano Toroya totoŋ): Solanja soraaya ano tak-kootoya gojejeraya qaa taŋa.

2.2. 1 Joon 1:5noj "asasaga" qaa ii nanji, ii Anutuwaanoj aka bakaya me aka damuya ejiwaa sareyaga. "Paŋgamaŋ" solanja soraaya qaago, gojejerayawo kawaa sareyaga. Buŋa batuya kokanoj Anutuwaa aka bakaya hoŋa dindiŋaga ninijoja.

3. Anutunoj anana soraaya tak-kootoya laligowoniwaajoŋ momakeja.

3.1. Anana mono Poolnoj jeroti, kaŋa jewoŋ: "Nii mojeŋ noonooŋ iwoi me laaligo awaga moj mende raja. Uu walagagadeeŋ rama nonja." Room 7:18-19, 24-25.

3.2. Davidnoj qisiro, moronoj Anutuwaa kaleŋ moriaŋaa uutanoj nambaa.

"Moronoj Anutuwaa baŋanoj saanoj ubaa? Moronoj Iiwa miri uutanoj saanoj keubaa. Moj boroya solanja qala qala ano uu momoya solajanooŋ saanoj..." Ondino 24:3-4

3.3. Piitonoj jeja. "Oŋoonoti, iinoj soraaya kawaajoŋ ojo mono nanamemeŋ soraaya dindiŋagadeeŋ ama laligowu. Kawaajoŋ buŋa terenoj kokaeŋ oogita, eja, 'Niinoj soraaya Toroya kolojeniwaajoŋ ojo mono soraaya toroya laligowu.' " 1 Piito 1:14-16

3.4. Anutunoj ku-esuña ananaanoj kanoj qendeemembajoj moja. Iiwaanooj asasagaya toroya totooj ii ano uu nananoj asariwaa. Anana baloj koworajej monej iwoi kanoj amakejoji, iikaanja ejemba kuuyanoj moju. Kaej anogo ejemba kuuyanoj ii mojuto, yojonon mono Anutuwaa ku-esuña ii ananaanoj kanoj iibuya. 2 Korint 4:6-7

3.5. Manja, aŋgowowo somata ananana uu wombø nananoj raja. Galesia 5:17 weenjowoj.

4. Toroya, soraaya tak-kootoya koloowoŋatiwaa tania woi. Mutuya: Jiisas Kraistwaa awaayaajon ama tak kotoj nonono. Gematanoj: Anutu aŋa kaanja koloowoŋiwaajon ama kaej ano. Hibruu 10:14 weenjowoj

- Anutunoj Kraistwaaajon ama tak kotoj nonomakeja. Uu meleej koloŋkejoji kambaj kanoj Anutunoj niniima kobooj kaej amakeja. Siŋgisongo nana mesaoj rara dunduj ii nonoma keja. Anutunoj sumaj uruna jeŋ kaaririn koma nonoma Uŋaya Toroya ano laaligo nana galej kono laligojoj, anono iwoi moj anij kawaajoja qaago.
- Anutunoj aŋa kaanja koloowoŋiwaajon ama tak kotoj nonono. Uu meleej laaligo nananoj somariiro laligoniŋ uu momo nana meleemakeja. Kana kaanjanoj uu meleej kotakota koloŋ kejoj. Kana me sili kaanjanoj kiaŋ somariiŋ uma Anutuwaa sumaj uruta laligojoniwaa tania moma asariwoja. Kaej moma asariwoŋatiwaaajon ama Anutuwaa meraboraaŋa koloowoŋa.

4.1. Ananaajoŋ rara ano nanaŋ ii kokaeŋ:

- Uu meleej koloŋkejoji kambaj kanoj iwoi tosia kokaeŋ ananaanoj koloŋkeja. (Kawaa tania ii lesson 12 noj jeŋ asarij nononjaa.) Anana Jiisas moma laarijoniwaajon ama Anutuwaa meraboraaŋa kolojoj. Galesia 3:26 weenjowoj.
- Moma laarijoni kamba kanoj Anutunoj Kraistwaaajon ama qaa nana jeŋ tegoro solajaniwoja. Anutunoj anana ninimakeji kambaj kanoj Jiisas iima keja. Buŋa Terenonj kawaajoŋ jeja "Kraistwaa uutanoj." Filipai 3:9; Galesia 3:26-28; Room 3:22-24; Room 5:16-17.
- Uu meleej koloŋkejoji, kambaj kanoj Anutunoj anana meraboraaŋa kaanja menj weenjogoŋ nonoma Uŋaya Toroya nonono Uŋa Toryanoj ananawo laligoŋkeja. Efesus 1:13-14; 2 Korint 1:21-22 weenjowoj.
- Anono duj me laagigo kawaa gawoja mende menjkejoŋto, Anutunoj Jiisas Kraistwaa sayanorj sewaŋa mero. 1 Korint 6:20; Taitus 3:3-7; 1 Piito 1:18-19; 1 Pitto 3:18 weenjowoj.
- Rara dunduj me laaligo kete koi rajonj anono gawoja mende menij. Room 5:8; [Kolosi 2:13-14] weenjowoj.

4.2. Kotiŋ namboŋatiwaa kania.

- Kawajoŋ buŋanoj kokaŋ ninijoja mono Kraist kaanja koloowoŋ. Kaej koloŋ Kraistwaa uutanoj kotiŋ somariŋ solajə soraaya iyaŋa kaanja koloowu. Iikawa qaaya ii kokaŋ Ii Yaŋo. *Sanctification. *Dowe nana mero kana kaanja kanoj anana uu meleej powowoŋ koloowoŋa. Anutunoj anana mokoloŋ nononoti, ii kana kaanja otawoŋiwaajoja. 1 Piito 1:15 weenjowoj.
- Kana kanoj anana mobo toroya towalaat kota koloowoŋa. Ananaa nanameme nananoj mono somariiŋ Krasitwaa nanamemēja kaanja koloowaa. Buŋanoj kokaŋ ninijoja nanamemēngia bologa walaga ii mono mesaoj gema qewa. Kaej ama mono Kraist kaanja kotiŋ namboŋa. Efesus 4:22-24; Room 12:2; 2 Piito 1:3-8 weenjowoj.

4.3. Solaŋa, soraaya koloowoŋatiwaa kania woi, iikawaa sunduya kokaeŋ:

Sundu ii kokaeŋ: Eja poj mombaa mutu merianoj iwaa gematanoj mombo eja poj koloowaa, me qaago? Oŋanoj. Mera ii kanoj koko rajinoj jetamemeya me qa buŋawo saanoj koloowaa? Qaago. Iinoj somariiŋ eja somata koloŋ gawombaa kania me somata kai sili menjko eja poj gawoŋ mewaa. Ii waa gawoŋ tooj ii era ejapoŋ koloowaa. Iiwa

gawoŋ dindiŋa kiaŋ. Kete kokaamba ii qa buŋa ii kaŋa memetaa so mende kolooja. Wala eja kota kota kolooŋ jeta memeya koloowaatiwaa tania momago, eja somata me eja poŋ koloowaa. Mono kana dindiŋa ii mono kaŋ aŋtaa otaawoŋa. Soraaya dindiŋa, tak kootoya koloojen jeŋ mobonj, mono duŋ me nanaŋ kawaajoŋ goda qewoŋ. Iiga duŋ me nanaŋ ii kanoŋ keuma Uŋa Toroya mejeŋ jeŋ mende awelegoŋ meŋ uuma awoŋ. Kaeŋ qaagoto anana meŋ kamaaŋ aŋt uŋanoŋ qeŋ kotiiŋ somariiŋ hamo qeqe nana kaŋa kolooŋ aŋtaa moma yagowonj.

Anutuwaa qaanoŋ mende jejao momo dindiŋa woi ii kokaenj.

- Duŋ me nanaŋ soraaya dindiŋa meŋ nanjoŋi kanoŋ siŋgisoŋgo mombo amboŋiwa jeŋ kotoŋ nononja. Room 6.
- Nana memej solaja dindiŋa ama meŋ soraaya Tak kootoya koloojon jejoŋi kanoŋ mende meleema nonono laaligo mewoŋa. Anono nanamemeŋ awaga ama kanoŋ laaligo nana sewaŋa mende mewoŋa. (Efesus 2:8-10) Qaago totooŋ. Kraist kaŋa koloowombaa gawoŋaga mewoŋ, naambajoŋa, Anutu aŋo nonoonotiwaajoŋ kaeŋ amboŋa. Anana aka baka awaga awaga Anutunoŋ Kraistwaa laaligoyanoŋ ninisaanoti; mono ii kaya otaawoŋ. Filipai 2:12-13.

5. Anutunoŋ meraboraaja niniro solaja koloojoŋi, anana mombo toroqeŋ siŋgisoŋgo saanoŋ amboŋa? Qaago totooŋ. Ii mono eja pombaa meriaa sundu mojoŋi kaŋa. Meranooŋ mono nii eja pombaa meriaga jeŋ moma kotoji kaŋa. Anutunoŋ uu kaleŋa ano uujopaya qendeema nonoma anana kooririŋ koma nonono. Iinoŋ kaeŋ ama nonoma ii yaŋaa sumaq tuuŋnoŋ laligowoniwaa tania moma yagowoniwaa kaeŋ ano. Naa iwoi awaaga otaawoŋati, ii Anutuwaa qambaj mambaj qaanoŋ otaawoŋiwaan ninijoja.

5.1. Anana Jiisasoŋ ananaaajoŋ komuŋ waaroŋti, ii moma laariwoŋa, kambaj ii kanoŋ Anutunoŋ siŋgisoŋgo nana mesaowaa, ano Uŋa nana meŋ gbiliwaa. Anutunoŋ Uŋaya Toroya ano kamaaŋ ananaa Uŋanana meŋ gbiliro doŋgoga kolooŋkeja. Joon 3:3-7; 2 Korint 5:17 weenjowonj.

5.2. Kaeŋ jejiwaajoŋ ananaa mono siŋgisoŋgo mende amboŋa? Qaago. Aposol Poolnoŋ kawaajoŋ kokaenj jero, kaŋaŋoŋ mende somariiŋ kotiiŋ soraaya tak- kootoya mende koloojen. Filipai 3:8-14 weenjowonj.

5.3. Uŋa Toroya meŋ mono laaligonana meleema saanoŋ laligojeŋ kaeŋ jewoŋato, kambaj tosianoŋ lombo qanananoŋ ubaa. Anutunoŋ jeŋ kotoro kaeŋ kolooŋ nonono Anutu iima moma kotowoŋiwaajoŋ kaeŋ ama nonomakeja. Room 5:1-4; 1 Piito 1:3-9 weenjowonj.

5.4. Anutunoŋ akadamuyaa ku-esuŋa ananaaŋoŋ kanoŋ qendeemambaa joŋ momakeja. Iinoŋ ananaa uu wombo nana ii Iyaŋaanoŋ asasagaya ano aka bakaya tak-kootoya kanoŋ turuŋ nonoma keja. Kaeŋ tururo laligoŋkejonto, ii koworajeŋ kaŋa saanoŋ affaŋkota jumakeja. Kanoŋ jeŋ anana lolooria ano dindiŋa soraaya mende kolooŋto kileŋ ejembanooŋ Anutuwaa aka damuya ii koworajeŋ junjuŋa kanoŋa uu ii buya. 2 Korint 4:6-7 weenjowonj.

5.5. Anutunoj aka damuya ii ananaanoj nomaej qendeemakeja? Kambaj anana biŋ lombo qanananooj uro mokosiŋgoj uuguŋ kejoŋi kanoj Anutuwaa ku-esuŋa qendeemakeja. 2 Korint 12:8-10 weenjowoŋ.

5.6. Lombo ano majakaka kanoj kambaj tosia moma laari nana meŋ qariŋ keja. Tania kaanja ama moma laarinoj kotiwoŋiwaa Anutunoj Kraistwaanoj anota, ananaanoj kaeŋiadeeŋ amakeja. Kaeŋi amma ananaanoj aka baka ii meleenoj Iyaŋaa aka bakaya kaaŋa koloŋ keja. Poolnoj Kolosi uumeleeŋ kokaeŋ jeŋ iŋijoro. Kolosi 3:8-13 weenjowoŋ.

6. Anana toroya mende laligowoŋati, Poŋ siimbobolo muwoŋa. Sili nananoj anana Poŋ mende totooj moma mujoŋ kaeŋ kolooj. Hibruu 10:17-29.

- Poolnoj qaa kaeŋ jerotiwaan kania mende moma asarioj. Room 3:8; Room 6:1-4.
- Naambata kiaŋ laaligo soraaya tak-kootoya laligowoŋa? "Mono Anutuwaa soomongoŋ aoŋ kosianooj keŋgi iinooj oŋowo soomongoŋ aoŋ kosogianoj nambaa." (Jeims 4:8)

7. Mono Jiisas kaaŋa koloowu: mono soraaya tak kootoya koloowu.

- Moma laarinoj mombo mombo kotiwoŋati, ii Jiisawaanooj kanaga. Iinoj yaŋaa uu siijanoj laaligo nana inaaro laligowoŋa:

"Niinoj oŋo laaligo kombombaŋa mokoloŋ oyamboyaŋ laligowutiwaajoŋ kaŋ laligojeŋ."

Joon 10:10

"Niinoj oŋoo maŋgia koloowe oŋo noo merabora uruna koloŋ laligowuya. Poŋ ku-esuŋ kuuyaa Toyanoj kaeŋ jeja. Ala uruna Pombaanoj jojopaŋ qaa koi mono ananawo raja. Kowaajoŋ mono iunooj me selenooj aŋgojora nana memeŋ ii kuuya mesaŋ Anutuwaa jaanoj soraaya tak-kootoya koloowoŋa. Kaeŋ amma Anutuwaa toroko moma laaligo nana iwaa boronoŋ amma Anutuwaaanoj siŋ hoŋa totooj kambajaa kambajaa otaaŋ laligowoŋ."

2 Korint 6:18-7:1

- Filipai 1:6noj kokaeŋ jeja. Anutunoj toro qeŋ laaligo nananoj gawoŋ meŋkeji ii Kraist kaaŋa koloowoŋiwaajoŋ amma meŋkeja.

8. Anutu ii Toroya, Iinoj Qaqa buŋabuŋayawo.

8.1. Buu nananoj Anutu mepeseewoŋa. Kolosi 3:16 weenjowoŋ.

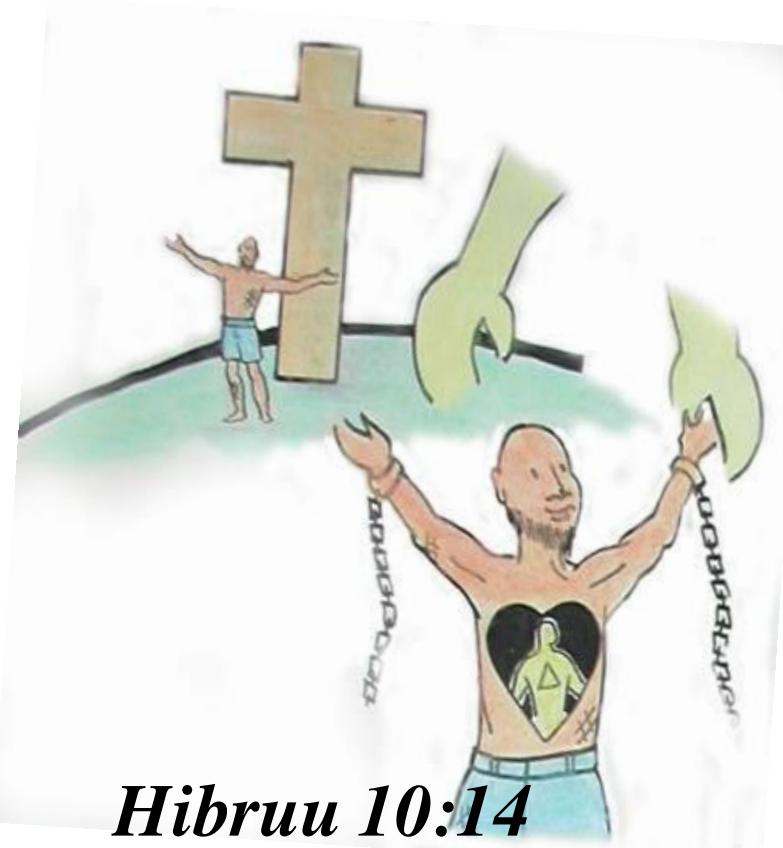
8.2. Laaligo nananoŋgago Anutu mepeseewoŋ ano ala urunana jopaŋgoŋ oŋonjoŋi ii Anutu qabuŋa muŋ kejoŋ. Filipai 1:9-11; Room 15:3-7 weenjowoŋ.

9. Naambajoŋa kiaŋ anana laaligo soraaya tak-kootoya laligowoŋa?

Efesus 1:3-11 weenjowoŋ.

Anana soraaya laligowoŋiwaajoŋ Anutunoŋ moma keja.

Soraaya: Solanja tak kootoya, koposoya qaa.

Hibruu 10:14
Room 5:16-17
Efesus 4:22-24

Jiisas momalaariŋ kejoŋi, kambanŋ
 kanoŋ Anutuwaa mera boraŋa
 koloowonja. Kaeŋ aniŋ Anutunoŋ
Kraistwaa oligayanoŋ turuŋ
nonomakeja.

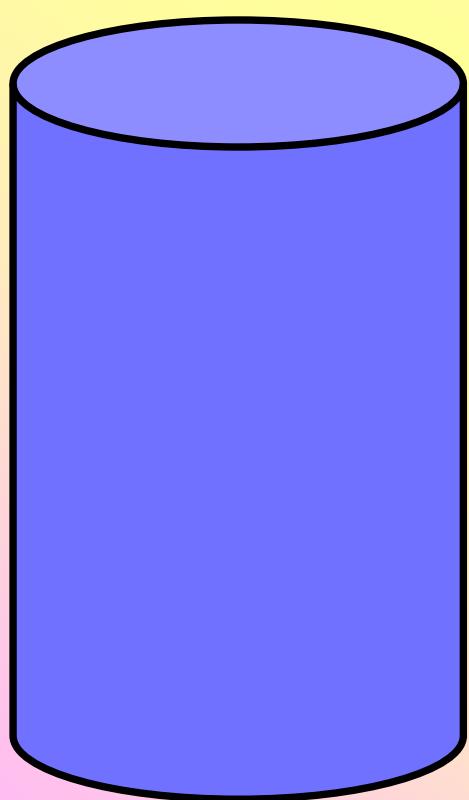
Kaeŋ amakejato, kileŋ oligaa buŋanoŋ
 mombo ninijoŋ meŋ medaaŋ nonoma
 mono Kraist kaŋa koloowu jeŋ ninijoja.
Kana kaŋaa qata ii*
soroaaya tak kootoya. Kana
kanoŋ kiaŋ uumeleeŋ hoŋa
ano kotakota koloowonja.

Kana woi koi kaŋanoŋ anana soraaya tak kootoya koloowonja.

Gawoŋ tooŋ nana:

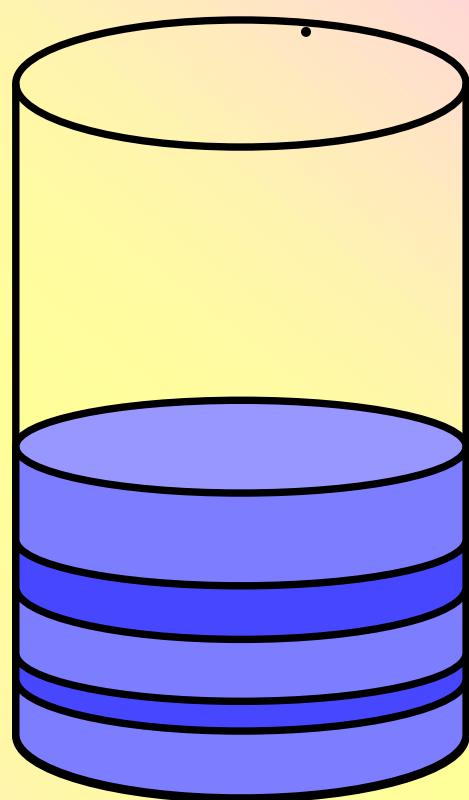
Kambanŋ Anutunoŋ niniima koboŋ
 keji, ii Kraistwaanoŋ nana memeŋ
 soraaya kaya iimakeja.

Room 3:22-24

Kana kokaeŋ otaawonja:

Kana ii otaaŋkejonji kanoŋ solanja
 soraaya kolooŋ kejoŋ. Kaeŋ aniŋ
 nanamemeŋ nana ano sili nana kanoŋ
 Kraistwaanoŋ kaŋa kolooŋ keja.

Kraist Kaŋ kolooŋ kotiŋ kejoŋ.

2 Piito 1:3-8

Lesen 16: SIYGISONGO NANAMEMEN MONO MESAOWONYA

Qaa ano momo kota: Anana uu walagaa siij kombombaŋa ii mono mesaon gema qeni sokombaa. Kana karooŋ kokaeŋ otaaŋ uu walagaa siij kombombaŋa ii saanoŋ mesaon gema qewoŋa.

- Uŋa Toroyaa ku-esuŋ noŋ
- Qama koolinoŋ
- Anutuwaa momonoŋ

Lesen koi kanoŋ jeŋ kotoŋ nonono iijoŋi, ii mono laaligo nananoŋ kokaeŋ ama siŋgisoŋgo nanamemeŋ nana gemawoŋa. Sili me kana kokaŋa mindiŋgongo anana Anutu saanoŋ moma yagowoŋa. Kaeŋ momayagoŋ kera ba nana waaro Anutuwaanoŋ sili me akabaka ii laaligo nananoŋ asugiwaa.

1. Nanamemeŋ nana (aiŋ siij kombombaŋa).

1.1. Aiŋ siij kombombaŋa ii naama?

Ii iwoi tosia iima moma kootoya qaa ama meŋkejoŋi kawaajoŋa jeja.

1.2. Akabaka me siij ii dakaya kaŋkeja?

MOMONON → SILINON → AKABAKANON → LAALIGO NANANON → HONJA KOLOON KEJA

Akabaka ii duuyanoŋ kana meraa moŋ kenji kaaŋa. Kema kana mesaquesanoŋ keuma nama momakotowaga. Kokaeŋ me kokaeŋ kemaŋa jeŋ nama momayagoŋ gosiŋgo toroqeŋ kembə. Kaeŋ ama motoqoto moma namakema moma tooŋgo kema kejoŋi kaaŋa. Kaeŋ ama moma kotowagatinoŋ kambaj tosianooŋ kembagati, ii mende moma gosiwagato solaja mujoŋ kembaga. Siij kombombaŋa bologa mesaojeŋ jeŋ mono kaeŋ ambaga. Ii mono apu juma boria ambembo koloɔji kaaŋa, apunoŋ kululuŋ kania motoongonoŋ kembatti, apu boria tosia ii juguwaati kaaŋa.

1.3. Siij kombombaŋa bologa ano awaaga motooŋ raja.

- Tosia iŋiima borogia qeŋkejaŋ.
- Oŋanoŋ (Amen) me Halaluya ambembo jeŋ kejoŋ.
- Qaa qolomoloŋgoya.
- Deuŋ ano goja neŋkeju.

2. Aŋgotet (Manambato).

2.1. Iwoi bologa momoganoŋ romoŋgonago Satan eeŋ kaŋ gemanana koma keja.

- Iwoi bologaa momoya ii ananaa uu nananoŋa koumakeja.
- Kana me iwoi bologa ama kejoŋiwaa uutanoŋ momo awaa tosia kaŋkeja.

2.2. Aŋgotete ii siŋgisoŋgo qaago.

Angotetenooŋ kamaŋ guro iwoi ana boliji kanoŋ siŋgisoŋgo kolooja.

Hibruu 4:14-15; Jeims 1:15 weenjgowoŋ.

2.3. Anana iwoi bologa ama meŋkejoŋi, ii kanoŋ siŋgisoŋgo kolookeja.

Hibruu 4:16; 1 Korint 10:3 weenjgowoŋ.

2.4. Kana karooŋ kokaŋanoŋa aŋgotete kaŋkeja.

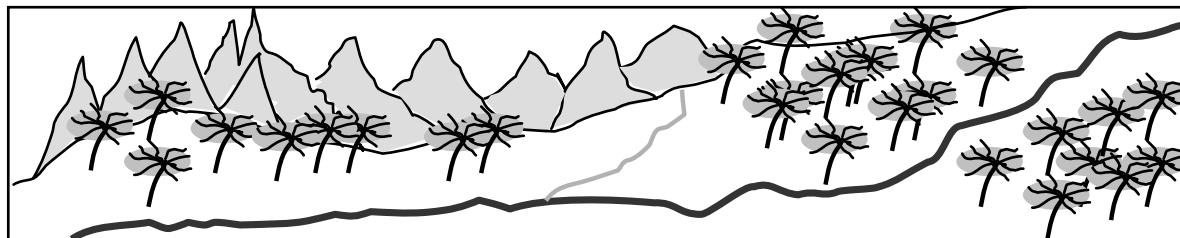
- Satambaanoŋa Maak 1:9-13 weenjgowoŋ.
- Kambaj kokaamba namowaa kambajna bologanoŋ laligojoŋ. Galesia 1:3-4 weenjgowoŋ.
- Ananaa sijnana kombombaŋa bologanoŋ potitŋ kuŋkeja. Jeims 1: 13-14 weenjgowoŋ.

Aŋgotetenooŋ haamo saanoŋ amboŋa me qaago. Hibruu 4:16; 1Korint 10:13.

3. Haamo ama gema qewoŋatiwaa kania ii kokaej.

3.1. Nomaej rajaŋa mono nomaej kemaŋ jeŋ jopanŋgojaŋi iiba.

Akabaka nana ii duuyanoj kana kenji kawaa soga. Kana kema juma gomaŋ woinoŋ kenji kaŋa. Kana moŋ kanoŋ suulaŋ kema kawoŋati, kana moŋ ii mesaoniŋ qanda kaŋ esuuwaa. Kaeŋ esuuro kambaj tosianoŋ kana ii mende iima kotowaga ano kana kanoŋ kemaŋ jeŋ kema teu kaŋ teu kuuŋ kejoŋi kaaŋa.

Mono akabaka nomaej ama meŋkejoŋi romoŋgowoŋ. Akabaka ii meleema mesaomaŋ jeŋ mobagi, kana morota me sili akabaka morota qendeembä. Akabakaga meleemaj jeŋ mobagi, iwoi nomaej ana laaligoganon aŋgojorayawo kolooroti, ii kanoŋ mombo mende eleema kemba. Kanoŋ mende kembagati, iikanooŋ akabakaga bologa ii oŋanoŋ gema qewaga. Akabaka kaaŋa mesaojeŋ jewagati, tosianoŋ angotetewaa timbinooŋ horoŋ nonombuya. Ii anono qaa nana jeŋgo pondaj mende otaakejoŋiwaa ama kaeŋ koloŋ nonomakeja.

3.2. Qama kooli.

Anana kambaj aŋgojorayawo Anutu qama kooliŋ muŋ kana dakanooŋ qiwitigojoŋi, ii qisiŋ muwoŋ. Wala nana memeŋga aŋgojorayawo nomaej laligonagi, ii iiba. Kaeŋ laligoninjiaajoŋ mono ananaa titiŋa moŋ mende raja kaaŋ moboŋ. Kaeŋ moma kileŋ kaparaŋ koma Anutuwaajoŋ qama kooliniŋ nanamemeŋ nana aŋgojorajawo kanoŋa metegoŋ nonombaa. Kaeŋ ama kema ala daeŋ yoŋoga akabaka nananoŋ memboliŋ oŋoniŋi, ii mono kema siŋgisoŋgo nana mesaowutiwaa qisiŋ oŋoniŋ siŋgisoŋgo nana mesaowu. [Luuk 22:40,46]

3.3. Anutuwaanoŋ boro jaŋmeŋ moŋgama hoŋa mokoloowooŋ.

Anana kaparaŋ koma hoŋa mokoloowombajoŋ Anutuwaajon qama kooliŋ boro jaŋ meŋ mokoloowooŋa. Kaeŋ amboŋjati, ii Iinoŋ kana ninisaambaa. (1Korint 10:13) Anutunoŋ ilaaŋ nonoma aŋgotete ninisaanoŋ iima kotowoŋa. Akabaka nana aŋgojorayawo kaya otaaŋ laigowoŋjati, ii kema koomu kotiga mewoŋa. Anutu qama kooliŋ qisiŋ muniŋ kana dindiŋa ninisaano otaawoŋjati, ii koomu kotiga mende mewoŋa. Qama kooliŋ qisiŋ muniŋ kana me akabaka bologa kanoŋa motogoŋ nonombaa. Kaŋjiadeeŋ ala tosia koma horoŋ oŋona kaŋ giwo qama kooli meŋ ilaaŋ gombu. Kaeŋ aŋgi nanamemeŋ me akabaka bologa ii nomaej mesaowagatiwaa qisiŋ oŋona memedaŋ goma ilaaŋ gombuya.

3.4. Akabaka aŋgojorayawo anagi, ii mono mesaŋ awaanoŋ ana ii kawaa duŋa mewa.

Kambaj kanoŋ Satanoŋ aŋgotete meŋ gombi. Efesus 6:10-17; (Lesen 15); Jeims 4:7; Matyuu 4:1-11 weeŋgowooŋ

Balombaa iwoianooŋ aŋgotete meŋ gombi. 2 Timoti 2:22, [Letoqeto 39:6-12 (Joosepnoŋ Potifawaa embiaa boria kotoŋ bobogariŋ keno)].

Ananaa uu siŋnananoŋ aŋgotete meŋ nonombi. (Uŋa uŋa 16a)

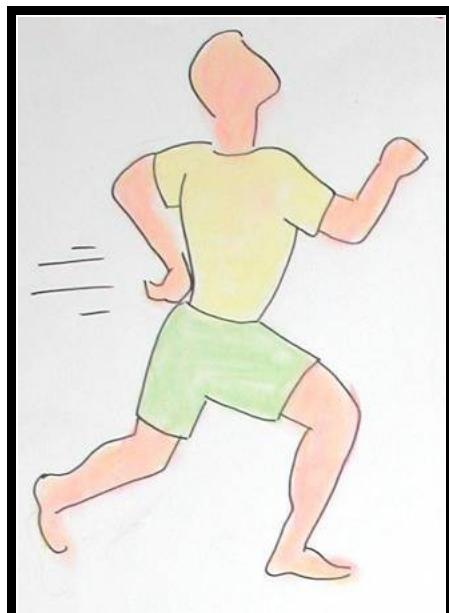
- 1 Korint 9:24-27 - Kraist otaamaŋ jeŋ iwoi kokaŋa kuma aona ilaaŋ gonogo mono Kraist otaawa. Iwoi kokaej amba, mono Buŋa qaa koma gbiliŋ qama kooli meŋ uuga selega mindiŋgoŋ tororo koma gbiliŋ uuga meleema ala urugayoŋowo jopaŋgoŋ aŋj laligowa.
- Galesia 5:16-18 – Uŋa Toroya koma horona kaŋ laaligoga galeŋ kombä. Uŋa Toroya koma horoniŋ uu nananoŋ gawoŋ meŋ laaligo nana meleembä. Jojopaŋ qaanoŋ akabaka nana selenooŋ amakejoŋi, ii ninisaajno mindingoŋ kejoŋi, ii kambaj torodaamonda gawoŋ meŋkeja. Mono Anutu qisiŋ muniŋ uu wombo nanaga meleeno Uŋanoŋ letoqeto mokoloowooŋ.

- “Oo uumeleej alauruna, Anutunoj kaej kiankomuj nononotiwaajoj niinoj mono uugia kokaej kuuj ojonej. Ojo mono kiajkomuya ii uu konojgianoj romojangoj kawaa so kitia meleema muj waeya mej mepeseenj laligowu. Kaajiadeej ojoangjiaa sele busugia ii Anutuwaa kotij nanduŋga ambu. Kaej ambuti eej, ojo mono gbiliŋ soraaya koloogi Anutunoj nanduŋgia ii iiro sokono siija moma kebaa. Wala namowaa nanamemej bologaa areŋa otaaj laligogito, kamabaŋ kokaamba iikaajja mono mende toroqej amakebu. Kaej qaagoto, mono uumomogia gbiliro letoma laligowu. Kaej laligoj Anutunoj ojoojoj siij nomaej moji, ii moŋgama saanoj kotij gosiŋ mokoloowuya. Ii mokoloŋ ii kawaa so amakebuti eej, mono kana awaga otaagi sokoma muro akadamugiawo koloŋkebuya.” (Room 12:1-2)
- Filipai 4:8-9 – Qaa hoŋa, qaa dindiŋa ano soraaya ii mono romojangoj laligowu. Qaa siijnananoj momakejoŋi, iikanonoj mono uugia saa qero nambu. Qaa qaqabuŋabuŋayawo mepemepesee koloowaatiwa so koloŋji, uugia mono iikanoj qokotaaj laligowu. Noo nanamemena iima Buŋa qaana uukonongjanoj ama buŋa qeŋ aogiti, ojo mono ii koma gbiliŋ ama mej laligowu. Kaej laligogii luae Toya Anutu iinoj ojowō nambaa. [Kolosi 3:1-3]
- 2Timoti 2:22 – Sagbili laaligowaa siij kombombaja bologanoj galej koma gombabotiaajoj mono galej mej aoj laligowa. (Gawoŋgaa hoŋa kamaawabotiaa ii jejeŋ.) Aŋgobatonoj horoŋ gomakejuti, ii mono misiŋgoj gema qeŋ laaligo kaajja laligomambaajoj kaparaŋ koma laligowa: Ejemba uu soraayaa qaganoj Poŋ ilaaŋ omombaatiwaajoj qamakejuti iyoŋowo mono nanamemej dindiŋa otaaj Anutu moma laariŋ ojanoj jopaŋgoj aoj luaeŋoŋ laligowu.
- (Uŋa uŋa 16b)**
- Ondino 119:11 – “Nii goonoj qaa ii uu konoj nanoj ama duŋguwe ejiwaaajoj ama siŋgisoŋgo moj mende ama tomeŋganoj memaŋa”. Anutuwaanoj qaa ii momoganoj ano uuganoj ama mej laligowa. Kaej ama laaligoganoj koma gbilina momoganoj ero mej jenjeŋ laligoj moma gosiŋ Anutuwaanoj qaa kanoj kaej jeŋ moma laligowa. [2Timoti 3:16-17]
- Ba Qosoŋ (Gutpela Sindaun) 4:14-15 – “Ejemba gadokopayanoj amakejuti, iikaajja mende amba, ano yoŋoonoŋ akabaka ii mende otaawa. Gii mono ii ojomesaoŋ sigeŋ sigeŋ koriganoj kema laligowa.”
- [Luuk 22:40,46] Siŋgisoŋgonoj mende kamaaj guwiwaajoj qama kooliwa.
- [Room 12:1-2] Anutuwaa kiaj komuyaajoj ama jaawo laligoj sele busugia kotij nanduŋ kaajja ama laligowu. Kaej aniŋ Anutunoj laaligo nana me momo nana mej gbiliro, Iiwaanoj aiŋ siij, akabaka me nanamemej awaa ii momayagowoŋa. Kaej moma yagoŋ uu siija otaaniŋ sokono ananaa niniro siijawo koloowaa.
- [Kolosi 3:2] Balombaa ilawoilaya kanoj qaagoto, eukanoj ilawoila ejii, uugia mono kanoj somoŋgoj kotij laligowu.
- [Jeims 5:16] Kaej kolooro Anutunoj hamo qeŋ ojono qeaŋgowutiwaajoj mono siŋgisoŋgogia jokoloŋj aoiŋ Anutu qama kooliŋkebu. Ejemba solajja moŋnoj uuta mej kululuŋ Anutu qama kooliwaati, iikawaa hoŋanoj mono damuyawo ano usuŋawo koloowaa.
- [Ba Qosoŋ (Gutpela Sindaun) 24:16] Ejemba soraayanoj indeŋ (ambembo) sewembaa so kamaaj uŋuŋkeja.

4. Anutuwo qokotaaj laligowoqati, balombaa iwoia ii iniq ku-esuq aqa koloowaa.

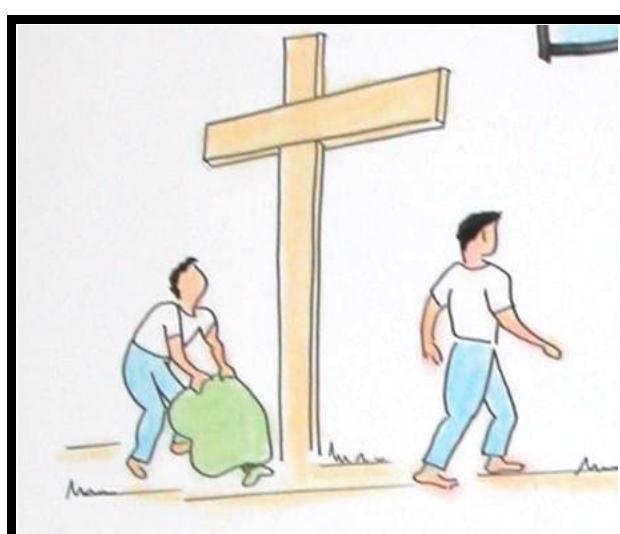
- 4.1.** Jiisasnoj anana mono Anutuwo nomaej qokotaaj naniq sokombaatiwaa qaaya ii bujanooj kokaen jero. Niinoj wain gere koloowe ojonoj iikawaa boria kolooju. Ojonoj nomesaon ojoaqiodeej nama iwoi moj ambombaajoj amamaawuya. Kawaajoj mojnoj niwo qokotaaj nano niinoj iwo qokotaaj nambe iinoj mono nanamemembaa hoja honombonojaga mende mokolooj laligowaa. Ojonoj noo gowokouruna kolooj naqgi nanamemejgiaa hoja honombonoja qaa kolooj kamaaj ragi laligowuya. Kaej mej laligowuyatiwaaajoj Amanaa qatanoj mono akadamuyawo kolooj ewaa. Kawaa sarea tosia jopangoj ojoma Anutuwaanoj jej kooto otaaj laligowu. Room 15:5,8 weejgowoq.
- 4.2.** Niinoj Maanjia koloowe ojonoj mera boraajna kolooj laligowuya. Poj ku-esuq kuuyaa Toyanoj kaej jeja. Oo wombo alauruna, Anutunoj kalaq koma nonombaa qaaya kaej somongoj nonono ej. Kawaajoj iwoi ujanana mej tilooji, anana mono ii kuuya qetegowombaajoj Kraist qama kooliniq hamo qeq nonombaa. Anutuwaajeta uuguwombotiwaaqoq mono keenana moma kaparaaj konij mej solaqaniq nonono soraaya koloodaborowoja. 2 Korint 6:18-7:1 weejgowoq.
- 4.3.** Anutunoj qaaya somongorotiwa so ii pondaj otaaj amakeja. Iinoj aqgobato Toya aqgoj kono aqgobato esungia mende sokombaatiwa so ii ama ajomambaajoj amamaajkeja. Kawaajoj aqgobato mogi Anutunoj esuq ojoma iikaaja kanoj oloj kombombaa kana kaagadeej meleuj ojono koloojkeja. Kawaajoj ojonoj balombaa aqgobatoyaga iikanoj saanoj kotij haamo ambutiwa so kolooju. 1 Korint 10:13 weejgowoq.
- 4.4.** Anutu iima moma kotoj muniq Iinoj koma hororo kosuyanoj kemboja. Keniq laaligo nana mej letono li aja kaaqa koloowoja. Iinoj uu nanaga mej letono sele nana letomakeja. Anutu motooqgoyanoj akabaka nana ano uu walagaa aiq siija ii meerangoj ilaan nonombaa. Filipai 2:12-13; Filipai 1:6 weejgowoq.
- 4.5.** Iwoi bologa moj qanananoj ubaati, ii mono Kraistwaa qatanoj haamo amboja. Anutunoj kambaj tosianoj lombo ano qanananoj umakeji, iikanoj moma laari nana mej kotijkeja. Kaej ano kana kanoj moma laari nanaa hoja asugijkeja. Anana ii otaanij kaej ama gosiq nonono ii otaawoja. Lombo kanjaawonoj, aqgobatonoj me koomunoj Anutuwaa uujopayanoja mende metegoj nonombaa. Qaago awawi totooq. Room 8:28-39 weejgowoq.

Sin̄gison̄go nanamemeñ nana mono nomaen̄ mesaowoña.

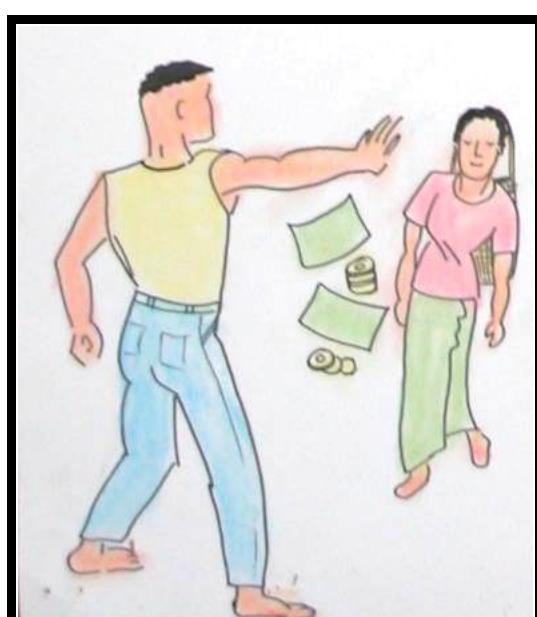
1 Korint 9: 24-27

Kraist otaamañ jeñ mono iwoi kokaen̄ kuma aoñgo otaawoña. Buña koma gbilligbili, qama kooli meñ uumeleeñ yoñowo laligowa.

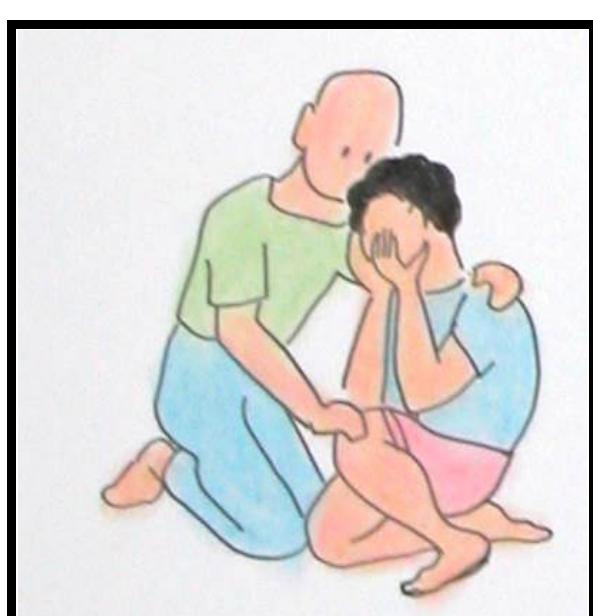
Galesia 5:16-18

Uña Toroya koma horona laaligoga galeñ koma inaan̄ gomba. Uña Toroyanoñ uunon̄ meñ letoma nonomakeja.

Filipai 4:8-9

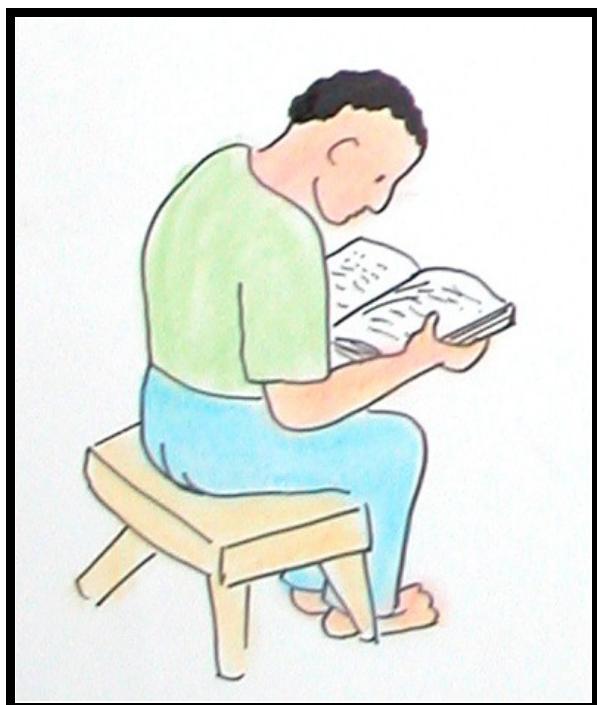
Iwoi hoña totooñ ano soraaya ii mono romoñgoñ laligowu. Iwoi awaga, dindiña ano iima siñsiñjawo ii mono romoñgoñ laligowu.

2 Timoti 2:22

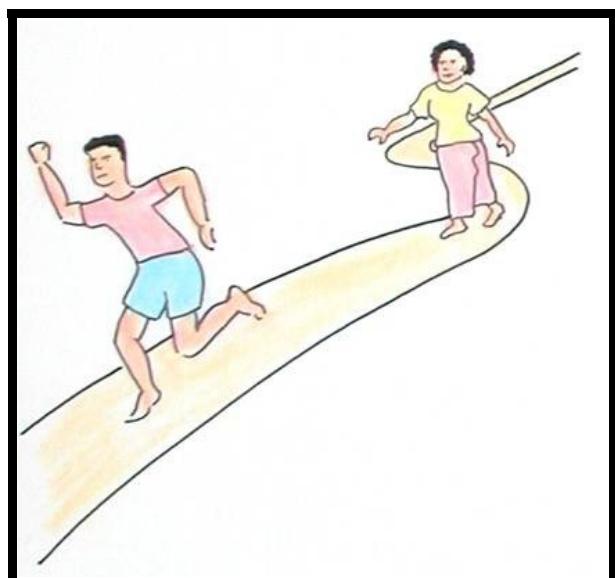
Añgotetenõñ horoñ gomba botiwaajoñ mono misiñgowa. Kaeñ qaagoto, mono akabaka hoña dindiña mongama mokoloowa.

Singisongo nanamemej nana ii mono nomaej gema qewoja?

Ondino 119:11

"Niinoj goonoj qaa ii uukononj nanoj ama duñguwe ejiwaaajoj mono siñgisongo moj mende ama tomeñganoj memaŋa."

Gutpela Sindaun (Gba Qoosoŋ) 4: 14-15

"Ejemba gadokopaya yoŋoonoŋ kaiaka mende otaawa... Ii gema qeŋ mono kana moŋ-noŋ kemba."

Joon 15: 5,8

"Jiisasnoj waiŋ gere kolooro anonoboria koloojoŋ. Anana ii mesaŋ anonodeeŋ nama iwoi moj ambombaajoŋ amamaawoŋa."

2 Korint 6: 18-7: 1

"Niinoj Maŋgia koloowe oŋonoŋ mera bora uruna kolooju. Poŋ nemuŋ nemuŋnoŋ jeja. Anana jojopaŋ qaa kawo nama uu walagaa aiŋ siiŋ kombombaŋa kanoŋ uu sele nana meŋ tilooji ii yakariwoŋa, kana me qaa hoŋa dindiŋa Anutu waa usiŋa otaaniŋ sokombaa."

Lesen 17: KANIA NAAMBAJONYA SINYGISONYGO MESAOWONYA

Qaa ano momo kota: Lesen kokanoj singisoŋgo mesaowaa nomaen jeŋasariji, iiboj. Jiisasoŋ siŋgisoŋgo mesaowoŋatiwaa tania kokaen jeŋ asariŋ nononoti, ii iiboj. Lesen koi kawaa uutanooŋ ala tosia siŋgisoŋgogia mesaowoŋa ano qisiŋ oŋoniŋ siŋgisoŋgo nana mesaowuyatiwaa tania ninisaanja.

1. Uu kaambo (Uu kazi) (Uŋa uŋa 17a)

- 1.1. Uu kaambo meŋ nonomakeji, ii anana ala mombaa uu lombo, uu gere me uu kazi moma mende jeŋ mindiŋgonij kanoŋ rama uu kaambo meŋ nonomakeja.** Anana uu kazi me uu lombo kambaj koriga meŋ laligoniŋ uu kaambo nana meŋ somariŋkeja. Uu kaambo ii osoŋ osoŋ somariŋ waama kaj kambaj tosianoŋ asuganoŋ juma jurama kajcondeema nonomakeja. Ii geleŋ karunoŋ gere osiŋ umakeji kaaŋa. Wala gere ii mende meŋ boliwaato, kanageŋ gere ii menjangoŋ membimoo kuno kamaaŋkeji kaaŋa.
- 1.2. Sareya:** Anana mende moma kema kana koso nana qeŋ kotonij wiji kolooŋkeja. Kaeŋ kolooro usuŋgeŋ mende esuuŋ galeŋ komboŋati, wiji ii qariŋ somata koloŋ membolij nonomkeji kaaŋa. Memboliro meŋqeeyanjoŋ mirinoŋ keniŋ dokta yoŋonoŋ kana kosonana ii kotoŋ borogi kembatti kaaŋa. Meŋqeeyanjoŋ mirinoŋ mende kemboŋati, wiji kanoŋ niniŋ kema siinana kijoŋgoro komuwoŋa. Uu lombo, uu gere me uu kazi, ii kana koso nananoŋ wiji kolooŋkeji, ii kaaŋa. Uu gere mokoloŋ nomaen ama uubonjoŋ memambaa gawoŋa mende mewagati, uu kaambo somata uuganoŋ waabaa. Kana kosoganoŋ wiji kolooji, kaaŋa uukaambonoŋ saanoŋ meŋ bolij goma guwaa. Tania, ii kaaŋa kanoŋ lombo ananaa batunoŋ ano tosia yoŋowo motoŋ koloowaa. Uu kaambo kanoŋ koomu saanoŋ mokoloowaa. Tania tosia kaaŋa geengaa sumajnoŋ mono koloor iina. Ejemba tosianoŋ, kaaŋ anjutiwaajoŋ nii mono kema kitia meleemaŋ jeŋ kema koomu meŋkeju.
- 1.3. Uu meleeŋ ejembagago uu kaambo momakeju.** Efesus 4noŋ uu meleeŋ ananaajoŋ kokaen jeja. Uumeleembaa gadokopaya ejemba uumomogia sooro kikisi kaaŋa kolooŋ eeŋ omaya laŋ laligoŋkejuti, oŋo mono iyoŋoonoŋ tani bologa ii mende toroqej ama meŋ laligowu. Efesus 4:17 weenjgowoŋ.
- 1.4. Uu kaambonoŋ lombo somata kondooro alaurunana me sumaj urunana yoŋowo batunananoŋ deendeeŋ kolooŋkeja. Kaeŋ kolooro uumomo nana awaa ano korisoro laaligo nana qaomakeja.** Kaeŋ ama motoŋ laaligo nana ii kondemakeja. Efesus 4:26-27 weenjgowoŋ.
- 1.5. Anutunoŋ kokaen jeja, oŋo mono uugere me uukaambo mende moma meŋ laligowu.** Mono wasoŋ bura maayanoŋ aoŋ gumbonjonjoŋ qaganoŋ laligowu. Efesus 4:31-32 weenjgowoŋ.

2. Iwoi kokaajanoŋ uukaambowaa tania ano silia kolooja.

- Kuku sewaŋ sewaŋ qaganoŋ korisoroya qaa laligoŋ kejoŋ.
- Kania qaanoŋ yoŋ kazi suulaŋ amakejoŋ.
- Ananaajoŋ moniŋ uro anonodeeŋ iwoi ama mewombaajoŋ moma jeŋ meŋkejoŋ.
- Ananaa selenana meŋ uma qaa hoŋaga otaajoŋ jeŋ terereeŋkejoŋ.
- Ala tosianoŋ kana qaa me qambaŋmambaj nonomboŋ jegi geja mende ama momakejoŋ.
- Uu gere uulaŋawo momakejoŋ.
- Anutu keraba nananoŋ mende somoŋgoŋ otaaŋkejoŋ.

3. Uu gere ano uukaambo ii kana nomaenjanon koloŋkeja? (Uŋa uŋa 17b)

3.1. Ejemba kuuyanoŋ sumaj urunana me ala urunana yoŋowu batu nananoŋ lombo raja. Iwoi tosia kokaajananoŋ saanoŋ memboliŋ mendeema nonomakeja.

- Qaa seŋaseŋa goda qeqeya qaa laŋ jeŋkejoŋ.
- Moŋnoŋ iwoi bologa ananawo amakeju.
- Qaa anana me ala moŋnoŋ jeŋ jopaŋgoŋgo mende ama meŋkejoŋ.
- Siŋgisoŋgo – Siŋgisoŋgo ananaanoŋ me alaurunana yoŋoonoŋ.
- Tosianoŋ alaurunana me sumaj urunana uŋuŋ meŋ kileŋ oŋombuyati.
Matyuu 18:21 weenjewoŋ.

3.2. Ejemba moŋnoŋ memboliŋ nonombi, ii anana iima gosiwoŋa. Kawaa silia me kania otaawoŋatiwaa kania ii woi kokaenj.

Kana 1: Uukaambo ii kokaenj koumakeja.

- Iriŋ soŋsoŋnoŋ kondooro uukaambo koumakeja.
- Uukaamboŋoŋ kuuro sa kitija meleembombajoŋ momakejoŋ.
- Uukaambonoŋ kuuro ejemba tosia yoŋowu uumotooŋ laaligoya ii qaomakeja.

Kana 2: Kana nomaenjanon siŋgisoŋgo mesaowoŋa.

- Kana motooŋgo ii laaligo nana qeleema ala tosia yoŋowu me giwo tani tosia aŋgiti, ii mono jokoloŋ uumotooŋ ambao.
- Ejemba tosianoŋ googeŋ siŋgisoŋgo aŋgiti, ii siŋgisoŋgogia jokoloŋ mesaowa.
- Siŋgisoŋgo jokoloŋ mesaowagi, ii mombo mende romoŋgowa.
- Kaeŋ amago mono gii solaŋa koloowaga.

3.3. Iriŋ soŋsoŋjadeeŋ ii siŋgisoŋgo qaago. Kawaa silia tosia uulaŋawo aniŋ iriŋ soŋsoŋ ii qaombaa. Efesus 4:26-27 weenjewoŋ.

3.4. Lombo tosia iriŋ soŋsoŋawo koloŋ nonomakeja. Sili kaŋaŋa aniŋjaniŋ sa kananana koloŋ eja. Kaeŋ ama uukazi uulaŋawo momakejoŋ. Kawaajoŋ ama Anutunoŋ laaligo nana meleemaŋ jeja. Iriŋ soŋsoŋ uu duduyawo ii siŋgisoŋgoga. Ano Anutunoŋ akabaka nana kaŋaŋa ii utegoŋ meleemambaajoŋ moja. (Lesen 16 ii iiboj).

4. Uukaambo moma mono nomaenj amboŋa.

4.1. Anutu qisiŋ muniŋ ilaaŋ nonomba. Qaa me Buŋa Tere batuya kokanoŋ qaa hoŋa ii nomaenj ninijoŋ? Moronoŋ hoŋa ii laaligo nananoŋ meŋ asugijkeja? Galesia 5:22-25 weenjewoŋ.

4.2. Anutuwaa ilailaanooŋ uukaambo ii saanoŋ yakariwoŋa. Joon 15:5; [1Joon 3:12-16; Matyuu 5:43-45] weenjewoŋ.

4.3. Gii mono akabakaga iima moba. Giinoŋ alaga iwoi bologa moŋ ama muna me nomaenj? Anana mono akabaka bologa moŋ aniŋ maeŋ. Kileŋ ejemba tosianoŋ bologa ananawo amakeju. Room 12:16-21; Matyuu 5:21-24 weenjewoŋ.

5. Kania naambajoŋa siŋgisoŋgo mesaowoŋa: (Uŋa uŋa 17c)

5.1. Weleŋ qeqe kiaŋ komuya qaa iwaa sundu weenjewoŋ. Matyuu 18:21-35.

- Piitonoŋ kokaeŋ qisiro, indiŋ dawiwaas so alanaa siŋgisoŋgoya mesaomaŋa. Jiisasoŋ sundu kokanoŋ meŋ Piitowaanoŋ qiqisi kawaa hoŋa meleema muro.
- Eja poŋnoŋ weleŋ qeqe tosaya somata eeŋ muroti, ii siŋgisoŋgoya mesaoro.
- Kaeŋ anoto weleŋ qeqenoŋ tosaya melaada aliaanoŋ eroti, ii siŋgisoŋgoya mende mesaoro.
- Jiisanoŋ, Anutuwaaanoŋ tosa ananawo anota, eji ii tosia yoŋoonoŋ tosa kawo gosiŋ moboŋa.

5.2. Anutunoŋ siŋgisoŋgo nana mesaŋkeja. Kolosi 3:12-17 weenjewoŋ.

5.3. Anutunoŋ mera boraŋa anana Iyaŋaanooŋ akabaka me sili meŋ laligowoniwaajoŋ momakeja. Anana mono akabaka nananoŋ Anutuwaaanoŋ akabaka me sili ama meŋ ejemba tosia Anutu nomaanaga ii iŋisaamboŋ. 2 Tesalonika 1:11-12.

5.4. Anana gawoŋ nanawo ano Oligaa Buŋa jeŋasariwoŋa. 2 Korint 5:15-20.

- Anutuwaanoŋ Oligaa Buŋa ii kokaŋ. Ejembanooŋ laaligo nana togoŋ Anutu muŋ laligowoŋi mono kaŋiadeeŋ ala urunana yoŋoojoŋ ama laaligo nana togoŋ oŋomboŋa. (Jawo 15-18)
- Anutunoŋ wasiŋ nonoma kema Buŋana ejemba tosia jegi mobu jeja. (Jawo 18-20)

5.5. Kotikotii, eŋ oŋonjiwaa so kaparaŋ koma ejemba kuuya yoŋowo luaenoŋ laligowu.

Mono koposoya qaa solaŋa soraaya laligowu.

Room 12:17-18; Filipai 2:14–16a weenjgowoŋ.

6. Ala tosia memboliŋ oŋomboŋati, ii mono nomaŋama koma horoniŋ kawuya:

6.1. Wala qama kooliwoŋa.

6.2. Nomaŋama memboliŋ oŋoniŋi, ii Anutu ijowoŋa. Iwoi kaŋa alanaajoŋ jeŋ ama mejeŋa jeŋ Anutu dindiŋa ijowoŋa. (Anutunoŋ iwoi amakejoŋi, ii mono iima modaboroŋ kejato, qaayanoŋ jejiwaajoŋ ama mombo kaeŋ ijonin sokombaa).

6.3. Kema alaga memboliŋ munagi, ii mono jaa sewaŋ qeŋ muŋ jokoloŋ muwa. Jokoloŋ mumambaajoŋ kema keuma mondomondo qaa mende jewa. **Ano alaganooŋ nomaŋama goŋoti, ii mende jewa.** **Bologaga ii mesaowutiwaq qisiŋ oŋomba.**

Matyuu 5: 23-24; Matyuu 7:3-5 weenjgowoŋ.

6.4. Ejemba moŋ memboliŋ oŋonaginoŋa mono wosobiri awagagadeeŋ jeŋ iŋijoŋ koma horona baganoŋ kawu. Iwoigia moŋ meŋ mesoonati, ii mono meleema oŋomba. Iwoigia moŋ yoŋgoro menaginoŋa mono kitia toro kuuŋ onomba. Luuk 19:8-9 weenjgowoŋ.

6.5. Ejemba moŋnoŋ gii, bologa amagonotinoŋa ii mono siŋgisoŋgoya mesaowa. Gii geenjgo siŋgisoŋgoya mesaowutiwaajoŋ mende jewa. Gii yoŋoonoŋ jena iyanjgio goonoŋ jewu me nomaŋii ii yaŋgiya boronoŋ. Gii geenjgo iwoi bologa aŋagi kayadeeŋ jewa. Kaeŋ jeŋ luae qemambaa qaayagadeeŋ jewa. Kaeŋ ama geenjgaa siŋgisoŋgoya kaŋiadeeŋ mesaowa.

Room 12:8; Room 8:35-39 weenjgowoŋ.

7. Zioz tuuŋnoŋ lombo kolooro mono nomaŋama meŋ mindiŋgowoŋa:

7.1. Ananaanoŋ siŋgisoŋgo moŋ rabiwaajoŋ Anutu qama kooliŋ qisiŋ muwoŋa. Anana siŋgisoŋgo ambembo amago koleleŋ rama tosia yoŋoonoŋ kayadeeŋ iima rama jewutiwaajoŋ jewombo. Tosia yoŋonooŋ siŋgisoŋgo ii asuganoŋ iima kawaajoŋ jejoŋ. Ananaanoŋ kiaŋ ama qelanjiŋ mende jokoloŋkejoŋ. Ala mombaanoŋ siŋgisoŋgoya koma kojoratimaŋ jeŋ geenjgaanoŋ wala jeŋ kojoratiŋ aoŋgo ala mombaa nombaa jena sokombaa. Matyuu 7:3-5 weenjgowoŋ.

7.2. Zioz tuuŋ uutanooŋ uumeleenŋ ejemba moŋnoŋ siŋgisoŋgo ambaati, ii mono kokaŋama mindiŋgoŋ muboŋa.

- (1) Gii mono iwaanoŋ kema jaasewaŋ qeŋ muŋ kana soŋgiroti, ii qendeema muba. Matyuu 18:15. weenjgowoŋ
- (2) Kaeŋ ana qaaga moma iikawaa baatanooŋ mende kembı, gii mono alaga moŋ me woi karooŋ oŋoma iwaanoŋ kembu. Matyuu 18:16 weenjgowoŋ.
- (3) Kaeŋ aŋgi mende moro kanageso jotamemeya iŋijogi iwo amiŋ mobu. Kaeŋ ama yoŋonooŋ siŋgisoŋgoya ii jokoloŋ ijowuya. Matyuu 18:17 weenjgowoŋ.
- (4) Ijogi qaagia mende moro, kanagesowaa sopa seleŋgenjanooŋ oombu. Jopanjan muwa. Jiisasnoŋ kazi urugiaa jopanjan oŋoma yoŋoojoŋ qama kooliwu jero. Matyuu 5:44-46 weenjgowoŋ.

8. Zioz tuuŋ woi batugaranoŋ lombo kolooro nomaen amboŋa.

1Korint 1:12-13; 1Korint 3:9-11; Efesus 4:11-16 weenjowoŋ.

8.1. Kraistwaa sele busuya motooŋgo kanoŋ uumeleeŋ me moma laari ejemba tuuŋa tuuŋa sokoma nonondabororo. Balooŋnoŋ deendeeŋ laligojonto, siwenoŋ eu moma laari nanaajoŋ ama sumaj motooŋgo koloŋ laligowoŋa. Uu meleeeŋ me moma laari ejemba kaeŋ jeŋ laligojoŋi, anana mono Anutuwaa sumaj uruta kolojoŋiwaajoŋ ama deendeeŋ qaagoto mono jopaŋgoŋ aŋa ala ala laligowoŋa.

Efesus 4:4-6; [Room 12:4-5; 1Korint 12:12-13] weenjowoŋ.

8.2. Moba gii kana kosoga qeŋ siimbobolo moma kanagaajoŋ nekoŋa gi, mende jewaga. Qaa kaan jewagati, ii kanoŋ kana kosoga mende qeyangowaa qaago. Kaeŋ qaagoto, mono nomaen ambe qeyangowa jeŋ qaqaŋgoŋ galeŋ konago wiji, ii misiriwaa. Kaanjadeeŋ anana uumeleeŋ ejemba me tuuŋ tosia yoŋowo uumotooŋ mende amboŋati, ii mono juma deendeeŋ somata koloowaa. Kawaajoŋ ama mono midiŋgoŋ awoŋiwaakaa kania ii buŋanoŋ iniŋ ninijoŋ meŋ medaaŋ nonomba. Lombo kaaŋa Buŋaya ii Matyuu 18:15-17noŋ koma gbili nononji, kaeŋ otaawoŋa. Buŋanoŋ mono mende jeŋ asariŋ nonombaati, ii kiaŋ mono **Room 14noŋ** jeŋ asariji kaeŋ otaawoŋa. Room 14:1-19; Room 15:7; [Room 14:20-15:7; Kolosi 2:16-23; Kolosi 3:12-15] weenjowoŋ.

8.3. Zioz tuuŋ uutanoŋ anana zioz tuuŋ tosia jeŋ memboliŋ onomakejoŋ, akabakagia me siligia iiniŋ aŋaso kolooro kawajoŋa jeŋkejoŋ. Tuuŋ tosia yoŋoojoŋadeŋ qaagoto, ananaa tuuŋnoŋ yoŋoojoŋ mujoŋ jenkejoŋ. Anana mono kokaeŋ jeniŋ sokombaa. "Gii mono koposo anjaŋ," me "Ejemba goo tuuŋ yoŋonoŋ tani soosooya ama meju." Kaeŋ mende jeŋ metama oŋomboŋto, mono yoŋowo kema gawoŋ meŋ mindiŋgoŋ oŋoma ilaaŋ awoŋ. Ii kaeŋ amboŋati, ii kana koso nana wijiyawo kolooro galeŋ konjoŋi kaaŋa. Anana kuuya Anutuwaa mera boraŋa kolojoŋ ano anana kuuya Anutuwaa sumajnoŋ motooŋ kolojoŋiwaajoŋ mono uunoŋ jopaŋgoŋaŋoŋ motooŋ iilaŋ aŋa laligowoŋa.

8.4. Kraistwaanoŋ sumaj laligojuti, ii mende jopaŋgoŋ oŋomboŋati, Anutunoŋ siimbobolo somata momakeja. Anana zioz tuuŋ me tuuŋnoŋ ejemba laigojuti, ii bologa ama oŋoma jejewili ama oŋomakejoŋi kambaj kanoŋ Anutunoŋ wosobiri somata momakeja. Anana iniŋ zioz tuuŋa tuuŋjanooŋ juma deema yoŋ amiŋkeju. Kaeŋ amakejutiwaah hoŋa zioz tuuŋ ii mesaogi saoyagadeeŋ koloŋkeja. Kaeŋ amakejoŋi, ii awaga mende kolooŋkeja. Akabaka kaeŋ ama nii saanooŋ jeŋ ananaa sele nana meŋ uumakejoŋ. (Satanooŋ aŋaa selia meŋ urotiwaajoŋ siwenoŋa hagogi kamaaro) Anutuwaa sumajnoŋ kuru jaa aimaa deemboŋati, ii awaga qaago. Zioz tuuŋ uutanoŋ me batunananoŋ juma deemboŋati, ii awaga qaago. Kaeŋ kolooro mono kana kokaya mende otaaŋ kejoŋ, me otaawoŋa. Koposogia mesaooŋ uu motooŋ ama laligowoŋa. Joon 17:20-23 weenjowoŋ.

Tuuŋ meŋ amiŋ maboŋ:

Mono nomaen amboŋa? Nomaen ama siŋgisoŋgo mesaooŋ aŋa umotooŋ amboŋa? Naa kananoŋ kiaŋ ilaaŋ oŋoniŋ zioz tuuŋ me ejemba ii jopaŋgoŋ aowuya?

Mono geenja qisiŋ aowa:

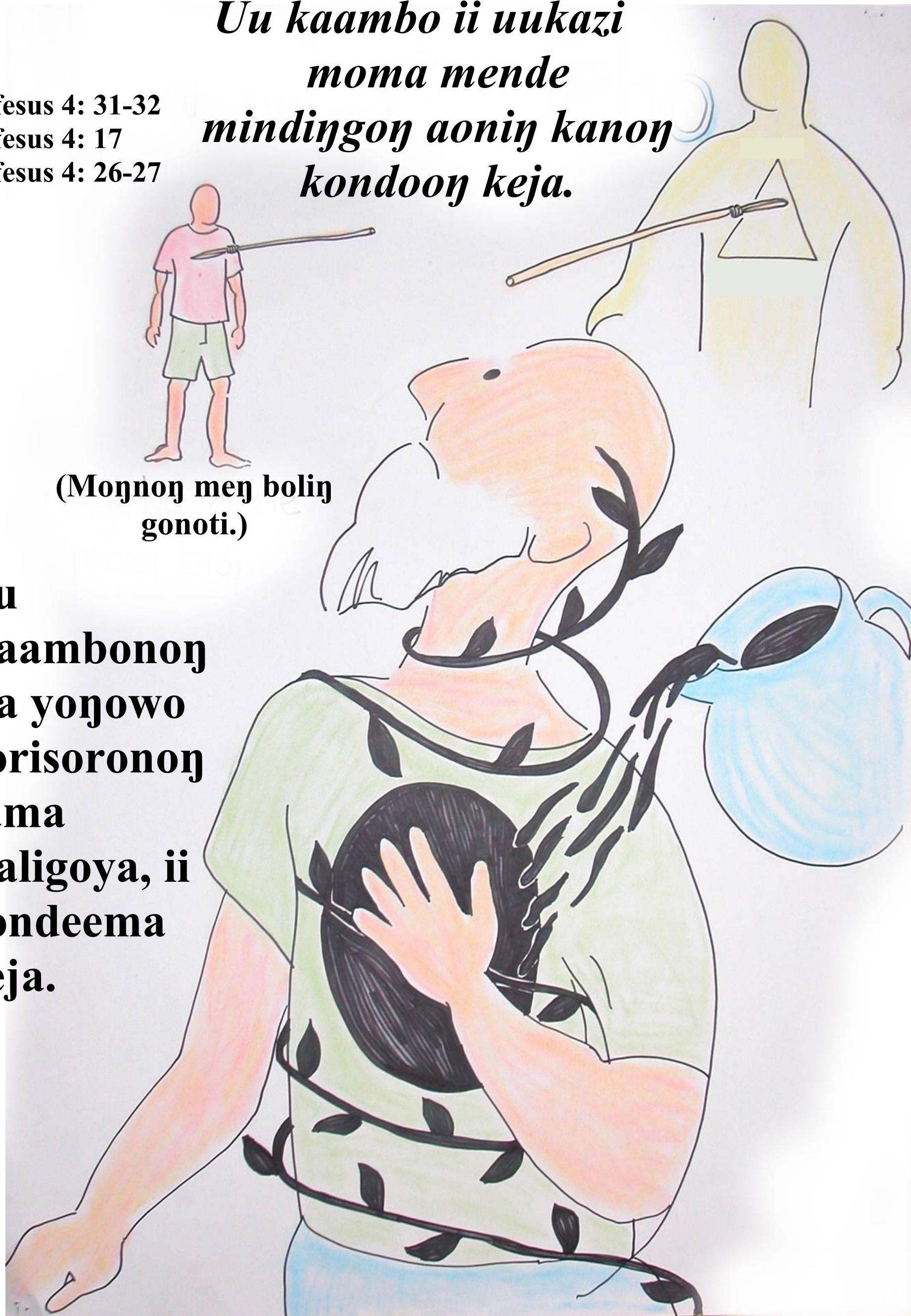
Noo uunanoŋ me laaligonanoŋ tania moŋ ambeta wowolagawo eja me qaago? Ala mombaanoŋ emba me bora moŋ meŋ boliwe me iwoia moŋ yoŋgoro mewe. Ala tosia yoŋoo kazi moma laligojeŋ me qaago? Ala tosia mono siŋgisoŋgogia mesaomaŋa me qaago? Ala tosia yoŋowo iwoi dindijagadeeŋ amaa me qaago? Mono nomaen amaa? Mono geenjo areŋga ama alaga me ala uruga siŋgisoŋgogia mesaowa.

*Uu kaambo ii uukazi
moma mende
mindingoŋ aonij kanoy
kondooŋ keja.*

Efesus 4: 31-32
Efesus 4: 17
Efesus 4: 26-27

(Moŋnoŋ menj bolin
gonoti.)

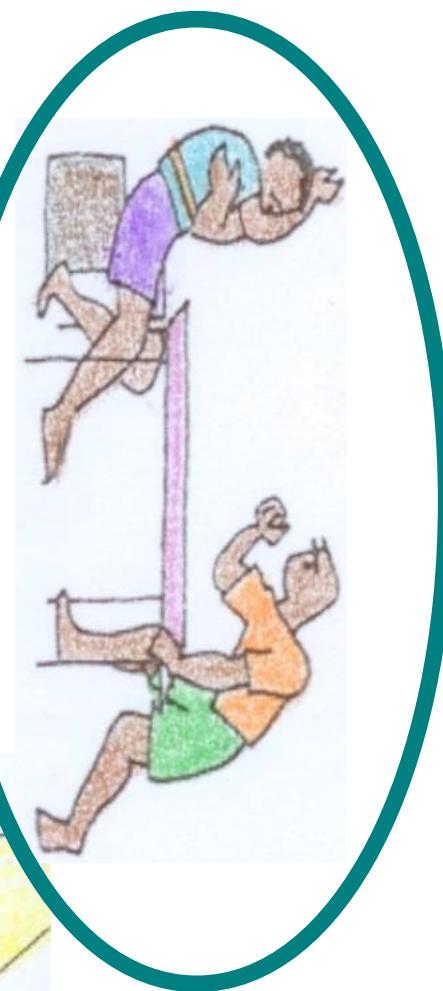
**Uu
Kaambonoŋ
ala yoŋowo
korisoronoŋ
rama
laaligoya, ii
kondeema
keja.**

Singisonggo Mesaomambajon Geejgo Jen Gosawa.

Matyuu 18: 21

Bologanq gii
gbado lumbe
meŋ gombuya.

Singisongoya
mesaon jaa
sewaŋ qen
jokoloŋ mua.

Mombo mende
romonjgowa.

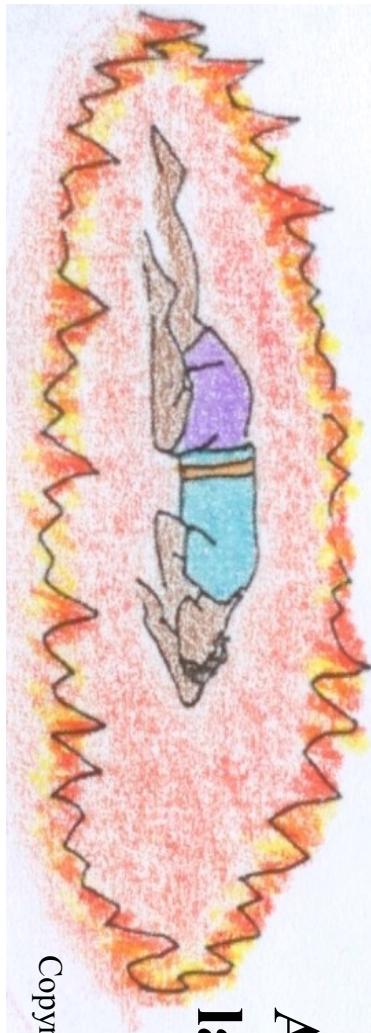
Manja karenŋnon
kitia
melembagati.

Unoŋ uukaambo.

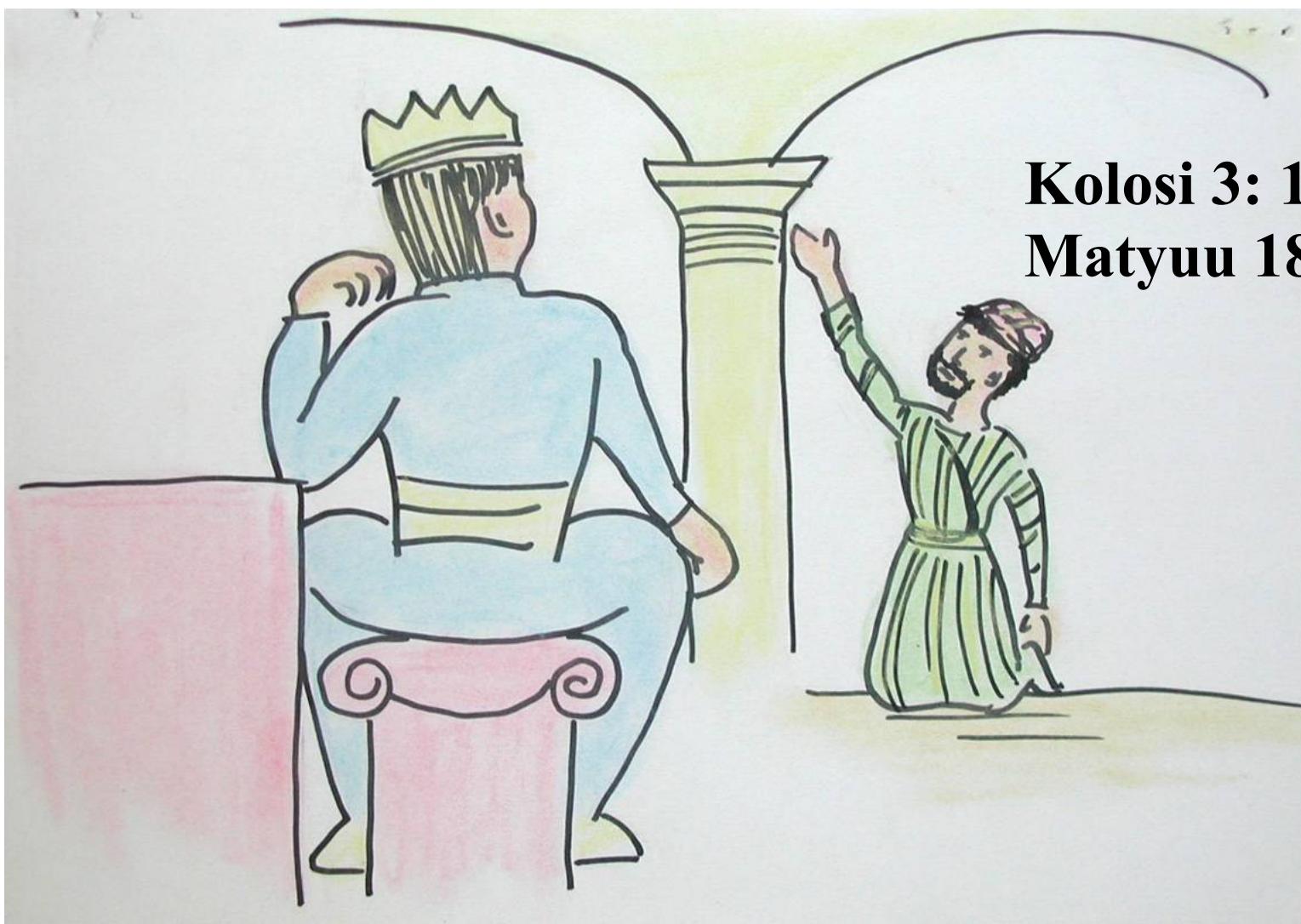
Gosin uukaambowo
laligowa.

Ala yoŋjowo ano geenga
laaligoga tiwi laawaga.

Oyamboyaŋ kasa
qbadoya qaa.

Mono moroga siŋgisonŋoya mesaowoŋa?

Kolosi 3: 12-17
Matyuu 18: 21-35

Galeŋnoŋ weleŋ qeqe K10 milionŋ muroti, ii siŋgisonŋoya mesaoro.

2 Korint 5: 16-20
Filipai 2: 14-16a
Galesia 5: 13-15

Weleŋ qeqenoŋ alia K10 meroti, ii siŋgisonŋoya mende
mesaoro.

Lesen 18: UUMELEEN Y SUMAN Y LALIGO II KOKAE NY

Qaa ano momo kota: Lesen koi kanoj uumeleen mirinoj me taon sitinoj laligojoniwaa qaaya somataga ninijowaa. Anana mono yoemba yojoonoj akabaka Buña Terenoj nomaej jeji, ii koma gbiliñ iiboj. Miri uuta moj ii sumaj rajuti yojoonoja mojnoj sumaj tosia galej koma ojombaa. Kaeñ ama iyangiodeej ujanooj me selenoj laaligogia saanooj ilaañ aoj laligowuya.

1. Uumeleen sumaj ii naama?

- 1.1. Ii miri moj kawaa uutanoj mojnoj somata kolooro sumaj uruta kuuyanoj iwaa qaa baatanooj kema Kraist otaajuti, ii yojonooj kolooju.
- 1.2. Ii sumaj daajj yojonoj mirigia uutanoj moma uma aojkejuti, ii yojonoj kolooju. Kaeñ ama momalaarigia ii mende kondemakeju. Kaeñ ama kambaña kambaña uugianooj somoñgoj aoj laligojkeju. Gbaqoosoj (Gutpela sindaun) 3:3.
- 1.3. Sumaj ii aنجia goda qeñ aoj gumbonjonjon qaganoj laigojkeju.
- 1.4. Miri uuta mombaa nemuñ, mañanoj sare awaa mera bora urugara qendeema ojomakejaoti, ii yojonoj Anutuwaa sumaj uruta kolooju. Nemuñ, mañnoj moma laari nomaej ama laligoj kejaoti, ii mera bora injsaamakejao.
- 1.5. Sumaj uumotooñ korisoro raragia kanoj Anutuwaa akabakaya qendeemakeja.

2. Anutunoj sumaj uugianooj motomotooñ gawoñ aña aña jañ qeñ ojomakeja. (Uña uña 18a)

- 2.1. Yo mañ, oño mono Kraistnoj zioz jopañgojkeji kaaña emba urugia jopañgo ojombu. Efesus 5:25; Kolosi 3:19 weenjgowoñ.
- 2.2. Mañ, oño mono mera bora urugia mende horoj kitoj ojoma uukaambo mende meñ ojombu. Kaeñ aŋgi nono gawoñ awaa moj mende mewoña maenj jeñ uukama kamaa ama kazinoj laigogi, mende sokombaa. Kolosi 3:21 weenjgowoñ.
- 2.3. Emba nemuñ, oñoangiaa yourugia goda qeñ ojoma qaagia baatanooj kema laligowu. Efesus 5:22; [Kolosi 3:18] weenjgowoñ.
- 2.4. Mera bora, oño mono Pombo qokotaaj nemuñ mañ urugia yojoo jegia teñ koma laligowu. Anutunoj nemuñ mañ ii oño galej koma ojombaotiwaa kuru maruya orono. Efesus 6:1-2; Kolosi 3:20 weenjgowoñ.

3. Miri uuta mojnoj uumeleen koloowaatiwaa hoña ii kokaenj asugiwaa:

- 3.1. Balombaa nemuñ mañ urunana yojonoj rama Anutunoj Mañ nana hoña totooj kolooji, iwaanoj akabaka awaa ii kawaa roromoñgoya meñkejao. Yojonoj mera bora urugara ananaajoj nomaej momakejuti, tania kanoj kuuro Anutunoj jopañgoj nonomakejiwaa ano mamboma bonjoj laligowonjwaa tania momakotoñkejoj.
- 3.2. Miri uutaa mombaa sumajanoj gawoñ tooñgia meñ moma koma gbiliñ laligogi Anutunoj mera boraajga yojoo siij moma mono neena kaaña laligowu ano neenaa uu siijna otaaju jeñ momakeja. [2Timoti 1:5]

4. Nemujmañ ananaa gawoñ boñ (6) siks: (Uña uña 18b)

- 1) Nemuñ mañ batugaranoj uujopa qendeema rabaotati, ii mera boranoj iriima Anutunoj anana kaaña jopañgoj nonomakeja jeñ mobuya. Sumaj ii kaaña konoj Kraist ano ziozwaa sareya awaga kolooju. Efesus 5:22-33 weenjgowoñ.
- 2) Iwoi awaga ama meñ sare awaga qendeembaota. Kaeñ ani mera bora yojonoj iriima wanj roromoñgo awaga kanoja mewuya. Joon 13:15 weenjgowoñ.
- 3) Akabaka awaga sumaj yojoo jaanoj ambaotati, ii kanoj mono Anutu qabuña muwaota. Iwoi bologa moj ambaotati, ii mono daajj yojoonoja anjaoti, ii qisiñ ojoni siñgisoñgo gara mesaowuya. Matyuu 5:23-24; Matyuu 22:36-40 weenjgowoñ.
- 4) Mera boraajga jopañgoj ojomba. Mera bora jeñ mindiñgoj ojonjañi, ii jopañgoj ojonjañiwaaajoj ama jeñ mindiñgoj ojona kana awaga otaawuya. Hibruu 12:6-10; Hibruu 6:2-11weenjgowoñ.

- 5) Qaa bologa moŋ je buususuganoŋ kamaawiwaajoŋ galeŋ mewa. Qaaga jewagi, ii mono ejemba uugia naŋgoŋ meŋ kotiiŋ oŋoma laligowa. Efesus 4: 29-32 weenjgowoŋ.
- 6) Mera bora ilaaŋ oŋoniŋ Anutu moma laariŋ Anutunoŋ yoŋoojoŋ Buŋanoŋ nomaen jeji, ii moma asariŋ laligowu.
 - Miriga uutanooŋ Anutu qama kooliŋ muna mera boranoŋ giima gotaaŋ qama kooliwu.
 - Mera bora motomotooŋ yoŋoo kambaj koma jena nene kambajnoŋ qama kooliwu.
 - Buŋa Terenoŋ sundu tosia weenjgoŋ mera bora iŋijowa.
 - Mera bora iŋijoniŋ yaŋgiaajoŋ ilaaŋ aoŋ moŋnoŋ mombaajoŋ, moŋnoŋ mombaajoŋ qama kooliŋ aowu.
 - Anutuwaanoŋ akabaka awaga ii mera boranoŋ otaawutiwaa moma kaparaŋ komboŋa.

5. Miri uuta moŋnoŋ uumeleeŋ koloojutiwaa aiweseya ii kokaeŋ asugiro iiboaŋ.

- 5.1. Miri uuta kanoŋ Anutuwaa qaaya mobuya.
- 5.2. Miri uuta kanoŋ rama aŋgia nomaen kema kawuya ano rabuyati, ii kuma aowuya.
- 5.3. Uumeleeŋ sumaŋ kaŋa yoŋonoŋ Kraistwo ano ziozwo qokotaŋ nanjutiwaa sareya kolooju.
- 5.4. Uumeleeŋ sumaŋ kotakota nanjuti, ii yoŋonoŋ zioz meŋ kotiigi eŋkeja.
- 5.5. Uumeleeŋ sumaŋ awaga yoŋonoŋ qenjaro laaligoŋoŋ ejemba tosia ilaaŋ oŋoma keju.

6. Yoembä yoroo gawoŋ areŋ ii kokaeŋ.

6.1. Yo, mambaa gawoŋ areŋ ii kokaeŋ.

- Kraistnoŋ ziozwaa waŋa kolooja, kaŋiadeeŋ maŋnoŋ sumamba waŋa kolooja.
Efesus 5:23 weenjgowoŋ.
- Embia jopaŋgoŋ muŋ ilaaŋ muwa. Efesus 5:25, 28-29, 31; Kolosi 3:19 weenjgowoŋ.
- Embiaa awutambaŋa komba. 1Piito 3:7 weenjgowoŋ.

6.2. Emba nemuŋ yoŋoo gawoŋ ii kokaeŋ.

- Yo maŋ urugia mono awutambaŋia koma goda qeŋ oŋombu.
- Yo maŋ urugia yoŋoo qaa ano jeŋkooto baatanoŋ laligowu.
Efesus 5:22; Kolosi 3:18 weenjgowoŋ.

6.3. Uumeleeŋ anana mono awutambaŋ nana koma aoŋ laligowoŋ.

Efesus 5:21; Kolosi 3:12-17 weenjgowoŋ.

7. Nemuŋ, maŋ yoroo gawoŋ areŋ ii kokaeŋ.

- 7.1. Anana Anutu moma kotiiŋ moma laariŋ mujoŋ jejoŋiwaa sarea hoŋa totooŋ koloowoŋ.
(2Timoti 1:5)

- 7.2. Sumaŋ miri uta moŋnoŋ rajutiwaa waŋa ii nemuŋ maŋ yoronoŋ koloojao.

- 7.3. Nemuŋ maŋ anana mono mera bora kokaeŋanooŋ galeŋ koma oŋomboŋa.
 - Selenoŋ
 - Momonoŋ
 - Uŋanoŋ

- 7.4. Nemuŋ maŋnoŋ mono mera bora kuma oŋoniŋ gawoŋ tooŋgia otaaŋ megisokombaa.

- Kuma oŋoŋgi moma otaawuyatinoŋ rara dunduŋgia awaga mokoloŋoŋ solanja laligowuya.
- Kuma oŋoŋgi mende otaawuyatinoŋ rara dunduŋgia boliro sisau laligowuya.

- 7.5. Anana mera bora kuma oŋoma mindiŋgoŋ oŋomboŋa. Kaeŋ aniŋgo yoŋonoŋ Anutuwaanoŋ sili otaawuya. Anutnoŋ ejemba uruta kana qaaya eji kanoŋ kuma nonoma mindiŋgoŋ nonomakeja. Naambajoŋa Iinoŋ anana kuuya jopaŋgoŋ nonomakejiwaa kaeŋ amakeja.
Hibruu 12:5-11 weenjgowoŋ.

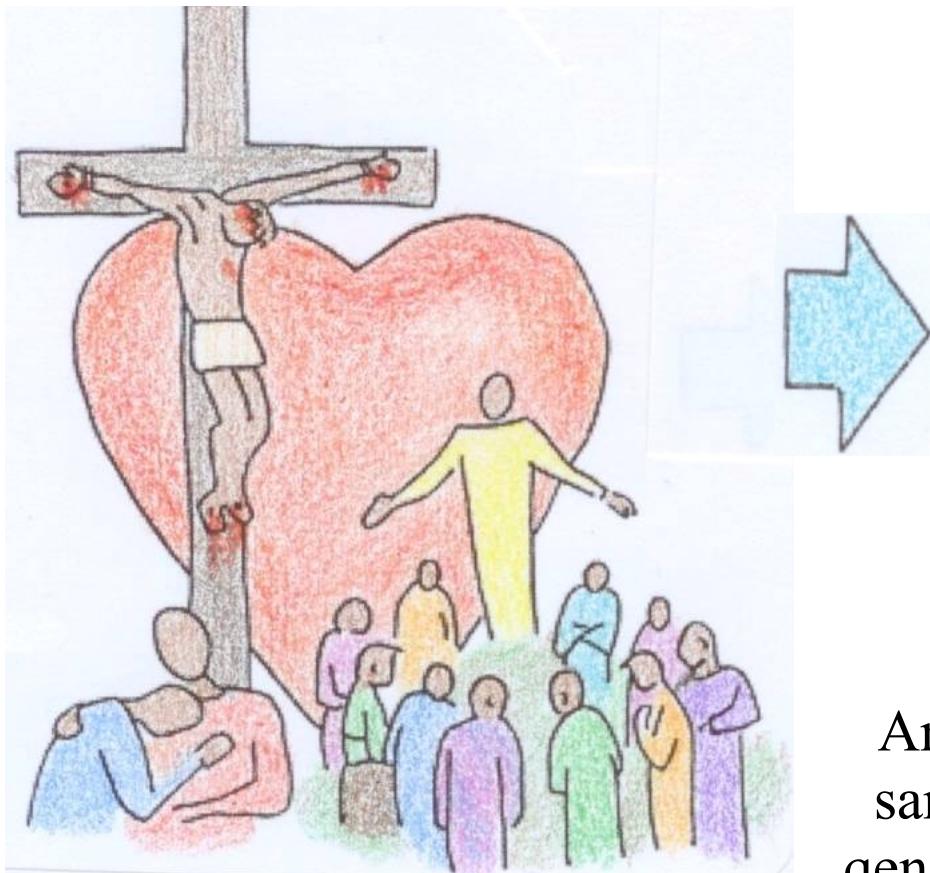
8. Sagbili yoŋoo gawoŋ areŋ: 1Joon 2:14b

1. Naruaŋ qaworo oŋonoŋ kana solaja dindiŋa mono nomaen otaagi sokombaa? Mono Anutuwaa qaanoŋ iimakotoŋ goda qeŋ otaawu. Ondino 119:9.
2. Qaa awaagadeen jeŋ nanamemeŋ dindiŋa otaaŋ ejemba tororo jopangoŋ oŋoma laligowu. Moma laari koma gbiligbili gawoŋ meŋ soraaya laligowu. 1Timoti 4:12
3. Uuwaageŋ me Selewaageŋ jeta memeya yoŋoo baanoŋ laligowu. Kaeŋ ama oŋoaŋgia meŋ kamaaŋ aon laligowu. 1Piito 5:5
4. Anutunoŋ mokoloŋ oŋoonoti, ii mono romoŋgoŋ laligowu. Uuwaa goro (Save Man) 12:1
5. Siŋ kombombaŋa bologanooŋ galen koma gombabotiaajoŋ mono galen meŋ aon laligowa. 2Timoti 2:22
6. Anutu motooŋgoyanoŋ saanoŋ laaligoga mindiŋgoŋ menjereŋgowaa. Hibruu 12:8-11
7. Sagbili laligoŋ iwoi kuuya korisoro qaganoŋ ama meŋ laligowagato, moba Anutunoŋ gii gosiŋ gombaa. Uuwaa goro (Save man) 11:9-10

Sumaŋnoŋ Ala-ala kanonŋ Anutu ii nomaenja ii ninisaama keja.

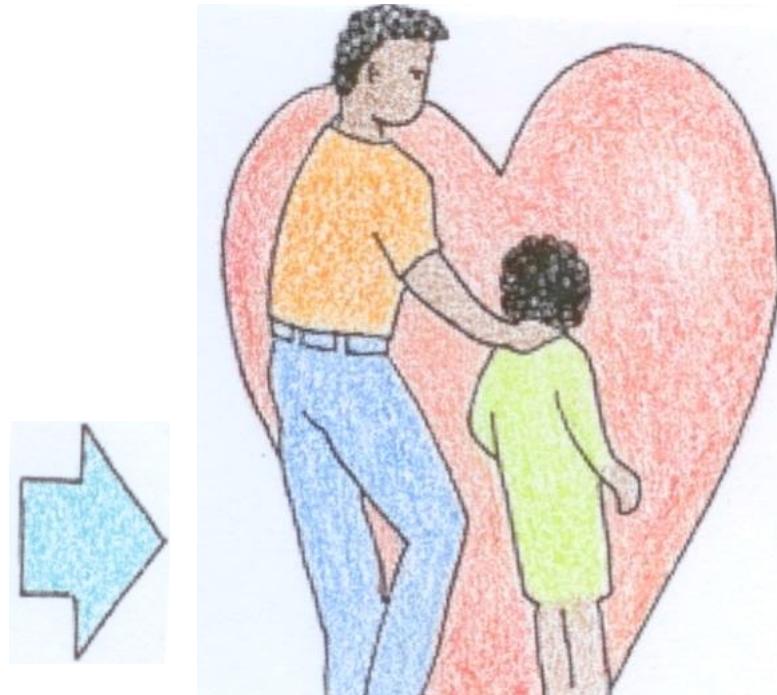
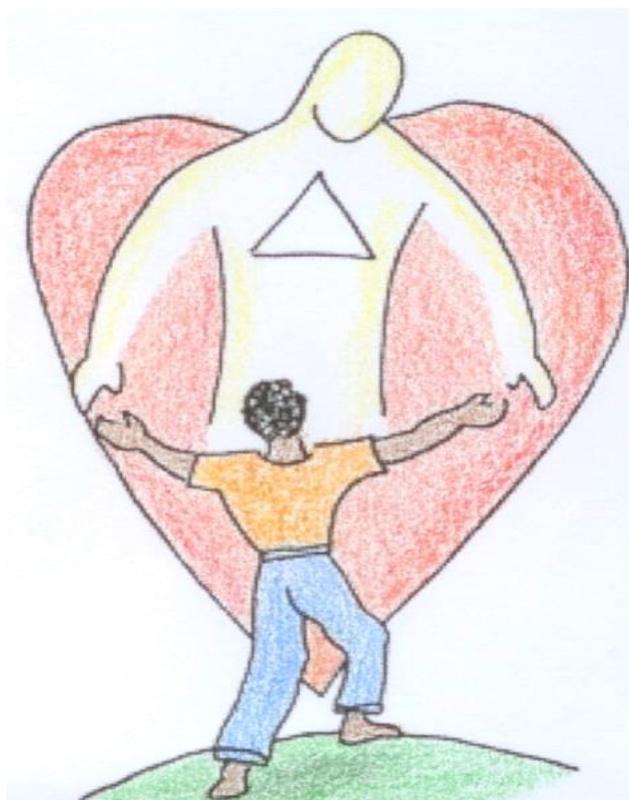
Yo maŋ oŋo mono Kraistnoŋ Zioz jopaŋgoŋ keji kaaŋa emba urugia jopaŋgoŋ oŋoma laligowu. *Efesus 5:25*

Emba oŋo mono yo urugia yoŋoo qaa baatanoŋ kema awutambanġia koma goda qeŋ oŋoma laligowu. *Efesus 5:23*

Anutunoŋ jopaŋgoŋ nonomakejiwaa sareya ii miri utanoŋ nemuŋ maŋnoŋ qeniŋ mera bora iima moma kotowuya.

2 Timoti 1: 5

Maŋ urunana oŋo mera bora urugianoŋ awasaŋkakagia mesaowubotiwaajoŋ mono mende uŋuŋ ureeŋ horoŋ kitooŋ oŋoma laligowu. *Kolosi 3: 21*

Baloŋnoŋ Ama oŋo mono Anutuwaanoŋ kai aka meŋ mera bora urugia jopaŋgoŋ oŋombu.

Nemuŋ Maŋ Ananaa Gawoŋ Boŋ Siks.

1.

Nemuŋ Maŋ
batugaranoŋ
jopaŋgoŋ aŋ
laligowaotati kanoŋ
Anutunoŋ merabora
nomaen jopaŋgoŋ
nonomakejiwaa tania
nini saambaa.

*Sumaŋnoŋ Kraist ano
ziozwaa sareya kolooja.*

2.

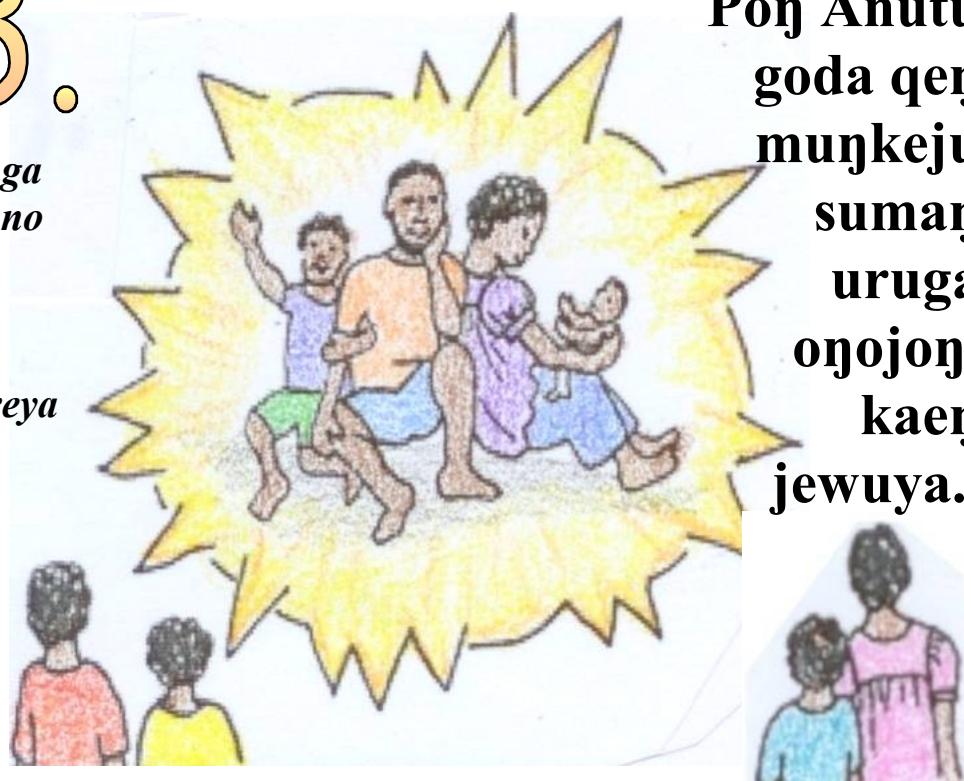
Qaaganoŋ awaaya jeŋ
nana memeganooŋ
mujoŋ qendeema
laligowa.

*Kaeŋ ana mera
boranoŋ giima kotoŋ
waŋ awaga mewuya.*

3.

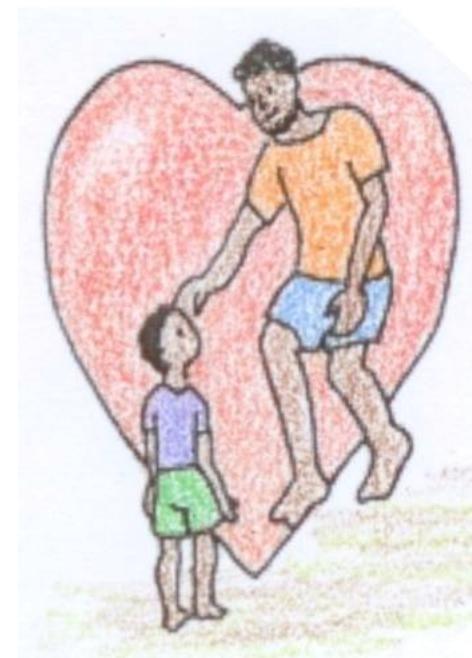
*Sumaŋ uruga
oŋonoŋ mono
Anutunoŋ
jopagoŋ
nonoma
kejiwaa sareya
koloowu.*

Poŋ Anutu
goda qeŋ
muŋkeju
sumaŋ
uruga
oŋojoŋ
kaeŋ
jewuya.

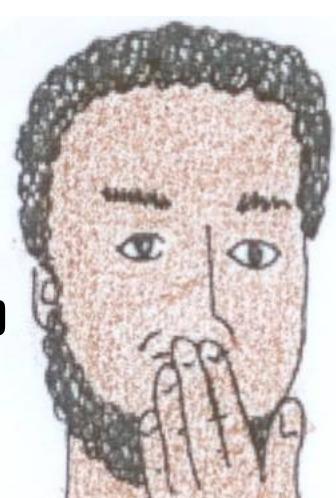
Mera bora uruga
mono jopaŋgoŋ ongomba.

4.

5.

Neselaŋga
eleenoŋ qaamoŋ
jena soowiwa
galeŋa mewa.

Qaa awagagadeŋ jewa.

Mera bora uruga
Anutu moma kotiiŋ
qaaya teŋ
kombutiwaajoŋ
kuma oŋomba.

6.

Waeya meŋ mepeseewoŋiwa
sareya. Nene
kambaŋnoŋ kambaŋgia koma qama kooliwu.
Buŋa terenoŋ suŋdu weeŋgoŋ merabora iŋijowu.
Moŋnoŋ mombaajoŋ qama kooliwa
Anutuwaanoŋ awaaya kawaajoŋ kaparaŋ koma
merabora kuma oŋomba.

Lesen 19: GEMAGEÑ MONO NOMAEN LALIGOWONYA

Qaa ano momo kota: Isaisaan 7:9-10

Kawaa gematanoj tuuñjeta boorongoya jañgogia mende weeweenjogoyaa so ii ijibe. Ejemba ii tuuñgia so, beñsakoñ isigia so, kantrigia so ano qaa aro jejegia so ajoroon jinkaroñ duñano Lama meria yoroo baagaranoñ nañgi. Ii kanoñ nama maleku koriga taaña kotogogi kemero borogianoj tombi seña boriawo meñ nañgi. Ii meñ nama kotakotagadeej qama kokaeñ jegi: “Anutu nananoñ jiñkaroñ duñanoñ raji ano Lama meria yoronoñ mono meñ letoma nononi oyamboyañ mokoloowoya.....”

Lesen kokanoñ gemageñ komuñ laaligo nomaeñaga mewoñati, ii kaya ninisaanja. Uumeleeñ ejemba daañ yononoñ Anutuwaa uusiñja otaañ laligojuti, ii yononoñ gomañ daakanoñ rabuya, ano uugia meleenjuto, Anutuwaa uusiñja mende otaañ laligojuti, ii yononoñ mono daakanoñ rabuya. Komuwoñatinon nomaeñ koloowaatiwaa jeñaano kambaj tetegoyanoñ Jiisas eleema koubaatinon qaa nana nomaeñ jeñ tegowaatiwaa tania ninijoja. Kawaajoñ ama koomuwaajoñ toroko mende moboñ, mono momo awaa meñ Kraistwaa kosuyanoñ rabombaa kaparaña komboñ. Kaeñ ama ejemba tosaanya kambaj nana rajiwaa so mono kema qaa koi jeñ asariniñ iima mobu.

A. Anana komuwoñati, ii mono daakanoñ kemboña?

Kraist otaañ, noojoñ jeñ komuñ waama laaligo mokoloon nono jeñ moma laariwagati, gii mono siwewaa beñ totoña buña qeñ aowaga. Kraist mende moma laariwagati, ii mono gere sianoñ kemeboña. Beñ totoñ ii woi raja. Moñ ii siwewaa beñ totoñaga, moñ ii gere siawaa beñ totoñaga.

1. Siwewaa beñ totoña ii naama ?

- Ii Anutuwaanoñ jinkaroñ duñ raraga. **Isaisaan 4.** Asaia 66:1, Aposol 7:49
- Ii oyamboyañ gomañga Anutunoñ kanoñ ramakeja. Lo 26:15
- Ii Anutuwaanoñ jigo toroyaga. Isaisaan 11:19
- Kraistnoñ Mañaanoñ gomañ kanoñ uro. Luuk 24:51, Hibruu 9:24

Jiisasnoñ mere boraaña komugi uñuano siwenoñ uma rabuya.

Luuk 12:32-34	(Save man) Uuwaa goro 12:5c ano 7
Joon 14:1-3	Ondino 31:5
2Korint 5:1-8	Luuk 23:46
Pilipai 3:20-21	Isaisaan 6:9-10
1Piito 1:4-5	

2. Senjoñ gomañ , gere sia ii naama ?

- Gere sia, gere tetegoya qaa jeñ en uubaati, Anutunoñ ii Kileñaa Toya ano iwaa gajobauruta yonoojoñ mozozongoñ merota jojoriñ eja. Matyuu 25:41
- Ejemba daañ yononoñ moma laariglia loloria me qaa mende momakejuti, yononoñ senjoñ gomañ kanoñ gere gagirinon kemebuya. Isaisaan 21:8
- Gagiri kawaa uutanonq nama qama saama jegia kigi qaro nambuya. Matyuu 13:41-42,47-50
- Gomañ ii kanoñ sele me uñjakokosu mujoñ tiwilaawaa. Matiyuu 10:28
- Poñnoñ mono “Yamageñ” jeñ jaasewañanoña konjoma oñono Anutuwaa ku-esuñaa asamararañawonoñ mende ubuyato, seleenjeñ gere sianoñ kemeñ siimbobolo tetegoya qaa moma laligowuya. 2Tesononika 1:9
- Roñ koriga gere siawaa siimboboloya somata tetegoya qaa. Luuk 16:23
- Pangamañ uutanonq jinjauñ laligowuya. Juud 13

Ejembə daaŋ yoŋonoŋ Jiisəs mende moma laarijuti, ii gere sianon kemebuya.

Luuk 16:23-26; Pilipai 3:18-20; Isaisaaŋ 21:8.

(Boi yoŋoo geja tootoo buzu qaa: Buŋa Terenoŋ naa kambanŋoŋ iwoi kaŋa koloowaati, ii mende jeŋ asarija. Komuniŋ kanondeeŋ koloowaa me kamban qaa jakeyanon namboŋati, ii kanoŋ koloowaa. Tani kaŋa momoya me areŋa ii Anutuwaanoŋ raja).

B. Kamban tetegoya ii naama?

1. Jiisasnoŋ baloŋnoŋ mombo eleema kawaa.

Matyuu 24:23-44	1 Tesalonika 4:13–5: 11	Isaisaaŋ 16:15
Kolosi 3:4	Hibruu 9:28	Isaisaaŋ 22:12
1 Tesalonika 1:9-10	2 Piito 3:1-8	[2 Tesalonika 2:1-4]
1 Tesalonika 3:13	Isaisaaŋ 1:7	[1 Joon 3:1-3]

(Boi yoŋoo geja tootoo me buzu qaa: Kamban tetegoyanoŋ iwoi kanjaŋawoga asugiwaa. Ejembə kamban tetegoya qaaya me gawoŋa kania kaniaga jeŋ mewoŋa. Anana kamban ii kanoŋ kaeŋ koloowaa jeŋ Anutuwaa qaanoŋ tania kaeŋ kolooro iigigo kamban tetegoyanoŋ asugiwaa kaeŋ jeŋ mende jeŋ asariŋ nononja. Kawaajoŋ mono majakaka mende moboŋ. Jiisasnoŋ mono karo aitongowaŋatiwaajoŋ afaŋgonon laligowoŋ.)

3. Kamban tetegoyanoŋ Anutunoŋ qaa jakeyanon nonoombaa. Ejembə kuuyanoŋ Anutuwaa jaanoŋ namboŋa. Moma laari nana qaa anana Anutunoŋ qaa nana jeŋ tegon gosiŋ nonono gere sianon kemebona, moma laari ejembə kiaŋ dowe meme nana Jiisəs Kraistnoŋ kiaŋ komuŋ oŋoma beŋ totoŋa oŋombaa.

Matyuu 7:21-23	Joon 5:18-21	1 Piito 4:3-6
Matyuu 12:36	Aposol 17:30-31	2 Piito 2:1-10
Matyuu 25:31-46	Room 2:1-11	Isaisaaŋ 20:11-15
Joon 3:18-21	2 Tesalonika 1:5-10	[2 Korint 5:9-10]

4. Siwe dologa ano baloŋ dologa ii Anutuwaa mera boraŋa uu siŋa otaaŋ laligojuti, ii oŋono buŋa qeŋ aŋ Anutuwaa kaleŋ moriaŋaa uutanoŋ laligowuya. Isaisaaŋ 21:2-3

Senjoŋ gomaŋ ii ejembə daaŋ yoŋonoŋ Anutuwaa uu siŋa mende otaaŋ laligojuti, ii yoŋonoŋ kanoŋ kemeŋ siimbobolo tetegoya qaa moma laligoŋ ubuya. Isaisaaŋ 21:8

Anana mono nomaeŋ amboŋa:

Mono nomaeŋ momaŋ! nii siwe beŋ totoŋnoŋ keumaŋa me nomaeŋ?

Anana mono Poŋ nana Jiisəs Kraist moma laariwoŋ. 1 Joon 5:11-13

Anana mono nonooma meŋ weenŋoŋ nonono. 2 Piito 1:10-11

Anana mono Uŋanoŋ doŋgoga koloowoŋ. Joon 3:5

Anana mono Maŋ Anutu ano Meria Jiisəs Kraist moma laariŋ oroma laligowoŋ. Joon 14:1-2

Anana mono nana memeŋ dindiŋa solaŋagadeeŋ ama meŋ laligowoŋ. 1 Joon 2:28-29

Anana mono siwe beŋ totoŋnoŋ keubombaajoŋ nomaeŋ amboŋa?

Anana Anutuwaa uusiiŋa teŋ koniŋ maa suwaŋ nana ii siwenoŋ ewaa. Matyuu 6:20

Anana mono iwoi nana me laaligo nana kuuya Anutu leuŋ muwoŋ. Kaeŋ amago laaligo kombombaŋa tetegoya qaa buŋa qeŋ awoŋa. Matyuu 13:44-46.

Anana mono tawa mewombaa gawoŋa kaparaŋ koma mewoŋ. Kaeŋ meniŋgo Anutunoŋ oyaŋboyaaŋ

laaligo tetegoya qaa nonono buŋa qeŋ awoŋa. 1Korint 9:24-27 ano 2Timoti 4:7-8.
Anana siŋ bobolo moma kaparaŋ koma kotiiŋ mokosiŋgoŋ laligowoŋ. 2Timoti 2:3-7
Anana mono siwenoŋ uubombaajoŋ awelegoŋ laligowoŋ. 2Korint 5:2
Anana tooŋ nana me uumomo nana iwoi eu eji kanoŋ ama laligoŋ aŋgotete kania kanianoŋ haamo ama
eu keuniŋ Anutunoŋ ilawage waŋ nananoŋ koma nonombiwaajoŋ afaaŋgoŋ laligowoŋ.
Filipai 3:13-14 weeŋgowoŋ.

Gii geenŋa kambaŋga olonda Anutuwo rabagiwaa qiqisia:

- Balombaa ilawoilaya kanoŋ qaagoto, eukanoŋ ilawoila eji, ugia mono kanoŋ somoŋgoŋ
kotiiŋ laligoju me nomaeŋ? Kolosi 3:2

Kete jaawo laligojoŋinoŋ mono iwoi era koloowaatiwaa iŋijoŋ uu kuukuu meŋ oŋoma laligowoŋ.

- Mono ii kawaa gawoŋa giid mono nomaeŋ mewaga? Tosia kamban totogaya kawaa qaaya
mono nomaeŋ iŋijowaga?
- Mono kete koi komumajati, ii siwenoŋ kemaŋa me nomaeŋ?
1 Korint 3:10-15; Aposol 3:19-21
- Jiisasnoŋ kete eleema kaŋ koubaati, ii mono afaaŋgojeŋa aitoŋgowota me nomaeŋ?
Matyuu 25:1-13

“Kawaa gematanoŋ tuuŋ jeta boorongoya jaŋgogia mende weenweenŋoyaa so ii iŋiibe. Ejemba ii tuuŋgiaa so, beŋsakoŋ isigiaa so, kantrigiaa so ano qaa aro jejegiaa so ajoroonŋ jiŋkaroŋ duŋ ano Lama meria yoroo bagaranooŋ naŋgi. Iikanooŋ nama maleku koriga taaŋa kotogoŋ aogi kemero borogianooŋ tombi seŋa boriawo meŋ naŋgi.” *Isaisaay 7:9*

Lesen 20: BUNYA NOMAEÑ AREÑGOÑ EJEMBA INIJIWONA

Qaa ano momo kota: Lesen koi kanoñ Buña Terenoñ qaa eji, ii nomaeñ areñgoñ ejemba inijowonatiwaa tania me kana ijisaamboña. Kana koi otaawoñati, ii kanoñ awaga totooñ koloowaa. Kaeñ ama ejemba kuuya kuma oñoniñ moma asariwuya ano qaa kanoñ ejemba laaligogianoñ gawoñ meñ, meñ letoma oñombaa.

1. Buña Tere weençgoñ areñ gwoñatiwaa kania ii kokaëñ.

1.1. Qama koolina Anutunoñ meñ medaañ gombaa. Anutu qisij muna gawoñ me qaa ii nomaeñ areñgowagati, ii gisaambaa ano qama koolina momoya awaga ii gombaa.
2Timoti 3:16-17; [Ondino 127:1-2] weençgowoñ.

1.2. Daeñ yoñonoñ qaa ii mobuyatiwaa qama kooliwa. Buña Terewaa uutanoñ qaa eji, ii momayagowutiwaa qama kooliwa. 2 Timoti 2:2 weençgowoñ.

1.3. Iwoi koi kaañanoñ ilaañ gono qaa areñgowaga. Iwoi kokaëñ meñ kululuuna kanoñ ilaañgomba.

- Daeñ yoñonoñ koma gbilligbili kanoñ rabuya?
- Qaa nomaeñ mobombaajoñ moju?
- Koma gbilligbili kokawaa gematanoñ mono nomaeñ koloowaa jeñ moju?
- Momoganoñ kaeñ moma Uña Toroya pondañ mena Iinoñ saanoñ meñ letoma gombaa.

1.4. Buña Tere batuya moñ meñ weençgoñ, batuya me jawoya motomotooñ komagbiliwa.

Koma gbiliñ nama qiqisi (4) foo kokaëñ areñgowa.

- 1) Qaa waña - Buña Tere batuya ii kanoñ nomaeñ jeja? Qaa waña jejañi kanoñ buña tere weençgojanji kawo saanoñ meja me nomaeñ?
- 2) Anutu - Buña Tere batuya kanoñ Anutuwaajoñ nomaeñ ninijoja, (Mañ, Mera ano Uña Toroya)? Ii kanoñ Jiisasmaanoñ aka baka iikanooñ motooñ kolooja me nomaeñ? Anutuwaa aka bakaya ii Jiisasnoñ gere koña handianoñ komuroti, iikanooñ asuganoñ ninisaajo iniñ (ano lesen 2 ano 4 ii iibooñ).
- 3) Lesen – Buña Tere batuya kanoñ nomaeñ kuma nononja? Nomaeñ jeñ kotoñ nononja? Nomaeñ jeñ jopançgoñ nononja?
- 4) Anana – Buña Tere batuya kanoñ nomaeñ amboñiwaa jeñkotoñ nononja?

1.5. Kuma oñombagiwaa iwoia ano sareya meñ kululuuwa.

- Mena siiñawo koloowa. Iwoi me sare tosia meñ anago kanoñ buña jewagati, ii ilaañ muro naa jijiyawo koloowaa. Kana kanoñ qaa kuma oñonjañi, ii mogi awaa koloowa.
Sareya: Sundu me kaisare moñ buña batuya kanoñ meñ amba me uña uña moñ meñ ijisaamba me iwoi tosia.
- Iwoi tosia mujondeej kuma oñombagiwaa meñ kululuuwa.
Sareya: Uña uña me iwoi tosia buñanoñ tania jawaati, ii meñ kululuuwa.

2. Buña qaa mono kokaëñ areñgowa.

2.1. Buña qaawaa batuya mono kokaëñ areñgowa.

- 1) Buña weençgojanji kanoñ mono morowaajoña ano naambajoña jeja. Ii meñ jeñ asariña ejembanoñ lesen me qaa koi mono kaañ kembaa jeñ moma asariñ ragigo jawa. Kaeñ ambagati kanoñ mono nomaeñ kuma oñombagatiwaa tania ii moma ragigo kuma oñombaga.
- 2) Momo me qaa waña somata ii komona nanogo jawa. (Qaa waña (2) woi me (5) faefwaa so kuuna nanogo ejemba kuma oñomba).

- 3) Qaa waŋa motomotooŋ ii awaagadeeŋ jeŋ asariŋ oŋomba. Iwoi tosia qaawaa kombiŋa moubagatiwaa meŋkululujaŋati, ii mujoŋ meŋ iŋisaamba. Sareyajoŋ kokaŋ jemaŋ, sundu tosia, uŋa uŋa tosia iwoi tosia siŋawo.
- 4) Buŋanoŋ qaa waŋa me kota nomaŋ jeji, ii mujoŋ jeŋ asariŋ oŋomba. Kaeŋ jeŋ asariŋ oŋoma laaligogianoŋ kawaa silia nomaŋ qeŋ otaawuyatiwaa tania mujoŋ jeŋ iŋisaamba.

2.2. Qaa jewagatiwaa areŋa mono kokaŋ areŋgowa.

- Nomaŋ me morowaa qaaga jeja kawaa qaaya waŋa somata.
- Momoya toŋ 1
- Momoya kota hoŋa toŋ 1 ii jeŋ asariwa. (jeŋ aasari, sundunoŋ ano uŋa uŋanoŋ)
- Momoya toŋ 2
- Momoya kota hoŋa 2 ii jeŋ asariwa. (jeŋ aasari, sundunoŋ ano uŋa uŋanoŋ)
- Momoya toŋ 3
- Momoya kota hoŋa 3 ii jeŋ asariwa. (jeŋ aasari, sundunoŋ ano uŋa uŋanoŋ)
- Momoya toŋ 4
- Momoya kota hoŋa 4 ii jeŋ asariwa. (jeŋ aasari, sundunoŋ ano uŋa uŋanoŋ)
- Momoya qaita moŋ ano kota hoŋa ii kawaa waŋa ii mono geŋgaa nanamemeŋ ganoŋ kanoŋ ama meŋ iimago tuuŋnoŋ jewa.

3. Qaa mono nomaŋ jeŋ asarina mobuya.

- 3.1. Qaa waŋa somata jokoloŋ oŋona mogigo kiaŋ qaa tosia nomaŋ jemaŋa jeŋ areŋgojaŋi, ii jena mobu.
- 3.2. Buŋa Tere mokoloŋ jaŋati, ii weenŋgowa me tosia jena weenŋgowu.
- 3.3. Buŋanoŋ qaa jeji kawaa qaaya waŋa jeŋ asariwa.
- 3.4. Kaeŋ jeŋ nama ejemba uuŋ iŋiiba. Saanoŋ moma asariju me qaago?
- 3.5. Ejemba jena batugianoŋ amiŋ mobu. Kaeŋ aŋgi kiaŋ inijowa, qaa koi amiŋ mojuti, ii mono laaligogianoŋ ama meŋ laligowu.
- 3.6. Kaeŋ iŋijoŋ qaa waŋa somata Buŋa Terenoŋ nomaŋ jeji, ii qisina meleembu.

Buŋa Nomaen Areŋgongo Iŋijowaga

Buŋa mono kokaen areŋgowa:

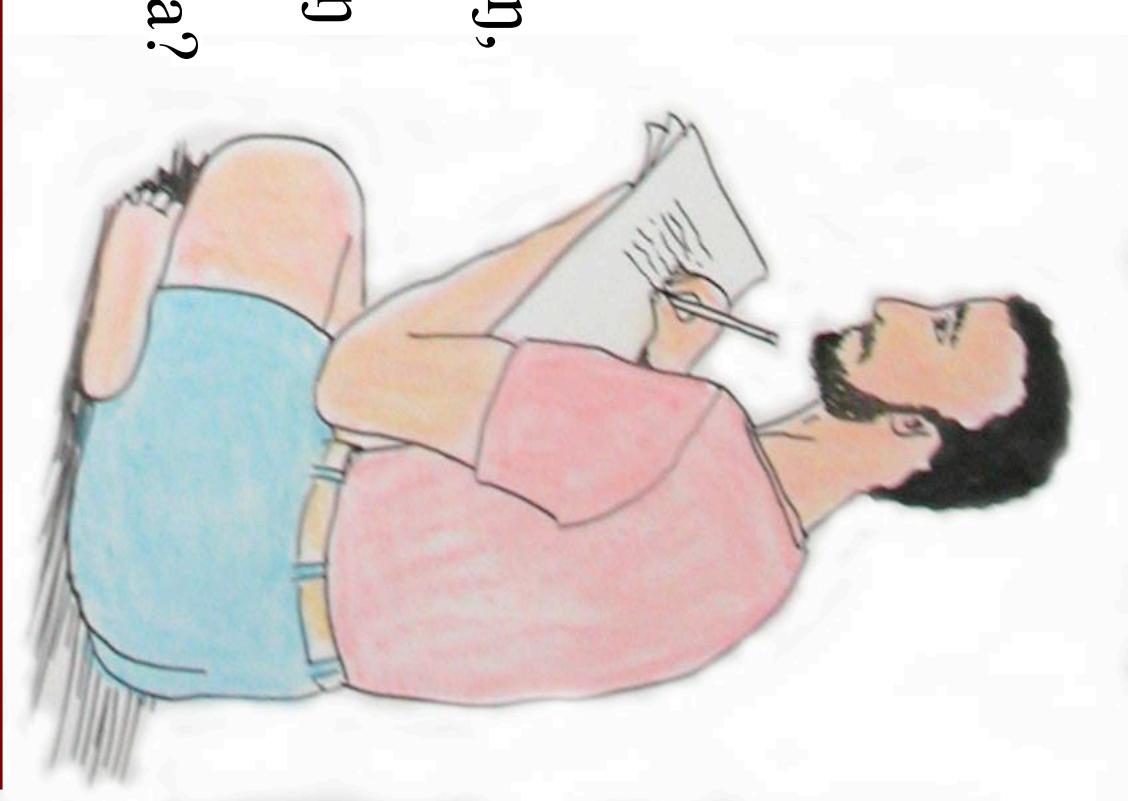
2 Timoti 3:16-17

Qiqisi Foo:

1. Qaa waŋa somata – Buŋanŋ qaa waŋa ii morowaajonja ano naambajonja jeja?
2. Anutu – Buŋa batuya kanonj Anutuwaaajonj nomaen ninijoja (Manj, mera ano Uŋa Toroya)?
3. Lesson – Buŋa terenonj nomaen niňijoja? Nambaajonja jeŋ kotonj nononja? Naambaajonja jopanŋon nononja?
4. Anana – Buŋa tere batuya kanonj nomaen ambonjiwaajonj ninijoja?

Buŋa qaa mono kokaen areŋgowa:

1. Wala buŋa weengon moma kotowa.
2. Qaa waŋa somata me waŋa ii mendeemba (2 me 5 waaso).
3. Qaa waŋa ii mendeema kuuya jeŋ asariwa. Sareya menj weengon areŋgojanjati, ii kaenj jeŋ asariwa.
4. Buŋa terenonj qaa waŋa somata ii nomaen jeji, ii injowa ano mono laaligo ganonj me laaligo gianonj nomaen ama mewuyatiwaa jeŋ injowa.

Rama momoga ama moba

1. Qaa waŋa somata totoonj 1
- Sundu ano uŋa uŋa iŋisaama jeŋ asariŋ ojomba.
2. Qaa waŋa somata totoonj 2
- Sundu ano uŋa uŋa iŋisaama jeŋ asariŋ ojomba.
3. Qaa waŋa somata totoonj 3
- Sundu ano uŋa uŋa iŋisaama jeŋ asariŋ ojomba.

Momo Somata Totoonj

QAA KOTA TOSIA JEJ ASAASARIA

Ain siiñ.

Ejembə gii geenga aiñ siiñganon iwoi nomaen̄ ama mewagatiwaa ku-esuña ii geengawo raja. Momo mobaga me naa iwoiga ama memetaa esuña ii geenga boronoñ.

Ala ala [17]

Saof Pasifik uutanoñ ala ala ii kokaembaa jeja, daañ yoñonoñ qaagia ano isi kanagia motoon̄ kawajoña jeja. Yoñonoñ ilaañ aon̄ keju..(ala ala = qaa motoongo).

Añgotete [10, 15, 16]

Iwoi bologa tosia amboñiwaa angotete meñ nonomakeja . Iwoi awaga tosia siiña kañ nonomakejao, ii añgotete kananoñ kañ keja. Sarea: Yo embanon̄ serowiliñ anjaoti, ii iwoi awaaga. Kaeñ rarogo gii mesaoñ kema eja me emba mombo serowiliñ anjan̄ ii añgotetega.

Aposel (Gowoko) [1, 3]

Ejembə daañ yoñonoñ Jiisawaa qaaya tewooñ uusiiña teñ koma otaeñ kejuti, ii yoñoojoña jeje.

Asa mararañ aka damu [7, 9, 13]

Asa mararaña somata - akadamuya uutaa somata, Anutuwaa asa mararaña ano akadamuya somata.

Ba, komoñ jua [2]

Ba nana ii iwoi gawoña somata sele busu nanaa utanoñ meñ keja. Kambañ tosia qa ii qaaganon̄ jeñ kejoñ. Uu nananoñ nomaen̄ waama keji, ii kaya qendeema kejoñ.

Dindiña, Solaña [4]

Ejembə woi motoonjanon̄ iwoi dindiña awaagadeen̄ amakeju awaa totooñ Anutu motoongonon̄ soraaya solaña kolooja.

Eja qeqe [8, 9]

Eja laaligoya mejañ. Jojopañ qaanoñ eja mende qewa jeji, ii uuguñ qejañ (uunoñ ano selenoñ).

Farisi kana qaawaa kaparañ koñkoñ

[8, 9]

Juuda tuuñ moñ soomoñgo walaga koma gbiliñ Anutuwaanoñ jojopañ qaa kuuya otaajoñ jeñ moma keju. Kaeñ jeñ añgia meñ biwiñ aon̄ selegia meñ umakeju. Kaeñ ama Jiisasnoñ iwoi me qaa nomaen̄ jeñ ama meroti, ii kawaajon̄ mende waambelañ kegi.

Hamo qeqe [11, 12, 13, 15]

Anutunoñ kambañ kanoñ siñgisonjowaa kasa gbadonon̄ metegoñ nonoma hamo qeñ nonono. Metegoñ nonoma siñgisonjog nana mesaoñ Kraistwo toro kuuñ nonoma laaligo gbilia oyamboyanawo nonono.

Jojopañ qaa 10 [8]

Jojopañ qaa ii jeñ kooto Anutunoñ ejembə ananaajoñ ano. Anutunoñ jojopañ qaa ii nonoma mono kokaeñ laligowu jeñ meñ medaañ nonono

Jokojokoloo [2]

Ejembə moñnoñ iwoi moñ ano boliro siimbobolo moma laligoro jokoloon̄ muñ koma horona baganoñ karo uuluñkoleñ meñ muwa.

Juuda [8, 9, 12]

Ejembaa daaj yonjono Aabraham, Isaak, Jekop yonjoo sumaj noja koloojuti, ii yonjoo qagiaga. Israel ejembaa yonjoo qagia Juuda. (Anutunoq Jeekopwaa qata moq Israel qaro). Jiisasnoq Juudaga, kolooja.

Kaleq moriaq [11, 12]

Anutuwaanoq kaleq moriaq ii ejembaanoq kawaa gawoja moq mende meñijto, Anutunoq eeñ nonono. Iinoq kaleq moriaq kuuyaa toya koloojiwaajoq ama ilaañ nonoma kaleq moriaq ii meria nonono.

Kiañ komu [2, 4, 11, 12]

Anutuwaanoq uu jopa ano awaayaga, uujopaya qendeema nonoma kiañ komuq nonoma meria Jiisas nonono.

Kitia, tosa [5, 17]

Tosianoj kazi ama goma gugitiwaa kitia meleema uñujuq. Siñgisonjogia mende mesaojaño tosa ii meleema uñujuq.

Konjawo [1, 2, 5, 9, 12, 13, 17, 19]

Buña Tere uutanoq me buk tosia uutanoq Buña ero konjawoya bole boole moto motoonj eja.

Kopagojaq (reeñ sulujaq)

[6, 8, 11, 12, 15]

Iwoi bologa aqagi, ii mesaonj kopagojgoq. Jiisas Kraist moma laariniq rereeñ koma kopagoj nonoma keja. Jiisas Kraist moma laarijoñiwaajoq ama siñgisonjowaa kapuarenqoja kopagoj nonoma keja.

Koposo [11] (siñgisoñgo)

Koposo anjañiwa moma bolinq aowaga.

Lama galeq [9]

Ejembaa tosianoj lama galeq koma oñomakeju.

Moma kotiiñ, moma laariñ, mojonqowonj [5, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18]

Gii moroga moma kotiijanj, ii moma laariñ muñ iinoq qaa jeji, ii saanoq otaaq amamewaga. Anana Anutu moma laariñ Buña Tereyanoj qaa jeji, ii moma kotiiñ tewooniq sokombaa.

Moma laari [7, 12]

Iwoi tosia me ejembaa tosia moma laariñ oñonjaq Mañ Anutu ano Meria Jiisas moma kotiiñ momalaariñ oromakejaq.

Moma romoñgowa [5, 16]

Qaa me iwoi keemeyaajoq moma romoñgowaga. Kambaq ii kanoq kaeq ambagati, ii kambaqga koma Anutuwo olonda rama Anutunoq qaa nomaeq gombaatiwaa geja qewa. Qaaya ii Buña Terenoq kawaa.

Motoonjongoq karooq [3, 4]

Anutu ii motoonjongoq eja karooq kolooja. Anutu Mañ, Anutu Mera, Anutu Uña Toroya.

Inglis qaanoq (Trinity).

(Lesen 3noq iibu)

Oo mulu [3, 13]

Korisoro kambaŋ ii kanoŋ ejemba tosia menduŋgoŋ oŋongi aŋgoŋ utanoŋ kemeŋ keju. Kaeŋ kemeŋ waama mono Anutuwaa uu siiŋa otaawoŋa jeŋ ejemba tosia iŋisaamakeju. Siŋgisongo kania kania ama kougitiaaŋ woso biria jeŋ gema qenkeju.

Oo mulu mewa [3, 13]

Kambaŋ ejemba apunoŋ menduŋgoŋ oŋonju me oŋomirijuti, ii kanoŋ laaligogia bologa qero kamaaŋ keja ano kolokoloo doŋgoga Jiisaswaa gbiliŋ laligojuti, ii jokoloŋ keja.

Poŋ- Eja poŋ [13]

Poŋ me eja poŋ ii jotamemeya moŋ, eja gerea qa buŋawo.

Poŋ - Eja poŋ [3, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 15, 18]

Ejemba batugianoŋ eja moŋ qabuŋayawo me eja kindiŋ biriyawo. Qa ii Anutuwaa qata moŋ ninisaanja. Iinoŋ baloŋa baloŋa Poŋ nana koloŋa. Uu meleŋ ejembaŋoŋ Jiisasnoŋ Poŋ nana koloŋa jeŋ koma horoniŋ uu nananoŋ, laaligo nananoŋ koba.

Qaaya qaa (momakuuŋ) [5]

Naa iwoiwaajooŋ mona lombo tawo koloŋji, ii mono kambaŋga Anutuwaa koma qaaga qaa rama Anutu qamakooling muwa.

Qajoba [5, 7, 10]

Anutuwaaŋoŋ weleŋ qeqe iwaanoŋa qaa meŋ kaŋkeja; eja awaa siwenoŋa, ejemba nunugoŋ awaa totooŋ koloŋa; gajobanoŋ Anutuwaa rii ano qaa awaga jeŋ qama keju; gajabanoŋ Anutuwaa uusiŋa otaaŋ keju; gajobanoŋ ejemba Anutuwaa *sumaaŋ koloŋjuti, ii awaga amaoŋomakeju; kambaŋa kambaŋa niniibomba kaŋ keju.

Qaqaaŋ [4]

Qaqaaŋ ii gerenoŋ sogoŋ meagoŋkeju. Didimaŋ yoŋonoŋ kao aroyanoŋ kotogogi kemero gawoŋ meŋkeja. Juuda yoŋonoŋ qaanoŋ saree ama qaqaŋ jeŋkeju. Kana qaa otaawutiwaajooŋ ama kaeŋ jeŋkeju. Kaeŋ ama kejuto Jiisasnoŋ laaligoya qeleema qaqaŋ ii meŋ afaaŋgoro. Jiisasnoŋ gowoko uruta galeŋ koma oŋonotiwaajooŋ ama qaqaŋ ii afaaŋgoro.

Qaoŋ qaoŋa qaa [3]

Anutu ii qaoŋ qaoŋa qaa. Ii kana kanaia qaa tetegoya qaa. Laaligo kombombaŋa tetegoya qaa ii eŋ uma ewaa.

Qeleenja [16]

Leuŋ Anutu muŋ daŋiseŋ jeŋ qisiŋa siŋgisongoga mesaowaa. Anutu oronoŋ siŋgisongogiaa joŋ ama leuŋ muŋ kegi. Soomoŋgo walaganooŋ oro sayanoŋ aŋgi laaligogia qeleeno Anutu waeya meŋ mepeseen kegi. Jiisasnoŋ yaŋaa laaligoya oro kaŋa ananaa siŋgisongo nanaajoŋ ama qeleeno, kaeŋ ama oronoŋ amakegiti, ii qero qaaonooŋ.

Siŋgisongo aŋgojorayawo

[4, 8, 10, 12, 16]

Siŋgisongo amago ama, aŋgojoragawo laligojoŋi. Anana Anutuwaaŋoŋ kana qaa mende otaajooŋ. Anana mono siŋgisongo anjoŋ.

Siŋgisoŋgo [2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17]

Anutuwaanoŋ kana me jojopaa qaa mende otaajonjwaa akabakaya, ii selewaa siij kombombaŋa ama meŋkejoŋ. Siŋgisoŋgo ii nana memeŋ bologa.

Siŋgisoŋgo [8]

Siŋgisoŋgo anjaŋiwa tawaya mena sokombaa.

Solaŋa [4, 11, 13]

Qaa koi ii siŋgisoŋgowaa kasa gbadoya qaa kawajonja jeja.

Solaŋa kolooja.

Anutuwaa jaanoŋ dindiŋa solaŋa koloojaŋ. Anutunoŋ giro solaŋa koloojaŋi, gii liwaa kaziaga qaago gii mono alia koloojaŋ.

Solaŋa qaago Aŋgojorayawo [9]

Qaa kokanoŋ jeji, ii gii siŋgisoŋgowaa kasa gbadogawo ano aŋgojoragawoŋ, kawaajoŋa jeja.

Soomoŋgo gbilia [3, 4]

Buŋawaa bakaya woia. Ii kanoŋ Jiisasmaanoŋ gawoŋ meŋ laligortiwa tania jokoloŋa. Jiisasoŋ aŋgoleto awese nomaeŋ mero ano qaa me momo nomaeŋ anoti ii kaya jeŋ uumeleen ejembaŋoŋ sili nomaeŋ qeŋ ama mewoŋiwa jeŋ kotoŋ nononja.

Soomoŋgo walaga [3, 5, 8, 9]

Buŋa terewaa bakya mutuya 39 Jiisasoŋ mende kolooro laligoŋ waagiti, ii kanoŋ oogiti, ii kawaa joŋa jeja.

Sumaŋ [12, 13, 17]

Lesen kokanoŋ ejemba daeŋ yoŋoŋ Jiisasa moma laariŋ uusiŋa teŋ konjuti yoŋoojoŋa jeja. Lesen 17 kanoŋ somaŋ jeji, ii ejemba daeŋ yoŋonoŋ Jiisasa moma laarijuti, ii yoŋonoŋ mono Anutuwaa sumaŋ uruta kolooju jeja.

Sumaŋ [5, 7, 14, 17, 18]

Lesen kokanoŋ miri uuta mombaa nemuŋ maŋa ano meraborata yoŋonoŋ kolooju.

Toroya Soraaya [13]

Jiisasa kaŋa soraaya tak-kootoya. Aka baka nananoŋ Jiisawsaa aka bakaya kaŋa koloowa. Kana mono kaya otaawoŋa kaeŋ amago anana toroya koloowoŋa kaeŋ ama kanoŋ Uŋanoŋ letoma kotiwoŋa.

Takis meme [9]

Ejembaŋoŋ moneŋ takis meme mubuya. Mugi takis memenoŋ moneŋ ii eja poŋga me somataya muŋkeja. Kambaŋ tosianoŋ takis memenoŋ kana dindiŋa mende otaaŋ keja. Mende otaaŋ moneŋ somata uuguŋ meŋkeja. Takis meme ii Juuda yoŋonoŋ ii yoŋoojoŋ mojogia tiŋkeja, naambajoŋa yoŋonoŋ Room

gawamambaa gawoŋga meŋkejutiwaajoŋa. Room gawamanooŋ iwoi bologa mamaga Juuda ejemba ama oŋomakejiwaajoŋ. Room ejemba ii kantrigia mongenŋa. (Room)

Uŋa [7, 11, 12, 13, 14, 16, 18]

Ejemba Uŋanoŋ meŋ gbiliro jaawo laligoŋto, kileŋ Uŋa ii jaanoŋ mende iiboŋa. Ii yaŋa siijanooŋ iwoi awaga me bologa amakeja. Uŋa nananoŋ saanoŋ Anutuwo qaa amiŋ mobaa, ano Anutunoŋ Uŋa nanawo amiwaota.

Uŋa [9, 10]

Uŋa ii laaligogia woto, mende iiŋiibonja. Uŋa awaga ano uŋa bologa mujondeen laligoju. Satanon uŋa bologaa waŋa koloja. Anutunoŋ Satan jero kolooro, Satan ii gajoba awaagaga. Satan aŋo siŋgisongo ama uŋa bologa kolooro.

Uŋanoŋ leuŋ [6]

Ejembanon uu meleengi Uŋa Toroyanoŋ kaleŋ me leuŋ morota morota jaŋ qeŋ oŋoma keja. Uŋa Toroyaanoŋ leuŋ me kaleŋ ii ejemba daaŋ yoŋonoŋ ii mewutiwaa so koloojuti, ii kaya oŋoma keja. (1 Korint 12:4-11 weengowon.)

Uŋanoŋ letoqeto.

Iwoi asuganoŋ selenoŋa qaago. Ii ejemba momonoŋ uunonjano Uŋanoŋ gawoŋ meŋkeja.

Uŋa Toroya [3]

Uŋa koi Anutuwaa joŋa jeja. Kanoŋ jeji Iinoŋ laaligoyawo moŋnoŋ moŋ Ii saanoŋ mende iibuya. Iinoŋ selewo anana kaŋa qaago. Jiisas Kraist, ii sele busuyawo, ano Iinoŋ kete siwenon Maŋ Anutuwaa kooroŋjanon raja. (Karoonjnoŋ motoonjgo ii iibu.)

Uŋa Toroya [1, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 19]

Anutuwaa noŋ Uŋa Toroya ii Jiisasnoŋ ejemba ilaaŋ nonombaatiwaa ano karotiwa joŋa jeja. Ii Anutuwaa qata moŋ. Uŋa Toroya ii ejagato, anana kaŋa qaago. Ii Anutuga ano ejemba baloŋa baloŋa laligojoŋi batunananon gawoŋ meŋkeja. Iinoŋ karoonjnoŋa motoonjgo yoŋoonoŋa moŋ kolooja.

Uŋa Toroya kamaaro.

Anutunoŋ uu meleeng ejemba tuuŋawo. Jiisasnoŋ eleema siwenon urogo Anutunoŋ ku-esuŋa mutuya uu meleeng ejemba Jiisas otaaŋ laligogiti, ii oŋono.

Uu kaambo [17, 18]

Ejemba uukaambowo ii korisoroya qaa uukazi qaganoŋ laligowaa. Ompeleleŋa qaa. Siŋgisongo mende mesaowaa, kawaa hoŋa ii kambaj so gemaqeqe qaa jeŋ laligowaa yoŋonoŋ momo me qaa qolomolongoya jeŋ selenoŋ kukuu ama laligoŋ keju.

Uu kaziwo uugerewo [17]

Ejemba uukaziwo me uugerewo ii korisorogia qaa uugerewo laligoŋ keju. Ala tosianoŋ iwoi moŋ aŋgi iina goojoŋ anju, kaeŋ kolooro uulombowo laligowaga. Kaeŋ ama naa iwoiga ama gombuyati, ii mende duduŋ mesao waga.

Uu meleeng [12]

Uu momoga me kerabaganon siŋgisonjgogaajoŋ moma wosobiriga jeŋ laaligoga meleena Anutu waanoy kembra.

Uu motoonj [7, 17]

Kaziga alaga mombo raji, ii uumotoonj ani tegoro kawaa gematanoŋ ala ala laaligogara awaa ii mombo kaj kuuwaa. Qaa me koposoga jeŋ solajanina (kazi qaombaa) uu motoonj ii qaa nondeen qaago siliganon qewaga.

Vine gawoŋ [10]

Gomaŋ batuya moŋ ejembanon koma vine komoma keju. Vine kasa kawaa kota baŋa baŋa sogoŋ keja. Asaiawaa buuknoŋ vine gawoŋ ii Juuda ano Israel yoŋoojoŋa jeja.

Vine kasa.

Kasa ii gerenoj meñ gaambengoj umakeja ano sopa qaganoj lalañgoj kema keja. Vine kasa moj ii kotawo. Vine ii kota baña baña kamaaq keja, kota ii naaña jii. Ejembanoj kota kanoj wine meñkeju.

Waea meñ mepeseewoŋ

[1, 5, 10, 13, 15]

- 1) Iwoi awaga anij Anutunoj iiro qeañgowa: Kaeñ ama Anutuwaa uusiña teñ koma li otaawoña.
- 2) Anutu ano Jiisas waegara meñ mepeseewoña. Mepeseewoñatiwaa kania ii kokaeñ. Anutu moniñ uro qama koolinoj ano riinoj qama mepeseenwoña. Mepemepeseenonj Anutu ii uuta jeñ mojoñiwaa siliaga. Kaeñ amakejoji kanoj li somataga ano linoj iwoi somata ama mero jeñkejoj (momakejoj) kaeñ ama Anutunoj nomaenj jopançgonj awutambaña komboña.

Zioz [5, 7, 12, 17]

Lesen kokanoj zioz ii uumeleeñ tuuñ, meñ gomañ moj meñ rajuti, yoñoojoña jeja. Yoñonoj Anutuwaa uusiña teñ koma waeya meñ mepeseenj, buña qaaya weençgoj qama kooli motoonj meñ laligoñ keju.

Zioz [10, 18]

Ii uumeleeñ gomaña gomaña ano kambaña kambaña ano kete kokaamba laligojuti, ii yoñoo qagiaga.

Uŋa uŋawaa jeŋ asa asaria ano jeŋ mindinqindinja:

Lesen 1: Anana qaa hoŋa nomaeŋ moŋgama mokoloowoŋa?

Qaa ano momo kota: Anana kuuyanoŋ laaligo nana moma kotiijoŋi me mende moma kotiijoŋi ii moma laari qaganoŋ ama meŋ laligowoŋa. Naa iwoiga moŋ moma laarijoŋi, ii moma kotiiŋ Anutuwaa qaanoŋ nomaeŋ jeji, iikawaa kania mobombaajoŋ aŋgotetenooŋ ama gosiwoŋa. Eja motoonooŋ qiwimiwitiya qaa ii Jiisas.

Uŋa uŋa 1

Gere (3) karoŋ ii ejemba ananaa sare nanaga.

- Moŋ ii moma laariya qaa, seŋa ano hoŋa qaa.
- Moŋ ii Jiisawaa komuŋ waawaata moma laarijato, moma laaria ii hoŋa qaa.
- Moŋ ii moma laarinoŋ kotiiŋ nanja, gere ondombodoŋawo hoŋa ambembo.

Gere baatanooŋ boks ii gere tiitaga ninisaanja, iikanooŋ gere laaligoya nemuŋ konjiwaa taniaga ninisaanja. Boks uutanoŋ ii maŋ koŋkoŋga.

- Maŋkoŋkoŋ moŋ ii qaa qootogo ano qaa qolomoloŋgoya.
- Maŋkoŋkoŋ moŋ ii qaa hoŋa ano qaa tewotewoo.

Lesen 2: Anutunoŋ anana Maŋ awaga kaaŋa jopagoŋ nonomakeja.

Qaa ano momo kota: Qaa batuya kokanoŋ Anutunoŋ ejemba ano iwoi nomaeŋ jeŋ mokoloŋ nonono, ano uutanoŋ nomaeŋ jopaŋgoŋ nonoma galeŋ koma nonomakejiwaa tania ii jokolooja. Kaaŋiadeeŋ baloŋnoŋ maŋ urunana yoŋoo gawoŋ areŋ anoti, ii siwe maŋ nana aŋaanoŋ akabaka kaya otaawutiwaa ano. Kaeŋ otaagigo kiaŋ mera bora yoŋonoŋ iima siwe maŋ nanaa akabakaya ii kaaŋiya jeŋ mobuya. Siwe Maŋ nananoŋ ananaajoŋ nomaeŋ momakejiwaa tania ii baloŋnoŋ maŋ uru nana yoŋonoŋ akabakagianoŋ qeŋ ninisaambuya.

Uŋa uŋa 2a

- Uŋa uŋa kani nanaageŋ, ii Anutunoŋ anana nomaeŋ jopaŋgoŋ nonoma kopagoŋ me qaqaŋgoŋ nonoma kejiwaa tania ninisaanja. (taraeŋgol ii Anutu motoongonooŋ karoomba taniaga)
- Uŋa uŋa dindiŋa nanaageŋ ii baloŋnoŋ maŋ urunana yoŋonoŋ nomaeŋ jopaŋgoŋ nonoma galeŋ koma nonomakejutiwaa taniaga ninisaanja.

Uŋa uŋa 2b

- Uŋa uŋa gematanoŋ ii Anutunoŋ uujopaya ananaajoŋ kaeŋ qendeemakeji, ii iijoŋ.
- Uŋa uŋa meraa karoŋ ii kiaŋ Luuk 15:11-32noŋ eja qaworonoŋ uuŋgonjaŋ ama kema uuta meleeneŋotiwaas uŋayaga. Uŋa uŋa kanoŋ qiqisi kokawaa hoŋa jokoloowaa. Anana nomaeŋ ama momo nana bologa ano qalomoloŋgoya ii mindiŋgoŋ Anutunoŋ kaeŋ laligowu jeji kaeŋ laligowoŋa?

Lesen 3: Anutu ii nomaeŋaga?

Qaa ano momo kota: Qaa waŋa kokanoŋ iiboŋati, ii Anutunoŋ iwoi nomaeŋ jero letoma koloogiti, ii kaya iiboŋa. Iinoŋ rarota rabaa, mokomokoloo Toyaga, ku-esuŋ kuuya Toyaga, kaleŋ moriaŋ Toyaga, mende iitaga ano liyanya motoongo. Anutu ii eja motoongonooŋ karoŋ kolooju. Inglis qaanoŋ kokaŋ qamakeju **Tiriniti**. Lesen batuya kokanoŋ meŋ weeŋgoŋ iibagati, ii Buŋa Terenoŋ Anutu karoŋ yoŋoonooŋ uu motoonnoŋ rama iwoi balonoŋ ano siwenooŋ nomaeŋ jeŋ megi kolooroti, iikawaajoŋa ninijoja. Momo koi ii momo qaita moŋ ano keemeyaga, tuuŋ me ejemba ambembonooŋ Anutunoŋ iwoi meŋ jero kolooroti, ii meŋ meleemakejoŋ.

Uŋa uŋa 3a

- 1a) Anutu ii rarota rabaa tetegoya qaa: Sopa lili lili meŋ wasa koriga megi kema kaŋ eji, ii Anutuwaa kedaya sareyaga. Gomaŋ giŋa foo ii sokoma raja. (Ala tosia yoŋoonoŋ momo sareyaga)
- 1b) Anutu ii mokomokoloo Toyaga (Qaayanoŋ jero siwe, baloŋ ano iwoi kuuya letoma koloogi)
- 2a) Anutu ii ku-esuŋa uuta somata
- 2b) Anutu ii momoya uuta somata
- 2c) Anutu ii momo kaleŋ kuuyaa Toyaga: Iinoŋ gomaŋ giŋa foo ii kuuya sokondaboroŋ kambaŋa kambaŋa galeŋ koma nonomakeja
- 3) Anutu ii mende iitaga (Jiisasnoŋ baloŋnoŋ koloŋ laligoro iiniŋto, eleema Maŋaanooŋ uroti, iikanooŋ Maŋa ano Uŋa Toroya kaaŋa mende iboŋa).
- 4) Anutu ii ejaga ano ejemba ananaa ala nanaga motoo laligoŋkejoŋ.

Uŋa uŋa 3b

- Uŋa uŋa ayoyogagadeeŋ iijoŋi, ii Anutuwaa uŋa uŋayaga. Taraeŋgol ii Anutu motooŋgonooŋ karoŋ iyoŋjoo tanigiaga qendeema nononja.
- Eja karoŋ baari aŋgugi kema kaji, ii Anutu karoŋ yoŋoonoŋ akabakagia, siligia, gawoŋ tooŋgia ano uuŋopagia motooŋgoŋ somoŋgoŋ aoŋ laligoŋkejutiwa taniaga ninisaanja.

Lesen 4: Anutuwaanoŋ Kaiaka ano Nanamemeŋ ii Nomaŋ?

Qaa ano momo kota: Anutuwaanoŋ ku-esuŋ me akabakawaa tania ii iwoi jero kolooroti, iikanooŋ iimago mende moma asariŋkejoŋ. (Anana motomotooŋ ii Anutu aŋa kaaŋa) Anutu ii uuŋopayanooŋ nemuŋ koma muro iwoi jero letoma koloogi eja borianoŋ meroti, ii iima moma yagowoŋ. Hamo qeqe Tonana Kraistwaa kania moma kotrojuti, ii mono toroqeŋ moma sororogoŋ laligowu. (2Piito 3:18) Kaeŋ amboŋati, iikanooŋ Anutuwaa uu siija otaajonj koloowaa.(1Korint 13:13; Jeims 2:8; Joon 15:12). Kaeŋ ama Anutuwaajoŋ kema kaka nananoŋ me eŋ wawaa nananoŋ moniŋ qaita moŋ kolooro moma laariŋ laligowoŋ.

Uŋa uŋa 4

Kaŋaru juraya ii Anutuwaa aka damuya ano kurumaruyaa taniaga ninisaanja. Bakaya moŋ boratiŋ kamaawaati, ii mombo mende qeaŋgowaa. Gowoya ii Anutuwaanoŋ uuŋopaya sokoma nonoma raji, iikaya ninisaanja. Kaŋaru juraya gowoya qaa ii neneya saanooŋ mende mewaa. Anutuwaanoŋ moma laariwaa tania ii wasa jeta megi kema nanji kanoŋ qendeenja. Kawaa sarea ii weenŋoŋ kouma meŋ asariŋ nononji kaaŋa.

Lesen 5: Anutuwo mono nomaŋ ama ala meŋ aoŋ laligoŋiŋ sokombaa?

Qaa me momo kota: Anutuwo ala meŋ aomanjeŋ mono iiwa aŋa kosuyanoŋ kambaŋa kambaŋa iwaanoŋ qama koolinoŋ ano Buŋa Terenoŋ menjereŋgoŋ aoŋ kona ala meŋ gombaa. Waeya meŋ mepemepesee kambaŋganooŋ geenŋo areŋ koi ama iiba. Kana ii kanoŋ gii Anutuwo ala meŋ aoŋ iiwa uu siiŋaa utanooŋ unduŋgoŋa laaligoga meŋ letombaa.

Uŋa uŋa 5a

Iwoi ooroŋjavo ii weenŋ jaayaga (kilok). Kawaa uutanoŋ iwoi iijoŋi, ii laaligo nananoŋ kambaŋa kambaŋa otaaŋ ama keboŋa. Mono Anutu suulaŋ qama kooliŋ muŋ laligowoŋa. (1Tsalonika 5:17). Mono Pombaanoŋ qaa nomaŋ kawaatiwaa geja qeŋ Buŋa qaayanoŋ qaa nomaŋ jewaati, ii moma gosiŋ laligowu. Anutunoŋ qaa moŋ jeŋ nama siijaago mende menjkeja. Kawaaajoŋ anana kaŋiadeeŋ Uŋanoŋ kokola qeŋgo waeya meŋ mepeseewoŋ.

Uŋa uŋa 5b

Uŋa uŋanoŋ uŋa jeŋ asariji, ii moma laarijeŋ.

Uŋa uŋa 5c

Uŋa uŋa kanoŋ iwoi laaligo nananoŋ laligoniŋ kolooŋkejiwaa taniaga asuganoŋ qendeema nononja. Uŋa uŋa foo (4) kanoŋ qendeema nononji, ii Anutunoŋ nagu metama iwoi doŋgoga ninisaanjiwaa sareyaga. Uŋa uŋa faef (5) kanoŋ qendeema nononji, ii kambaj tosianooŋ gaoŋ kukunoŋ iima kejoŋiwaa taniaga ninisaanja.

Lesen 6: Anutunoŋ anana mokoloŋ nononoti, ii kaniawo ano gawoŋawo.

Qaa me momo kota: Anutunoŋ anana Iyaŋa kaŋa mokoloŋ nononoti, ii Anutu aŋawo ano ala tosia yoŋowo ala meŋ aoŋ laligowonjwaajoŋ ama mokoloŋ nonono. Qaa batuya kokanoŋ ejemba anana nomaenj ama mewonjatiwaa jen kotoŋ nononja, ejemba anana akadamu nanawo ano Anutu aŋa kaŋa mokoloŋ nonono – uu gejavo, uu siimbo ano uu momowo.

Uŋa uŋa 6

- *Qaganooŋ kaniwaageŋ*: Anutu ii ejaga ananawo ala meŋ aomambaa mambomakeja. Anana Anutu aŋa kaŋa mokoloŋ nononoti, ii uu gejavo (moma kootowo) aiŋ siimbo (naambajoŋ mojaŋ) uu momowo (naa iwoiga romoŋgojaŋ).
- *Qaganooŋ dindimbaageŋ*: Uu geja, aiŋ siiŋ ano uu momo ii kare iimakejoŋi kaŋa. Kare ii enjiŋnoŋ ku-esuŋ muŋkeja. Kare sitiayaya ii kiaŋ (uu geja kaŋa) Kare sitiya yameŋ meleemakejoŋi kaŋa ii (aiŋ siiŋ nana) kare tararanoŋ gematanoŋ otaaŋkeji kaŋa ii (uu momo nana). Uu momo nana ii uu geja me aiŋ siiŋ nanaga orotaankeja.
- *Uŋa uŋa baatanooŋ*: Anutunoŋ uumeleenj ejembaanoŋ uu motooŋ ama aiŋjoloŋ qaganoŋ, korisoronoŋ Anutuwo ano ejemba tosia yoŋowo ala meŋ aoŋ laligowonjwaajoŋ momakeja.

Lesen 7: Anutuwaanoŋ jojopaŋ qaa ii uuŋopayawo.

Qaa me momo kota: Anutunoŋ ejemba mokoloŋ nononoti, ii yaŋaa uuriŋa teŋ koma jopaŋga, godaqeŋ muŋ laligowonjwaajoŋa. Kaeŋ ama laligowonjati, ii Anutunoŋ niniro sokombiwaajoŋa qaagota, ala tosia mujoŋdeeŋ jopaŋgoŋ oŋoma laligowonj.

Uŋa uŋa 7

Sopa meŋ uŋa uŋa liligoŋ megı raji, ii jojopaŋ qaawaa jawojaga. Anana sopa kawaa utanoŋ laligowonjati, ii korisoroyawo. Ano anana ii saanoŋ qaago. Eja motooŋgonooŋ jojopaŋ qaa ii otaadabororoti, ii kiaŋ Jiisas. Uŋa Uŋa wanoŋa kema tenoŋ tegaji, ii jojopaŋ qaa tengə ninisaanja.

Lesen 8: Anana naambajoŋa siŋgisoŋgo ama meŋkejoŋ?

Qaa me momo kota: Qaa batuya koikanoŋ ii uu momo nananoŋa siŋgisoŋgo nana memeŋ nomaŋa amameŋkejoŋi, ii kanoŋ naŋgoŋ nonono Anutuwaanoŋ jojopaŋ qaa uuguŋ siiŋ nananoŋ laligoŋkejoŋ. Ejemba kakasililiŋ kaŋa ama kejuti ii kema kema laaligogia qeŋ tiwilaawaa.

Uŋa uŋa 8a

Gere ii ejawaa laaigoya sareyaga. Eja moŋnoŋ Anutu laaligoyanoŋ jopaŋgoŋ muŋ laligoja, eja moŋnoŋ Anutu laaligoyanoŋ mende jopaŋgoŋ muŋ laligoja. Eja Anutu laaligoyanoŋ jopaŋgoŋ muŋ laligoji iiwaa laaligoyanoŋ gere hoŋa ondombondoŋ koloŋ eji, ii kaŋa koloowaa. Eja moŋnoŋ aŋaa laaligoya jegeŋa ama laligowaati, ii gere hoŋa awaa mende koloɔji kaŋa. Gere ii qaseŋa awaa iibojato, hoŋanoŋ ii awaa qaago, uta gureŋnoŋ qeqeta me qarŋawo gisagaga.

Uŋa Uŋa 8b

Uŋa uŋa 8b kanooŋ uŋa ii uŋa uŋa 8noŋ dindimbaageŋ gere hoŋa awaga mende ijoŋjati, ii kawaa taniaga qendeema nononja. Oro kania kania inijoŋi yoŋonoŋ laaligo nananoŋ siŋgisoŋgowaa aiŋ siiŋ moniŋ horoŋ nonomakejiwaa tania, ii kaŋiadeeŋ gere hoŋa bologa.

- Sokonj (siloo) – yoŋgoro meme, otoko, bone, iima siŋsiiŋ, akabaka aŋgojorayawo.
- Mokoleŋ – tiliqiliawo, momo bologa, poŋ qolomoloŋgoya mepemepesee.

- Kesua (qela) – manja qeqe (kooŋ ii yoŋwo silianoŋ saanoŋ aowaa) uunoŋ boronoŋ manja ano kazi.
- Tana – injarereya, gema qeqe qaa jeje.
- Bolo – kiririŋ japa, neŋ hololo, uuŋ kondeeŋ.
- Kasu – oloŋkalu, wiliŋa, serowilimbaa geregere.
- Gbaseŋ – jaba arambara, selemeŋ uu.
- Iwoi kaaganoŋ jaaga meŋ goowaati, ii kiaŋ uu meleembaa jinjauŋ qewaa.
- (2 Korint 4:4; Matyuu 23:23-26)

Lesen 9: Siŋgisoŋgo nanaa hoŋa me tawaya ii nomaen mewoŋa?

Qaa me momo kota: Kakasilili me kana boro nana siligen ama laligowoŋati, ii laaligo nana qeŋ tiwilaanŋ, koomu kotigaa buŋa koloowoŋa. Lesen batuya kokanoŋ iwoi awaga me dindiŋa amboŋiwaa tania somata tosia ninisaambaa, sareanoŋ sili awaga qejoŋiwaajoŋa qaago.

Uŋa uŋa 9a

Uŋa uŋa kano kana somata ano kana meraa goŋgoŋa ii kawaa taniaga joŋkolooja. (Matyuu 7:13) Kana somataageŋ uŋa uŋa ii Room 1noŋ jeji kawaa so. Anana qaa hoŋa me Anutuwaa uu siiŋa mende otaawoŋati, ii paŋgamaŋnoŋ kemeŋ, kema laaligo nana qeŋ tiwilaawoŋa. (Koomu kotiga mokoloowoŋa.)

Uŋa uŋa 9b

- Uŋa uŋa qaganoŋ ii rombaa uŋa yaga, ii kanoŋ iibagati, eja ii roŋ dusiitanooŋ kera neŋ eraa raja. Anana mono eja kaŋa, kambaŋa kambaŋa aŋgojora nana memeŋ ama meŋ siŋgisoŋgowo laligoniŋ Anutunoŋ, qaayanoŋ laaligo kanoŋa meleema nonomakeja. Lua, jaŋbeŋ Anutuwaa kumuŋ juaya uusuma nano jauŋa kamaaji, ii anana laaligo nananoŋ kaeŋ bolŋ sooro Anutunoŋ anana siimboboolo kaaŋa momakeja. Kaeŋto kasa gbado kaaŋanoŋa lolooŋ kamaawoŋiwaajoŋ Iinoŋ mende giogoŋ nonomakeja. Ii monon ananaa siŋga.
- Baatanooŋ, sopa uŋa uŋa 6 ano 7noŋ ijoŋi kaaŋa, ii laaligo nana Anutuwaaŋoŋ kana qaanoŋ sopa mero laligojoŋ, kana qaa jeŋ kotoŋ meŋ medaaŋ nonono laaligo oyamboyaŋawo mokoloŋ laligowoŋa. Sopa ririta baagoya iijoŋi, ii anana jeŋ kooto qaa moŋ qewagojoŋi, ii baonoŋ sopa qewagoŋ gbilinoŋ kenji kaaŋa ejemba anono qewagokejoŋ.

Lesson 10: Satan ii moronoŋ ano Iinoŋ Gawoŋa nomaen meŋkeja?

Qaa me momo kota: Batuya kokanoŋ satambaanoŋ momo areŋ qolomoloŋgoya ano memelolo areŋhaajoŋ koma gbiliŋ kuma nonombaa. Iikanooŋ Satan ii moroga, ii daakanooŋa kaŋkeja, iinoŋ laaligo nananoŋ moto siwa kania kania awaga awaga kosoma kanoŋ momo nana horomambaa momakeja, kaeŋ ama ejemba ambembo oŋombe noo buŋa koloowu jeŋ kawaajoŋ kaeŋ amakeja.

Uŋa uŋa 10a

Dindimbaageŋ laion ii Satambaasareaga (1 Piito 5:8). Noniŋ kiaŋ ananaa sareaga. Anana Kraistwaa buŋaga koloowoŋaatinoŋ moniŋ liwaa ku-esuŋjanooŋ Satan uuguwaa. Satambaas uŋa uŋaya ii uŋa uŋa hoŋa tooŋa qaago. Ii ambo sakooŋ yoŋonoŋ eja ii kaaŋaga jeŋ momakegi. Hoŋa tooŋa Satambaanoŋ iwoi awaga moŋ mende raja. 2 Korint 11:14, iibu.

Uŋa uŋa 10b

Uŋa uŋa karooŋ kanoŋ uŋa iiboŋati, ii satanoŋ iwoi awaa kaaŋa ama momo nana horoŋ kejiwaa uŋayaga. Tutugoŋ nonoma nunumambaajoŋ amakeja.

- Iso ii nenewaa komuŋ keja. Maŋgi me qaroon uupaŋ jetanoŋ ama gilina kema ewaati, ii kanoŋ isowaa momoya hororo kaŋ maŋgi gogoro uupaŋnoŋ mewaa.
- Koworajeŋ gere batuyanoŋ somoŋgogi raro Maŋki keuma kasaŋ koworajeŋ uutanoŋ raro iima boroya ano kemero kasaŋ ii ambaraŋgoŋ nama horowe koubaa jeŋ amamaaŋ raro meŋ qeŋkeju.
- Duuya kasu ii gomaŋ saŋgoŋjanooŋ laligoŋ keja. Tosianoŋ iiwaa moto ii sooga meŋ kema aesnoŋ

komomakeju so jeta ii oro sayanoj mori keju. Kaej aŋgi nano duuya kasu kaŋ sa ii bojoŋ bojoŋ kemeŋ soo jetanoj kemeŋ bojoro soonoŋ neselaŋa kotoro komuŋ keja.

Uŋa uŋa 10c

- #1 ii kanoŋ ejemba laaligo nana jokoloja, ejemba apunoŋ laaligogia qen tiwilaŋ keju, nene, neŋgo neŋ ama serowiliŋnoŋ laaligogia qeŋ tiwilaŋ keju.
- #2 moneŋ hinawaa siŋkombombaŋa, kindimbiriwo laaligo awaa.
- #3 ejemba aŋgiaajoŋadeeŋ mogi umakeja.
- #4 ejemba torokonoŋ ugia gojomakeja.
- #5 Ando qeqe qaa ano kuku bosobosolee.
- #6 Satanoŋ tosia kaiaka kokaeŋ aŋgi jopanjoŋ oŋoma keja – Zioz tuuŋa tuuŋa, sioz somata me meraa, momalaarigiajoŋ kuuŋ mendeema oŋono juma deemakeju. Tosianoŋ ii iima kokaeŋ momakeju Buŋa Terenoŋ qaa hoŋa tooŋ moŋ mende raja maeŋ kaeŋ moma keju. Iibu aŋgia momo awutambaŋgia mende koma aŋju! Jiisasnoŋ kawaajoŋ kokaeŋ jero baloŋ ejembanoŋ niiniima kotoŋ ii uumeleŋ kanagesoga jeŋ nonombuyatiwaa tania ii mono anana jopanjoŋ aoŋ tosia kaŋjadeeŋ jopanjoŋ oŋomboŋa.

Lesen 11: Anutuwaanoŋ kiaŋ komu ii Hamoqeŋ meŋ letoma nononoti, ii kanoŋ iibona.

Qaa me momo kota: Batuya kokanoŋ Anutunoŋ kiaŋ komuya uuta somata qendeema nonoma siŋgisoŋgo nanamemeŋ nana mesaoŋ ala meŋ nonomambaa moma keja. Moma asariŋ moma yagowoŋi, ii kiaŋ iiboni, ii Anutuwaa uu wombotanoŋ nomaeŋ amba ejembanoŋ uu meleŋ koloŋ uŋanoŋ letoqeto mokoloowu jeŋ kaparaŋ komakejiwaa tania iibona.

Uŋa uŋa 11a

- Qaaganjoŋ – Wombo nanaa uŋaya kanoŋ umu umuŋawo meraada, seleenjeŋ ii kanoŋ umun-kokoŋa bologaya koloŋa.
- Biwyanjoŋ – Uŋanoŋ ano Jeremaia 17:9noŋ ninijoja ejemba kuuyanoŋ bologa ama mewombaa momakejoŋ, moŋnoŋ moŋ moma kooto nana mende koloŋ keja.
- Baatanjoŋ – Uu momo ano Uŋa gbilia kasa gbadoya qaa ii Anutunoŋ nonomambaa jopangorotii, ii ninisaanja.

Uŋa uŋa 11b

- Qaganoŋ – Kraistnoŋ kana nomaeŋanoŋ koomu meroti, ii ninisaanja: kambaj Gezemane jolontowonoŋ qama kooli meŋ raro meŋ qeŋ mizimizi meŋ qegi komurotinoŋ.
- Baatanjoŋ – Roŋ ninisaanja (uŋa uŋa 9b-noŋ kaaŋa) koi kanoŋ ii Anutunoŋ boria suluro roŋ utanoŋ Kraistwaa sayaa saree gere koŋa handia ii ano kemeja: ejembanoŋ kana kanoŋ siŋgisoŋgowaŋ kasa gbadonoŋa loloowoŋa. Ejembanoŋ kaeŋ amakejoŋto, Anutunoŋ uutanoŋ jopanjoŋ nonomakeji, iinoŋ ii kokaeŋ qendeeno: Iinoŋ Kraist wasiro kamaaŋ wala aŋgojora ejemba laligoniji, kambaj ii kanondeeŋ mono ananaajoŋ ama komuro. (Room 5:8) Room buŋa tere kokanoŋ kaŋjadeeŋ ninisaanji, iikiaŋ anana Kraistwaajaoŋ ama laligojoŋ ano Kraistwaa buŋaga; kawaajoŋ ama iwoi kokaeŋ anij sokombaa, siŋgisoŋgo nana meŋ kema Kraistwaa gere koŋa handianoŋ mondodaborowoŋa.

Uŋa uŋa 11c

Uŋa uŋa 9a-noŋ ananaa dowe nana meŋ siimbobolo somata meroti, ii ninisanja.

Lesen 12: Hamo qeqe letoqeto ii naamoŋa?

Qaa me momo kota: Kraistnoŋ oŋanoŋ dowe nana mero jeŋ moma laarinij laaligo nananoŋ naa iwoiga koloowaa me asugiŋ nonombaati, mono iikaya jeŋ asariŋ nononja. Lesen kokanoŋ jeŋ kotoŋ nononji, ii kiaŋ, geeŋga Pombaa boronoŋ ama aowa, moma laariwa, siŋgisoŋgo nana memejnoŋa metegoŋ noma Anutuwaa sumajanjoŋ toro kuuŋ nono kaeŋ jeŋ momboŋa.

Uŋa uŋa 12

- #1 Uŋa uŋa kokanoŋ eja karoŋ iniijoŋi, ii kuuyanoŋ lombo motoŋgo kayadeeŋ aŋgoju. Eja mutuya iijoŋi, ii seŋnoŋ kana boroya gbado gbadooya, anana siŋgisongonon kaŋjadeeŋ gbadooŋ nonomakeja. Eja jamo somata aŋgoji, ii anana siŋgisongo kaŋa bosima laligoŋkejoŋ. Eja karoŋia ii anana siŋgisongo nanaajoŋ ama koomu kaŋa mewoŋati, ii kaya ninisaanja.
- #2 Kraistnoŋ ananaajoŋ jeŋ gere koŋa handianoŋ komuroti, ii moma laariwagati, giŋ mono siŋgisongowaa kasa gbadoyanoŋa kaŋa lolooŋ solaja koloowaga kana monoŋ qaago (moma laarinoŋ).
- #3 Anutunoŋ Kraistwaa saya (juuyawo kaŋa) meŋ kaj anana uu wombō nana soŋgbama keja.
- #4 Soŋgbama nonoma Anutu aŋaa sumajnoŋ toro kuuŋ nonoma sopaya uutanoŋ nonooma kopagoŋ nonomakeja.

Lesen 13: Uu meleembaa Tooŋa ano akabakaya ii nomaeŋa?

Qaa me momo kota: Lesen koi kanoŋ uumeleenoŋ mono 'sili nomaeŋ qewoŋati,' ii jeŋ asariŋ kuma nononja. Koma gbilgbili koi 1 Joonoŋa meŋ kuma awoŋa. Mboŋ, uumeleen laaligo ii uugaga meleema, uujopa qaganoŋ laligowaga.

Uŋa uŋa 13

Uu meleembaa tooŋa ano akabakaya 8. Uu meleembaa tania ii uulaŋawo, ananaa laaligo nananoŋ mende asugiwa – Iwoi ii kaŋa asugiwaati, ii laaligoga mombo emu koin 6 me 12 laligoŋ waajaŋati, ii kanoŋa iima gosina waaro iima kotowaga.

- #1 – Weeŋ ii asagaga jokoloŋa asasagaa utanoŋ laligowoŋ.
- #2 – Akabaka Anutunoŋ jojopaŋ qaayanoŋ jeji kayadeeŋ ama mewa – Buŋanoŋ uŋa qendeenji. (Anutuwaa jojopaŋ qaanoŋ nomaeŋ jeji, ii otaawoŋa.)
- #3 – Alaga mono jopaŋgoŋ muwa.
- #4 – Balomba nana memeŋa bologa ii mende jopaŋgowa. Tosianoŋ laaligo mende gombuyato ii mono geeŋgo kaparaŋ koma laaligo ii mokoloowaga, uŋa uŋa 7 ano 8 noŋ nana memeŋ kaŋjanooŋ keukeuta ii osiqosiawo.

Lesen 14: Kana kokaŋjanooŋ kere urunana haamo ama oŋomboŋa.

Qaa me momo kota: Jiisawaa qatanoŋ, sayaanoŋ ano qaaya hoŋawo nama Uŋa Toroyaanoŋ jurujambaj kuuya meŋ koniŋ kemero nama Satan saanoŋ haamo ama muwoŋa. Akabaka kaŋa tania iiboŋ jwoŋati, ii Efesus 6 kanoŋ manjawaa juru jambajaa nomaeŋa mewoŋatiwaa tania iiboŋa:

Uŋa uŋa 14a

- Kaniwaageŋ – Paŋgamaŋnoŋ laaligo ii lombotawo. Eja jaaya esu esuuya ii ejemba uu nana mende meleenoŋi ananaa uŋa nanaa jaaya googa kaŋjaga. Miri waareŋa ii selnoŋ tuuruyaga. Iikanoŋ jeji anana uu nana mende meleemboŋati, aŋgojora nana memeŋ nana kanoŋ laaligo nana kaŋ tururo Anutuwaaŋoŋ kotumotuwe mende iimakejoŋ. (Mera merada laaligo nananoŋ kaŋkeja)
- Dindimbaageŋ – Asasaganoŋ laaligo, uumeleenoŋ, Pombaa kotumotuwenooŋ kaŋnoŋ keuma asamararaŋjanooŋ laligowoŋa. Laaligo kaŋa I siimboboloya qaa, laaligo nananoŋ kaŋ ama jopaŋgoŋ aoŋ laligowoŋati, ii laaligo hoŋa totoŋaga. Ii lombota qaa uu meleema laaligo gbilia mejoŋiwa tania kaŋ qendeema oyamboyaŋ laligowoŋa.

Maak 10:29-30: "*Ii moma Jiisasoŋ kokaŋ ijoro, 'Niinoŋ qaa hoŋa moŋ kokaŋ iŋijowe mobu: Moŋnoŋ noo ano Oligaa Buŋawaajoŋ ama iwoi moŋ mesaoroti, ii jigi miria, data koga, naaŋabeeta, nemuŋmaŋ, meraboraaŋa me gawoŋ molaleŋa ii oŋomesaoro Anutunoŋ mono iikawaa tawaya uuguŋ meleema muro seiwaa. Moŋnoŋ iwoi ii mesaoroti, Anutunoŋ mono tawaya ii 100waa so toroqeŋ muro iyaŋaa buŋa koloowaa. Balomba laaligonooŋ sisiwerowero uutanoŋ laligowaato, jigi miri, dako, naambee, nemuŋmaŋ, merabora ano gawoŋ molaleŋa ii kitianooŋ koloŋ mubaa ano kambaj kanageŋjanooŋ laaligo kombombajaa tetegoya qaa buŋa qeŋ aowaa.'*"

Uŋa ii iwoi somataga jeŋ asariŋ nononja anana naata uŋa dindimbaageŋ kanoŋ mono kambaŋa kambaŋa mende ramakejoŋ. Room 7noŋ ninijoja aŋgowowonoŋ aoŋ hooro ii raja. Kaeŋ ama siŋgisoŋgo nana (mono uŋa kaniwaageŋ kanoŋ eleema kembəŋ) jokoloji eeŋ, iinoŋ mono uuta dindiŋaa so soomoŋgo qaaya pondaj otaaŋ siŋgisoŋgonana mesaŋ nanamemeŋ nana doogoya kuuya soŋgbamakeja. Anutunoŋ kaeŋ amakejiwajoŋ ama mono siŋgisoŋgonana jokoloŋ eleema dindimbaageŋ uŋa uŋa iijonji laaligo kanoŋ keuboŋ. Kiaŋ. (1 Joon 1:9)

Uŋa uŋa 14b:

Uŋa uŋa koi kanoŋ eja ii ijuti, ii Room yoŋoonoŋ kawali galeŋga ano manja qeqe ejaga.

Lesen 15: Kania naambajonja kiaŋ soraaya laligowoŋa?

Qaa ano momo kota: Ananaa gawoŋ jeroti, ii Anutu aŋawo qaa amiŋ moma waeya meŋ mepeseewoŋa. Lesen kokanoŋ kana dindiŋa qaita somata moŋ ninisaŋji, ii kokaeŋ, ananaajoŋ mono soraaya tak-kootoya laligowu jeja. Mono “Niinoŋ toroya soraaya laligojeŋiwaajoŋ buŋa uruna oŋo mono soraaya kolooŋ laligowu.” 1Piito 1:16. Lesen kokanoŋ Kraistwaa Oligaa Buŋanoŋ nomaeŋ qokotaŋ uŋanoŋ letoma somariiŋ toroya soraaya laligowoŋiwaajoŋ jeŋ asariŋ nononja.

Uŋa uŋa 15

Uŋa uŋa kokanoŋ kana woi moŋa me moŋa uŋanoŋ laaligo ii gosiŋ keuboŋa. Uŋa uŋa 12 ano 14noŋ meŋ medaaŋ jeŋ asariŋ nononji, ii iima kotowoŋ. Kawaa hoŋa awaga ii kaaro woiya (2) kanoŋ jeŋ asarija. Kaaro kaniwaageŋ ii saa qeqeya. Iikanooŋ ananaa akabaka nana ano gawoŋ nomaeŋ Kraist Hamo qeqe Toyanoŋ siŋgisoŋgo nana mesaoroti, ii kaanja ama laligowoŋiwaan ninisaanja. Kaaro dindimbaageŋ ii ananaa akabaka kaanjaŋoŋ keuma Kraistwo qokotaŋ kotiiŋ Kraist kaanja koloŋ namboŋa. Ano uŋa uŋa 1noŋ kaaŋiadeeŋ qendeema nonoma kokaeŋ ninijoja, uumeleeŋ gbiliagago qolomoloŋgogia rajato, aŋgiodeeŋ nono Anutuwaanooŋ qaa hoŋawo nanjoŋ jeŋ namakejuti, ii yoŋoonoŋ mono gere awaga kaaŋa. Kaeŋ jeŋ nanjuto, mono nana memeŋ iikaŋa ii meleema uŋanoŋ uumeleeŋ kota kota koloŋ somariiŋ nambu. Kaeŋ ama mono kaaro dindimbaageŋ ijoŋi kaaŋa Kraistwaanooŋ akabaka ii meniŋ kaaro saa qeji kaaŋa Kraistwaanooŋ akabakaya kanoŋ meniŋ ananaa uu nananoŋ saa qewa. Kaaŋa amboŋati, ii kanoŋ saanoŋ koloowaato, anana mende saa qeŋ eeŋ tooŋ selenana mende meŋ uuboŋ. Kaeŋ anjoŋiwaajoŋ ama anana Kraist kaaŋa mende kolojoŋ. Kaeŋ ama Kraistwaanooŋ akabaka me kurumaru ii meniŋ qanananoŋ mende ujiwaajoŋ aŋgotet meraa moŋnoŋ kaaŋ kuuro moma laari nana mesaoniŋ kamaaŋ soŋkeja. Matyuu 7:24-27

Lesen 16: Mono Nomaeŋ Ama Siŋgisoŋgo akabaka ii qeŋjaŋgosoŋa?

Qaa ano momo kota: Anutu moma muŋ qisiŋ miniŋ Uŋaya Toroyanoŋ inaaŋ nonono siŋgisoŋgo akabaka nana ii saanoŋ qeŋjaŋgoŋ yakariwoŋa. Kaeŋ amboŋ jeŋ mono akabaka awaga ii laaligo nananoŋ koloowa jeŋ qaaya amiŋ tereya qeniŋ saanoŋ koloowaa.

Uŋa uŋa 16a

- Uŋa uŋa qaganoŋ ii jeŋ qindiŋ meŋ qindimbaa taniaga: Gii jeta memeya me somata uruganoŋ kana qaa goma mindiŋgoŋ goŋgi laligowagati, ii moma laariganoŋ ii eja aŋgosisiriwa bobogariji kaaŋa kembaga.
- Uŋa uŋa 2 - jamo ii siŋgisoŋgowa Lombata sareyaga, mono lombo nana kuuya meŋ kololoŋ kema Jiisawaa gere koŋa handianoŋ mondodaborowoj.
- Uŋa uŋa 3 – balombaa aiŋ siiŋa kombombaŋa mono gema qewoŋ. Filipai 4:8-9noŋ kokaeŋ jeja: Aŋgojora qaa me nanamemeŋ ii mende romoŋgowuto, mono iwoi kuuya goda qegi akadamuyawo koloji uugianoŋ mono iikaya somoŋgoŋ laligowu. Qaa hoŋa, qaa dindiŋa ano soraaya ii mono romoŋgoŋ laligowu.
- Uŋa uŋa baatanoŋ, Sagbili laligoŋ akabaka nomaeŋ ama meŋ laligonagi ii mono gema qeŋ mesaowa.

Uŋa uŋa 16b

- Uŋa uŋa qaganoŋ mono kambajə kambajə buŋa koma gbiliŋ weeŋgoŋ laligowa.
- Uŋa uŋa biwiyanoŋ akabaka bologa ii mono yakariwa (Joosefwaa sundu momakejoni kaanja, Joosefnōŋ Potifawaa embia boria kotoŋ bobogariŋ keno. Letoqeto 39).
- Uŋa uŋa baatanoŋ, Niinoŋ Uŋanoŋ Maŋgia koloowe oŋo meraboraŋa koloju Poŋ Anutunoŋ kaeŋ jeja.

Lesen 17: Kania Naambajoŋa Siŋgisoŋgo nana mesaŋ awoŋa?

Qaa ano momo kota: Mono siŋgisoŋgo akabaka me nanamemeŋ ii mende! Jeŋ mono gema nana jamo koma mesaowon. Iikaŋ mesaŋ Jiisawaanooŋ akabaka ii iima mono kaya otaawoŋ. Kaeŋ amboŋ jeŋ ejanoŋ jero amaŋ kanoŋ qaagoto mono geeŋgo jeŋ somoŋgoŋ kaeŋ amba. Kaeŋ ama mono siŋgisoŋgoga mesaowutiwaq qisiŋ oŋona siŋgisoŋgoga mesaowu. Kaeŋ aŋgi siŋgisoŋgogia mesaŋ mombo mende romoŋgowa.

Uŋa uŋa 17a

Uu kaambo ii uwombo nananoŋa kouma memboliŋ nonomakeja. (Uukaambo ii tania kania kania uunooŋ iwoi moŋ iima motoqoto mojaŋi ii ama mejaŋ koloja) Mono kana woi koi meŋ gosiŋ oromboŋ. Uukaambo, uukazi meŋ laligoŋ kema tiwitiwilaa mewoŋa me siŋgisoŋgo mesaŋ laligoŋ kema laaligo mewoŋa. Mono geeŋgo gosiwa.

Uŋa uŋa 17b

Kasanoŋ osiŋ nonomakeji kaanja uukaambo nananoŋ osiŋ nonono oyamboyaŋ me korisoro laaligonana qaomakeja. Alaga monoŋ bologa moŋ ama gonotinoŋa kitia meleemambaa mojaŋi giŋ mono Anutuwaa komoŋ juaya idoŋ soŋna siimbobolo somata moja. Ananaanoŋ siŋgisoŋgo kaanja kaanja ii Jiisasoŋ medaboroŋ gere koŋa handianooŋ nama sewaŋ nana mero. Mono ii moboŋ.

Uŋa uŋa 17c

Uŋa uŋa kokanoŋ ii Matuu 18:21-35noŋ qaa eji kaya ninisaama meŋ asariŋ nononja. Weleŋ qeqe galeŋjanooŋ tosaya somata mesaoroto, iinoŋ aliaanoŋ tosa meraada kawaa uukaamboya meŋ alia qeŋ tosa ii kumba jeŋ ureeŋ muro.

Lesen 18: Uumeleeŋ sumaŋ mono Nomaŋ laligowoŋa?

Qaa ano momo kota: Lesen koi kanoŋ uumeleembaa silia hoŋa nomaŋ qeniŋ miri nana utanooŋ me kanagesonoŋ igi awaga koloowaa. Buŋa Terenoŋ yo emba yoroo gawoŋ boŋ jeji, ii mono koma gbili kana kaya otaawoŋ. Miri uta moŋ ii moŋnoŋ waŋgia kolooro mono yaŋgiodeeŋ uŋanoŋ me selenooŋ galeŋ koma aŋŋ laligowu jeŋ Anutunoŋ kawaajoŋa mokoloŋ nonono.

Uŋa uŋa 18a

- Qaganoŋ kaniwaageŋ – ii Jiisasoŋ anana jopaŋgoŋ nonoma laaligoya qeleenoti, kaya uŋa uŋanoŋ ninisaanja.
- Qaganoŋ dindimbaageŋ – yo embanooŋ jopaŋgoŋ aŋkejaoti, ii kaanja Jiisasoŋ zioz (ejemba) anana jopaŋgoŋ nonomakeja.
- Baatanoŋ – baloŋnoŋ nemuŋmaŋ oŋo mono merabora urugia yoŋoo wo Anutunoŋ jopaŋgoŋ oŋomakeji kaanja jopaŋgoŋ aŋŋ laligowu.

Uŋa uŋa 18b

Akabakaga bologa ii mono geeŋgo iima gosiŋ meleembaga ejanoŋ me iwoi moŋnoŋ ana laaligoga mende meleembaa. (Niinoŋ kaeŋ mojeŋ)

2 Eja dindimbaageŋ kanoŋ alia kaniwaageŋ ii siŋgisoŋgoya mesaŋ ilaaŋ mumambaajooŋ moja. Anana kaeŋ amboŋati, ii merabora waŋ awaga qendeema oŋoniŋ iima meŋ otaawuya.

3 Sumaŋ biwiyanoŋ jopaŋgoŋ aŋŋ wasoŋ buraa maayanoŋ aŋŋ raju. Kraistnoŋ anana mono kaeŋ jopaŋgoŋ nonomakeja. Kawaajoŋ anana mono kaeŋ jopaŋgoŋ aŋŋ laligowu. Kaeŋ ama laaligoniŋ sumaŋ tosianoŋ ninima laaligogia kaŋiadeeŋ meleema mindiŋgowuya.

Lesen 19: Gemagej mono nomaej laligowoja.

Lesen kokanoj ii (mainlain) zioz tuuj yonoono moma laariga. SALT yonoono zioz tuuj somata yonoono moma laari ii meej kambaj tetegoyano iwoi kaaej koloowati kaya jeej asarij nononju.

Qaa ano momo kota: Lesen kokanoj, uumeleej, uumeleej seleseleya ano gadokopaya nomaej gosiij nonombaatiwaa taniaga jeej asarij nononja. Komuwojatinoj mono nomaej kolooj nonombaa. Jeej teego meej jeej goosi kambaj somata kanoj keuma mono nomaej amboja. Jeje romoj romojo me moma laariga Jiisaswaanoj ama Anutuwa uu siija otaaj laligojaji gii mono qaaga jeej tegoro Yaajaa beej totombaa buuja koloowaga. Mende moma laarij me uu siija mende otaaj laligojoni, anana mono gere siawaa buuja koloowaja. Kaej koloowaatiwaa ama kete jaawo rama mono kaparaaj koma Anutuwaa uu siija otaaj moma laarij muuj kema ala tosia kaanjadeej uukuukuu meej ojoniug uugia hoja totooj meleema qaa hoja otaawu.

Uja uja 19

Anutuwaa uu siija otaaj moma laarij muuj laligojuti, ii ujuano eu beej totojanooj uma jiijkaroj duuj ano Lama meria yoroo baagaranoj tuujgia so, bejsakoj isigia so, kantrigia so ano qaa aro jejegia so nama mepeseenj orombuya.

Lesen 20: Buja nomaej areejgon mozozongoj ejemba ijijowoja.

Qaa ano momo kota: Buja nomaej ejemba ijijomaaja jeej geengga wala momo mirianoj kema momoya mewa. Geengga menjereejgoj aowa. Buja jewagiwaa iwoia meej kululuwa, sare qaa, sundu me ujauja tosia ii mena kanoj ilaaaj gonogo uma buja jewaga me koma gibilgibili gawoq mewagati ii mogi naajijiyawo aiq siijawo koloowaa. Kaej ama geengga me ejemba motoonjadeej moma asarij moma kotowu. Kawaa sareya ii kama gibilgibili momo mirinoj kemakejutinoj me kete koi koma gibilgibili mejojinoj ii mujoj batogoq iiboga.

Uja uja 20 – Eja koi ii Buja areejgoja. Mono Buja areejgojiwaa tania iima gii kaanjadeej areejgojog ejemba ijijowa.